

ფანტასტიკი

2016

4

ჰერბერტ უელსი

ფანსტასტი

2016, №4

სარჩევი

რედაქტორის სვები		2
პერბერტ უელსი		3
	“ახალი ამანქარებელი”	3
	პლატნერის ამბავი	11
	ვარსკვლავი	21
	ფილმერი	27
	ჭინჭველათა იმპერია	38
	ამბავი გამოუცდელი აჩრდილისა	48
ნერილუბი		57
პერბერტ უელსი	დოლარი, როგორც ღმერთი	57
არჩილ ქიქვაძე	პერბერტ უელსი – ხსოვნა მომავლიდან	58
კლუბის წევრთა შემოქმედება		60
ილია ბაბუნაშვილი	ვინ არის ღმერთი?	60
	ბოროტაგის პლანეტა	63
ბაბა ნახუხრიშვილი	პატარა ზებრა	65
ნინო ჭინჭარაული	დამასტა	66
ანა ჩიქოვანი	“რატომ არ არის ნახსენები კატა გიგლიაში?”	70
ირაკლი ლომოური	დღე, როდესაც მსოფლიო ქართულად ალაპარაკდა	76
მიხეილ შაველაშვილი	სამი მიდინათურა	80
დავით ბიბილაშვილი	ლაპარაკობს და უჩვენებს „პანდორას ყუთი“!	81

რედაქციის სკეჩი

ძვირფასო მეგობრებო! გთავაზობთ ჩვენი ჟურნალის მეოთხე ნომერს, რომელიც გამოჩენილ ინგლისელ ფანტასტ მწერალს, ჰერბერტ უელსს ეძღვნება. იგი სავსებით სამართლიანად მიიჩნევა თანამედროვე სამეცნიერო ფანტასტიკის ფუძემდებლად. წელს მისი დაბადებიდან 150 და გარდაცვალებიდან 70 წელი სრულდება. ჩვენ, უბრალოდ, მორალური უფლება არ გქონდა, ამ ორმაგი “იუბილესთვის” გვერდი აგვევლო. შევარჩიეთ მოთხრობები, რომლებიც ქართულ ენაზე დღემდე არ იყო თარგმნილი. დიდი მადლობა მინდა მოვახსენო ქართული წიგნის ეროვნულ ცენტრს, რომელმაც გარკვეული დახმარება გაგვინია.

კლუბი “ფანტასტი” უკვე ორი წელია არსებობს, მაგრამ ჟურნალის მხოლოდ და მხოლოდ მეოთხე ნომერი გამოდის. აქამდე

ყველაფერს ჩვენი ერთუზიაზმის ხარჯზე ვაკეთებდით, არავინ გვიმჩნევდა, არც სახელმწიფო უწყებები და არც ქველმოქმედ-ბიზნესმენები. მადლობა ღმერთს, მდგომარეობა, ნელ-ნელა იცვლება. ყოველ შემთხვევაში, ყინული დაიდრა.

ფანტასტი იმით განსხვავდება რიგითი მოქალაქისგან, რომ წარმოსახვის უნარი განსაკუთრებულად აქვს განვითარებული. მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენი კლუბი, – ფაქტობრივად კი, ლიტერატურული სტუდია-სალონი, – დღემდე ერთობ კამერულია, დიდი გეგმები გვაქვს. გვჯერა, ადრე თუ გვიან ჩვენი მოქმედების არეალი და მასშტაბები გაიზრდება, მოქმედების ფორმები კი უფრო მრავალფეროვანი გახდება. ჩვენი მიზანია საქართველოში ფანტასტიკის პოპულარიზაცია და ახალგაზრდა ქართველი ავტორების აღმოჩენა და ხელშეწყობა. თუ სურვილი გაგიჩნდებათ ამ საქმეში თქვენი წვლილი შეიტანოთ, გვერდით დაგვიდგეთ, კლუბში შემოხვიდეთ, ძალიან გაგვიხარდება. დაგვირეკეთ, მოგვწერეთ, მობრძანდით: 595 943 888, ilomouri@hotmail.com იოსელიანის №37, მე-4 სად. მე-10 სართ. ბ.111.

ჩვენი საბანკო ანგარიშია:

სს “საქართველოს ბანკი”

ბანკის კოდი: BABAGAGE22

მიმღების დასახელება: ააიპ „ფანტასტი“

მიმღების ანგარიშის ნომერი: GE11BG000000908842500

გაუმარჯოს ფანტასტიკას და ფანტასტებს!

ქართული
წიგნის
აქოვნალი
სახლი

ჟურნალის აღნიშნული ნომერი გამოიცა ქართული წიგნის ეროვნული ცენტრის მხარდაჭერით

“ახალი ამარქარებლი”

თუკი ვინმეს ქინძისთავი უძებნია და სანაცვლოდ ოქროს მონეტა უპოვონია, ეს ჩემი კარგი მეგობარი, პროფესორი გიბერნია. წინათაც მსმენია, რომ ზოგიერთი მკვლევარი გაცილებით მეტს პოულობდა, ვიდრე ეძებდა, თუმცა ის, რაც პროფესორ გიბერნს შეემთხვა, ჯერ არავის მოსვლია. ყოველგვარი გაზვიადების გარეშე შეიძლება ითქვას, რომ მისი აღმოჩენა ჩვენს ცხოვრებას გადაატრიალებს. არადა, პროფესორი მხოლოდამხოლოდ მატონიზირებელ საშუალებას ეძებდა, რომელიც აპათიურ ადამიანებს დაეხმარებოდა, ჩვენი არქარებული დროებისთვის ფეხი აენყოთ. მე თვითონაც არაერთხელ მივიღე ეს პრეპარატი და ახლა უბრალოდ აღვინერთ მის მოქმედებას – ასე აჯობებს. გამაოგნებელია გამოცდილება, რომელსაც ის იძლევა და შეუფასებელი საჩუქარი გახდება ყველასთვის, ვინც ახალ, მძაფრ შეგრძნებებს ეძიებს.

მე და პროფესორი გიბერნი, როგორც ბევრს მოეხსენება, ფოლქსტონში მეზობლები ვიყავით. მესხიერება თუ არ მალატობს, მისი რამდენიმე პორტრეტი, როგორც ახალგაზრდა, ისე მონიფული ასაკის, დაიბეჭდა ჟურნალ “სტრენდში”, მგონი, 1899 წლის ერთ-ერთ ბოლო ნომერში. თუმცა ამას ვერ გადავამოწმებ, რადგან ეგ ნომერი ვათხოვე ისეთ ადამიანს, რომელიც ნათხოვარს არასოდეს აბრუნებს. მკითხველმა შეიძლება გაიხსენოს მისი მალალი შუბლი და საოცრად გრძელი შავი წარბები, რაც მას მეფისტოფელის მსგავს იერს ანიჭებდა. იგი ცხოვრობს აფერსანგვით-სტრიტზე, ერთ-ერთ იმ მშვენიერ საკუთარ სახლში, ქუჩას ესოდენ ხიბლს რომ მატებენ. სახლს სახურავი წანვეტებული აქვს, ფლამანდიურ სტილში, პარმალ კი მავრიტანული სტილისაა, ხოლო პროფესორ გიბერნის მომცრო კაბინეტს გოთური სტილის ფანჯარა ამშვენებს. იმ ოთახში ვატარებთ დროს, როდესაც სალამოს ვესტუმრები ხოლმე, ვენევიით ჩიბუხს და ვმასლაათობთ. გიბერნი ხუმარა კაცია, მაგრამ მას ხუმრობის გარდა თავის

სამუშაოზეც უყვარს საუბარი, მისთვის საუბარი და მეგობრული ურთიერთობა ერთგვარ სტიმულს წარმოადგენს, ამიტომ მე საშუალება მომეცა “ახალი ამარქარებლის” შექმნის ყველა ეტაპისთვის მედევენებინა თვალი. თუმცა, რა თქმა უნდა, მისი ექსპერიმენტების უმეტესი ნაწილი ფოლქსტონში კი არა, არამედ გოვერ სტრიტზე ჩატარდა, ახალ, საავადმყოფოსთან არსებულ მშვენივრად აღჭურვილ ლაბორატორიაში, სადაც სამუშაოდ პირველი შევიდა.

ყველას თუ არა, ყოველ შემთხვევაში, განათლებულ ადამიანებს მოეხსენებათ, რომ გიბერნმა ფიზიოლოგებს შორის ნერვულ სისტემაზე მედიკამენტების ზემოქმედების შესწავლით გაითქვა სახელი. ის, სადაც საქმე ეხება ნარკოტიკულ, ძილისმომგვრელ და საანესთეზიო საშუალებებს, როგორც ამბობენ, მას ბადალი არ ჰყავს. როგორც ქიმიკოსი, ასევე მალალი ავტორიტეტით სარგებლობს, და იმ იდუმალებით მოცულ ჯუნგლებში, ნერვული უჯრედებისა და ლერძული ბოჭკოებისგან რომ შედგება, მან გაკვალა ბილიკები, ალაგ-ალაგ გაკაფა და მოასუფთავა, მაგრამ ეს ყველაფერი ჩვენთვის მიუწვდომელი რჩება მანამ, სანამ არ ინებებს და თავისი სამუშაოს შედეგებს არ გამოაქვეყნებს. ბოლო რამდენიმე წელი “უახლესი ამარქარებლის” გამოგონებამდე, იგი მატონიზირებელ მედიკამენტებს ნაყოფიერად იკვლევდა. მისი დამსახურებაა, რომ მედიცინამ შეიძინა სამი ახალი პრეპარატი, რომელთა მნიშვნელობა სამედიცინო პრაქტიკისთვის უაღრესად დიდია. რამდენადაც ვიცი, გიბერნის “სიროფ B”-მ უფრო მეტი ადამიანი გადაარჩა, ვიდრე სამაშველო ნავმა ჩვენს სანაპიროებთან.

– მაგრამ ასეთი წვრილ-წვრილი რალაცეები აღარ მაკმაყოფილებს, – მითხრა დაახლოებით ერთი წლის წინათ, – ეს პრეპარატები ან ალაგზნებენ ნერვულ ცენტრებს ისე, რომ თავად ნერვებზე არ მოქმედებენ, ანდა უბრალოდ ძალას გვმატებენ იმის ხარჯზე, რომ ნერვების გამტარუნარიანობას ამცირებენ; ისინი მხოლოდ ადგილობრივ და მეტად შეზღუდულ ეფექტს იძლევიან. ზოგიერთი მათგანი ახდენს გულის კუნთის სტიმულაციას, მაგრამ თრგუნავს ტვინს; სხვები ტვინზე შამპანურის მსგავსად ზემოქმედებენ, მაგრამ არანაირი გავლენა არ აქვთ მზის წნულზე. არადა,

მე ვცდილობ, შევექმნა – და ამას მივალწევ, აი, ნახავთ! – ისეთი პრეპარატი, რომელიც თქვენს ძალებს გააორმაგებს... არა, გაასამაგებს ნორმასთან შედარებით. მიხვდით? აი, რაზე ვმუშაობ!

– ეს ადამიანს გამოფიტავს, – შევნიშნე.

– უეჭველად. მაგრამ კაცი ორ-სამჯერ მეტ საჭმელს შეჭამს და — ძალებს აღიდგენს. მაგრამ წარმოიდგინეთ, რა მოხდება. წარმოიდგინეთ, რომ ხელთა გაქვთ ამის მსგავსი ფლაკონი – პატარა მომწვანო შუშის ბოთლი აილო და მაგიდაზე სიტყვების ტაქტიში ააკაკუნა, – და ამ უძვირფასეს ფლაკონში არის ძალა, რომელიც მოგცემთ საშუალებას ორჯერ უფრო სწრაფად იაზროვნოთ, იმოძრაოთ, იშრომოთ.

– ნუთუ ეს შესაძლებელია?

– მჯერა, რომ შესაძლებელია. და თუ არა, ესე იგი, მთელი წელი უქმად დამიკარგავს. ჰიპოფოსფატების სხვადასხვა კომბინაცია გვიჩვენებს, რომ მსგავსი რალაც... შესაძლებელია... თუნდაც ერთნახევარჯერ ააჩქაროს, ეგეც საქმეა!...

– აბა, რა! – დავეთანხმე.

– აი, ვთქვათ, სახელმწიფო მოღვაწე ხართ, უამრავი რალაც გაქვთ გასაკეთებელი, დრო კი არ გყოფნით...

– ეგ პრეპარატი მდივანს უნდა დააღვივინო, – მივუგე.

– და ორჯერ მოიგებ დროში. ანდა, წარმოიდგინეთ, რომ პირადად თქვენ გსურთ წიგნი დაასრულოთ.

– როგორც წესი, – ჩავურთე, – ვწყველი ხოლმე იმ დღეს, როდესაც წიგნის წერა დაიწყე.

– ანდა, წარმოიდგინეთ, რომ ექიმი ხართ, სასტიკად დაიღალეთ, არადა, გსურთ მშვიდად დაფიქრდეთ და ავადმყოფს დიაგნოზი დაუსვათ, ანდა ხართ ადვოკატი, ანდა კაცი, რომელიც გამოცდისთვის ემზადება...

– ასეთებს ერთი წვეთი ერთ გინეად უნდა დაუფასოთ, – ჩავილაპარაკე, – და უფრო მეტადაც კი.

– ანდა, თუნდაც დუელი ავიღოთ, – თქვა გიბერნმა, – როდესაც ყველაფერი დამოკიდებულია იმაზე, ვინ უფრო სწრაფად გამოკრავს ჩახმახს.

– ან ფარეკაობა, – გამოვეპასუხე.

– თუკი მოვახერხებ და ეს პრეპარატი უნივერსალურად ვაქციე, – თქვა გიბერნმა, – არავითარ ვნებას არ მოიტანს, თუ არ ჩავთვლით იმას, რომ ოდნავ მიგაახლოვებთ სიბერეს. მაგრამ, სამაგიეროდ, ორი ცხოვრებით იცხოვრებთ მაშინ, როდესაც სხვა სდამიანები ერთი ცხოვრებით ცხოვრობენ.

– თუმცა, – დაფიქრდი, – დუელის შემთხვევაში ეს მთლად სამართლიანი არ იქნება.

– ეგ საკითხი სეკუნდანტებმა გადაწყვიტონ, – მითხრა გიბერნმა.

ჩვენი საუბრის დასაწყისს მივუბრუნდი.

– მართლა გგონიათ, რომ ასეთი პრეპარატის გამოგონება შესაძლებელია?

– შესაძლებელია, – მიპასუხა გიბერნმა და ფანჯარაში რალაცას გააყოლა თვალი, საშინელი ხრიგინით რომ ჩაგვიქროლა, – ხომ გამოიგონეს ავტობუსი. კაცმა რომ თქვას...

გიბერნმა პაუზა დაიჭირა, მწვანე ფლაკონს მაგიდაზე ნელ-ნელა აკაკუნებდა, გულითადად გამიღიმა.

– მე მგონი, ვიცი შემადგენლობა... რალაც უკვე გავაკეთე კიდეც...

ისე ნერვიულად გამიღიმა, რომ მივხვდი, თუ რაოდენ დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდა ამ სიტყვებს, – თავის გულახდილობას. იგი ძალზე იშვიათად ახსენებდა ხოლმე საკუთარ ექსპერიმენტებს; მხოლოდ მაშინ იწყებდა საუბარს, როდესაც სამუშაო სრულდებოდა.

– და შესაძლოა, ჩემმა პრეპარატმა ორჯერ კი არა, მეტჯერაც ააჩქაროს...

– ეს უდიდესი გამოგონება იქნება, – ოდნავი ყოყმანით ჩავილაპარაკე.

– დიახ, მართლაც უდიდესი გამოგონება იქნება.

თუმცა, ასე მგონია, რომ გიბერნს მაშინ ჯერ არც კი ჰქონდა გაცნობიერებული, თუ რამდენად გრანდიოზული გამოგონება გააკეთა.

მახსოვს, მას მერე ამ თემაზე რამდენჯერმე ვისაუბრეთ. “ახალი ამაჩქარებელი” უწოდა და ყოველ ჯერზე მისი ტონი უფრო და უფრო თავდაჯერებული ხდებოდა. ზოგჯერ წუხდა, ხომ მისი “ამაჩქარებელი” ხომ არ გამოინვევს რაიმე ფიზიოლოგიურ დარღვევას, ზოგჯერ კი გულუბრყვილო ანგარებით იწყებდა იმაზე მსჯელობას, თუ რა კომერციული მოგება შეიძლება მოიტანოს.

– ეს უდიდესი აღმოჩენაა, – ამბობდა გიბერნი, – გრანდიოზული აღმოჩენა! მე ვიცი, რომ მსოფლიოს ვაძლევ რაღაც განსაკუთრებულს და ველი, რომ ისიც შესაბამისად გადამიხდის. მეცნიერების კეთილშობილება კარგი რამაა, მაგრამ, მე მგონი, ათი წელი მინც უნდა მქონდეს მონოპოლია ამ პრეპარატზე. არ მესმის, ამ ცხოვრების ყველა სიკეთე ძევით მოვაჭრე ვილაც ვიგინდარებს რატომ უნდა ერგოთ!

დროთა განმავლობაში ჩემი ინტერესი გიბერნის ახალი აღმოჩენის მიმართ არ განელეზულა. მეტაფიზიკის მიმართ გარკვეული ინტერესი ყოველთვის მქონდა. ყოველთვის მიტაცებდა დროის და სივრცის პარადოქსები და ახლა თითქმის უკვე მჯერა, რომ გიბერნი, არც მეტი, არც ნაკლები, ცხოვრების აბსოლუტურ აჩქარებას გვიზადებს. წარმოვიდგინოთ კაცი, რომელიც სისტემატურად იღებს ამ პრეპარატის დოზას: მისი ცხოვრება უალრესად აქტიური იქნება, თუმცა 11 წლისა იგი სიმწიფეს მიაღწევს, 25 წლისა დაბერდება, 30 წლისა კი – დაძაბუნდება. ასე რომ, ჩემი აზრით, გიბერნი ყველას, ვინც მის პრეპარატს მიიღებს, იმავეს უმზადებს, რასაც ბუნება ებრაელებს და აღმოსავლეთის მკვიდრთ უკეთებს, გარდამავალ ასაკში უკვე დაკაცებულები რომ არიან, 50 წლისანი კი – ბებრები და ჩვენზე სწრაფად აზროვნებენ და მოქმედებენ. ფარმაცეპტულ საშუალებათა საოცრებანი ყოველთვის მანცივიფრებდა, მათ შეიძლება გააგიჟონ ადამიანი, ანდა, პირიქით, დაამშვიდონ, შეიძლება გააძლიერონ, ააღელვონ ანდა ხის მორიგით უგრძნობელი გახადონ, გაუღვიძონ ერთი ვნება და ჩაუქრონ მეორე. და, აი, ახლა ექიმების არსენალში მყოფ პრეპარატებს ახალი სასწაული დაემატება! მაგრამ გიბერნი ასეთი ფიქრებისგან შორს იდგა, მას უპირველესად საკითხის ტექნიკური დეტალები აწუხებდა.

7 თუ 8 აგვისტო იყო, როდესაც მითხრა, რომ მოახლოვდა დისტილაცია, რომელიც გადანყვეტს, წარმატებას მიაღწევს თუ დამარცხდება, და 10 აგვისტო, როდესაც მამცნო, რომ ყველაფერი რიგზეა და “ახალი ამაჩქარებელი” უკვე რეალობად იქცა.

ფოლკსტონისკენ მივდიოდი, სანგეით-ჰილზე, როდესაც შემომხვდა, – მგონი სადალაქო-

ში მივდიოდი, ის კი ჩემთან მოიჩქაროდა, თავისი წარმატება რომ ეცნობებინა. მახსოვს, თვალები განსაკუთრებულად უბრწყინავდა, სახე გასწითლებოდა. თვალში მეცა, რომ საოცრად სწრაფად მოაბიჯებს, — არადა, ასეთი რამ არ ახასიათებდა.

– გამოვიდა! – შესძახა მან, ხელი ჩამჭიდა და საოცრად სწრაფად ალაპარაკდა, – უფრო მეტიც, ვიდრე გამოვიდა. წამოდით ჩემთან და თავადვე დარწმუნდებით.

– ნამდვილად გამოვიდა?

– ნამდვილად! – შეჰყვირა, – წარმოუდგენელია! მოდით და ნახეთ!

– და მართლა ორჯერ... აჩქარებს?

– უფრო მეტად, გაცილებით მეტად! ეს კიდევ მაშინებს. მოდით და თავად დარწმუნდით! გასინჯეთ! გამოსცადეთ! ეს ყველაზე გასაოცარი რამაა ამქვეყნად! – მკლავში ხელი ჩამავლო და ისეთი სისწრაფით წამათრია, – თან გაუჩერებლად ლაპარაკობდა, – რომ იძულებული გავხდი, აღმართში ძუნძულით მევლო. ჩვენს შესახვედრად ომნიბუსი მოდიოდა და მგზავრები მოგვაჩერდნენ, როგორც სჩვევიათ ხოლმე. ეს ხდებოდა ზაფხულის ცხელ, უღრუბლო დღეს, რომელიც ფოლკსტონში წელიწადის ამ დროს ხშირად იცის, ყველა ფერი ხასხასა ჩანდა, ყველა კონტური — მკაფიო. ნიავიც უბერავდა, მაგრამ მას ჩემი გაგრილება არ ჩეუძლო. ბოლოს ვთხოვე, შემინყალებ-მეთქი.

– ნუთუ ძალიან სწრაფად დავდივარ? – გაუკვირდა გიბერნს და სწრაფი ჩოროთის ნაცვლად ჯარისკაცულ ნაბიჯზე გადავიდა.

– პრეპარატი უკვე მიიღეთ?

– ო, არა, – მომიგო, – მხოლოდ წყალი დავლიე იმ მენზურიდან, სადაც ეს პრეპარატი ესხა. მენზურა გარეცხილი იყო. გუშინ კი მივიღე მცირე დოზა, მაგრამ ეს უკვე წარსულია.

– და მართლა ორჯერ აჩქარებს? – ვკითხე, როდესაც გაოფლილმა მის სახლს მივალწიე.

– ორჯერ კი არა, ათასჯერ, ათიათასჯერ! – შესძახა გიბერნმა, და თეატრალური ჟესტით გაალო ჩემ წინ ჭიშკარი, ადრეულ ინგლისურ სტილში რომ იყო მოჩუქურთმებული.

წავუსტვინე და მივყვი.

– ზუსტად ვერც კი დამიდგენია, რამდენჯერ აჩქარებს, – ჯიბიდან გასაღები ამოიღო.

– და თქვენ...

– ეს ნერვული სისტემის ფიზიოლოგიას ახალ შუქს ჰყენს, მხედველობის თეორიას თავდაყირა აყენებს. ღმერთმა უწყის, რამდენჯერ აჩქარებს. ჩვენ ამას მოგვიანებით გავარკვევთ... ახლა კი პრეპარატი უნდა გამოვცადოთ....

– პრეპარატი უნდა გამოვცადოთ? – გავიმეორე, როდესაც სახლში შევედი.

– რა თქმა უნდა! – მიპასუხა გიბერნმა, კაბინეტში შემიყვანა და ჩემსკენ მოტრიალდა, – ხედავთ ამ პატარა მომწვანო ფლაკონს? თუ, იქნებ გეშინიათ?

ბუნებით ფრთხილი ვარ და თავგადასავლები მხოლოდ თეორიულად მიყვარს. მართლაც მეშინოდა, მაგრამ, მეორე მხრივ, ღირსებაც ხომ საქმეა.

– კარგი, – ვუთხარი, – თქვენ თქვით, რომ უკვე გასინჯეთ?

– დიახ, გავსინჯე, – მომიგო გიბერნმა, – და როგორც ხედავთ, არაფერი დამიშავდა. სახის ფერიც კი არ შემცვლია, თავს კი ისე ვგრძნობ, რომ...

სავარძელში ჩავჯექი.

– მომეცით თქვენი პრეპარატი, – ვუთხარი, – უარეს შემთხვევაში, თმის გაკრეჭა აღარ დამჭირდება, არადა, ეს, ჩემი აზრით, ცივილიზებული ადამიანის ყველაზე მომაბეზრებელი მოვალეობაა. როგორ უნდა მივიღო?

– წყალთან ერთად. – მითხრა გიბერნმა და გვერდით წყლით სავსე გრაფინი დამიდგა.

სანერი მაგიდის წინ გაჩერდა და დაკვირვებით შემომხედა. უეცრად მის მანარებში პროფესიულმა ჩვევებმა იჩინა თავი.

– როგორც იცით, ეს ორდინარული პრეპარატი არ გახლავთ, – ჩაილაპარაკა.

ხელი ავიქნიე.

– უნდა გაგაფრთხილოთ, როგორც კი მოსვამთ, უმალ დახუჭეთ თვალი. და მხოლოდ ორიოდე წუთის შემდეგ ფრთხილად გაახილეთ. მხედველობას არ დაკარგავთ. ის დამოკიდებულია ტალღების სიგრძეზე, რაოდენობაზე კი არა; მაგრამ ბადურა შოკს მიიღებს, ამავდროს, თავბრუც ძლიერად დაგეხვევათ. ასე რომ, თვალის დახუჭვა არ დაგავიწყდეთ.

– დავხუჭავ, – ვთქვი, – კარგი!

– შემდეგ: მშვიდად იჯექით. სავარძელში არ იწრიალოთ. შეიძლება რალაც დაგიშავდეთ, თუკი ამოძრავდებით. გახსოვდეთ, რომ

თქვენი ორგანიზმი ათასჯერ უფრო სწრაფად იმუშავებს, – გული, ფილტვები, კუნთები, ტვინი, ყველაფერი, – და შეიძლება მართლა ძლიერ ივნოთ, თუკი ამას არ გაითვალისწინებთ. არადა, თქვენ ამას ვერ აღიქვამთ. ისეთივე შეგრძნებები გექნებათ, ახლა რომ გაქვთ, ოღონდ თქვენ გარშემო თითქოს ყველაფერი შენელდება. ამაშია მთელი უცნაურობა.

– ღმერთო ჩემო, – წამომცადა, – ესე იგი, თქვენ გულისხმობთ, რომ...

– ახლავე დარწმუნდებით, – თქვა მან, მომცრო მენზურა აიღო და სანერ მაგიდას თვალი გადაავლო. – ჭიქები, – ჩაილაპარაკა, – წყალი, ყველაფერი მზადაა. პირველ ჯერზე ძალიან ბევრს ნუ მივიღებთ.

ფლაკონიდან მენზურაში ცოტაოდენი სითხე გადაასხა.

– გახსოვდეთ, რაც გითხარით, – მითხრა და მენზურა ჭიქაში ისეთი მარჯვე მოძრაობით ჩააპირქვავა, იტალიელი ოფიცინტი ვისკის რომ ასხამს ხოლმე. – თვალეები მაგრად მოხუჭეთ და სრულიად გაუნძრევლად იჯექით ორი წუთის განმვლობაში. – თქვა ბოლოს, – მერე გეტყვით, რა გააკეთოთ.

ორივე ჭიქაში ცოტაოდენი წყალი დაუმატა.

– ჰო, მართლა, – გააგრძელა, – ჭიქა მაგიდაზე არ დადგათ. ხელში გეჭიროთ, ხელი კი მუხლზე გედოთ. დიახ, ასე... ახლა კი...

ჭიქა ასწია.

– “უახლეს ამაჩქარებელს” გაუმარჯოს, – ვთქვი.

– “უახლეს ამაჩქარებელს” გაუმარჯოს, – გაიმეორა გიბერნმა, ჭიქები ერთმანეთს მიუჭახუნეთ, გადავკარით, და თვალი უმალ მოვხუჭე.

თქვენთვის ნაცნობია სიცარიელის ის განცდა, როდესაც ნარკოზს გიკეთებენ – თითქოს აღარც არსებობო საერთოდ? რალაც ხანი ამის მსგავსი შეგრძნება მქონდა. შემდეგ გიბერნის ხმა გავიგონე და თვალი გავახილე. გიბერნი ისევ იმ ადგილას იდგა ჭიქით ხელში. განსხვავება მხოლოდ ის იყო, რომ ახლა ჭიქა ცარიელი გახლდათ.

– და რა? – ვიკითხე.

– ვერაფერს გრძნობთ განსაკუთრებულს? – მკითხა.

– ვერაფერს. შესაძლოა, ოდნავ ალგზნებას. მეტი ვერაფერს.

– ხმები გესმით?
– სიჩუმეა, – ვუთხარი, – დიახ, სრული სიჩუმეა. აბსოლუტური! ოღონდ თითქოს წკაპუნისის, თითქოს წვიმა ეცემოდნო რაღაცას.... რა უნდა იყოს?

– ესაა ბგერები, შემადგენელ ელემენტებად რომ დაიშალნენ, – ამიხსნა გიბერნმა, თუმცა არ ვარ დარწმუნებული, რომ ზუტად ასე თქვა. ფანჯრისკენ გაიხედა, – გინახავთ ოდესმე, ფარდა ასე რომ ეკიდოს?

ფარდას გავხედე. დავინახე, რომ კუთხე ნიავისგან ასწვია და ასევე დარჩენილა.

– არა, – მივუგე, – რა უცნაურია.

– აბა, ეს, – თქვა მან და ჭიქას ხელი უშვა. შევეკრთი. ცხადია, ველოდი, რომ იატაკზე დაეცემა და დაიმსხვრევა, მაგრამ არათუ არ გატყდა, არამედ ჰაერში დაეკიდა.

– უხეშად რომ ვიანგარიშოთ, – თქვა გიბერნმა, – ჩვენს განედზე საგანი, რომელიც ვარდება, წამში 16 ფუტს გადის. იგივე ხდება ახლაც, ჩემი ჭიქა წამში 16 ფუტს გადის. ოღონდ მან წამის მესამედის განმავლობაშიც კი ვერ მოასწრო ვარდნა. ახლა თქვენ გაქვთ გარკვეული წარმოდგენა ჩემს ამაჩქარებლის ძალაზე, – ხელი ჭიქის გარშემო მოატარა, ქვემოთ და ზემოთ, ბოლოს კი ძირზე წაავლო და მაგიდაზე ფრთხილად დადგა.

– როგორია? – თქვა და გაიცინა.

– მშვენიერია, – ვუთხარი და სკამიდან ადგომა ძალიან ფრთხილად დავინყე. თავს ძალზე კარგად ვგრძნობდი, სხეული მსუბუქი მქონდა, აზრები კი – მკაფიო. მოკლედ, ყველაფერი სწრაფად მუშაობდა. გული, მაგალითად, წამში ათას დარტყმას აკეთებდა, მაგრამ ეს არანაირ დისკომფორტს არ მიქმნიდა. ფანჯრიდან გავიხედე. დავინახე ერთ ადგილას გაყინული, თავდახრილი ველოსიპედისტი, რომლის უკანა ბორბალთან მტვრის ბული უძრავად ეკიდა. ომნიბუსს მისდევდა, რომელიც ასევე ერთ ადგილას გაყინულიყო. ამ საოცარი სურათის დანახვისას პირი დავაღე.

– გიბერნ! – აღმომხდა, – რამდენი ხანი მოქმედებს თქვენი პრეპარატი?

– ღმერთმა უწყის! – მიპასუხა, – ბოლოს როდესაც მივიღე, დავნექი და დავიძინე. უნდა გითხრათ, ერთობ შეშინებული ვიყავი. რამდენი ხანი იმოქმედებს არ ვიცი, ალბათ, რამდენიმე წუთი, მაგრამ საქმეც ისაა, რომ

წუთები საათებად გეჩვენება. მაგრამ, მე მგონი, გარკვეული ხნის მერე ერთბაშად წყვეტს მოქმედებას.

სიამაყით შემიძლია აღვნიშნო, შიშს არ ვგრძნობდი. შესაძლოა იმიტომ, რომ მარტო არ ვიყავი.

– გარეთ ხომ არ გავსულიყავით?

– რატომაც არა?

– ხომ დაგვინახავენ.

– არა, როგორ გეკადრებათ! ისეთი სისწრაფით გავქროლდებით, რომელიც ჯერ არცერთ ილუზიონისტს არ დასიზმრებია. ნავედით. რა გირჩევნიათ, კარიდან გავიდეთ თუ ფანჯრიდან?

ფანჯრიდან გადავედით.

რაც კი გამოცდილება მქონია, რაზეც ნამიკითხავს ან გონების ძალით წარმომისახავს, ანდა სხვა ადამიანებს ჰქონიათ თუ გამოუგონიათ, ეს პატარა გასაღები გიბერნთან ერთად ფოლკსტონში, “ამაჩქარებლის” შემოქმედებით, ყველაზე გასაოცარი და გიჟური გახლდათ. ჭიქარში გავიარეთ, ქუჩაში გავედით და ერთ ადგილას “გაყინულ” ტრანსპორტს დაახლოებით ერთი წუთი ვაკვირდებოდით. ბორბლების ზედა ნაწილები და ომნიბუსის ცხენების ფეხები, კონდუქტორის ქვედა ყბა — ეტყობა დამთქნარებას აპირებდა იმ წამს, – ოდნავშესამჩნევად მოძრაობდნენ, თუმცა ამ ჯაბახანას კორპუსი გაქვავებული გეგონებოდათ. და საერთოდ არანაირი ხმა არ გვესმოდა, თუ არ ჩავთვლით სუსტ ხრიალს, ერთ-ერთი მგზავრის ხორხიდან რომ ამოდიოდა! მეეტლე, და თერთმეტი მგზავრი თითქოს შეეყინნენ იმ გაქვავებულ მასას! თავიდან ამ სანახაობამ განგვაცვიფრა, მაგრამ როდესაც ომნიბუსს გარშემო შემოვუარეთ, უსიამოვნო, გამაღიზიანებელი განცდა დაგვეუფლა. სრულიად ჩვეულებრივი ადამიანები იყვნენ, ჩვენი მსგავსი, მაგრამ რაოდენ უაზროდ გამეშდნენ, დანყებულნი ყესტები არ დაასრულეს. ქალიშვილი და ახალგაზრდა კაცი ერთმანეთს უღიმოდნენ, და ეს ღიმილი მათ სახეს სამუდამოდ შეიძლება შერჩენოდა; ქალი ტომარასავით გაბერილ მოსასხამში ომნიბუსის სახელურს ეყრდნობოდა, გიბერნის სახლს მიშტერებოდა, თვალს არ ახამხამებდა; მამაკაცი უღვაშს იპრეხდა – ცვილის ფიგურათა მუზეუმის ექსპონატი გეგონებოდათ, მეორე მამაკაცი კი

ჰაერში გაშვებული, თითებაპრეხილი ხელით კეფაზე ქუდს ისწორებდა. შევეყურებდით მათ, დავცინოდით, ვეჭყანებოდით, მაგრამ მერე მათ მიმართ ზიზღის გრძნობა გაგვიჩნდა, ველოსიპედისტის ცხვირნინ გადავკვეთეთ ქუჩა და სანაპიროსკენ გავქანდით.

– ღმერთო ჩემო! – შესძახა გიბერნმა, – ამას შეხედეთ!

იქით, სადაც მანიშნებდა, ჰაერში, ფრთების შენელებული მოძრაობით, უზანტესი ლოკოკინას სიჩქარით, მიფრინავდა, – არც მეტი, არც ნაკლები – ფუტკარი!

მწვანე მდელოზე გავედით. იქ ყველაფერი კიდევ უფრო უარესად იყო. ღია სცენაზე ორკესტრი უკრავდა, მაგრამ ვერაფერი გავიგეთ, გარდა რაღაც სისინისა თუ სიკვდილის-ნინა ამოხვრისა, რომელიც დროდადრო ვეება ქრონომეტრის ნიკნიკს ემსგავსებოდა. ხალხი გაშვებული, გაჭიმული იდგა, მდუმარე, ზოგიერთი ცალ ფეხზე ბალანსირებდა ბალახზე სეირნობისას. ჩავუარე პუდელს, რომელიც ჰაერში შეხტა და ახლა წარმოუდგენლად ნელა ეშვებოდა მიწაზე, თათებს ოდნავშესამჩნევად ამოძრავებდა.

– ო, ღმერთო, შეხედეთ! – შესძახა გიბერნმა. წამით შევჩერდით თეთრ, წვრილზოლიან კოსტიუმში, თეთრ ფეხსაცმელსა და “პანამის” ქუდში გამოწყობილი კაცის წინ, რომელსაც ორი გადაპრანჭული ქალი ახლდა. თვალის ჩაპაჭუნება, – თუკი მას აუჩქარებლად უყურებ, მაინცდამაინც მიმზიდველი სანახაობა არ გახლავთ. თავის ხალისიან უშუალობას კარგავს და უცებ ამჩნევ, რომ ნახევრად მოხუჭული თვალის ღრიჭოში თეთრი ზოლი ჩანს.

– ღმერთო, მომეცი ძალა, რომ ეს დავიმახსოვრო, – ვთქვი ხმამაღლა, – და მეტი თვალს არასოდეს არავის აღარ ჩავუკრავ.

– ასევე, აღარ გაუღიმოთ, – გამომეპასუხა გიბერნი, რომელიც ქალის დაკრეჭილ სახეს შეჰყურებდა.

– ძალიან დაცხა, – ჩავილაპარაკე, – მოდი, ნაბიჯი შევანელოთ.

– ო, წამოდით, წამოდით!

გზა სკამებს შორის გავაგრძელებთ, რომლებიც გასასვლელის ორივე მხარეს იდგა, იმათი პასიური პოზები, ვინც სკამებზე იჯდა, თითქმის ბუნებრივი ჩანდა, სამაგიეროდ, მუსიკოსთა დაძაბული, განითლებული სახეები

გულსატკენი სანახავი გახლდათ. მუქი მწითური სახის მქონე დაბალი ჯენტლმენი გაშვებული იდგა, ქარში გაზეთის მოკეცვას ცდილობდა; ადამიანებს ეტყობოდათ, რომ ქარი საკმაოდ ძლიერად ქროდა, არადა, ჩვენთვის საერთოდ არ არსებობდა, – ვერაფერს ვგრძნობდით. გვერდზე გავდექით და ხალხს შორიდან შევავლეთ თვალი. ბრბო ჩვენს წინაშე ცვილის ფიგურების გამოფენად იქცა, რაც თავისთავად საოცარი სანახაობა გახლდათ. რა თქმა უნდა, ეს აბსურდი იყო, მაგრამ უპირატესობის ირაციონალური განცდა დამეუფლა. წარმოიდგინეთ, რა სასწაულია! ყველაფერი, რაც ვთქვი, გავიფიქრე, გავაკეთე მას მერე, რაც “ახალი ამაჩქარებელი” ჩემს სისხლს შეუერთდა, ამ და მსოფლიოს ყველა ადამიანისთვის თვალის ერთ დახამხამებაში ჩაეცია.

– “ახალი ამაჩქარებელი”... – დავინყე, მაგრამ გიბერნმა გამანყვეტინა.

– აი, ის საზიზღარი ბებრუხანა!

– ვინ ბებრუხანა?

– ჩემი კარის მეზობელია, მოხუცი ქალი, – მომიგო გიბერნმა, – საზიზღარი ფინია ჰყავს, ისტერიულად რომ ყეფს. ღმერთო! როგორ გინდა ამ ცდუნებას გაუძლო!

გიბერნი მეტად იმპულსური ადამიანია და დროდადრო ბავშვური გამოხტომები ახასიათებს. სანამ მის შეჩერებას მოვასწრებდი, უბედურ ძაღლს ხელი სტაცა და კლდოვანი ნაპირისკენ გავარდა. მართლაც, ერთობ ექსტრაორდინარული საქციელია. ფინიას არ დაუყეფავს, საერთოდ ხმა არ ამოუღია, სიცოცხლის ნიშან-კვალი არ ეტყობოდა. მკვდარი ძილით ეძინა თითქოს, არადა გიბერნმა ხელი კისერში ჩაავლო. გეგონებოდა, ხისგან გამოთლილ ძაღლს მიაბრუნებდესო.

– გიბერნ! – დავუყვირე, – გაუშვით ხელი!

– და ერთი-ორი სიტყვაც დავუმატე. მერე კი ისევ დავუყვირე: – გიბერნ, გაჩერდით! ტანსაცმელზე ცეცხლი მოგეკიდებათ! შეხედეთ, შარვალი უკვე ბოლავს!

გიბერნმა ხელი ბარძაყზე დაირტყა და შეჩერდა, თითქოს არ იცოდა, რა ექნა.

– გიბერნ! – დავუყვირე და ახლოს მივედი, – გაუშვით! ამ სიცხეში სირბილი ვის გაუგია! ჩვენ ხომ წამში ორ-სამ მილს ვფარავთ. ჰაერის წინააღმდეგობა!

– რა? – მკითხა ისე, რომ ძაღლისთვის თვალი არ მოუშორებია.

– ჰაერის წინააღმდეგობა! – ყვირილით გავუმეორე, – მეტისმეტად სწრაფად ვმოძრაობთ! ყვეალფერი გახურდა! გიბერნ! გიბერნ! ოფლი მასხამს, მთელი სხეული მექავება. შეხედეთ, ადამიანები ნელ-ნელა ცოცხლდებიან. პრეპარატი მოქმედებას წყვეტს! გაუშვით ძაღლს ხელი, ბოლოსდაბოლოს!

– ა?

– პრეპარატი მოქმედებას წყვეტს, – გავიმეორე, – მეტისმეტად გავხურდით. თავიდან ბოლომდე სველი ვარ.

გიბერნმა დაკვირვებით შემომხედა. მერე კი ორკესტრისკენ შებრუნდა, რომლის ხმა აშკარად გაძლიერდა. გიბერნმა ძაღლი ძლიერი მოძრობით მოისროლა. ფინია ჰაერში აიჭრა ისე, არ გაღვიძებია და ქოლგების თავზე უძრავად დაეკიდა.

– ღმერთო! – წამოიყვირა, – კი, მართლაც ასეა! მთელი ტანი მექავება და... კი, ასეა! აი, ის კაცი ჯიბიდან ცხვირსახოცს იღებს! აშკარად ჩანს. აქაურობას სასწრაფოდ უნდა მოვშორდეთ.

მაგრამ ეს ველარ მოვასწარით. ალბათ, ჩვენდა საბედნიეროდ! უთუოდ გავიქცეოდით, ამ შემთხვევაში კი ნამდვილად ცეცხლი მოგვეკიდებოდა. ამაში ეჭვი არ მეპარება. არადა, მაშინ ამაზე არ გვიფიქრია... ვერ მოვასწარით ადგილიდან დაძვრა, რომ “ამაჩქარებლის” მომქედება შეწყდა, – უცებ, წამის მესამედში. ისეთი შეგრძნება გვექონდა, თითქოს ვილაცამ ფარდა მკვეთრი მოძრაობით ჩამოუშვა. გიბერნის შემფოთებული ხმა გავიგე:

– დაჯექით!

შემცბარი მონყვევით დავეშვი მიწაზე. იმ ადგილას ბალახი ამოიწვა. ამის კვალი დღემდე ჩანს. დაჯექი თუ არა, საყოველთაო უძრაობა იმავე წამს დასრულდა. ორკესტრის გაურკვეველი ხმაური ერთიან მულოდინად გარდაიქმნა, ადამიანებმა შეწყვიტეს ცალ ფეხზე ბალანსირება და სეირნობა განაგრძეს, ზოგი აქეთ წავიდა, ზოგი იქით, ალმები და გაზეთები ქარში აფრიალდნენ, ღიმილს სიტყვები მოჰყვა, ქალის ქუდიანმა კაცმა თვალის ჩაპაჭუნება, როგორც იქნა, დაასრულა და ერთობ კმაყოფილი იერით გაგვშორდა; სკამებზე მსხდომნი ამოდრავდნენ და ალაპარაკდნენ.

სამყარო გაცოცხლდა და უკვე აღარ ჩამოგვრჩებოდა, უფრო სწორად, ჩვენ აღარ ვასწრებდით მას. ეს გრძნობა განუცდიათ ექსპრესის მგზავრებს, რომელიც სადგურთან მიახლოებისას მკვეთრად ანელებს სვლას. ერთი-ორი წამი თვალწინ ყველაფერი ტრიალებდა, გულისრევა ვიგრძენი, მერე კი... ყველაფერი მორჩა. ფინია, რომელიც ჰაერში ეკიდა, ქვასავით წამოვიდა მიწისკენ, ერთ-ერთი ქოლგა გახია და ზღართანი მოადინა.

მე და გიბერნს ამან გვიშველა. ჩვენი უცარი გაჩენა იქ ვერავინ შენიშნა, თუ არ ჩავთვლით ერთ მსუქან ბატონს, ინვალიდის ეტლში რომ იჯდა. ჩვენი დანახვისას შეკრთა, ეჭვით გადმოგვხედა და რალაც უთხრა ქალს, რომელიც მის ეტლს მიაგორებდა. ჰოპლა! ჩვენც აქა ვართ! შარვალი უკვე აღარ ბოლავდა, თუმცა ქვემოდან მაინც მაგრად მაცხუნებდა. საზოგადოების, მათ შორის, ორკესტრანტების, ყურადღება მიიპყრო ქალის ნივილ-კვილიმა და გაბლენძილი ფინიას ხმამალალმა წკაწკაწკამა, რომელსაც წამის წინ მშვიდად ეძინა სცენის გვერდით, მარცხენა მხარეს, და უცებ ვილაც ქალბატონის ქოლგაზე აღმოჩნდა, რომელიც საწინააღმდეგო მხარეს იჯდა. თანაც გადაადგილების სისწრაფისგან ბევნიც შეეტრუსა. და ეს ჩვენს სინამდვილეში, როდესაც ხალხი პირდაპირ გადაირია ათასწაირ ცრურწმენასა, ფსიქოლოგიურ ექსპერიმენტსა და მსგავს სისულელეზე! ყველა წამოხტა, დაფაცურდა, ერთმანეთს ეჯახებოდნენ, სკამებს და სავარძლებს აყირავებდნენ. მოირბინა პოლისმენმა. რითი დასრულდა ეს არეულობა, არ ვიცი. სასწრაფოდ უნდა გავცლოდით იქაურობას, – მოხუც კაცს ინვალიდის ეტლში. როდესაც გონზე მოვედი, ოდნავ გავგრილდით. გულისრევის გრძნობას მოვერიეთ, თავბრუსხვევას და დაბნეულობას ვძლიეთ, მე და გიბერნმა ბრბოს შემოვუარეთ და მისი სახლისკენ წავედით. იმ ხმაურში, ჩვენს ზურგსუკან რომ არ ცხრებოდა, მკაფიოდ მესმოდა ჯენტლმენის ხმა, ვინც გახეული ქოლგის მფლობელი ქალბატონის გვერდით იჯდა, – სრულიად უდანაშაულო უნიფორმიან კაცს ეჩხუბებოდა, რომელსაც ეხურა ქუდი წარწერით: “ზედამხედველი”.

– ძაღლი თქვენ არ ისროლეთ? – ყვიროდა, – თუ არა თქვენ, აბა, ვინ?

ჩვეული მოძრაობისა და ნაცნობი ხმების დაბრუნებამ და ჩვენმა, სრულიად ბუნებრივმა შემოფოთებამ საკუთარი მდგომარეობის გამო (ტანსაცმელი ჯერ კიდევ საშინლად გახურებული გვექონდა, გიბერნის თეთრი შარვალი, რომელსაც ერთი წამს წინ ბოლი ასდიოდა, მოიჭმუნხა და ჭუჭყიანი ყავისფერი გახდა), ხელი შემიშალა, დაკვირვება რომ მენარმოებინა. ერთი სიტყვით, უკანა გზაზე მეცნირებისთვის ღირებული დაკვირვება ვერაფრით მოვახერხე. ფუტკარი იმ ადგილას, ცხადია, აღარ დამხვდა. ვერც ველოსიპედისტი დავინახე, როდესაც სენდგეით-როუდზე გავედით, ან წასვლა მოასწრო, ანდა ტრანსპორტი ჩამოეფარა. ომნიბუსი, რომელშიც ახლა ყველა მგზავრი გაცოცხლებულიყო, სადღაც წინ მირახრახებდა, ახლომდებარე ეკლესიას უახლოვდებოდა.

შევნიშნეთ ასევე, რომ ფანჯრის რაფა, საიდანაც ბაღში ჩავხტით, ოდნავ შეტრუსულიყო, ქვიშაში კი ჩვენი ფეხის ნაკვალევი უჩვეულოდ ღრმა ჩანდა.

აი, ასეთი გახლდათ “ახალ ამაჩქარებელთან” ჩემი პირველი შეხვედრის გამოცდილება. პრაქტიკულად ყველაფერი, რაც ჩვენი გასეირნებისას გავაკეთეთ და ვთქვი, რამდენიმე წამი გრძელდებოდა. სანამ ორკესტრმა ორიოდე ტაქტი შეასრულა, ჩვენთვის ნახევარი საათი გავიდა. ისეთი შეგრძნება გვექონდა, თითქოს სამყარო გაირინდა და მოგვცა საშუალება, გულდასმით დაგვეთვალაიერებინა. თუკი გავითვალისწინებთ ჩვენს წინდაუხედაობას და იმას, თუ რა სისწრაფით გამოგვარდით სახლიდან, ჩვენთვის ყველაფერი გაცილებით უარესად შეიძლება დამთავრებულიყო. ყოველ შემთხვევაში, გამოცდილებამ დაგვანახა, რომ გიბერნმა ჯერ კიდევ ბევრი უნდა იმუშაოს “ამაჩქარებელზე”, რათა გამოსაყენებლად მოსახერხებელი გახდეს. რაც შეეხება მის ეფექტიანობას, ამან ყოველგვარ მოლოდინს გადააჭარბა.

ამ თავგადასავლის შემდეგ გიბერნი თავდაუზოგავ შრომას აგრძელებს, პრეპარატი რომ გააუმჯობესოს. არაერთხელ მომიხდა მისი უმცირესი დოზების მიღება გამომგონებლის მკაცრი მეთვალყურეობის ქვეშ – რასაც ჩემთვის არანაირი ვნება არ მოუტანია. თუმცა უნდა ვაღიარო, რომ ამ მდგომარეობაში მყ-

ოფი, გარეთ გასვლას უკვე ვეღარ ვბედავდი. ეს მოთხრობა ყოველგვარი პაუზების გარეშე, ხელის ერთი მოსმითაა დაწერილი, – მხოლოდ ერთხელ ავდექი, შოკოლადი რომ ამელო. წერა შვიდის ოცდახუთ წუთზე დავინწყე, ახლა კი შვიდს ოცდაცხრა წუთი აკლია. სიტყვებით ვერ გადმოსცემ, რაოდენ მოსახერხებელია – გქონდეს საშუალება, ამო ფორიაქით აღსავსე დღეს გამოსტაცო დრო საყვარელი საქმის საკეთებლად.

გიბერნი ახლა პრეპარატის დოზების დადგენაზე მუშაობს, ორგანიზმის თავისებურებებიდან გამომდინარე. ამ პრეპარატის საპირწონედ “შემანელების” გამოგონებას აპირებს, თავისი პირველი გამოგონების ძალის რეგულირება რომ შეძლოს. “შემანელებელს”, ცხადია, “ამაჩქარებლის” საპირისპირო თვისებები ექნება; ამ პრეპარატის ცალკე მიღება პაციენტს საშუალებას მიცემს, დროის ერთი წამი რამდენიმე საათად გაჭიმოს და სრული უშფოთველობის მდგომარეობაში ჩაიძიროს, მყინვარით შეუვალი იყოს ნებისმიერ, ყველაზე უფრო გამაღიზიანებელ სიტუაციაშიც კი.

ეს ორი პრეპარატი ჩვენი ცივილიზაციის ცხოვრებაში გადატრიალებას მოახდენს, დაგვეხმარება გავთავისუფლდეთ დროის საბურველისგან, როგორც კარლაილი წერდა. “ამაჩქარებელი” დაგვეხმარება კონცენტრაცია მოვახდინოთ იმ წამსა თუ სიტუაციაზე, რომელიც ძალების მაქსიმალურ მობილიზებას მოითხოვს, “შემანელებელი” კი სრულ სიმშვიდეს მოგვევრის ყველაზე მძიმე, მტანჯველ საათებსა თუ დღეებში. შესაძლოა, მე მეტისმეტს ველი ჯერ არარსებული “შემანელებლისგან”, მაგრამ რაც შეეხება “ამაჩქარებელს”, ამ შეთხვევაში, მცირედი ეჭვიც კი არ შეიძლება არსებობდეს. ის ბაზარზე რამდენიმე თვეში გამოჩნდება – გამოსაყენებლად მოსახერხებელი სახით. პატარა მწვანე ბოთლები ყველა აფთიაქში იქნება. ფასი საკმაოდ მაღალი დაედება, მაგრამ მის, მართლაცდა, სასწაულეზრივ თვისებებს თუ გავითვალისწინებთ, ფასი გადაჭარბებულად აღარ მოგვეჩვენება. ერქმევა “ნერვული სისტემის გიბერნისეული ამაჩქარებელი” და, როგორც მისი გამომგონებელი იმედოვნებს, დაჩქარების სამ ვარიანტად გამოვა: 1:200, 1:900 და 1:2000 – სამივეს საკუ-

თარი ფერის ეტიკეტი ექნება, გარჩევა ადვილი რომ იყოს: ყვითელი, ვარდისფერი და თეთრი.

ექვეგარეშეა, ამ პრეპარატის მეშვეობით შესაძლებელი გახდება სრულიად წარმოუდგენელი რალაცეები გააკეთო, რადგან ყველაზე საოცარი ან თუნდაც, კრიმინალური მოქმედება შეუმჩნეველი შეიძლება გახდეს, – ასე ვთქვათ, შესაძლებელი იქნება დროის ღრიჭოში გაძვრომა. როგორც ნებისმიერი ძლიერმოქმედი საშუალება, არამიზნობრივი გამოყენებისგან არც “ამაჩქარებელი” იქნება დაზღვეული. პრობლემის ეს ასპექტი საკმაოდ საფუძვლიანად განვიხილეთ და გადავწყვიტეთ, რომ საბოლოო სიტყვა სამედიცინო კანონმდებლობამ უნდა თქვას, ეს ჩვენს კომპეტენციას სცილდება. ჩვენ ვანარმოებთ და გავყიდით “ამაჩქარებელს” და – რა გამოვა აქედან, მერე გამოჩნდება.

თარგმნა ირაკლი ლომოურმა

პლატნერის ამბავი

პლატნერის ამბავი რამდენად შეიძლება დაიჯერო, ეს პრინციპული მნიშვნელობის მქონე საკითხია. ერთი მხრივ, გვყავს შვიდი მონმე, თუკი ბოლომდე ზუსტად ვიტყვი, ჩვენს განკარგულებაშია ექვსნახევარი წყვილი თვალი და ერთი უტყუარი ფაქტი. მეორე მხრივ, ჩვენ გვაკავებს – როგორ ვთქვა უკეთ? – სტერეოტიპები, ე.წ. “სალი აზრი”, წარმოდგენების ინერცია. იმაზე მეტად პატიოსანი მონმეები, ჩვენ რომ გვყავს, ძნელი საპოვნელია. ასევე ძნელი წარმოსადგენია იმაზე მეტად უტყუარი ფაქტი, ვიდრე გოტფრიდ პლატნერის ანატომიური აგებულების გადახრაა, – არადა, კაცმა რომ თქვას, ამაზე უფრო აუზრო ამბავი არასოდეს მომხდარა! ამ უაზრობის ყველაზე დაუჯერებელ ნაწილს თავად პლატნერის ჩვენებები წარმოადგენს (რადგან მას შვიდი მონმიდან ერთ-ერთად მივიჩნევ). გულახდილად ვაცხადებ: დარწმუნებული ვარ, გოტფრიდ პლატნერთან დაკავშირებით რალაც არაა წესრიგში, მაგრამ უნდა ვაღიარო, სახელდობრ რა, ვერ გამიგია. ერთი მხრივ, ძალზე განმაცვიფრა იმ ფაქტმა, რომ ეს ამბავი გარკვეულ, საკმაოდ ავტორიტეტულ წრეებში, ესოდენი ნდობით სარგებლობს. თუმცა მკითხ-

ველისთვის ნამდვილად უკეთესი იქნება, თუკი პირდაპირ საქმეზე გადავალ.

გოტფრიდ პლატნერი, სახელის მიუხედავად, დაბადებით ინგლისელი გახლდათ. მამამისი ელზასიდან იყო, ინგლისში 60-იან წლებში ჩამოვიდა და ცოლად რესპექტაბელური ინგლისელი ქალიშვილი შეირთო. მან მშვიდი, ჯანსაღი ცხოვრებით იცხოვრა და 1887 წელს გარდაიცვალა (რამდენადაც ჩემთვის ცნობილია, მის ძირითად საქმიანობას, პარკეტის დაგება წარმოადგენდა). გოტფრიდი მაშინ 27 წლის გახლდათ. სამ ენას ფლობდა და ინგლისის სამხრეთ ნაწილში, პატარა კერძო სკოლაში მასწავლებლობა დაიწყო. ერთი შეხედვით, იგი კერძო სკოლის უცხო ენების ნებისმიერი მასწავლებლისგან არაფრით განსხვავდებოდა. მისი ტანსაცმელი განსაკუთრებულად არ ბრწყინავდა, არც მდიდრული იყო და არც ძალიან მოდური, მაგრამ, მეორე მხრივ, იმასაც ვერ იტყოდი, რომ იაფფასიანი, ანდა მოძველებულია. სიმაღლე, აღნაგობა, სახის ფერი სრულიად ნორმალური ჰქონდა. თუმცა სახე, ისევე როგორც ადამიანთა უმეტესობას, აბსოლუტურად სიმეტრიული არ ჰქონია. მარჯვენა თვალი მარცხენაზე ოდნავ დიდი იყო, მარჯვენა ყბა კი მარცხენაზე ოდნავ უფრო მასიური. თუკი მკერდს გაუშვივლებდით და გულის ცემას მიაყურადებდით, განსაკუთრებულს ვერაფერს შეამჩნევდით. თუმცა თქვენი აზრი სპეციალისტის მოსაზრებას არ დაემთხვეოდა. მის გულს ჩვეულებრივად თუკი მიიჩნევდით, გამოცდილი სპეციალისტი არასოდეს დაგეთანხმებოდათ. მაგრამ თუკი მისი ორგანიზმის გარკვეულ თავისებურებაზე მიგითითებდნენ, იოლად დარწმუნდებოდით. საქმე ისაა, რომ გოტფრიდს გული მარჯვენა მხარეს უცემდა.

უნდა ითქვას, რომ გოტფრიდის სხეულის აგებულების ეს თავისებურება ერთადერთი უცნაურობა არ იყო, თუმცა ის გახლდათ ერთადერთი, რასაც გამოუცდელი კაცი შეამჩნევდა. გოტფრიდის შინაგანი ორგანოების საგულდაგულო გამოკვლევა, თუკი მას გამოცდილი ქირურგი ჩაატარებდა, ცხადყოფდა, რომ მისი სხვა ორგანოები თავის ადგილას არაა. მისი ღვიძლის მარჯვენა წილი მარცხენა მხარესაა, მარცხენა კი – მარჯვენა მხარეს; ფილტვები ასევე გადანაცვლებულია. რაც კიდევ უფრო უცნაურია (თუკი გამოვრიცხავთ,

რომ გოტფრიდი დახელოვნებული მსახიობია), – მისი მარჯვენა ხელი ბოლო ხანს მარცხენად იქცა. მას მერე, რაც ეს მოხდა, წერა ძლიერ გაუჭირდა. წერა მხოლოდ მარცხენა ხელით შეეძლო, თანაც მარჯვნიდან მარცხნივ. მარჯვენა ხელით არაფრის გადაგდება აღარ ძალუდა, ჭამის დროს დიდხანს ფიქრობდა, სანამ დანას ანდა ჩანგალს აიღებდა. ხოლო მისი წარმოდგენა ქუჩაში მოძრაობის წესებზე (არადა, ველოსიპედისტია), უბრალოდ, სახიფათო გახდა. რაიმე ცნობა, რომ გოტფრიდი წინათ ცაცია იყო, არ არსებობს.

ამ უაზრო ამბის კიდევ ერთ უცნაურობას გოტფრიდის სამი ფოტო წარმოადგენს. პირველზე 5-6 წლის ასაკშია გადაღებული, – მსუქანია და მომღიმარი. ფოტოზე მისი მარცხენა თვალი მარჯვენაზე ოდნავ დიდია, ყბა კი მარცხენა მხარეს ოდნავ ჩამოწეულია. ეს იმის საპირისპიროა, რასაც მისი სახე დღეს წარმოადგენს. 14 წლის გოტფრიდის ფოტო ამ ფაქტებს არ შეესაბამება. შესაძლოა, ეს იმით აიხსნება, რომ ლითონის ფირფიტაზეა გაკეთებული, რაც მაშინ მოდაში იყო, და შებრუნებულ, სარკისებურ გამოსახულებას იძლევა. მესამე ფოტოზე იგი 20 წლის ასაკშია გადაღებული. ეს ფოტო ამტკიცებს იმას, რაც წინა ორითაა დადგენილი. სრულიად აშკარად ჩანს, რომ გოტფრიდმა მარჯვენა მხარე მარცხენაზე შეიცვალა. ძალზე ძნელი წარმოსადგენია, რომ ასეთი ცვლილება ცოცხალ ადამიანს შეიძლება მოუვიდეს.

ეს ფაქტები, გარკვეულწილად, შეიძლება ავხსნათ, თუკი დავუშვებთ, რომ პლატნერმა საზოგადოების მისტიფიკირება გადაწყვიტა, – და საამიოს ის ფაქტი გამოიყენა, რომ გული მარჯვენა მხარეს აქვს. ფოტოების რეტუშირება სავსებით შესაძლებელია. ხოლო ცაციად თავის გასაღება, ბოლოსდაბოლოს, არც ისე რთულია. თუმცა მისი ხასიათი ამ ვარაუდს თითქოსდა აქარწყლებს. პლატნერი მეტად პრაქტიკული კაცია, არავის არაფერს ახვევს თავს, – ნორდაუს აზრით, სრულად საღი გონების პატრონია. უყვარს ლუდი, ზომიერად ეწევა, ყოველ დღე სეირნობს და თავის პედაგოგიურ საქმიანობას ადეკვატურ შეფასებას აძლევს. ბუნებრივი, კეთილზმონი ტენორის პატრონია. პოპულარი, მხიარულის მელოდიების წამღერება დიდ სიამოვნებას ანიჭებს.

უყვარს კითხვა, თუმცა კი ზომიერად. ძირითადად, ოპტიმისტურ, ღვთისმოსავ რომანებს ეტანება. ძილი კარგი აქვს, სიზმრებს იშვიათად ხედავს. ერთი სიტყვით, სრულიად არ ჰგავს ისეთ კაცს, ვინც რალაც ფანტასტიკურს გამოიგონებდა. მართლაც, იგი სულაც არ ცდილობს თავისი ამბავი მსოფლიოს მოსდოს, და როდესაც მისი ორგანიზმის უცნაური თავისებურების შესახებ ეკითხებიან, ისე გულწრფელად გაიოცებს ხოლმე, რომ ყველაზე უფრო ეჭვიან ადამიანსაც კი განაიარალებს. ისე ჩანს, თითქოს გულწრფელად სრცხვენია იმისა, რომ ესოდენ უჩვეულო რალაც დაემართა.

სამწუხარო ფაქტია, რომ პლატნერს არ ხიბლავს გარდაცვალების შემდგომ გვამის გაკვეთის იდეა, რამაც, შესაძლოა, სამუდამოდ დაგვიკარგოს იმის დამტკიცების შესაძლებლობა, რომ მის სხეულში ორგანოები მართლაც გადანაცვლებულია. არადა, ამ ამბის დამაჯერებლობა სწორედ ამ ფაქტის უტყუარობაზეა დამოკიდებული. არ არსებობს საშუალება, რომლითაც შესაძლებელი გახდება ადამიანი სივრცეში ისე ამოძრაო, – როგორც ადამიანებს ჩვეულებრივ ესმით “სივრცის” ცნება, – რომ მისმა ორგანოებმა მდებარეობა შეიცვალოს. რაც უნდა გააკეთო, მარჯვენა მხარე ყოველთვის მარჯვენა იქნება, მარცხენა კი — მარცხენა! ეს, რასაკვირველია, შეიძლება იდეალურად თხელსა და ბრტყელ საგანს მოუხერხო. თუკი ქალაქისგან გამოჭრი ნებისმიერ ფიგურას, რომელსაც მარცხენა და მარჯვენა მხარე აქვს, შეგიძლია შეუცვალო მხარეები, თუკი ასწევ და ფიგურას გადაატრიალებ. მაგრამ მოცულობის მქონე საგნების შემთხვევაში ეს არ გამოვა. მათემატიკოს-თეორეტიკოსები გვეუბნებიან, რომ ერთადერთი გზა, რომლის მეშვეობითაც შესაძლებელია რაიმე მოცულობითი, მყარი სხეულის მარჯვენა და მარცხენა მხარე შეცვალო, შემდეგია: სხეული სივრციდან, ანუ ჩვეულებრივი გარემოდან, უნდა ამოვიღოთ იმ სახით, როგორიც არის, და სადღაც სივრცის მიღმა მოვათავსოთ. მართალია, ეს ცოტა არ იყოს, გაუგებარი და ბუნდოვანია, მაგრამ ნებისმიერი ადამიანი, რომელიც მათემატიკას ეუფლებოდა, ამ დებულების სისწორეს დაგიმტკიცებთ. თუკი ამ აზრს ტექნიკური ენით გამოვთქვამთ, უნდა ვაღიაროთ, რომ პლატნერის ორგანოების გად-

ანაცვლება შემდეგის მაჩვენებელია: იგი ჩვენი განზომილებიდან გადასულა ე.წ. მეოთხე განზომილებაში, მერე კი ჩვენს სამყაროში კვლავ დაბრუნებულა. თუკი არ გვსურს დავიჯეროთ, რომ დახელოვნებული მისტიფიკაციის მსხვერპლნი ვართ, მაშინ უნდა ვაღიაროთ, რომ ეს მართლაც მოხდა.

მამ ასე, შეიძლება ითქვას, რომ ფაქტები არეულ-დარეულია. ახლა უნდა შევეხოთ არაჩვეულებრივ მოვლენას, რომელიც ჩვენი სამყაროდან პლატონერის გაქრობას წინ უძღოდა. სასექსვილის კერძო სკოლაში პლატონერი თურმე მხოლოდ თანამედროვე უცხო ენების მასწავლებლის მოვალეობას კი არ ასრულებდა, არამედ ასევე ასწავლიდა ქიმიას, კომერციულ გეოგრაფიას, ბულალტერიას, მართლწერას, ხატვას და ყველა სხვა დამატებით საგანს, რასაც კი მოსწავლეების მშობლები მოისურვებდნენ. ამ საგნების შესახებ მან ცოტა რამ იცოდა, – ან სულაც არაფერი. მაგრამ დაწყებით სკოლაში მასწავლებლისთვის ცოდნა აუცილებლად არ მიიჩნევა, მთავარი ყურადღება მის მორალსა და ჯენტლმენობას ექცევა. ქიმიამ, როგორც თვითონ ამბობდა, არ უწყობდა არაფერს, გარდა სამი აირის თეორიისა (ოღონდ გაუგებარია, რომელ სამ აირს გულისხმობდა). მაგრამ იმის გამო, რომ მისმა მოწაფეებმა საერთოდ არაფერი იცოდნენ, – ანუ ინფორმაციას მისგან იღებდნენ, – ეს გარემოება მრავალი სემესტრის განმავლობაში არავითარ უხერხულობას არ უქმნიდა. მერე კი ერთი პატარა ბიჭი, სახელად უიბლი, სკოლაში შეიყვანეს. საოცრად ცნობისმოყვარე ბავშვი ბრძანდებოდა, გეგონება, ეს თვისება საგანგებოდ განუვითარესო. ბიჭი პლატონერის გაკვეთილებს ინტერესით უსმენდა, საკუთარი გულმოდგინება და საგნის შესწავლის სურვილი რომ დაემტკიცებინა, მასთან ხშირად მიჰქონდა სხვადასხვა სითხე ანალიზების ჩასატარებლად. პლატონერს მოსწონდა, რომ ბიჭს ცოდნის შეძენის სურვილი გაუღვივა და რადგან მის სრულ უმეცრებაში დარწმუნებული იყო, სითხეებს ზედაპირულ ანალიზს უტარებდა – მათი შემადგენლობის შესახებ ზოგად ცნობებს აწვდიდა. პლატონერზე მოწაფის ცნობისწადილმა ისე იმოქმედა, რომ ანალიტიკური ქიმიის შესახებ ნაშრომი გამონახა და საღამოობით მის კითხვას შეუდგა. ერთობ გა-

ოცებული დარჩა, როდესაც ქიმიის საინტერესო მეცნიერება აღმოჩნდა. და უეცრად “სცენაზე” მომწვანო ფხვნილი გამოჩნდა. არადა, იმ მომენტამდე ყველაფერი კარგად მიდიოდა. საიდან გაჩნდა ფხვნილი, სამწუხაროდ, უცნობია. უიბლი ყველა დაუჯერებელ ამბავს, რომ თითქოს ქალაქის პაკეტში ნახა, რომელიც მიტოვებულ კირის სანვავ ღუმელში იპოვნა. პლატონერისთვის და, შესაძლოა, თვით უიბლის ოჯახისთვის არ იქნებოდა ურიგო, თუკი იმ ადგილას, სადაც პაკეტი შეხვდა, ფხვნილს ცეცხლს მისცემდნენ. ნორჩ ჯენტლმენს ფხვნილი სკოლაში პაკეტით არ მიუტანია, არამედ სააფთიაქო რვაუნციანი ფლაკონით, რომელსაც გაზეთის ქალაქი ჰქონდა შემოხვეული. უიბლიმ ის პლატონერს დღის ბოლოს გადასცა. სკოლაში გაკვეთილების შემდეგ ოთხი ბიჭი იყო დატოვებული, იქაურობა რომ მიელაგებინათ – პლატონერი მათ ქიმიის კაბინეტში ელოდებოდა. ქიმიის სწავლებისთვის საჭირო თვალსაჩინოება სასექსვილის სკოლაში, ისევე, როგორც პატარა, პროვინციული სკოლების უმრავლესობაში, მკაცრი სისადავით გამოირჩეოდა. თვალსაჩინოება მომცრო კარადაში ინახებოდა. სკოლის დირექტორმა პლატონერს გული ისე გაუწყალა, რომ მას კიდევ გაუხარდა, როდესაც უიბლი გამოჩნდა მწვანე ფხვნილიანი ფლაკონით ხელში – სახალი-სო გასართობად ჩათვალა. უიბლის ბედზე, პლატონერისგან საკმაოდ შორს იჯდა, თვალს ადევნებდა. ოთხმა ბიჭმა საქმეს თავი ანება – პლატონერს შესცქეროდნენ. მისი პრაქტიკული ქიმიის, სამი აირის ფარგლებშიც კი, ერთობ სარისკო საქმიანობა გახლდათ.

მოგვიანებით ბიჭების მონათხრობი იმის შესახებ, თუ რას აკეთებდა პლატონერი, ერთმანეთს სიტყვასიტყვით დაემთხვა. მათი თქმით, ცოტაოდენი ფხვნილი მენზურაში ჩაყარა და მასზე მანიპულირება დაიწყო: ჯერ ქლორწყალბადი დაასხა, შემდეგ აზოტმჟავა და შემდეგ, გოგირდმჟავა. რადგან ვერავითარი შედეგი ვერ მიიღო, აიღო ფირფიტა, მასზე მწვანე ფხვნილი მთლიანად გადმოყარა და ანთებული ასანთი მიუტანა. ფლაკონი ხელში ეჭირა. ფხვნილმა ბოლი აუშვა, შეიჭმუხნა, დადნა და უცებ საშინელი ბათქით, თვალისმომჭრელად იფეთქა!

ბიჭემა ცეცხლი დაინახეს თუ არა, მერხის ქვეშ ჩახტნენ. არცერთი მათგანი არ დაშავებულა. ფანჯრის მინა ჩაიმსხვრა, დაფა კი თავის სადგარიანად გადაყირავდა. ჭერიდან გაჯი ჩამოცვივდა. მეტი არაფერი დაზიანებულა და როდესაც ბიჭებმა პლატნერი ველარ დაინახეს, იფიქრეს, რომ იატაკზე გდია, — ეტყობა, მერხები ეფარებაო. საშველად მივარდნენ, მაგრამ სახტად დარჩნენ, როდესაც ვერ იპოვეს. დაბნეულები კარს ეცნენ — დარწმუნებული იყვნენ, რომ პლატნერი დაჭრილია და ოთახიდან დერეფანში გავიდა. კარში, ბიჭი, რომელიც პირველი გახტა კაბინეტიდან, კინალამ მისტერ ლიჯეტს, სკოლის დირექტორს შეეჯახა.

მისტერ ლიჯეტი მსუქანი, ნერვიული, ცალთვალა მამაკაცი იყო. ბიჭები მოგვიანებით იხსენებდნენ, ოთახში დაგუდული ლანძღვა-გინებით შემოვიდაო. “ოჰ, თქვე მაიმუნებო! — შესძახა, — სადაა მისტერ პლატნერი?”

სადაა მისტერ პლატნერი? მომდევნო რამდენიმე დღის განმავლობაში ეს კითხვა მრავალჯერ დაისვა. ისე ჩანდა, რომ ხატოვანი თქმა — “ატომებად დაიშალა” — ამჯერად რეალობად იქცა. პლატნერის უმცირესი ნაშთიც კი ვერ იპოვეს, — სისხლის ერთი წვეთი ანდა ტანსაცმლის ნაგლეჯი, — სრულიად არაფერი. როგორც ჩანს, ამქვეყნიურობიდან ისე იქნა ამოგლეჯილი, რომ მისი მცირედი კვალიც კი აღარ დარჩენილა. თვით პლატნერის გაუჩინარების ფაქტი, რაც აფეთქებას მოყვა, ეჭვს არ იწვევდა.

იმ ქორებისა და მღელვარების აღწერა, რასაც სასექსვილის სკოლასა და მთლიანად სასექსვილში ჰქონდა ადგილი, აუცილებელი არ გახლავთ. ლიჯეტმა, თავის მხრივ, გააკეთა ყველაფერი, რათა ამ შემთხვევის მნიშვნელობა რამენაირად დაემცირებინა. შემოიღო სასჯელი, რომელიც შემდეგში გამოიხატებოდა: მოსწავლე, რომელიც პლატნერის სახელს ხმამაღლა ახსენებდა, ვალდებული იყო სავარჯიშოს 25 სტრიქონი გადაენერა, კლასში კი გამოაცხადა, რომ მშვენივრად იცის, სადაა მისი ხელქვეითი. დირექტორი შიშობდა, რომ მომხდარი აფეთქება სკოლას რეპუტაციას შეუღახავდა, ქიმიის პრაქტიკული შესწავლის პროცესში მიღებული უსაფრთხოების ზომების მიუხედავად. რეპუტაციაზე იმოქმედებდა ასევე პლატნერის სახელის გარშემო შექმნილი

საიდუმლოება. ამიტომ ლიჯეტი ყველანაირად ცდილობდა ამ შემთხვევისთვის ჩვეულებრივი, ყოფითი ინციდენტის ხასიათი მიეცა. ხუთივე თვითმხილველი საგულდაგულად დაჰკითხა, თანაც იმდენ ხანს აწვალა, რომ ბიჭებს ბოლოს საკუთარ გონებრივ შესაძლებლობებში ეჭვიც კი შეეპარათ.

მაგრამ მიღებული ზომების მიუხედავად, იმ არე-მარეში ხმები ცხრა დღის განმავლობაში მაინც ჯიუტად ვრცელდებოდა, — თანაც საოცრად გაზვიადებული სახით. ამიტომ ზოგიერთმა მშობელმა თავისი შვილი სკოლიდან დროებით გამოიყვანა. ამ ამბავში გარკვეული როლი იმანაც ითამაშა, რომ საკმაოდ ბევრს დაესიზმრა პლატნერი. თანაც სიზმრები ერთმანეთსა ჰგავდა — თითქმის ყველამ ნახა პლატნერი, რომელიც დაეხტებოდა მარტო, ანდა ვიღაცასთან ერთად, სადღაც, უცნაურად განათებულ ადგილას. ყველა სიზმარში პლატნერი გაფითრებული, გატანჯული იყო, ზოგჯერ ხელებს გაცხარებით იქნევდა. ერთორ ბიჭს დაესიზმრა, რომ პლატნერი საოცარი სისწრაფით მიადგა და თვალეში ჩახედა. სხვები კი პლატნერთან ერთად რაღაც უცნაურ, სფეროსებურ არსებებს გაურბოდნენ.

მაგრამ ეს აბდაუბდა უმაღლესი დავინყებას მიეცა, როგორც კი პლატნერი გამოჩნდა, — გაუჩინარებდან ერთი კვირის თავზე, ოთხშაბათს. ცხადია, უმაღლესი კითხვები დააყარეს.

მის დაბრუნებასთან დაკავშირებული გარემოებანი ისევე უცნაური იყო, როგორც მისი გაუჩინარებისა. ოთხშაბათს მისტერ ლიჯეტმა მზის ჩასვლამდე დაასრულა საქმეები — საკუთარ ბაღში იყო და ხენდროს შეექცეოდა, — ძლიერ უყვარდა. ბაღი საკმაოდ დიდი ჰქონდა, მოუვლელი, მაღალო აგურის ღობით გარშემორტყმული. როდესაც მან თავი დახარა, განსაკუთრებით დიდი ხენდრო რომ აელო, ჰაერში რაღაცამ გაიფლავა. ვერ მოასწრო მოხედვა, რომ იგრძნო, ზურგში რაღაც მძიმე მოხვდა. დარტყმისგან წინ გადავარდა, ხენდრო გაჭყლიტა, ხელში რომ ეჭირა, აბრეშუმის ცილინდრი კი ცალ თვალზე ჩამოეფხატა. მძიმე სხეული, რომელმაც ჩაუქროლა და ხენდროს ბურქებზე დაეცა, დაკარგული გოტფრიდ პლატნერი აღმოჩნდა — საშინლად გამოიყურებოდა. გაფითრებული იყო, თავშიშველი, საყელო დაჰკარგვოდა, ტანსაცმელი

ჭუჭყიანი ჰქონდა, ხელებზე კი სისხლის კვალი ეტყობოდა. მისტერ ლიჯეტი ისე განცვიფრდა, რომ ოთხზე დარჩა, ცალ თვალზე ჩამოეფხატული ცილინდრით. მერე კი გონს მოეგო და პლატნერს შეუტია, დაამუნათა, – უმსგავსოდ, ბრიყვულად იქცევითო.

ამ არცთუ იდილიური სცენით ვასრულებთ იმას, რასაც პლატნერის ამბის გარეგნული ქარგა შეიძლება ვუნოდოთ. მისტერ ლიჯეტმა პლატნერი სკოლიდან როგორ დაითხოვა, ეს ჩვენთვის საინტერესო აღარაა.

ამ საქმის ყველა დეტალი, – სახელების, თარიღების და პირადი დახასიათებების ჩათვლით, – დანვრილებით ანგარიშში შეგიძლიათ იხილოთ, “ანომალური მოვლენების კვლევის საზოგადოებამ” რომ წარმოადგინა.

პირველ დღეს პლატნერის მარცხენა და მარჯვენა მხარეების საოცარ ადგილმონაცვლებას ყურადღება არავინ მიაქცია. პირველად ეს მაშინ შენიშნეს, როდესაც მან დაფაზე წერა მარცხნიდან მარჯვნივ დაიწყო. იგი ამ გარემოებას მალავდა, როგორც შეეძლო, რადგან შიშობდა, რომ ეს მის მდგომარეობაზე ცუდად იმოქმედებდა. გულის გაადგილება კი რამდენიმე თვის შემდეგ გაირკვა, როდესაც პლატნერისთვის ნარკოზის ქვეშ კბილი უნდა ამოეღოთ. ექიმს ძალზე უხალისოდ დართო ნება, რომ გაესინჯა, მერე კი დიდხანს არ თანხმდებოდა, “ანატომიის ჟურნალში” მასზე მოკლე წერილი დაებეჭდათ. ამით ამოიწურება ყველა ფაქტობრივი, მატერიალური საბუთი, რაც კი ხელთ გვაქვს და ახლა შეგვიძლია გადავიდეთ იმაზე, თუ რას ყვება თავად პლატნერი მომხდარის შესახებ.

ამ ამბის პირველი ნაწილი მეორისგან მკაცრად უნდა გავმიჯნოთ. რასაც აქამდე მოგიტხრობდით, ისეთი ჩვენებებით იყო გამყარებული, რაც სისხლის სამართლის საქმეთა ნებისმიერ სპეციალისტს დააკმაყოფილებდა. ყველა მონმე დღემდე ცოცხალია, მკითხველს, თუ სურვილი აქვს, ხვალვე შეუძლია მოძებნოს ის ბიჭები და მისტერ ლიჯეტი, და ყველაფერი გამოჰკითხოს. თავად გოტფრიდ პლატნერი თავის ადგილნაცვალ გულითა და ფოტოებით ასევე ნებისმიერ მომენტში შეიძლება წარმოგიდგინოთ. იმის დამტკიცებაც კი შეიძლება, რომ იგი მართლა დაკარგული იყო ცხრა დღის განმავლობაში და ეს აფეთქების შედე-

გად მოხდა. ასევე ფაქტია, რომ უეცრად გამოჩნდა, თანაც უკვე შეცვლილი, ზუსტად ისე, სარკეში რომ იცვლება ანარეკლი. შეიძლება დავასკვნათ, ამ ცხრა დღის განმავლობაში პლატნერი სადღაც, ჩვენი განზომილების მიღმა იმყოფებოდა. ამის მოწმობანი გაცილებით არსებითი და ცხადია, ვიდრე მრავალი სხვა მოწმობა, რომელსაც ბრალდებული სახრჩობელამდე მიუყვანია.

გარდა მისი მონათხრობისა, თუ სად იმყოფებოდა, – თანაც ეს მონათხრობი მეტად აბურღული და წინააღმდეგობრივია, – არაფერი ვიცით. მისტერ გოტფრიდ პლატნერის დისკრედიტაციას სულაც არ ვაპირებ, მაგრამ უნდა აღვნიშნო ის, რაც ხშირად ავინყდებათ ავტორებს, ვინც ამოუცნობ მოვლენებზე წერენ, რომ, ამ შემთხვევაში, უტყუარი ფაქტებიდან გადავივიართ ფაქტებზე, რომლებიც გონიერმა ადამიანმა შეიძლება დაიჯეროს, ან არ დაიჯეროს, საკუთარი ნება-სურვილის მიხედვით. პირადად მე მირჩევნია, ობიექტურობა შევინარჩუნო, ვეცდები, ზუსტად გადმოვცე, რაც პლატნერმა მომითხრო.

ამ შემთხვევის შესახებ ჩემს სახლში, ჩიზლერჰერტში მომითხრო. ნავიდა თუ არა, კაბინეტში შევედი, და ყველაფერი ჩავინერე. შემდეგ მან ჩემ მიერ გადაბეჭდილი აღწერა წაიკითხა, ასე რომ, გადმოცემის სიზუსტეში ეჭვი შეიძლება არ შეგვეპაროს.

მამ ასე, პლატნერი ამბობს, რომ აფეთქების მომენტში დარწმუნებული იყო – მოკვდა. რალაც ძალამ მოსწყვიტა იატაკს და უკან გადაისროლა. ეს საინტერესო მომენტია ფსიქოლოგებისთვის, რადგან უკან ვარდნისას ფიქრობდა, რას დაარტყამდა თავს, ქიმიური მასალების კარადას თუ დაფის ჩარჩოს. ბოლოს კი იგრძნო, მინაზე დაემვა, რალაც რბილზე ზის. გაოგნდა. მერე კი შეტრუსული თმების სუნი ეცა და მოეჩვენა, რომ ლიჯეტის ხმა ესმის, მას რომ დაეძებდა. როგორც ჩანს, პლატნერი რალაც ხანი ნახევრად გათიშული იყო.

თავიდან მოეჩვენა, რომ ისევე საკლასო ოთახშია. მკაფიოდ დაინახა ბიჭების გაოცებული სახეები და ლიჯეტი, რომელიც ოთახში შევიდა. ამაში იგი მტკიცედაა დარწმუნებული. რას ლაპარაკობდნენ, არ ესმოდა, მაგრამ ეს იმით ახსნა, რომ ექსპერიმენტის შედეგად

დარეტიანდა. იქ მყოფებს ბუნდოვნად ხედავდა, – ეს კი იმით ახსნა, რომ ოთახი აფეთქების შემდეგ შავი კვამლით იყო სავსე. პლატნერს ადამიანები უტყვ აჩრდილებად ეჩვენებოდნენ. აფეთქების შემდეგ სახე ჯერ კიდევ ეწვოდა. როგორც მიყვებოდა, თავში ყველაფერი “აე-ბურდა”, პირველი, რამაც შეაწუხა, საკუთარი მდგომარეობა იყო. შეეშინდა, აფეთქებამ ხომ არ დააბრმავა, ან დააყრუა. სხეულის ნაწილები ფრთხილად მოისინჯა. ცოტა ხანში შეგრძნებები გაუმძაფრდა და გაცივებით აღმოაჩინა, რომ თავის გარშემო საკლასო ოთახს ველარ ხედავს. ამის ნაცვლად, ნაცნობი ნივთებისა და ავეჯის ადგილას, რუხი ფერის გაურკვეველი ფორმები ჩანდა. ორმა ბიჭმა ხელების ქნევით გაიარეს მასში ისე, რომ ვერაფერი შენიშნეს. იმის წარმოდგენაც კი ძნელია, თუ რა განიცადა ამ მომენტში პლატნერმა.

– მათი შეხება, – ყვებოდა პლატნერი, – მსუბუქი ნისლივით იყო.

პირველი, რაც პლატნერს აზრად მოუვიდა, ის იყო, რომ მკვდარია. რადგან სიკვდილზე სალი წარმოდგენა ჰქონდა, – ასე აღზარდეს, – მეტად გაუკვირდა, სხეული რომ ისევე ჰქონდა. მერე კი გაიფიქრა, თვითონ კი არ მოკვდა, არამედ გარშემო ყველა დაიხოცა, აფეთქებამ გაანადგურა სკოლა და ყველა, ვინც კი იქ იყო, მის გარდა. მაგრამ ეს მეორე დასკვნა დამაკმაყოფილებლად არ მოეჩვენა, ამიტომ დაკვირვება განაგრძო.

პლატნერი საოცარ წყვილადში აღმოჩნდა, მის ზემოთ რალაც ბნელი ცარგვალი გადაიშალა! შავ ფონზე ერთადერთი ნათელი ლაქა სუსტი, მომწვანო ნათება გახლდათ – ცის კაბადონის ცალ მხარეს, კიდებზე. მერე შორს შავი მთების გრაფილი გამოიკვეთა. ასეთი იყო მისი პირველი შთაბეჭდილება. თანდათანობით, თვალი მიეჩვია სიბნელეს და ღამის წყვილადში მწვანე გამონაშუქი გაარჩია, მართალია ძალზე სუსტი. ამ ფონზე ავეჯი და ყველაფერი, რაც საკლასო ოთახში იყო, ფოსფორიცირებად ლანდებად წარმოუდგა, ძლივს რომ ხედავ. პლატნერმა ხელი გაიშვირა და ხელმა კედელში ყოველგვარი წინააღმდეგობის გარეშე გაიარა, ბუხრის შორიახლოს.

იგი ყვებოდა, რაოდენ გაუძნელდა ვინმეს ყურადღების მიპყრობა. რალაცას უყვიროდა ლოჯეტს, ცდილობდა ბიჭების მზერა დაეჭი-

რა, მის გვერდით რომ დაბორილობდნენ. ეს მცდელობა მხოლოდ მაშინ შეწყვიტა, როდესაც ოთახში მისი ლიჯეტი შევიდა, რომელიც არ უყვარდა ისევე, როგორც დირექტორის ყველა სხვა ხელქვეითს. პლატნერი მიყვებოდა, – შეგრძნება ჰქონდა, რომ დედამიწაზე იყო, მაგრამ თანაც მის ნაწილს აღარ შეადგენდა და ეს ძალზე არასასიამოვნო გახლდათო. მან თავისი შეგრძნება ერთობ ზუსტად შეადარა კატის განცდას, რომელიც ხედავს თავუნას, მაგრამ ვერ სწვდება, რადგან მათ შორის შუშის კედელია. ყოველ ჯერზე, როდესაც მოძრაობას აკეთებდა, თითქოს რალაც გაუგებარ დაბრკოლებას აწყდებოდა, ამიტომ მის გარშემო არსებულ მოჩვენებით გარემოსთან შეხებაში ვერ მოდიოდა.

პლატნერმა მიმოიხედა. შუშის ფლაკონი, რომელშიც მწვანე ფხვნილის ნარჩენი იყო, ისევ ხელში ეჭირა. ჯიბეში ჩაიდო და გარემო ხელით მოსინჯა. აღმოჩნდა, რომ კლდეზე ზის, რომელიც ხვერდით რბილი ხავსითაა დაფარული. უფრო შორს რა იყო, ველარ დაინახა, მაგრამ ისეთი შეგრძნება გაუჩნდა, რომ მოშორებით, მთის ძირას, დამრეცი ზეგანი უნდა იყოს. ცის კაბადონზე მომწვანო ნათება ძლიერდებოდა. პლატნერი წამოდგა, თვალები მოიფშვინტა.

რამდენიმე ნაბიჯი გადადგა, ციცაბო ფერდობზე დაშვება იწყო, მაგრამ ფეხი რალაცას წამოჰკრა, კინალამ წაიქცა და ისევ ჩამოჯდა კლდეზე, განთიადს დაველოდებო. გარშემო ჩამი-ჩუმი არ ისმოდა. თითქმის არაფერი ჩანდა, სრული მდუმარება გამეფებულყო, მიუხედავად იმისა, რომ ცივი ქარი უბერავდა — არც ბალახის და ბუჩქების შრიალი ისმოდა, და არც არაფერი. მთა, სადაც ქვაზე იჯდა, კლდოვანი და ხრიოკი გახლდათ. მწვანე შუქი ძლიერდებოდა, და მასთან ერთად სუსტი მონითალო ანაშუქი გამოჩნდა, რომელიც ცისა და კლდოვანი უდაბნოს სიბნელეს ოდნავადაც არ ფანტავდა. იქიდან გამომდინარე, რაც მერე მოხდა, მგონია, რომ ეს მონითალო ანაშუქი ოპტიკური ილუზია იყო. მოყვითალო-მომწვანო ცაზე რალაც შავმა გადაიქროლა. მერე კი ზარის ხმამალალი რეკა მოისმა, მის ქვემოთ გადაშლილი ზეგანიდან ამოდიოდა. დაძაბული მოლოდინი დაეუფლა, რომელიც მით უფრო ძლიერდებოდა, რაც მეტად ნათდებოდა იქაუ-

რობა. დაახლოებით ერთი საათი, ან მეტიც კი, ქვაზე იჯდა და თვალს ადევნებდა მწვანე შუქს, რომელიც ყოველ წუთს ძლიერდებოდა, ზევით, ზენიტისკენ მიიწევდა. ეს სინათლე რაც უფრო ძლიერდებოდა, დედამინის ლანდივით სურათი მით უფრო ფერმკრთალდებოდა. ჩვენს პლანეტაზე მზის ჩასვლის დრო ახლოვდებოდა. რამდენადაც პლატნერი დედამინას წარმოიდგენდა, მისი რამდენიმე ნაბიჯი ქვევით, ფერდობზე, ნიშნავდა, – საკლასო ოთახის იატაკში გაიარა და ახლა ქვედა, უფრო დიდ ოთახშია, – ჰაერშია ჭერსა და იატაკს შორის. მართლაც დაინახა მოსწავლეები, რომლებიც მერხებთან ისხდნენ. მაგრამ მწვანე განთიადი რაც უფრო ძლიერდებოდა, ქვედა საკლასო ოთახის სურათიც მით უფრო სუსტდებოდა.

როდესაც პლატნერმა ქვემოთ ჩაიხედა, დაინახა, რომ მწვანე შუქი ზეგანის კლდოვან კიდეებზე გავრცელდა – ნყვდიადში მწვანე შუქი წერტილებივით კრთოდა, გეგონება, ციცინათელებიაო. უცებ ხასხასა მწვანე ფერის ვეება ციური სხეული დაინახა, მთების გრაგნილის თავზე, – უზარმაზარი კლდოვანი მასები მის გარშემო შავ ჩრდილებად აღმართულიყო. უეცრად უამრავი სფეროსებური ობიექტი შენიშნა. ამ დროს ზარი სულ უფრო სწრაფ ტემპში რეკდა, რაღაცნაირი დაჟინებით. ბიჭები, მერხებთან რომ ისხდნენ, თითქმის აღარ ჩანდნენ.

უცხო სამყაროს მწვანე მზის ამოსვლასთან ერთად დედამინა თანდათანობით ქრებოდა – ამ ყველაფერმა პლატნერი გააოგნა. იმ დროს, როდესაც იმ, სხვა სამყაროში ღამეა, ამ სამყაროში საგნების სიკაშკაშის გამო მოძრაობა რთულია. თავს იჩენს გადაუჭრელი, უპასუხო გამოცანა — თუ ეს მართლაც ასეა, სხვა სამყაროს არსებობის ერთ ნიშანსაც კი რატომ ვერ ვამჩნევთ? იქნებ იმის გამო, რომ ჩვენი დედამინა შედარებით უფრო განათებულია? პლატნერი აღწერს შუადღეს იმ სხვა სამყაროში და ამბობს, რომ იმ დროს იქაური შუქი ჩვენი ზამთრის შუალამეს ჰგავს, როდესაც სავსე მთვარე ანათებს. ამდენად, ჩვეულებრივი ნახევრადრბანელებული ოთახის განათება საკმარისია იმისთვის, რომ სხვა სამყაროს ობიექტები ჩვენი თვალისთვის შეუმჩნეველი გახდეს. ეს იმავე პრინციპს ეფუძნება, რასაც შემდეგი ფაქტი, რომ ფოსფორიცირებადი სა-

გნები მხოლოდ სრულ სიბნელეში ჩანან. მას მერე, რაც პლატნერის მონათხრობი მოვისმინე, რამდენჯერმე ვცადა სხვა “სამყარო” დამენახა — ღამით ფიტოლაბორატორიაში ჩავიკეტე. უნდა გითხრათ, რომ, მართალია ძალზე ბუნდოვნად, მაგრამ რაღაც მომწვანო კონტურები გავარჩიე – ფერდობები და კლდეები. შესაძლოა, მკითხველი უფრო მეტს დაინახავს. პლატნერი მეუბნებოდა, რომ მას მერე, რაც დაბრუნდა, სიზმარში რამდენჯერმე ნახა და იცნო ის ადგილები, რაც “სხვა სამყაროში” იხილა. თუმცა, მგონია, ეს, უბრალოდ, მის გონებაში ჩარჩენილი სურათებია... სავსებით შესაძლებელია, რომ განსაკუთრებულად მახვილი მზერის პატრონმა “სხვა სამყაროს” ესა თუ ის სურათი ზოგჯერ შემთხვევით კიდეც გაარჩიოს.

თუმცა ეს უკვე თემიდან გადახვევაა.

როდესაც მწვანე მზე ამოვიდა, გრძელი შავი ქუჩა გამოჩნდა, სადაც მოგრძო შენობები იდგა. ვინრო სივრცეში მოქცეული ქუჩა ბუნდოვნად ჩანდა და წამიერი ყოყმანის შემდეგ პლატნერმა მისი მიმართულებით ფერდობზე დაშვება დაიწყო. ჩასვლა რთული მარტო იმიტომ კი არ იყო, რომ ფერდობი მეტად ციცაბო გახლდათ, არამედ იმიტომაც, რომ ქვები გლუვი და სლიპინა იყო. ხმაური, რომელსაც პლატნერი დაშვებისას იწვევდა, სამყაროში ერთადერთი ხმა გეგონებოდა, რადგან ზარის რეკა შეწყდა. პლატნერი შენობებს რაც უფრო უახლოვდებოდა, მით მეტად ამჩნევდა, რომ ეს ნაგებობები საფლავის ქვებს, მავზოლეუმებსა თუ აკლდამებს ჰგავდნენ და მათგან მხოლოდ ფერით – შავი ფერით – განსხვავდებოდნენ (ისინი, როგორც წესი, თეთრი ფერისაა ხოლმე). უცებ მან შენიშნა, რომ ყველაზე დიდი შენობიდან უამრავი ფერმკრთალი, მომრგვალო, მომწვანო ობიექტი გამოვიდა, იმის მსგავსად, ხალხი რომ გამოეფინება ხოლმე ეკლესიიდან. ფართო ქუჩაზე სხვადასხვა მხარეს გაემართნენ, ზოგიერთი მათგანი თვალს მოეფარა გვერდითა გასასვლელებში და მერე ისევ გამოჩნდა მთის ფერდობზე, სხვები კი მომცრო შავ შენობებში შევიდნენ, ქუჩის გაყოლებაზე რომ იდგა.

პლატნერი ადგილზე გაშეშდა, – ამ სანახაობით გაშტერებული. იმის თქმაც არ შეიძლებოდა, რომ ეს არსებები “დადიოდნენ”,

რადგან ხელ-ფეხი არ ჰქონდათ. ადამიანების თავებს მოგაგონებდნენ, გომბეშოს ტანზე. მათი შემხედვარე პლატნერი ისე გაოგნდა, რომ შეშინებულადაც კი არ შეშინებია. არსებები მისკენ მიიწვივნენ, ცივი ქარი მათ ისე ერეკებოდა, როგორც ორპირში – საპნის ბუშტებს. პლატნერმა უახლოესს შეხედა და ადამიანის ნამდვილი თავი დაინახა, – საოცრად დიდი, ფართოდ გახედილი თვალები ჰქონდა. მზერაში ისეთი სასონარკვეთა და სევდა იგრძნობოდა, პლატნერს ცხოვრებაში რომ არ ენახა. ყველაზე მეტად იმან გააოცა, რომ არსებამ არ შეხედა, თვალი არ გააყოლა, გეგონებოდა, მზერას რალაც უხილავ მოძრავე საგანს არ აცხილებსო.

უეცრად პლატნერი მიხვდა, რომ ვეება თვალები რალაცას მისჩერებოდნენ, რაც იმ სამყაროში ხდებოდა, რომელიც ცოტა ხნის წინ დატოვა. არსება უახლოვდებოდა. პლატნერს გაოგნებისგან ენა მუცელში ჩაუვარდა. მერე კი რალაც საწყალობელი, სუსტი ხმა გაოგონა. პლატნერმა სახეზე ცივი შეხება იგრძნო, არსებამ გვერდით ჩაუარა, ფერდობზე ასვლა იწყო!

უეცრად პლატნერს ლამისაა ელდა ეცა, – ის თავი მისტერ ლიჯეტის თავსა ჰგავდა. სხვა თავებს დააკვირდა, ფერდობზე რომ იყვნენ შეფენილი. არცერთი არ ჰგავდა იმათ, ვინც “სხვა სამყაროში”, ადამიანთა სამყაროში დატოვა. ერთი-ორი ახლოს მივიდა მასთან, მაგრამ პლატნერი გვერდზე გაიწია, გზა დაუთმო. უმრავლესობას ისეთივე სასონარკვეთილი გამომეტყველება ჰქონდა, როგორც პირველს და ისეთივე საწყალობელ ხმებს გამოსცემდა. ორი მათგანი ქვითინებდა, ერთი კი სასტიკად განრისხებული ჩანდა. სხვები თითქოს გულგრილები იყვნენ. ზოგიერთს მზერაში კმაყოფილებაც კი ეტყობოდა, თითქოს ცნობისმოყვარეობა დაიკმაყოფილესო. ამ უაზრო არსებებიდან ერთ-ერთი ლამისაა ექსტაზში იყო ჩავარდნილი, ამკარად რალაცით ხარობდა. რამდენიმე საათი პლატნერი თვალს ადევნებდა, თუ როგორ ადიან არსებები ახლომდებარე ფერდობებზე. პლატნერმა დაღმართზე დაშვება მხოლოდ მას მერე განაგრძო, რაც დარწმუნდა, არსებები შენობებიდან მეტი აღარ გამოდიან. მალე ისე ჩამოხედა, რომ ნაბიჯის გადადგმა ჭირდა. არადა, ცა თითქოს

განათებული, მომწვანო ფერისა იყო. პლატნერი არც შიმშილს გრძნობდა, არც წყურვილს. მოგვიანებით, როდესაც მოსწყურდა, ყინულივით ცივ წყაროს ნაწყადა, ვინრო ზეგანის შუაგულში რომ მოჩუხჩუხებდა. როდესაც სასონარკვეთილმა პლატნერმა ხავსი გასინჯა, ერთობ გემრიელი ეჩვენა.

პლატნერი საფლავეებს შორის დაბორიანობდა, ამ საოცარი მოვლენებისთვის უშედეგოდ ცდილობდა რაიმე ახსნა გამოეძებნა. რალაც ხნის მერე დიდ შენობასთან მივიდა, მავზოლეუმს რომ მიაგავდა. იქიდან თავების მგავსი არსებები გამოვიდნენ. შიგნით, ბაზალტის საკურთხეველზე მწვანე შუქები ციმციმებდა, ზემოდან, გუმბათიდან სქელი, ზარის დასარეკი თოკი იყო ჩამოშვებული. კედლებზე უცნობი, ცეცხლოვანი ასოებით რალაც სიტყვები ეწერა. სანამ პლატნერი ფიქრობდა, რა უნდა ყოფილიყო ეს ყველაფერი, ქუჩაში მძიმე ფეხის ხმა, ბრაგაბრუგი გაისმა. პლატნერი ქუჩაში გავარდა, მაგრამ ვერავინ დაინახა. უცებ მოუნდა, ზარი ჩამოეკრა, მაგრამ ბოლო წამს გადაწყვიტა, ფეხის ხმას გაჰყოლოდა. პლატნერი გაიქცა, მაგრამ ვერ დაენია. ყვირილი მორთო, რაც ძალი და ღონე ჰქონდა, მაგრამ არავინ გამოეპასუხა. ზეგანი თითქოს უსასრულო იყო. მის ზედა კიდე მქრქალი მომწვანო შუქი გასდევდა. ქვემოთ არცერთი უცნაური “თავი” არ ჩანდა. ეტყობა ზემოთ, ფერდობებზე იყვნენ. პლატნერმა აიხედა და დაინახა, – აქეთ-იქით აწყდებოდნენ, სწრაფად დაქროდნენ ჰაერში, უცებ ჩერდებოდნენ. ვეება თოვლის ფანტელებს მიახმავდა, ოლონდ შავი და მომწვანო ფერისა იყვნენ.

პლატნერი მიყვებოდა, რომ შვიდი თუ რვა დღე უმეტესად იმით იყო დაკავებული, რომ ფეხის ხმას მისდევდა, მაგრამ ვერცერთხელ ვერ დაენია. თხრილებში უწევდა ჩასვლა, ზევით-ქვევით დაძვრებოდა, მთებზე ადიოდა და ყველაგან ხედავდა თავებს, მისკენ რომ მოიწვიდნენ. პლატნერი დღეებს არ ითვლიდა. ერთი-ორჯერ შენიშნა, რომ თავები უთვალთვალეებენ, მაგრამ არავინ დალაპარაკებია. კლდეებში ეძინა. ვინრო ზეგანზე დედამიწის ობიექტები აღარ ჩანდა, რადგან ჩვენი პლანეტიდან ის ადგილი მინის ქვეშ, დიდ სიღრმეზე უნდა ყოფილიყო. როდესაც თენდებოდა, ჩვენი სამყარო გამოჩნდებდა ხოლმე. ზოგ-

ჯერ პლატნერი მომწვანო კლდეებზე ადიოდა ბორძიკით, გარშემო კი ამ დროს სასეკსვილში ხეებს არჩევდა. ზოგჯერ ეჩვენებოდა, სასეკსვილის ქუჩებში დადის, და თავად უხილავი, უმზერდა იმას, რაც ამა თუ იმ სახლში ხდებოდა. მერე კი აღმოაჩინა, რომ დედამინაზე თითქმის ყველა ადამიანს ერთ ან ორი უცნაური, უსხეულო არსება უთვალთვალავს!

ვინ იყვნენ ცოცხლების ეს “მოთვალთვალენი”, პლატნერმა ვერაფრით გაიგო. მათგან ორი, ცოტა ხნის მერე რომ დაინახა, საკუთარ დედას და მამას მიახლოებდა – როგორებიც ბავშვობიდან ახსოვდა. დროდადრო სხვა სახეებიც შეაქცერდებოდნენ ხოლმე: პლატნერი მათ თვალებს გარდაცვლილი ადამიანების თვალებს ამსგავსებდა, ადამიანებისა, რომლებმაც რაიმე ავნეს, ანდა პირიქით, დახმარება გაუწიეს ახალგაზრდობასა თუ ზრდასრულ ცხოვრებაში. როდესაც შეაქცერდებოდნენ, პლატნერს თითქოს რაღაც მძიმე, პასუხისმგებლობის მძიმე ტვირთი დაანვებოდა ხოლმე. შეეცადა დედას დალაპარაკებოდა, მაგრამ მან არ უპასუხა. დედა სევდიანად, დაჟინებით, ალერსიანად ჩაჰყურებდა თვალეში — თითქოსდა მსუბუქი საყვედურითაც, — მაგრამ ხმას არ იღებდა!

პლატნერი ამას მიყვებოდა ისე, რომ არც კი ცდილობდა, რაიმე აეხსნა. შეგვიძლია ვიმარჩიელოთ, — რას ნარმოადგენენ ცოცხლების “მოთვალთვალენი”? თუკი მართლაც მიცვალებულები არიან, რატომ უმზერენ ესოდენი დაჟინებით ცოცხალთა სამყაროს, სამუდამოდ რომ მიატოვეს? სავსებით შესაძლებელია, — და მე ეს სამართლიანად მიმაჩნია, — როდესაც ჩვენთვის სიცოცხლის კარი იხურება, როდესაც აღარ გვინევს სიკეთესა და ბოროტებას შორის არჩევა, მაინც ვხედავთ იმას, თუ როგორ სრულდება ჩვენს მიერ დანყებული საქმეები. თუკი ადამიანთა სულები გარდაცვალების შემდეგ სიცოცხლეს აგრძელებენ, უეჭველია, ადამიანთა ინტერესიც ასევე შენარჩუნებული აქვთ. მაგრამ ეს მხოლოდ ჩემი კერძო მოსაზრებაა. პლატნერი არანაირ დასკვნებს არ აკეთებს, მას საამისოდ საკმარისი მასალა არ გააჩნია. კარგია, თუკი მკითხველი ამას ხვდება! პლატნერი მთელი დღეები იმ საოცრად განათებულ სამყაროში დაბორიალობდა, დედამინის მიღმა რომაა,

თავბრუ ესხმოდა, ძალიან დასუსტდა — შიმშილი აწუხებდა.

ჩვენი დედამინის დღე, უფრო სწორად, სასეკსვილის ნაცნობი სურათები თვალწინ ჰქონდა და ეს აწვალებდა. არ იცოდა, ნაბიჯი საით გადაედგა, ხშირად იმ უცნაური არსებების ცივ შეხებას გრძნობდა. როდესაც დაბნელებოდა, მრავალი ეს “მოთვალთვალე”, მის გარშემო რომ იყვნენ, თავისი უწყვეტი, სასონარკვეთილი მოთქმით, საოცრად უწვრილებდნენ გულს. პლატნერს მთელი სულითა და გულით სურდა ძველ ცხოვრებას დაბრუნებოდა, რომელიც ერთდროულად ესოდენ ახლოს იყო და — ესოდენ შორს. მის გარშემო არსებული საგნების არამინიერ იერსახეს მძიმედ აღიქვამდა. საშინლად აწვალდნენ არსებები, მუდმივად კუდში რომ დასდევდნენ. პლატნერი უყვიროდა მათ, ლანძღავდა, ცდილობდა არ შეეხედა, გაურბოდა! მაგრამ ისინი მეტად დაჟინებულნი გახლდნენ! რაოდენ სწრაფადაც არ უნდა გაქცეულიყო, მუდმივად ეწეოდნენ.

მეცხრე დღეს, სალამოსკენ, გაიგონა, რომ იმ ვილაც უხილავის ნაბიჯების ხმა ახლოვდება. იმ დროს იმ მთის ფერდობზე დაბორიალობდა, რომელზეც პირველ დღეს ჩამოვარდა, გასაოცარ “სხვა სამყაროში” როდესაც მოხვდა. აჩქარებით დაეშვა დაღმართში, გზას ხელის ცეცებით მიიკვლევდა. უცებ მისი ყურადღება მიიპყრო იმან, რაც ოთახში ხდებოდა, ერთ-ერთ სახლში რომ იყო იმ ქუჩაზე, სადაც მისი სკოლა იდგა. ოთახში ორი ადამიანი დაინახა — ორივე ეცნობოდა. ფანჯრები ღია გახლდათ, ფარდა გადანეული, ჩამავალი მზე მოგრძო ოთახს კარგად ანათებდა, — ჯადოსნური ფარნის სურათი გეგონებოდა მუქი ლანფშაფტის ფონზე. მზის შუქით განათებულ ოთახში სანთელი ენთო.

სანოლზე გამხდარი, საოცრად ფერმკრთალი კაცი იწვა, დაღვრემილი გამომეტყველება ჰქონდა. მომუშტული ხელები თავს ზემოთ აენია. სანოლის გვერდით, მომცრო მაგიდაზე, ნამღების რამდენიმე ფლაკონი, პურის ნატეხი, წყლით სავსე ჭურჭელი და ცარიელი ჭიქა იდგა. დროდადრო კაცი ტუჩებს ამოძრავებდა, ეტყობა, რაღაცას ამბობდა, მაგრამ არაფერი ისმოდა. ქალი ამას ვერ ამჩნევდა. რაღაც ქალაღების გარჩევით იყო დაკავებული, ძველ კარადაში რომ იყო შენახული. კარა-

და ოთახის საწინააღმდეგო კუთხეში იდგა. თავიდან სურათი მკაფიოდ ჩანდა, მაგრამ მის უკან მომწვანო დილა რაც უფრო თენდებოდა, მით უფრო ფერმკრთალდებოდა და ბუნდოვანდებოდა.

ფეხის ხმა, რომელიც ესოდენ ხმამაღლა ისმოდა “სხვა სამყაროში” და ოდნავ გასაგონად, ჩვენთან, სულ უფრო ახლოვდებოდა. პლატნერმა შენიშნა, რომ მის გარშემო მრავალი ბუნდოვანი სახეა, რომლებიც დაკვირვებით უმზერდნენ იმას, რაც ოთახში ხდება. მანამდე ამდენი “ცოცხალთა მოთვალთვალე” ერთად არასოდეს ენახა, ზოგიერთი მათგანი ავადმყოფს მისჩერებოდა, სხვები ნალვლიანად შესცქეროდნენ ქალს, რომელიც სიხარბისგან გაფართოებული თვალებით დაეძებდა რაღაცას. ისინი პლატნერის გვერდით შეეჯგუფდნენ – მათი კვნესა და მოთქმა გამუდმებით ესმოდა. ზოგჯერ სურათი უფრო მკაფიო ხდებოდა. თითქმის მთელი ამ დროის განმავლობაში სურათი ბუნდოვანი იყო, – თითქოს ცახცახებსო, – გეგონება ადამიანებს მწვანე ნაჭერში უყურებდა. ოთახში, ეტყობა, სიჩუმე იყო. პლატნერი მიყვებოდა, რომ სანთლის ალი ზემოთ მიიწევდა, კვამლის აბსოლუტურად ვერტიკალურ ზოლს ქმნიდა, თანაც ყოველი ნაბიჯი ქუხილივით ესმოდა. და ეს სახეები! ორი მათგანი, რომლებიც განსაკუთრებით ახლოს იყვნენ ქალთან: ერთი ასევე ქალისა, ფერმკრთალი, ისეთი ნაკვეთების მქონე, რომლებიც ოდესღაც, შესაძლოა, ცივი და სასტიკი იყო, მაგრამ ახლა, რაღაცის გავლენით, შერბილებოდა, – დედამინაზე დღემდე უცნობი სიბრძნის გავლენით! მეორე სახე კი, შესაძლოა, ქალის მამას ეკუთვნოდა. ორივე, როგორც ჩანს, რაღაც სისაძაგლეს ადევნებდა თვალს, რომლის წინააღმდეგ ბრძოლა უკვე აღარ შეეძლოთ და რასაც ხელს ვეღარ შეუშლიდნენ. მომაკვდავს უამრავი არსება დაჰყურებდა, თუმცა მათ შორის მისი ნათესავები თუ მასწავლებლები არ უნდა ყოფილიყვნენ. სახეები, რომლებიც წინათ, ალბათ, უხეშები გახლდნენ, ახლა სევდას განენმინდა! ყველაზე წინ ქალიშვილის სახე იყო, მას მხოლოდ მოთმინება და დაღლა ეტყობოდა, და პლატნერს მოეჩვენა, – გათავისუფლებას ელის. პლატნერს აღარ ჰქონდა უნარი, აღენერა ყველაფერი, რადგან უამრავი ლანდივით სახე ახსენდებოდა. ისინი

ზარის დარეკილზე შეიკრიბნენ. ყველა ისინი წამის განმავლობაში დაინახა. პლატნერი იმდენად დაქანცული და აღელვებული იყო, რომ თავისდაუნებურად ჯიბიდან მწვანეფხვნილიანი ფლაკონი ამოიღო. მაგრამ როგორ – არ ახსოვდა!

უეცრად ფეხის ხმა მიწყდა. პლატნერი ელოდებოდა, რომ კვლავ გაიგონებდა მას, მაგრამ მის ნაცვლად ზარის რეკა გაისმა, თითქოს ბასრმა მახვილმა სიჩუმე გაჰკვეთაო. ამის მერე არსებებმა დაიწყეს წინ და უკან რწევა და ხმამაღალი გოდება. ქალს არაფერი ესმოდა: რაღაც ფურცელს წვადა სანთლის ალზე. ზარის მეორე დარეკვისას ყველაფერი ბინდმა მოიცვა, ყინულივით ცივმა ნიავექარმა ჩამოუქროლა “მოთვალთვალეებს”. შემოდგომის გამხმარი ფოთლებივით დაბზილდნენ, ზარის მესამე დარეკვაზე კი მათი მასიდან ლოგინისკენ რაღაც გაიჭიმა. ხომ იცით, სინათლის სხივი როგორია? ეს კი წყვილადის სხივსა ჰგავდა და როდესაც პლატნერმა მეორედ შეხედა, დაინახა, – გრძელი ხელის ჩრდილია.

მწვანე მზემ უდაბური ჰორიზონტი გაანათა, სურათი გაბუნდოვანდა. პლატნერი ხედავდა, როგორ კონვეუსიურად ცახცახებდა ზენარი ლოგინზე – მხარსზემოდან შეშინებული ქალი შესცქეროდა.

“მოთვალთვალეთა” გუნდი ცაში აფრინდა, მწვანე მტვრის ღრუბელივით, ქარი რომ წამოხვეტს ხოლმე. ზეგანის ვიწრო გასასვლელისკენ, ტაძრისკენ გააქანა. პლატნერი უცებ მიხვდა ჩრდილის მსგავსი შავი ხელის მნიშვნელობას, რომელიც მას მხარსზემოთ გადასწვდა და ნადავლი დაიჭირა. თავის მობრუნება ვერ გაბედა, იმ საშინელი ჩრდილისთვის რომ შეეხედა. თვალი მოხუჭა, რისთვისაც საოცარი ძალისხმევა დასჭირდა, გაიქცა, ოციოდე ნაბიჯი გაიარა და წაიქცა. პლატნერი ხელებზე დაეცა, ფლაკონი გაუფარდა, გატყდა და წამსვე აფეთქდა, როგორც კი მიწას დაასკდა.

მერე კი მისტერ ლიჯეტის წინ აღმოჩნდა, ძველ, კედელშემოვლებულ ბაღში, სკოლის უკან, – გასისხლიანებული და გაოგნებული.

პლატნერის თხრობა ამით სრულდება. ყველაფერი ვიღონე, რაც კი შემიძლო, – და, მე მგონი, წარმატებითაც, – მისი მონაყოლი რომ არ გამეზვიადებინა. ზუსტად ისეთივე

თანამიმდევრობით გადმოგეცით, როგორც პლატნერმა მომიყვა. შევეცადე სტილი დამეცვა, მის მიერ შექმნილი შთაბეჭდილება რომ არ განელებულიყო. ასე მაგალითად, ძალზე იოლი იქნებოდა ის სცენა, რომელიც მომავლადვის სასთუმალთან ხდებოდა, გადამექცია შეთქმულებად, რომლის მონაწილე პლატნერიც გამოვიდოდა. მაგრამ, გარდა იმისა, რომ ასეთი ამბის გაყალბება არ შეიძლება, ნებისმიერი ჩარევა, ჩემი აზრით, იმ საინტერესო შთაბეჭდილებას გააფუჭებდა, რომელსაც ბნელი სამყარო ქმნის თავისი მწვანე შუქითა და "ცოცხალთა მოთვალთვალეებით". ესაა სამყარო, რომელიც ჩვენთვის უხილავი და მიუწვდომელია, თუმცა, ამისდა მიუხედავად, ჩვენს გარშემო!

ისლა დამრჩენია, დავუმატო, ვინსენტ-ტერასში, სკოლის ბალის უკან, მართლაც გარდაიცვალა კაცი, და მოხერხდა იმის დამტკიცება, რომ ეს პლატნერის დაბრუნების მომეტში მოხდა. გარდაცვლილი გადასახადების ამკრეფი და თან, სადაზღვევო აგენტი ყოფილა. მისი ქვრივი, რომელიც მასზე გაცილებით ახალგაზრდა გახლდათ, ერთი თვის წინათ ცოლად გაჰყვა მავან მისტერ ვიმპერს, ვეტერინარს ალბიდინგიდან. რადგან აქ მოყვანილი მოთხრობა სასექსვილში გავრცელდა, ქალმა მითხრა, მისი სახელის ხსენების უფლებას მომცემს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუკი ყველას ვაცნობებ, რომ იგი კატეგორიულად უარყოფს პლატნერის ჩვენებას, რომელიც მისი ქმრის უკანასკნელ წუთებს აღწერს. რომ მას არავითარი ანდერძი არ დაუნვაავს (არადა, პლატნერი ამას არც აბრალედა), მისმა ქმარმა ერთადერთი ანდერძი დაწერა და ეს მათი ქორწინების დღეს მოხდაო. ერთი რამ კი ცხადია, იმ კაცის კვალობაზე, რომელსაც ის ოთახი წინათ არასოდეს ენახა, პლატნერი იქ მდგარ ავეჯს საოცრად ზუსტად აღწერს.

მიუხედავად იმისა, რომ, შესაძლოა, გამეორება გამომივიდეს, ერთ გარემოებას კვლავ უნდა გავუსვა ხაზი. რადგან, თუ ამას არ გავაკეთებ, შეიძლება შეიქმნას შთაბეჭდილება, თითქოს ცრურწმენებს ვიზიარებ და დაუჯერებელი ამბებისა მჯერა. პლატნერის გაუჩინარება ცხრა დღის განმავლობაში დამტკიცებულ ფაქტად შეიძლება ჩაითვალოს. თუმცა სავსებით დასაშვებია, რომ ჰალუცინაციები

კაცს სხვა განზომილებაშიც შეიძლება დაემართოს. ყოველ შემთხვევაში, მკითხველმა ეს უნდა გაითვალისწინოს!

თარგმნა ირაკლი ლომოურმა

პარსკვლავი

სწორედ ახალი წლის პირველ დღეს სამა ობსერვატორიამ თითქმის ერთდროულად განაცხადა, რომ პლანეტა ნეპტუნის – მზის გარშემო მბრუნავ ცდომილთაგან უშორესის – მოძრაობა ერთობ არაპროგნოზირებადი გახდა. ოგილვიმ ჯერ კიდევ დეკემბერში გაამახვილა ყურადღება მოძრაობის საეჭვო შენელებაზე. თუმცაღა ამგვარი ცნობა დიდად არ დააინტერესებდა მსოფლიოს, რომლის მოსახლეობის უდიდეს ნაწილს ნეპტუნის არსებობის შესახებ არც კი სმენოდა. გაჭირვებული პლანეტის სამოქმედო არეში შორეული, ბუნდოვანად მოკიფე ათინათის აღმოჩენა პროფესიონალი ასტრონომების გარდა არავისთვის გამხდარა მღელვარების საბაბი. თუმცა კი სწავლული კაცების კეთილგონიერებას ჯერ კიდევ ამ ამბის გასაჯაროებამდე არ გამოჰპარვია, რომ ახალი სხეული სულ უფრო და უფრო იზრდებოდა და სიკაშკაშეც ემატებოდა, მისი მოძრაობა დანარჩენი პლანეტების მწყობრი გადაადგილებისაგან განსხვავდებოდა, ხოლო ნეპტუნი და მისი თანამგზავრი უპრეცედენტო მანძილით შორდებოდნენ ერთმანეთს.

მეცნიერებაში გაუთვინცობიერებელ ადამიანს ძნელად თუ შეუძლია წარმოიდგინოს, თუ რაოდენ ჩაკეტილია მზის სისტემა. მზე თავისი ერთი ბენო პლანეტებითურთ, პლანეტოიდთა მტვრითა და მოუხელთებელი კომეტებით, უკიდევანო სივრცეში დატივტივებს, რომლის უსაზღვრობის წარმოსადგენად ყოველგვარი ადამიანური ძალისხმევა ფუჭი გარჯაა. ნეპტუნის ორბიტის მიღმა გადაშლილია სივრცე, სადაც, როგორც ადამიანთა დაკვირვებებმა ცხადყო, სითბოსა და სინათლის ნასახიც კი არ კრთის - ოც მილიონჯერ მილიონი მილის მანძილზე შავი ნყვდიადია გამეფებული. ეს კი უმცირესი მანძილია თვით უახლოეს ვარსკვლავამდე. და რამდენიმე კომეტის გაელვებას თუ არ ჩავთვლით, რომლებიც ნაპერწკლების გალუულ კონაზე ნაკლებ არსებითნი იყვნენ,

კაცობრიობისთვის არასდროს გაბრწყინებულა ეს უფსკრული მანამ, სანამ მეოცე საუკუნის გარიჟრაჟზე არ გამოჩნდა უცნაური ცდომილი. მატერიის უზარმაზარი მასა, ვეებერთელა და ძიმე, იდუმალებით მოცული წყვდიადიდან მოულოდნელად გამოიჭრა მზის სინათლის გავრცელების რადიუსში. მეორე დღეს მისი დანახვა ნებისმიერი საშუალო ხარისხის ოპტიკური ინსტრუმენტით იყო შესაძლებელი – ჯერჯერობით ეს ერთი ციციქნა ნაპერწკალი იყო, ლომის თანავარსკვლავედის მახლობლად, რეგულთან რომ კიაფობდა. მას თვით საოპერო ბინოკლითაც კი შენიშნავდით.

სამ იანვარს დედამინის ოთხივ კუთხეში გაზეთის მკითხველებმა პირველად გააცნობიერეს ზეცაში გამოჩენილი უჩვეულო ზმანების ნამდვილი მნიშვნელობა. „პლანეტარული კოლიზია“ – ამგვარად დაასათაურა ლონდონის ერთ-ერთმა გაზეთმა თავისი სიახლეების სვეტი, და შემდეგ დიუშენის ჰიპოთეზაც გააჟღერა, რომლის თანახმად, ეს ახალი უცნაური პლანეტა ნეპტუნს უნდა დასჯახებოდა. სახელგანთქმულმა კალმოსნებმა ამ თემის ირგვლივ უამრავი რამ დანერეს და შეთხზეს. ასე რომ, იმ დღეს, სამ იანვარს, მსოფლიოს უმეტეს დედაქალაქებში რაღაც ციური ფენომენის მოვლენას მოელოდნენ გულის სიღრმეში, და როდესაც დაისს ლამის წყვდიადი მოჰყვა, ათასობით ადამიანმა მზერა ცისაკენ აღაპყრო, რათა ძველი, ყველასათვის ნაცნობი ვარსკვლავები ეხილათ – ისინი ისევე ციმციმებდნენ, როგორც წინათ.

მანამ, სანამ ლონდონში არ ინათა, სანამ მარჩბივის თანავარსკვლავედი და სხვა ვარსკვლავები არ გაფერმკრთალდა, არაფერი მომხდარა. ნამდვილი ზამთრის აისი იყო, დღის შუქი სუსტად იღვრებოდა, ფანჯრები გაზისა და სანთლების ყვითელ ალს გაეჩირალდნენ, რაც მიანიშნებდა, ხალხის უკვე ფეხზეა. უეცრად მთქნარებამორეულმა პოლიციელმა უცნაური რაღაც შენიშნა, თავის საქმეზე მიმავალი ხალხი კი განცვიფრებისგან პირდაღებული შედგა, მუშებმა ნაადრევად ანებეს თავი სამუშაოს, არაქათგამოცლილმა და გადაფითრებულმა მერძევეებმა და გაზეთების დამტარებლებმა თავიანთ სახლებს მიაშურეს, უსახლკარო მანანნალებმა და საგუშაგოებზე მდგარმა ჯარისკაცებმა, სოფლის ყანებში მო-

მუშავე მოჯამაგირეებმა, ბრაკონიერებმა, სახლებში რომ ბრუნდებოდნენ – ერთი სიტყვით, მრუდე შუქით მოცულმა მთელმა ქვეყანამ, – და ასევე ზღვაში გასულმა მეთევზეებმა, იხილეს დიდი თეთრი ვარსკვლავი, დასავლეთ ცისკიდურიდან რომ ამობრწყინდა მოულოდნელად!

ის ჩვენი ზეცის ყველა ვარსკვლავზე უფრო მკაფიო იყო – უფრო კაშკაშა, ვიდრე დაისის ვარსკვლავი თავისი ნათების აპოგეაში. ბრწყინავდა არა როგორც სინათლის მკრთალი ათინათი, არამედ როგორც პატარა მოჩახჩახე დისკო. ერთმა საათმაც განვლო და საბოლოოდ გათენდა. სადაც მეცნიერებას ჯერ არ შეუღწევია, იქ ადამიანური შიშები იმარჯვებს – ჩურჩულით ვრცელდება ამბები ომებსა და ჟამიანობაზე, რომლებსაც ზეციდან მოვლენილი ასეთი ცეცხლოვანი ნიშნები გადაფარავს ხოლმე. მკვრივად ჩასხმული ბურები, მუქკანიანი ჰოტენტოტები, ქვინსლენდელი ზანგები, ფრანგები, ესპანელები თუ პორტუგალიელები იდგნენ და ამ ახალი, უცნაური ვარსკვლავის ჩანავლებას უმზერდნენ.

ასობით ობსერვატორიაში შეკავებული მღელვარება სულ უფრო ძლიერდებოდა, და ბოლოს ლამის კვილად გაისმა, როდესაც ორი შორეული სხეული ერთერთს შეასკდა. ყველა ციბრუტივით დატრიალდა, მოაგროვეს გადაძვლები აპარატები და სპექტროსკოპები, ყველანი ხელსაწყო, რათა ეს გამაოგნებელი სანახაობა – სამყაროს ნგრევა – დოკუმენტურად აღებეჭდათ. რადგანაც დედამინის ეს დობილი პლანეტა, რომელიც, რასაკვირველია, დედამინას ბევრად სჭარბობდა სიდიდით, მართლაც მთელი სამყაროსდარი იყო – ესოდენ მოულოდნელად გაეხვა სიკვდილის ალში. სივრცის უკიდევანო ნიალებიდან აღზევებული პლანეტა ნეპტუნს შეასკდა და შეჯახებისას გამოყოფილმა მხურვალეებამ ისინი ერთიან გავარვარებულ მასად აქცია. იმ დღეს, რიჟრაჟამდე ორი საათით ადრე, მსოფლიოს მიტკლისფრად თეთრმა დიდმა ვარსკვლავმა შემოუარა, რომელიც მხოლოდ მაშინ მიეფარა თვალს, როდესაც დასავლეთისკენ გადაინვერა და მის თავზე კი მზე აკაშკაშდა. ნებისმიერი ადამიანი შეკრთა, მაგრამ ამ მოვლენის თვითმხილველთაგან არავინ ყოფილა ისე განცვიფრებული, როგორც ის ზღვაოსნები, მუდმივად რომ

ადევნებენ თვალს ვარსკვლავებს, და გაშლილ ზღვაში ყოფნის გამო ციური სხეულის გამოჩენის შესახებ არაფერი სმენოდათ. ახლა ისინი უცქერდნენ, როგორ ამოდიოდა ის ჯუჯა მთვარის მსგავსად, ზენიტში ადიოდა, ცის თაღზე ჩერდებოდა და ლამის დამლევს დასავლეთ ცისკიდურის მიღმა იძირებოდა.

ვარსკვლავის მორიგი ამობრწყინებისას ევროპის თავზე, ყველგან დიდძალ დამკვირვებელს მოეყარა თავი. გორაკთა ფერდებს, სახლის სახურავებსა თუ გაშლილ ადგილებს შეჰფენოდნენ და აღმოსავლეთისკენ მიეჰყურათ მზერა ახალი დიდი ვარსკვლავის ამოსვლის მოლოდინში. და, აი, ისიც ამოკიაფდა თეთრი ბაკით, რაც თეთრი ცეცხლის გიზგის მოგაგონებდათ. ვინც წინა ღამით იხილა ვარსკვლავის ამოსვლა, ახლა მისი ხელახლა დანახვისას გრძნობებს ვერ იოკებდა.

– ის უფრო დიდია! – გაიძახოდნენ, – და უფრო კაშკაშა!

მართლაც, ერთი მეოთხედით შევსებული მთვარე, დასავლეთში რომ იძირებოდა, თავისი, შედარებით დიდი ზომის მიუხედავად, უცნაური ახალი ვარსკვლავის დისკოს კაშკაშით ვერ სჯაბნიდა.

– ახლა უფრო კაშკაშაა! – გაიძახოდა ქუჩებს მოდებული ხალხი. ჩაბნელებულ ობსერვატორიებში ასტრონომებს სუნთქვა ეკვროდათ. ერთმანეთს დაძაბული უყურებდნენ.

– გვიახლოვდება! – ბუტბუტებდნენ, – გვიახლოვდება!

– გვიახლოვდება! – ეს სიტყვები ყველას პირზე ეკერა. ტელეგრაფის ღილაკების წკაპუნშიც ეს გაისმოდა, სატელეფონო კაბელებშიც ეს შეტყობინება იგზავნებოდა, და ათასობით ქალაქში ასოთამწყობები ამ სიტყვებს კრეფდნენ: „გვიახლოვდება!“ ოფისებში მომუშავე ადამიანები ძრწოლატანილი შემდებოდნენ, კალამი ხელიდან უვარდებოდათ, ათასობით ადგილას საღაყოდ შეკრებილი ადამიანები უცაბედად აცნობიერებდნენ ამ სიტყვებში ჩაქსოვილ საშინელებას. „გვიახლოვდება!“ გაისმოდა ქუჩებში. ამასვე მოჰკრავდით ყურს მყუდრო სოფლების ყინულით დამზრალ შუკებში. ისინი, ვინც ამ ამბავს მბრუნავი ფირფიტებიდან იგებდნენ, ყვითლად განათებულ შემოსასვლელებში დგებოდნენ და გამვლელ-გამომვლელს ყვირილით აცნობებდ-

ნენ: „გვიახლოვდება!“ აღტყინებული და მორთულ-მოკაზმული, მომხიბლავი ქალბატონები ახალ ამბავს კისკისით უზიარებდნენ ერთმანეთს მეჯლისებზე, რითაც იმ ინტელექტუალურ ცნობისწადილს იჩემებდნენ, რაც სინამდვილეში არ გააჩნდათ.

– გვიახლოვდება! რალა თქმა უნდა! რა საინტერესოა! მართლაცდა, რა ჭკვიანები არიან ადამიანები, ასეთ რალაცას რომ მიაკვლიეს!

მარტოხელა მანანნალები თოვლიანი ღამით დაეხეტებოდნენ, ცას უყურებდნენ და ამ სიტყვების იმეორებდნენ, როგორმე მძიმე ფიქრებს რომ გაქცეოდნენ:

– ღამე ცივია, როგორც ეგ ტქვენი ქველმოქმედება. ვარსკვლავი თუნდაც მოგვიახლოვდეს, მაინც ვერ გაგვათბობს, ყველაფერი ძველებურად იქნება.

– რა თავში ქვად ვიხლი მაგ ახალ ვარსკვლავს? – მოთქვამდა მგლოვიარე ქალი, მიცვალებულის გვერდით რომ მოეყარა მუხლი.

სკოლის მოსწავლე, სისხამ დილას რომ ამდგარიყო, – გამოცდის ჩასაბარებლად ემზადებოდა, – ჭირხლით მოხატული ფანჯრიდან დიდ თეთრ ვარსკვლავს ჩაფიქრებული შეჰყურებდა.

– ცენტრისკენულობა, ცენტრიდანულობა, – ჩაილაპარაკა მუშტზე ნიკაპჩამოყრდნობილმა, – თუკი პლანეტა თავის ცენტრისკენულ ძალას დაკარგავს და მოძრაობის პროცესში გაჩერდება, ნეტავი მერე რა მოხდება? თუკი ცენტრიდანულად იმოძრავეს, მაშინ ხომ პირდაპირ მზეს შეასკდება. აი, მაშინ კი... ჩვენ რა მოგველის? ნუთუ...

ის დღეც მიიღია, და სუსხიანი წყვილიადის დადგომასთან ერთად უცნაური ვარსკვლავი კვლავ ამობრწყინდა. ამჯერად ის იმდენად სხივცისკროვანი იყო, რომ ცვილისფერი მთვარე მიმქრალ ყვითელ აჩრდილსლა თუ მოგაგონებდათ, დაისის ჟამს რომ გადიდებულიყო. სამხრეთ აფრიკის ერთ დიდ ქალაქში პატივსაცემი წყვილი საქორწინო მოგზაურობიდან დაბრუნდა, და ახლა ყველანი მათ დასახვედრად ქუჩებში გამოსულიყვნენ.

– ზეცაც კი გაჩირალდნებულია თქვენს საპატივცემულოდ, – შენიშნა მლიქვნელმა. თხის რქის თანავარკვლავედის ქვეშ ორი შავკანიანი შეყვარებული, რომელთა ტრფობა გარეუ-

ლი მხეცებისა და ავსულების შიშზე ძლიერი იყო, ლერწმოვანში ჩამალულიყო, სადაც ციცი-ნათელეები დაფარფატებდნენ.

– ეს ჩვენი ბედის ვარსკვლავია, – ნაზად ეჩურჩულებოდნენ ერთმანეთს, და მისი ციმციმი ნეტარებით აღავსებდათ.

მათემატიკის მაგისტრი თავის კაბინეტში სანერ მაგიდას მიუჯდა და ქალაქები უხეშად მისწი-მოსწია. გამოთვლები უკვე მოეთავები-ნა. პატარა ფლაკონში ჯერაც ქანჭყარებდა გამოსაფხიზლებელი წამალი, რომელიც მას ოთხი გრძელი ღამის თეთრად გათენებაში დაეხმარა. ყოველ დღე ლექციებს უკითხავდა სტუდენტებს, როგორც ყოველთვის უშფოთ-ველი, სალი და მოთმინებით აღსავსე, ხოლო შემდეგ კვლავაც ამ უმნიშვნელოვანეს გამოთვლებს უბრუნდებოდა. ხელოვნური უძილობისგან სახე დაღვრემოდა, გასავათებოდა, ჩაჟამებოდა. მცირე ხნის განმავლობაში თითქოს ფიქრებში ჩაიძირა. შემდეგ სარკმლისაკენ გაემართა. ფარდა-ჟალუზი წკაპუნით აიკეცა მაღლა. ვარსკვლავი, რომელსაც ცარგვალზე ჯერაც ნახევარი გზა დარჩენოდა გასავლელი, სახურავების, საკვამურებისა და სამრეკლოების თავზე კიაფობდა.

მათემატიკოსმა ვარსკვლავს ისე შეხედა, როგორც გულად მეტოქეს.

– შეგიძლია მომკლა, – თქვა მან მცირე დუმისის შემდეგ, – მაგრამ ამ ჩემს ერთი ბენო ტვინში მაინც მიგიჩენ ადგილს – და არა მხოლოდ შენ, მთელ სამყაროსაც დავიტევ. და არაფრისს დიდებით არ გაგიცვლი ადგილს. ახლაც კი...

პატარა ფლაკონს თვალი შეავლო.

– ძილი დრო არაა, – ჩაილაპარაკა.

მეორე დღეს, ზუსტად 12 საათზე შევიდა აუდიტორიაში, ჩვეულებისამებრ ქუდი მაგიდის კუთხეში მოათავსა და ცარცის ყველაზე დიდი ნატეხი გულდასმით შეარჩია. მის სტუდენტებში მოარულ ხუმრობად ქცეულიყო, რომ ლექციას მანამ ვერ დაიწყებდა, სანამ თითებში ცარცის ნატეხს არ დაიგულეებდა, და ერთხელ ხმაც კი ვეღარ ამოილოო, როდესაც ცარცი გადაუმალეს. შეჭალარავებული წარბებს ქვემოდან ახალგაზრდა სახეებს გადახედა, და მისთვის ჩვეული უშუალობით მოჰყვა საუბარს:

– კონკრეტულ გარემოებათა გამო, ჩემზე რომ არაა დამოკიდებული, – თქვა მან და დადუმდა, – ამ კურსს ბოლომდე ვერ მივიყვან. თუკი სათქმელს მოკლედ და გასაგებად მოვუყრით თავს, ჯენტლმენებო, კაცობრიობამ ამაოდ უცხოვრია.

სტუდენტებმა ერთმანეთს გადახედეს. ხომ არ მოეყურათ? ნუთუ ჭკუიდან შეცდა? უმრავლესობამ წარბები აზიდა, ტუჩები ღიმილმა დაუმანჭა, მაგრამ ერთი-ორი კვლავაც დაძაბული მისჩერებოდა ლექტორის აუზღვრველ, მშვიდ სახეს, შევერცხილი თმა რომ ამშვენებდა.

– ალბათ, ურიგო არ იქნება, – განაგრძო მან, – ლექციას ჩემი გამოთვლების გაცნობას თუ დავუთმობთ, რამაც ამ დასკვნამდე მიმიყვანა. ვეცდები გასაგებად განგიმარტოთ... მოდი, ვივარაუდოთ, რომ...

დაფისკენ შებრუნდა – დიაგრამაზე ფიქრობდა, დაფაზე რომ უნდა დაეხაზა.

– რას ნიშნავს „ამაოდ უცხოვრია?“ – გადაუჩურჩულა ერთმა სტუდენტმა მეორეს.

– ყური უგდე, – მოუჭრა მან, ლექტორზე ანიშნა.

და ნელ-ნელა ყოველივეს ნათელი მოეფინა.

იმ ღამით ვარსკვლავმა შედარებით გვიან ამოანათა, რადგანაც აღმოსავლეთისაკენ მოძრაობამ ლომის თანავარსკვლავედიდან ქალწულის თანავარსკვლავედისკენ წაიყვანა. იმდენად ძლიერად ასხივებდა, რომ ცა მისი ამოსვლისთანავე ლილისფრად გაკაშკაშდა. არცერთი ვარსკვლავი აღარ ჩანდა, გარდა იუპიტერის, კაპელას, ალდებარანის, სირიუსის, და დიდი დათვის თანავარსკვლავედის ორი ყველაზე მსხვილი ვარსკვლავისა. თვალისმომჭრელად კაშკაშებდა, საოცრად ქათქათა იყო. დედამინის მრავალ კუთხეში ვარსკვლავს შემორკალული მქრქალი შარავანდიც შენიშნეს. ახლა ის ერთობ გაზრდილიყო. ტროპიკების მონმენდილ, კრიალა ცაზე რომ შეგეხედათ მისთვის, მთვარის მეოთხედ ზომასაც კი მისცემდით. ინგლისში მინაზე ჯერაც ჭირხლი იდო, მაგრამ ყველაფერი ისე იყო გაჩახახახებული, როგორც ზაფხულის სავსემთვარეობას. იმ ცივ, მჭახე შუქში ჩვეულებრივ ნაბეჭდსაც ადვილად გაარჩევდით, ხოლო დიდ ქალაქებში ლამპიონების ალი გაფერმკრთალდა, ყვითლად ციმციმებდა.

იმ ღამით მსოფლიოს ყველა კუთხეში რული არავის გაჰკარებია. მთელი

საქრისტიანოს სოფლების თავზე სუსხიან ჰაერში დაგუდული გუგუნი გაისმოდა, ფუტკრის სკის ხმას მოგაგონებდათ. და ეს ხმიანობა ქალაქებში განგამის ზარად ჟღერდა. მილიონობით სამრეკლოსა თუ კოშკზე ზარები რეკდნენ, დაძინების საშუალებას არავის აძლევდნენ, ეკლესიებში ლოცავას და ცოდვებისგან განდგომას მოუწოდებდნენ. მათ თავზე ვარსკვლავი ბრწყინავდა, რომელიც მით უფრო დიდი და კაშკაშა ხდებოდა, რაც უფრო იცრიცებოდა ღამე, დედამინა კი მორიგ ბრუნს ასრულებდა საკუთარი ღერძის გარშემო.

ყველა ქალაქში გაეჩირაღდნენინათ სახლები და ქუჩები, ასევე, ნავსადგურებიც. ყოველი გზა, რომელიც კი შემალლებისაკენ მიემართებოდა, მთელი ღამის განმავლობაში სინათლითა და ხალხით იყო სავსე. ზღვისპირა ცივილიზებული ქვეყნებიდან ჩრდილოეთისკენ მიცურავდნენ ადამიანებითა და ცხოველებით სავსე ხომალდები, რომელთაგან ზოგს ორთქლის ძრავები ჰქონდა, ზოგსაც - დაბერილი იალქნები. მათემატიკის მაგისტრის გაფრთხილება მთელ მსოფლიოს მოედო ტელეგრაფით, და ას ენაზე ითარგმნა. ახალი პლანეტა და ნეპტუნი, მზურვალედ ჩახუტებულები, მზისკენ ერთიან მასად მიქროდნენ. ნამში ასიათასობით მილს ფარავდნენ, თანაც სისწრაფე იზრდებოდა. თუკი ამგვარად განაგრძობდნენ ფრენას, დედამინას ასი მილიონი მილის დაშორებით ჩაუქროლებდნენ და ამ უკანასკნელს ზიანს არ მიადგებოდა. მაგრამ მის მიერ გასავლელი გზის პირას ბრუნავდა მძლავრი პლანეტა იუპიტერი, რომელიც თავის მთვარეებთან ერთად მზის გარშემო დიდებულ წრეს არტყამდა. ყოველი წუთი მხოლოდ აძლიერებდა მიზიდულობას აბრიალებულ ვარსკვლავსა და უდიდეს პლანეტას შორის. და რა შედეგს მოიტანდა ეს მიზიდულობა? – იუპიტერი, ეჭვი არ არის, თავის ორბიტას დატოვებდა და ელიფსზე განაგრძობდა მოძრაობას, მზისაკენ მსწრაფი გიზგიზა ვარსკვლავი კი „ოღრო-ჩოღრო გზას“ შემოივლიდა და ან დედამინას შეეჯახებოდა, ან და ძალზე ახლოს ჩაუფრენდა. „მინისძვრები, ვულკანური ამოფრქვევები, ციკლონები, აბობოქრებული ზღვები, წარღვნა და ტემპერატურის პერმანენტული ზრდა, რაც, ჯერც

უცნობია, რა დონეს მიაღწევს,“ – აი, რა იწინასწარმეტყველა მათემატიკის მაგისტრმა.

ხოლო ცაზე, მისი სიტყვების დასტურად, სამყაროს აღსასრულის მომასწავებელი, ეული, ცივი, მოლაჟვარდისფრო ვარსკვლავი კაშკაშებდა.

უამრავ ადამიანს, ვინც იმ ღამით თვალების ატიკვებამდე უმზერდა ცას, მოეჩვენა, რომ ვარსკვლავი შესამჩნევად მოახლოვდა. იმ ღამეს ამინდიც შეიცვალა, ყინვა და სუსხი, მთელი ცენტრალური ევროპა, საფრანგეთი და ინგლისი რომ მოეცვა, უეცრად განქარდა, დათბა.

თუმცა კი ისეც ნუ გავიგებთ, რომ ხალხი მხოლოდ იმიტომ იყო მთელი ღამე ლოცვად მუხლმოყრილი, მხოლოდ იმიტომ მიცურავდნენ შორეულ ქვეყნებში გემებით და მხოლოდ იმიტომ მიფრინავდნენ მთა-გორიან მხარეებში შესახიზნად, რომ ვარსკვლავის გამოჩენამ მსოფლიოს ძრწოლა მოჰგვარა.

არგენტინისა და სამხრეთ ატლანტიკის სანაპიროთა გასწვრივ მოქცევეები ისე მომძლავრდა, რომ კაცობრიობას ამგვარი რამ ჯერ არ ახსოვდა. ბევრგან ქარიშხლებმა წყალი კონტინენტების შიგნით ააბორგა და მთლიანად დატბორა ქალაქები. ერთ ღამეში სიმზურვალემ ისე იმატა, რომ მზის ამოსვლა ჩრდილის მოახლოება გეგონებოდათ. დაიწყო მინისძვრები, რომლებმაც მთელი ამერიკა შეაზანზარა პოლარული წრიდან, ჰორნის კონცხამდე, მთები მინასთან გაასწორა, ხმელეთი გახლიჩა, სახლები და ზღუდეები კი ქვა-ლორღად აქცია. ერთი ამგვარი მძლავრი შერყევის შედეგად ვულკან კოტოპახის ღამის ნახევარი ჩამოიშალა და გავარვარებულმა ნაკადმა გადმოხეთქა, ისეთმა მძლავრმა და სწრაფმა, რომ ერთი დღეში მიაღწია ზღვას.

ვარსკვლავი კი წყნარი ოკეანის თავზე მოძრაობდა, ფერმკრთალი მთვარე კუდში მისდევდა. მათ მოსასხამივით მოჰყვებოდა ქარიშხლის ღრუბლები და მოქცევის ვეება ტალღები, რომელმაც ყოველ შემხვედრი კუნძული წალეკა, იქ მცხოვრები ადამიანები პირისაგან მინისა აღგავა. ბოლოს და ბოლოს, ეს გააფთრებული, ორმოცდაათი ფუტის სიმაღლის კედელი, რომელსაც მზურვალე ქარი ერეკებოდა და თვალისმომჭრელ შუქს გაეჩახჩახებინა, აზიის სანაპიროებს დაატყდა

თავს და სიღრმეში შეიჭრა. ჩინეთის ვაკეებს გადასწვდა. მცირე ხნის განმავლობაში თვით უმცხუნვარეს მზეზე უფრო გავარვარებული, უზარმაზარი და კაშკაშა ვარსკვლავი შეუბრალებელი ბრწყინვალეობით დაჰნათოდა ამ ვრცელსა და ხალხმრავალ ქვეყანას, მის ქალაქებსა და სოფლებს, პაგოდებსა და ბალებს, გზებსა თუ თვალუნვდენელ ბრინჯის ყანებს, მილიონობით ძილგამფრთხალ ადამიანს, რომლებიც უმწეობით მოგვრილი შიშით მისჩერებოდნენ სითეთრემდე გავარვარებულ ზეცას, მერე კი მათ გაშლეგებული ნიაღვარი დაატყდათ თავს. ხალხი მიმოიფანტა, თუმცა შიშით გონება-დაბინდულები და სუნთქვაშეკრულები უაზროდ გარბოდნენ. მათ უკან წყლის დაუოკებელი თეთრი კედელი აღიმართებოდა და მერე ყოველივეს სიკვდილი ნთქავდა.

თუკი ჩინეთი თვალისმომჭრელი თეთრი სინათლით გაჩახჩახდა, იაპონიას, იავასა და აღმოსავლეთ აზიის ყველა კუნძულის თავზე დიდი ვარსკვლავი მბჟუტავ სფეროდ დაეკიდა, რადგანაც ვულკანები მის მისასალმებლად ორთქლის, ბოლისა და ფერფლის უზარმაზარ სვეტებს აფრქვევდნენ. ზევით მხურვალე აირები და ფერფლი ფარფატებდა, ქვევით კი გავარვარებული ნაკადი შლეგად მიედინებოდა. მთელი დედამიწა მიწისძვრების შეტევებისგან გრგვინავდა და ზანზარებდა. მალე ტიბეტისა და ჰიმალაების მარადიულმა თოვლმაც დაიწყო ღზობა, და წყალი ათეულ ათობით მილიონ ნაკადად გაიჭრა ბირმისა და ინდოსტანის ვაკეებზე. ათას ადგილას აალებულიყო ინდოეთის ნოტიო-ტროპიკული ტყეების უღრანი კენწეროები. ხეთა ზროებთან ადუღებულ წყალში გაშავებული სხეულები ტივტივებდნენ და ჯერ კიდევ ახერხებდნენ გატოკებას სისხლისფრად აბრიალებული ცეცხლის ენების შუქზე. ბრმა ძრწოლით შეპყრობილმა ადამიანებმა სამდინარო გზებით მიაშურეს კაცობრიობის უკანსკნელ იმედს – გამლილ ზღვას.

ვარსკვლავი ამჯერად საზარელი სისწრაფით იზრდებოდა, სულ უფრო ვარვარა და თვალისმომჭრელი ხდებოდა. ოკეანემ ტროპიკულ სარტყლებში ფოსფორული ციალი შეწყვიტა. მოთახთახე ორთქლი განუწყვეტლივ მგრგვინავი ტალღების თავზე აჩრდილისებ ბურუსად შეიკრა. აქა-იქ გემები ჩანდნენ, ქარიშხლმა რომ გაიტაცა.

შემდეგ ღრუბლები შექუჩდა და ზეცა დაფარა, ჭექა-ქუხილმა კი ელვათა ცეცხლოვანი ძაფებით შეკრა მთელი მსოფლიო. ყველგან ისეთმა კოკისპირულმა წვიმებმა დაუშვა, როგორც ადამიანის თვალს ჯერ არ ეხილა. ხოლო იქ, სადაც ვულკანები ნითელ ალს აფრქვევდნენ ღრუბელთა ჩარდახქვეშ, ციდან წუმწუმა ჩამოიღვარა. ყველგან წყალი ვაკეებიდან უკან იხევდა, და ხრწნაშეპარული წყალმცენარეებითა და ტალახით დაფარულ ხმელეთს აჩენდა. მიწა ადამიანების თუ პირუტყვის გვამებით იყო მოფენილი. წყლის უწინდელ კალაპოტებში დაბრუნებას დიდი ხანი დასჭირდა - სტიქია გზად რეცხავდა ნიადაგს, სახლებსა თუ სოფლებს, მუსრავდა უზარმაზარ ჯებირებს და ანადგურებდა გიგანტურ კანიონებს. ამრიგად, ვარსკვლავისა და გვალვის დღეები ხანგრძლივმა წყვდიადმა ჩაანაცვლა. მთელი ამ ხნის განმავლობაში, მრავალი კვირა თუ თვე განუწყვეტლივ ზანზარებდა მიწა.

მაგრამ ვარსკვლავი მიინავლა, და შიმშილისგან გატანჯულმა ადამიანებმა ნელ-ნელა ძალა მოიკრიბეს, კვლავაც თავიანთი დაქცეულ ქალაქების, გაპარტახებული ბელღებისა და დატბორილი ყანებისაკენ გაიხედეს. იმ რამდენიმე დალენილმა გემმა, რაც ქარიშხლებს გადაურჩა, ფრთხილად გაიკვლია გზა ახალ ნიშნულებსა და ფარვატერებს შორის, რაც ერთ დროს ნაცნობი ნავსაყუდლებისგან დარჩენილიყო. და როდესაც ქარიშხლები დაცხრა, ადამიანები მიხვდნენ, რომ ყველგან დღე უფრო მცხუნვარე გახდა, ვიდრე უწინ, მზე გაზრდილიყო, თავის უწინდელ ზომაზე ერთი მესამედით შემცირებული მთვარე კი ყოველ ბრუნს დედამიწის გარშემო ოთხმოც დღეს ანდომებდა.

მაგრამ აქ აღარ მოგიტხრობთ ადამიანთა იმ ახალი საქმეების შესახებ, რომლებიც შემდგომ ჩამოყალიბდა – აღარ გიამბობთ შენარჩუნებულ კანონებზე, წიგნებსა და მანქანებზე, იმ უცნაურ ცვლილებებზე ისლანდიას, გრენლანდიას და ბაფინის ყურის სანაპიროებს რომ შეემთხვა (იქ მისული მეზღვაურები კვლავაც მწვანედ ახასხასებულ წალკოტში აღმოჩნდნენ და ძლივს ირწმუნეს საკუთარი თვალით ნანახი). ის არც დედამიწის გავარვარებისა და კაცობრიობის განსახლებაზე გიამბობთ პლანეტის პოლუსებისკენ. ჩემი მიზანი მხოლოდ

ვარსკვლავის გამოჩენისა და მინავლების სესახებ თხრობა გახლდათ.

მარსელი ასტრონომები (მარსზე ცხოვრობენ ასტრონომები, თუმცა კი ადამიანთაგან ძლიერ განირჩევიან), რასაკვირველია, ამ მოვლენით ძლიერ დაინტერესდნენ. ცხადია, მათ ყოველივეს საკუთარი თვალსაწიერიდან შეხედეს. „თუკი გავითვალისწინებთ იმ სამხედრო რაკეტის მასასა და ტემპერატურას, რომელიც ჩვენი მზის სისტემის გავლით მზისკენ იქნა გაშვებული, - ნერდა ერთ-ერთი მათგანი, - არ შეიძლება არ განგვაცვიფროს დედამიწისადმი მიყენებულმა ეგზომ მცირე ზიანმა - დედამიწისა, რომელსაც რაკეტამ ასე ახლოს ჩაუქროლა. ყველა უმთავრესი კონტინენტური თუ ჰიდროსფერული წარმონაქმნი ხელუხლებელი დარჩა, და, რალა თქმა უნდა, ერთადერთ შესამჩნევ ცვლილებად მხოლოდ თეთრად გაცრეცილი ლაქების (რაც, ალბათ, გაყინული წყალია) შემცირებას თუ მივიჩნევთ ორივე პოლუსის გარშემო.“ ეს ყველაფერი კი იმას ამტკიცებს, რომ რამდენიმე მილიონი მილის სიშორიდან, კაცობრიობის თავსდატეხილი უდიდესი კატაკლიზმიც კი არაფრად მოჩანს.

***იბეჭდება მცირედი შემოკლებით
თარგმნის კონსტანტინე ქარდავამ და
ირაკლი ლომოურმა***

ფილმები

ფრენის ხელოვნების ათვისების საქმეში ათასობით ადამიანს მიუძღვის წვლილი - ერთს იდეა დაებადა, მეორემ ექსპერიმენტი ჩაატარა და ასე გაგრძელდა მანამ, სანამ ერთი კაცის გონებრივმა ძალისხმევამ საქმე სისრულეში არ მოიყვანა. თუმცა ხალხის სასტიკად უსამართლო აზრმა ამ ათასობით ადამიანის ღვანლი ერთ კაცს მიაწერა. ამრიგად, პირველად მონაწილედ იწოდება ის, ვისაც ერთხელაც კი არ უფრენია. ამგვარადვე რაცხენ ჯეიმზ უატს ორთქლის მანქანის, ხოლო ჯორჯ სტეფენსონს - ორთქლმავლის გამომგონებლად. და უთუოდ ყველა ამ პატივისცემს სახელთაგან არც ერთს არ ხვდომია წილად ისეთი უცნაური და ტრაგიკული დიდება, როგორც საბრალო ფილმერს - მორიდებულ კაბინეტურ მეცნიერს. მან გადაჭრა პრობლემა, რომელიც,

ვინ იცის, უკვე მერამდენე თაობას საგონებელში აგდებდა და თავგზას უზნევედა. მან ლილაკზე თითის ერთი დაჭერით შეცვალა ომი და მშვიდობა, ადამიანთა ცხოვრებისა და ბედნიერების ლამის ყველა პირობა. ძნელად თუ მოიძებნება სხვა მაგალითი, რომელიც ესოდენ თვალსაჩინოდ წარმოაჩენს სწავლული კაცის კნინობას თავისივე ღვანლის სიდიადესთან შედარებით. მრავალი რამ ფილმერის შესახებ ბურუსით არის მოცული და ასევე დარჩება. ფილმერები არასდროს იპყრობენ ბოსუელისდარი (ბოსუელი ჯეიმზ (1740-1805) - სემუელ ჯონსონის, ცნობილი მწერლისა და ლექსიკოგრაფის დეტალური ბიოგრაფიის ავტორი. - რედაქტ. შენიშვნ.) ბიოგრაფების ყურადღებას, თუმცა მისი ცხოვრების უმთავრესი მოვლენები და დამაგვირგვინებელი სცენა საკმარისადაა ცნობილი. ასევე მოგვეპოვება წერილები, ჩანაწერები და დოკუმენტები, რომლებშიც მისი სახელი მხოლოდ გაკვრითაა ნახსენები. მათი ერთობლიობა ზოგად სურათს ქმნის. წინამდებარე მოთხრობა ფილმერის ცხოვრებასა და გარდაცვალებაზე სწორედ ამგვარი ფრაგმენტებისგანაა შეკონინებული.

ისტორიის ფურცლებზე შემონახული ფილმერის პირველი სარწმუნო კვალი ჩანს დოკუმენტში, სადაც ლონდონის საიმპერიო კოლეჯის სახელმწიფო ლაბორატორიებში მუშაობის ნებართვას ითხოვს, როგორც ფიზიკის მიმართულების სტიპენდიანტი სტუდენტი. იმავე დოკუმენტში იგი საკუთარ თავს დუფრელი „სამხედრო მეჩექმის“ (ანუ „მენალის“, მარტივად რომ ვთქვათ) ვაჟს უწოდებს. ასევე ქიმიასა და მათემატიკაში თავისი დიდად განსწავლულობის დასამტკიცებლად გამოცდების შედეგებს წარმოადგენს. სილატაკესა და გაჭირვებაზე წუნუნით ცდილობს პროფესიული საქმიანობის საშუალება მოიპოვოს. ფილმერი წერს, რომ ლაბორატორია მისი უმთავრესი მიზანია, რადგან სწორედ იქ შეძლებს მთელი ცხოვრება ზუსტსა და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებს მიუძღვნას. დოკუმენტზე გაკეთებული მინაწერი ცხადყოფს, რომ მისი სურვილი საბოლოოდ დაკმაყოფილდა, თუმცა სახელმწიფო ლაბორატორიაში მისი წარმატებული საქმიანობის რაიმე ნიშან-კვალის აღმოჩენა დღემდე ვერაზინ შეძლო.

თუმცა დღესდღეობით ცნობილია, რომ ფილმერის მიერ კვლევითი მუშაობისადმი გამოვლენილი მონადინების მიუხედავად, სანამ მთელი წლის გრანტს მოაპოვებდა, ხელზე მისაღები შემოსავლის გაზრდის ცდუნებას ვერ გაუმკლავდა, სწავლას თავი მიახებდა და ერთ გამოჩენილ პროფესორსთან დაიწყო მუშაობა, – მასშტაბური ჰელიოფიზიკური კვლევებისთვის წარმოებულ გამოთვლებში ფილმერი გასამრჯელოდ საათში ცხრა პენსს იღებდა – აღნიშნული კვლევები ასტრონომებს დღემდე საგონებელში აგდებს. ფილმერის ცხოვრების მომდევნო შვიდ წელიწადზე არაფერია ცნობილი, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ ლონდონის უნივერსიტეტის საარქივო ცნობებს, საიდანაც ვიგებთ, რომ იგი მათემატიკასა და ქიმიამი ბაკალავრის ნოდების მიღებას ესწრაფვოდა. არავითარი ცნობა არ მოგვეპოვება იმის შესახებ, ფილმერი სად ან როგორ ცხოვრობდა, თუმცა ერთ რამეში ეჭვს ვერ შევიტანთ, თავს სწავლებით ირჩენდა და, იმავდროულად, სამეცნიერო საქმიანობასაც განაგრძობდა, საზოგადოებაში გამორჩეული ადგილი რომ დაემკვიდრებინა. შემდეგ კი, რაოდენ უცნაურადაც არ უნდა გვეჩვენოს, მის სახელს პოეტ არტურ ჰიქსის მიმონერაში ვსვდებით.

“ალბათ, გახსოვთ ფილმერი, - სწერდა ჰიქსი თავის მეგობარ ვენსს, - უნდა გითხრათ, რომ ოდნავადაც არ შეცვლილა. კვლავაც სხაპასხუპით და ხისტად ლაპარაკობს, კვლავაც გაუპარსავია - როგორ ახერხებს ზოგიერთი სამი დღე წვერგაუპარსავმა იაროს? და ისეთი ეშმაკური გამოხედვა აქვს, გეგონება, მალულად აპირებს რაღაც გიმუხთლოს, შენზე წინ გაძვრეს; მისი გაქუცულსაყელიანი პიჯაკიც კი არ შეცვლილია ამ წლების განმავლობაში. ბიბლიოთეკაში იჯდა და წერდა, მე კი ჩემი გულკეთილობის გამო მიუფუჯეკი, შემებრალა: მან წამსვე შეგნებულად მომაყენა შეურაცხყოფა, თავის ნაწერს გადაეფარა. გეგონება, რაღაც ბრწყინვლე აღმოჩენა გააკეთა და ეჭვობს, რომ შეიძლება (მე, ვის წიგნსაც ბოდლეანის ბიბლიოთეკა გამოსცემს!) იდეა მოვპარო. უნივერსიტეტში არაჩვეულებრივ წარმატებას მივალწიეო, - სხაპასხუპით მიყვებოდა, სიტყვებს ყლაპავდა, თითქოსდა ეშინოდა, რომ გავანყვეტინებ, ბოლომდე არ

მოვუსმენ, მეცნიერებათა დოქტორის ხარისი მივიღეო, ისე მითხრა, თითქოსდა დიდი არაფერი მომხდარიყოს – თითქოს ისეთივე უმნიშვნელო ამბავი ყოფილიყოს, როგორცაა ეტლის გამოძახება.

მერე კი იჭვნეულად მკითხა, რითი ვარ დაკავებული, მისი ხელი კი (კედლად აღმართული მარჯვენა) ნერვულად ფარავდა ფურცელს, რომელშიც ძვირფასი იდეა იმალებიდა – მისი ერთადერთი, მაშოკირებელი იდეა.

– პოეზია, – თქვა მან, – პოეზია. და რას ქადაგებთ მაგ თქვენი პიეზიით, ჰიქს?

აი, როგორ ესმის პოეზია ჯერაც არგამოჩეკილ პროვინციელ პროფესორს. ღმერთს მადლობას ვწირავ მთელი გულით და სულით, მოცალეობის ჩემი ძვირფასი ნიჭი რომ არა, შესაძლოა, მეც იგივე გზა მელოდა – დოქტორის ხარისხი და სულიერი სიცარიელე...”

ვგონებ, რომ ეს მოკლე და საინტერესო დახასიათება ფილმერს თავისი აღმოჩენის ზღურბლზე (ან ცოტა ხნით ადრე) მიესადაგება. ჰიქსი ცდებოდა, როდესაც ფილმერს პროვინციაში პროფესორობას უწინასწარმეტყველებდა. შემდგომ მას ვხედავთ “ხელოვნებათა საზოგადოებაში” გამართულ ლექციაზე – “კაუჩუკი და მისი შემცვლელები”. იგი უკვე იყო პლასტიკურ ნივთიერებათა დიდი საწარმოს ხელმძღვანელი და იმავდროულად, როგორც ამჟამად ცნობილია, დიდი ბრიტანეთის ჰაერნაოსანთა საზოგადოების წევრი. თუმცა კი იგი კამათებში არავითარ მონაწილეობას არ იღებდა, უთუოდ განეზრახა თავისი დიადი ჩანაფიქრი სხვათა დახმარების გარეშე აღესრულებინა. მომდევნო ორი წლის განმავლობაში მანამ, სანამ ხელოვნებათა ხელშეწყობის სამეფო საზოგადოებამდე მიაღწევდა, ორი წლის განმავლობაში, რამდენიმე პატენტი აიღო ნაჩქარევად და სხვადასხვა, არც თუ სოლიდური საშუალებით აუწყა საზოგადოებას, რომ დაასრულა ორიგინალური კვლევა, რაც საფრენი აპარატი აგების საშუალებას აძლევს. ამის შესახებ პირველი პირდაპირი ცნობა იაფფასიან გაზეთში გამოჩნდა, ცნობის ავტორი ფილმერის სახლის მეზობელი გახლდათ. ასეთი აჩქარება ხანგრძლივი, მოთმინებით აღსავსე, გასაიდუმლოებული მუშაობის შემდეგ, ალბათ, იმ ამოა შიშით აიხსნება, რაც გამოიწვია ცნობამ, რომ ამერიკელმა

თაღლითმა მეცნიერმა, ბუტლიმ გამოაცხადა, ახალი აღმოჩენა გავაკეთეო და ფილმერს მოეჩვენა, თითქოს მან შეიძლება დაასწროს, იდეა ნაართვას.

თუმცა რა იყო სინამდვილეში ფილმერის იდეა? – მართლაც ძალზე მარტივი რამ. აერონავტიკის განვითარება მანამდე ორი განსხვავებული გზით მიდიოდა: ერთი მხრივ, ჰაერბურთები, ჰაერზე მსუბუქი დიდი საფრენი აპარატები, რომლებიც საიმედო იყვნენ აფრენისას და შედარებით უსაფრთხონი, დაშვებისას, მაგრამ სრულიად უმწიფო სუსტი ქარის დროსაც კი; მეორე მხრივ — ჰაერზე მძიმე აპარატები, რომლებიც ჯერ-ჯერობით, მხოლოდ თეორიულად დაფრინავდნენ — ვეება ბრტყელი მონყობილობები, რომლებიც მოძრაობაში მძიმე ძრავების მეშვეობით მოდიოდნენ და პირველივე დაშვებისას, უმეტესად იმსხვრეოდნენ. მაგრამ თუკი მხედველობაში არ მივიღებთ გარდუვალ დანარცხებას ფრენის დასასრულს, რის გამოც მათი გამოყენება შეუძლებელი გახლდათ, საფრენი აპარატების წონა მათ თეორიულ უპირატესობას ანიჭებდა — ეფრინათ ქარის სანინაალმდეგო მიმართულებით, რაც ესოდენ აუცილებელია ჰაერნაოსნობის პრაქტიკული მნიშვნელობისთვის. ფილმერის სანაქებოდ უნდა ითქვას, რომ სწორედ მან განჭვრიტა, თუ როგორ გაეერთიანებინა ჰაერბურთისა და მძიმე საფრენი მონყობილობის ურთიერთსაპირისპირო, და აქამდე თითქოს შეუთავსებელი, ღირსებები ერთ აპარატში, რომელიც, სურვილისამებრ, შესაძლოა ჰაერზე მსუბუქიც ყოფილიყო და მძიმეც. ეს იდეა ფილმერს თევზის საჰაერო ბუტმმა და ფრინველების ძვლებში არსებულმა საჰაერო ღრუებმა უკარნახა. მან გამოიგონა მონყობილობა, რომელიც შედგებოდა კუმშვადი და სრულიად ჰერმეტიული საჰაერო ბალონებისგან, რომლებიც გაფართოებისას საფრენ აპარატს მალლა ააფრენდნენ, შემდეგ კი, შეკუმშულები იმ “კუნთოვანი სისტემით”, გარს რომ შემოახვია, თითქმის მთლიანად აპარატის კორპუსში იმალებოდნენ; ეს ყველაფერი დამაგრებული იყო ხისტი მილების კარკასზე და როდესაც აპარატი დაშვებას იწყებდა, ჰაერი მილებიდან ბალონებში გადაიტუმბებოდა ერთობ ორიგინალური მონყობილობის მეშვეობით და იქ იმდენი ხანი რჩებოდა,

რამდენიც აერონავტს სურდა. წინამორბედი აეროპლანებისგან განსხვავებით, ამ აპარატს არც ფრთები ჰქონდა და არც ხრახნი. მის ერთადერთ მექანიზმს მცირე ზომის, კომპაქტური და მძლავრი მონყობილობა წარმოადგენდა, ჰაერბურთების დასაკავშირებლად რომ გამოიყენებოდა. ფილმერის ჩანაფიქრით, ამგვარ აპარატს დიდ სიმაღლეზე უნდა შესძლებოდა აფრენა, თუკი ჰაერი მილებიდან ბურთებში გადაიტუმბებოდა, რაც ამ უკანასკნელთა მოცულობას გაზრდიდა, ხოლო შემდეგ, თუ ბურთები დაიჩუტებოდა და ჰაერი უკანვე — მილებში — გადავიდოდა, სიმძიმის ცენტრის ცვლილებით ის ნებისმიერი მიმართულებით შეძლებდა გადაადგილებას დახრილ სიბრტყეზე. შეკუმშვისას აპარატი სიჩქარესაც აკრეფდა და წონასაც დაკარგავდა, ხოლო ქვემოთ ქროლვისას დაგროვილი ძალის მომენტის გამოყენება მორიგი აფრენისთვის იქნებოდა შესაძლებელი — საჭირო იყო კვლავაც სიმძიმის ცენტრის ცვლილება და ბურთების გაბერვა. ერთი ეგ არის, ამგვარი იდეის ხორცშესასხმელად, რომელიც დღესაც გამართული საჰაერო აპარატების აწყობის საფუძველია, უდიდესი ჯაფა იყო საჭირო. მოგვიანებით, როდესაც ფილმერი დიდების მწვერვალზე აღმოჩნდა, გარს დახვეულ ჟურნალისტებს უამბობდა, თუ როგორი “თავდავინყებელი და თავგანწირული სულისკვეთებით” ირჯებოდა საჭირო ნაწილების დასამზადებლად. განსაკუთრებული ძალისხმევა მან დეფორმირებადი ბურთების შიდაქსოვილის დამზადებას დაახარჯა. იგი მიხვდა, რომ სრულიად ახალი ნივთიერების მიღება იყო აუცილებელი. იმისთვის, რომ ამგვარი ნივთიერება მოეპოვებინა და დაემუშავებინა, “მან იმაზე მეტი თავგადაკლული შრომა გასწია, ვიდრე თვით თავისი მთავარი და გაცილებით დიდი აღმოჩენის გასაკეთებლად”, — სწორედ ასე აუნყა მან ჟურნალისტებს, რომელთა განცვიფრებაც საუცხოოდ ემარჯვებოდა.

არ უნდა ვიფიქროთ, რომ ეს ინტერვიუები უმაღვე მოჰყვა ფილმერის განცხადებას საკუთარი გამოგონების შესახებ. ხუთმა წელმა განვლო, ის კი კვლავაც თავის კაუჩუკის სანარმოში რჩებოდა, რაც მისი მიზერული შემოსავლის ერთადერთი წყარო გახლდათ. მთელი ამ ხნის განმავლობაში ის გველის ტყავში

ძვრებოდა, რათა ერთობ გულგრილი საზოგადოებისთვის თავისი გამოგონების მნიშვნელობა ეუნყებინა. მოცალეობის ჟამის უდიდეს ნაწილს იგი სამეცნიერო თუ ყოველდღიური ბეჭდური გამოცემებისათვის წერილების მიწერას უთმობდა, რომლებშიც მისი კვლევების საბოლოო შედეგს აღწერდა და ფინანსურ დახმარებასაც ითხოვდა. თუმცა ეს სრულიად საკმარისი იყო, რომ მისი წერილები არავის აინუშშიც კი არ ჩაეგდო. უქმე დღეებს ფილმერი დიდი ლონდონური რედაქციების შვეიცარებთან ფუჭ საუბარში ატარებდა, თუმცა ამ უკანასკნელთა დარწმუნებას ვერაფრით ახერხებდა, რედაქციებში არ უშვებდნენ, — ერთი ხანობა იმასაც ცდილობდა, სამხედრო სამინისტროს მხარდაჭერა მოეპოვებინა. ჩვენ ხელთა გვაქვს გენერალ-მაიორ ვოლფაიერის მიერ გრაფ ფროგისადმი მიწერილი საიდუმლო წერილი, სადაც აღნიშნულია, რომ ფილმერი “ერთი ახირებული, ჩიტირეკია ტიპია”. გენერალ-მაიორმა ეს მისთვის ჩვეული მოჩვენებითი დამაჯერებლობით გამოხატა, რითაც იაპონელებს საშუალება მისცა ამ საქმეში ჩვენზე მეტად დაწინაურებულიყვნენ, და ჩვენდა სავალალოდ, ისინი დღემდე ინარჩუნებენ ამ უპირატესობას.

მერე კი აპკი, რომელიც ფილმერმა კუნძუადი ჰაერბურთებისთვის გამოიგონა, ახალი ნავთობის ძრავის სარქველებისთვის გამოსადეგი აღმოჩნდა და მან, თავისი აპარატის საცდელი ეკზემპლარის ასაგებად თანხები მიიღო. უმაღლესი დანება კაუჩუკის ქარხანას, შეწყვიტა წერილების და სტატიების წერა და ფარულად შეუდგა საქმეს (როგორც ჩანს, მის ყველა წამოწყებას საიდუმლოების ელემენტი სდევდა თან). იგი, ეტყობა, ხელმძღვანელობდა ცალკეული დეტალების დამზადებას, რომლებიც შორდირში არსებულ შენობაში გადაჰქონდა, თუმცა საბოლოო მონტაჟი დიმიჩერჩის მახლობლად, კენტის საგრაფოში მოხდა. აპარატი დიდი არ იყო, ადამიანს ჰაერში ვერ აიყვანდა, სამაგიეროდ ფილმერმა მეტად მარჯვედ გამოიყენა ის, რასაც ახლა მარკონის სხივებს უწოდებენ (ავტორი რადიოს გულისხმობს — რედ. შენიშვნა.). ამ მექანიზმის პირველი გაფრენა ბარფორდ-ბრიჯის ველების თავზე, კენტის საგრაფოში განხორციელდა. ფილმერი მართავდა თავის აპარატს და მას

საგანგებოდ კოსტრუირებული, ელექტროძრავიანი ტრიციკლით მიჰყვებოდა.

ფრენა, საერთო ჯამში, მეტად წარმატებული აღმოჩნდა. აპარატი დიმიჩერჩიდან ბარფორდ-ბრიჯში ურმით ჩაიტანეს. ის თითქმის 300 ფუტის სიმაღლეზე აფრინდა, შემდეგ სწრაფად დაიწყო დაშვება, ლამისაა დიმიჩერჩს მაილნია, მერე მობრუნდა, ისევ აფრინდა, წრე დაარტყა და დაჯდა მინდორზე ბარფორდ-ბრიჯის სასტუმროს უკან. დაშვებისას უცნაური შემთხვევა მოხდა. ფილმერი ტრიციკლიდან ჩამოვიდა, თხრილი გადაკვეთა, ოციოდე იარაღი გაიარა თავისი აპარატის მიმართულებით — და უცებ ხელები აიქნია, გონდაკარგული მინას დაენარცხა. მხოლოდ მაშინ გაახსენდათ იქ მყოფებს, რომ გამოცდის დროს ფილმერი მიცვალებულივით გაფითრებული იყო, და მეტად ალელვებული ჩანდა, — თუმცა, გონება რომ არ დაეკარგა, ეს არავის გაახსენდებოდა. მოგვიანებით კი, ბარფორდ-ბრიჯის სასტუმროში, უცებ ისტრიულად აქვითინდა.

ამ ამბის თვითმხილველთა რაოდენობა ოციც არ იქნებოდა, და თან უმრავლესობა გაუნათლებელი იყო. ნიუ-რომნელმა ექიმმა იხილა აპარატის აფრენა, მაგრამ დაფრენა აღარ დაუნახავს, რადგანაც მისი ცხენი ფილმერის ტრიციკლზე დაყენებულმა ელექტროძრავამ დააფრთხო და ყალყზე შემდგარმა მხედარი ძირს გადმოაგდო. ფრენას თვალს ადევნებდა მორიგეობისგან თავისუფალი, ეტლში მჯდომი ორი კონსტებლი კენტიდან; იქვე აღმოჩნდა მწვანელივით მოვაჭრე, თავის კლიენტებთან რომ მიდიოდა, გამოჩნდა ორი ქალბატონი ველოსიპედებზე — მხოლოდ ამ თვითმხილველებზე შეიძლება გვეთქვა, რომ განათლებული ადამიანები იყვნენ. იქვე იყო ორი რეპორტიორი — ერთი ფოლკსტოუნის გაზეთს წარმოადგენდა, ხოლო მეორე ერთი უნიჭო ჟურნალისტი იყო, რომლის გზის ხარჯებიც თავად ფილმერმა დაფარა. ფილმერს, რომელსაც მუდამ ეწადა თავისი გამოგონებისთვის ჯეროვანი რეკლამა შეექმნა, ახლა უკვე ხელუნიფებოდა ეს საქმე. მეორე ჟურნალისტი იმ კალმოსანთა რიცხვს ეკუთვნოდა, რომლებსაც თვით ყველაზე სარწმუნო მოვლენების გაბიაბურება შეუძლიათ, და სწორედ მისი ნახევრადსარკასტული წერილი მომხდარის შესახებ გამოქვეყნდა პოპულარული ჟურნალის

გვერდებზე. თუმცა, ფილმერისდა სასიკეთოდ, ამ ჟურნალისტს ამბის სიტყვიერად გადმოცემა უკეთ ემარჯვებოდა, ვიდრე წერილობით — როდესაც მან ბენგჰარსტს, “ახალი გაზეთის” მესაკუთრეს, აღნიშნულ თემაზე დამატებითი სტატიების დაწერის თხოვნით მიმართა, ეს უკანასკნელი საქმის არსს მაშინვე ჩასწვდა — იგი ხომ ყველაფერთან ერთად ლონდონური ჟურნალისტიკის ერთ-ერთი ყველაზე გაქნილი და გაიძვერა წარმომადგენელი იყო. რეპორტიორი გაქრა ისე, რომ, ალბათ, შესაფერისი გასამრჯელო არც კი მიუღია და ბენგჰარსტი, თავად ბენგჰარსტი, ნაცრისფერ სარჟის კოსტიუმში გამოწყობილი, თავისი ორმაგი ლაბაბით, ღიბით, სოლიდური ხმით, მედიდური ყესტებით, და “მეძებარის” ყნოსვით გამორჩეული ვეება ცხვირით, დიმიჩერჩში გამოჩნდა. პირველივე შეხედვით მიხვდა ყველაფერს: რაოდენ მნიშვნელოვანი გამოგონება იყო და რა პერსპექტივა ჰქონდა მომავალში.

როგორც კი ბენგჰარსტმა მოჰკიდა საქმეს ხელი, ფილმერის “განმარტოება” დიდებით შეიცვალა. გამომგონებელი თვალის დახამხამებაში სენსაციად იქცა. როდესაც 1907 გაზეთებს ათვალეირებ, გიკვირს, თურმე როგორ სწრაფად და რა წარმოუდგენელ დონემდე შეიძლება გაბერო სენსაცია. გაზეთებმა ივლისში ჯერ არაფერი იციან ფრენის შესახებ და არც სურთ, რომ იცოდნენ, თავისი დუმილით აშკარად ადასტურებენ მოარულ წარმოდგენას, რომ ადამიანს არ შეუძლია ფრენა და არც უნდა ეცადოს. აგვისტოში კი ფრენამ და ფილმერმა, ფრენამ და პარაშუტებმა, საჰაერო ტაქტიკამ და იაპონიის მთვარობამ, ფილმერმა და ისევ ფრენამ გაზეთების პირველი გვერდებიდან უკანა პლანზე განდევნა ომი იუნანში და ოქროს საბადოები ზემო გრენლანდიაში. მერე კი ბენგჰარსტმა გადასცა მას 10000 ფუნტის, მერე კიდევ 5000, დაუთმო თავისი მშვენიერი ლაბორატორიები, მანამდე უქმად რომ ჰქონდა, და რამდენიმე აკრი მიწა თავისი მამულის გვერდით, სარეის ბორცვებზე “დაძაბული და მჩქეფარე” (ბენგჰარსტის ჩვეული სტილია) სამუშაოს დასასრულებლად, რომლის შედეგი იქნებოდა ისეთი აპარატის შექმნა, რომელიც ადამიანს ჰაერში აიყვანდა. ამავე დროს, ფულჰემში, ბენგჰარსტის საკუთარი სახლის ბაღში, მაღალი კედლით რომ

იყო გარშემორტყმული, რჩეული სტუმრები თვალს ადევნებდნენ, ფილმერი თავის მოქმედ მოდელს ჰაერში როგორ უშვებს. ძალზე დიდი ხარჯის განევით, თუმც კი საბოლოო მოგებით, “ახალმა გაზეთმა” მკითხველს იმ პირველი საზეიმო გამოცდის მშვენიერი ფოტოები შესთავაზა.

აქ კი კვლავაც არტურ ჰიქსისა და მისი მეგობრის, ვენსის მიმონერა გვეხმარება:

“ფილმერი დიდების ზენიტში ვნახე, — წერს ჰიქსი, ცოტა არ იყოს, შურიტაც კი, რაც სრულიად ბუნებრივია პოეტისთვის, მოდიდან რომ გადავიდა, — საგულდაგულოდაა დავარცხნილი და სუფთად გაპარსული, ისე აცვია, გეგონება, სამეფო საზოგადოებაში ლექცია უნდა წაიკითხო: ყველაზე მოდური, ლაქის წვეტიანი ფეხსაცმელები, საერთო ჯამში კი — საოცარი ნაზავია გაამაყებული გენიოსისა დამფრთხალ, გაუთლელ პროვინციალთან, საზოგადოების დასანახად რომ გამოჰქიმეს. ფერმკრთალია, თავი წინ აქვს წაწეული, პატარა მოყვითალო თვლებს აქეთ-იქით ეჭვით აცეცებს, საქებარ სიტყვებს იჭერს. მისი კოსტიუმი მშვენივრადაა შეკერილი, მაგრამ ტანზე მაინც ისე აზის, გეგონება, მზა ტანსაცმლის მაღაზიაშია ნაყიდი. ისევ ისე გაუგებრად მეტყველებს, მაგრამ შეიძლება მიხვდე, რომ მისი სიტყვა საკუთარი პერსონის უზომო განდიდებითაა აღსავსე. საკმარისია ბენგჰარსტმა წამით გვერდზე გაიხედოს, ფილმერი უმაღლეს ვეების ზურგსუკან იმალება, და როდესაც ბენგჰარსტი სტოვებს მას, ვთქვათ, მდელიზე გადის, ჩანს, თუ როგორ ღელავს, თითქოს ჰაერი არ ჰყოფნისო, ნერვიულად მოძრაობს, უღონო ხელებს მუშტად კრავს. დაძაბულია, სასტიკად დაძაბული. და ესაა ჩვენი — და არა მხოლოდ ჩვენი - საუკუნის უდიდესი გამომგონებელი! ყველაზე გასაოცარია, რომ არაფერ მსგავსს აშკარად არ მოელოდა, ყოველ შემთხვევაში, ესოდენ თავბრუდამხვევ წარმატებას. ბენგჰარსტი ერთი ნაბიჯითაც არ შორდება, — ძვირფასი ნადავლის ფხიზელი დარაჯია. დარწმუნებული ვარ, იმ თავის მდელიზე მიიყვანს ყველას, ვინც კი საჭირო იქნება, ეს წამოწყება რომ წარმატებით დაგვირგვინდეს; გუშინ იქ პრემიერ-მინისტრიც კი ჰყავდა და უნდა ვთქვა, რომ ამ ღირსეულ პიროვნებას პირველივე ვიზიტისას ისე ეჭირა თავი, თითქოს თა-

ნასწორებთან ჰქონდა საქმე. წარმოიდგინეთ! ფილმერი! ჩვენი არარაობა, ჩვენი ფეთხუმი ფილმერი – ბრიტანული მეცნიერების დიდებაა! მის გარშემო ჯგროდ შეკრებილან მშვენიერი არისტოკრატი ქალები, ჟღერს მათი წკრილა, მელოდური ხმები. შეგინიშნავთ, დღევანდელ დღეს დიდებული ქალბატონები რაოდენ ცნობისმოყვარენი არიან? “ო, მისტერ ფილმერ, ეს როგორ მოახერხეთ?” უბირი ადამიანები უჩვეულო სიტუაციებში იბნევიან და კითხვებს გაუგებრად პასუხობენ ხოლმე. შეიძლება წარმოვიდგინოთ, რას ეუბნებოდა!.. “თავგანწირული და თავგადაკლული შრომით, ქალბატონო, და შესაძლოა... მიძნელდება ამის თქმა, მაგრამ... ასევე, ჩემი გარკვეული ნიჭის წყალობით...”

იმ მომენტამდე ჰიქსი და “ახალი გაზეთის” ილუსტრირებული დამატება ერთმანეთს არ ეწინააღმდეგებოდნენ. ერთ-ერთ ფოტოზე საფრენი აპარატი ეშვება მდინარისკენ, მის ქვეშ კი, ხეებს შორის, ჩანს ფულჰემის ეკლესიის სამრეკლო; მეორე ფოტოზე ფილმერი ზის მონყობილობასთან, რომელიც აპარატს მართავს, მის გარშემო შეკრებილან ძლიერნი ამა ქვეყნისა და მშვენიერი ქალბატონები; ბენგ-ჰარსტი უკანა პლანზე ჩანს თავმდაბალი, მაგრამ ერთობ შემართული გამომეტყველებით. ფოტო ძალზე შთამბეჭდავია. წინ, ისე, რომ ბენგ-ჰარსტს თითქმის ფარავს, დგას ლედი მერი ელკინჰორნი, რომელიც ფილმერს დაკვირვებით შესცქერის, ჩაფიქრებული. კვლავაც მშვენივრად გამოიყურება, მიუხედავად იმისა, რომ უკვე 38 წლისაა და მხრებზე ტვირთად უამრავი ჭორ-მართალი აწევს; ამ ფოტოზე იგი ერთდერთია, ვინც სრულიად არ პოზირებს, თითქოს ვერც კი ამჩნევს ფოტოგრაფს.

ესაა ფაქტების გარეგნული მხარე, თუმცა მათ, რასაკვირველია, თავისი სიღრმისეული შინაარსიც აქვთ. მოვლენების არსი კი საკმაოდ ბუნდოვანია. რას გრძნობდა ფილმერი იმ პერიოდში? რა ავისმომასწავლებელი ეჭვები უღრღნიდა გულს იმ ახალთახალი, მოდური სმოკინგის ქვეშ? მისმა პორტრეტებმა გაზეთები ააჭრელა, – ყველაზე იაფფასიანით დაწყებული, ყველაზე პრესტიჟულით დამთავრებული. მას მოიხსენებდნენ, როგორც “ყველა დროის უდიდეს გამომგონებელს”. მან ნამდვილი საფრენი აპარატი გამოიგონა! სა-

რეის სახელოსნოში იმ ზომის აპარატი მზადდებოდა, რომელიც ადამიანის ჰაერში აყვანას შეძლებდა, – ეს დღე სულ უფრო ახლოვდებოდა. მსოფლიოში არავის ეპარებოდა ეჭვი, – ეს ხომ ამდენად ლოგიკური და ბუნებრივი იყო! – რომ როდესაც აპარატი მზად იქნებოდა, სწორედ იგი, ფილმერი, მისი გამომგონებელი და შექმნელი, კანონიერი სიამაყითა და სიხარულით აღსავსე, აიჭრებოდა ცაში და რრუბლებში გაინავარდებდა.

თუმცა ჩვენ შესანიშნავად მოგვეხსენება, რომ ამგვარი სიამაყე და სილაღე ფილმერისთვის უცხო გახლდათ. მაშინ ეს აზრი თავში არავის მოსვლია, თუმცა კი ყველაფერი სწორედ ასე იყო. ძნელი მისახვედრი არაა, რომ იმ დღეს მას უამრავი აზრი უტრიალებდა თავში, ხოლო პირადი მკურნალისადმი გაგზავნილი მცირე წერილიდან, რომელშიაც ის გამუდმებულ უძილობას უჩიოდა, შეგვიძლია დარწმუნებით ვთქვათ, რომ იგივე ფიქრები მას ღამღამობითაც უკარგავდა მოსვენებას – შესაძლოა, ფრენა თეორიულად უსაფრთხო იყო, მაგრამ ჰაერში ათასიოდე ფუტის სიმაღლეზე ფარფატი შიშის ზარსა სცემდა. ამ აზრმა ჯერ კიდევ მაშინ მოიცვა, როდესაც “ამ და ყველა ეპოქის უდიდეს გამომგონებლად” შერაცხეს. მან თითქოს ისიც წარმოიდგინა, თუ როგორაა უკიდევანო სიცარიელის თავზე გამოკიდებული. შესაძლოა, ოდესღაც, შორეულ სიყმაწვილეში, დიდი სიმაღლიდან გადმოიხედა ანდა ცუდად დაეცა. ვინ იცის, შესაძლოა, ცალ მხარეზე, უხერხულად დასჩემდა ძილი, და ამიტომაც ესიზმრებოდა კომმარები, როგორ ვარდება საშინელი სიმაღლიდან. ამ შიშის ძალმოსილებაში ახლა იოტისოდენა ეჭვსაც ვერ შევიტანთ.

აშკარაა, თავისი კვლევების პირველ დღეებში მას არ უფიქრია, თავად რომ მოუწევდა ფრენა. მისი ოცნებების მწვერვალს მფრინავი აპარატი წარმოადგენდა, მაგრამ ახლა მას უფრო მაღალი მწვერვალი უნდა დაეპყრო — თავბრუდამხვევ სიმაღლეზე აფრენილიყო ცაში. დიახ, ის იყო გამომგონებელი და მას ეკუთვნოდა გამოგონება. მაგრამ ის არ იყო მფრინავი, და ახლალა აცნობიერებდა იმას, რომ ყველა მის აფრენას მოელოდა. ეს აზრი მას მოსვენებას უკარგავდა, მაგრამ ბოლო წუთამდე მღელვარება არაფერში დასტყობია.

ამასობაში ის ბენგჰარსტის შეუდარებელ ლაბორატორიებში ციბრუტივით ტრიალებდა, ინტერვიუებს იძლეოდა, მონივნებულ მოპყრობას იფერებდა, რჩეული ტანსაცმლით იმოსებოდა, ნარჩევ საკვებს შეეჭყოდა, ფუფუნებაში ჩაფლულ ბინაში ცხოვრობდა და ერთობ ხვავრიელ ნადიმებსაც აწყობდა — ალბათ, ამგვარი განცხრომის ნება მას ჰქონდა კიდეც, თუკი გავისხენებთ შიმშილის იმ ხანგრძლივ წლებს, დიდებისა და წარმატების მიღწევამდე რომ განვლო.

გარკვეული დროის შემდგომ ფულჰემში ყოველკვირეული შეკრებები შეწყდა. ერთ დღეს მოდელი უცებ მოიშალა, უმართავი გახდა, ან კიდეც, შესაძლოა, ფილმერს მთავარეპისკოპოსის ნათქვამმა საქებარმა სიტყვებმა ისე გაიტაცა, რომ დაავნიყდა დროზე გადაეცა ბრძანება. ასე იყო თუ ისე, სწორედ იმ დროს, როდესაც მთავარეპისკოპოსი მსოფლიოში უგრძეს ლათინურ ციტატას წარმოთქვამდა (ზუსტად ისე, რომანის პერსონაჟი სასულიერო პირები რომ ამბობენ ხოლმე), აპარატმა ჰაერი უფრო შვეულად გაკვეთა, ვიდრე საჭირო იყო და ფულჰემ-როუდზე ჩამოვარდა, ომნიბუსიდან სამიოდე იარდის დაშორებით. გასაოცარი და თითქოს თვითონაც გაცოცხლებული აპარატი წამით გაშეშდა, და ნამსხვრევებად იქცა, შემთხვევით ომნიბუსში შებმული ცხენის სიცოცხლე შეინირა.

ფილმერს მთავარეპისკოპოსის ბოლო სიტყვები აღარ გაუგია. წამოხტა, გაოგნებული უყურებდა, როგორ ვარდებოდა მისმა ქმნილება, მერე კი სულაც თვალს მიეფარა. ფილმერის გრძელი, თეთრი ხელები მართვის ახლა უკვე გამოუსადეგარ მონყობილობას ჩაფრენოდნენ ჯერაც. მთავარეპისკოპოსმა ფილმერის ცისკენ აპყრობილ მზერას თავისი წოდებისთვის შეუფერებელი მღელვარებით გააყოლა თვალი.

გზიდან მოღწეულმა გრუხუნმა, ყვირილმა და გნისამა ფილმერი გაოგნებული მდგომარეობიდან გამოარკვია.

– ღმერთო ჩემო! – აღმოხდა და სკამზე დაეშვა უღონოდ.

დანარჩენები თვალს აცეცებდნენ, ცდილობდნენ როგორმე დაენახათ დაკარგული აპარატი. ზოგიერთები სახლში შებრუნდნენ.

თუმცა, ამისდა მიუხედავად, დიდი ზომის საფრენი აპარატის აწყობა ოდნავადაც არ შეფერხებულა. ამ საქმეს ფილმერი მისთვის ჩვეული სიღინჯითა და მეტისმეტი სიფრთხილით უძღვებოდა, თავში კი ათასგვარი აზრი უტრიალებდა. იგი უდიდესი მონდომებით ზრუნავდა აპარატის სიმძლავრისა და გამძლეობის გაუმჯობესებაზე. როგორც კი იოტისოდენა ეჭვი მაინც გაჩნდებოდა, ყველაფერს გვერდზე გადადებდა მანამ, სანამ ეს ეჭვი ბოლომდე არ აღმოიფხვრებოდა. მისი უფროსი თანაშემწე უილკინსონი ამ მუდმივ გადავადებათა გამო დიდად ჯავრობდა, რაც, მისი დაჟინებული მტკიცებით, არაფრისმომცემი იყო. ბენგჰარსტმა “ახალ გაზეთში” ფილმერის მოთმინებასა და ურყევ რწმენას ხოტბა შეასხა, თუმცა საკუთარ მეუღლესთან საუბრისას ლანძლავდა. ამავე დროს, მაკენდრიუმ, მეორე თანაშემწემ, ფილმერს სიბრძნე და წინდახედულება მოუწონა.

– ჩვენ წარმატებას მივალწევთ, ხალხო, – ამბობდა მაკენდრიუ, – ფილმერი თავისი საქმის დიდოსტატია.

როგორც კი ამის საშუალება მიეცემოდა, ფილმერი უილკინსსა და მაკენდრიუს წვრილად განუმარტავდა, თუ როგორ მუშაობდა და კონტროლდებოდა საფრენი აპარატის თითოეული დეტალი — ბოლოს და ბოლოს, ის დღეც ხომ დადგებოდა, როდესაც აპარატი ზეცაში აიჭრებოდა.

ახლა ვფიქრობ, ფილმერს მაშინ თავის გრძნობებში გარკვევა რომ მოეხერხებინა, და ზუსტად განესაზღვრა აფრენის გეგმა, ესოდენ მტკივნეულ ტანჯვას უპრობლემოდ დააღწევდა თავს. გონებაში ყველაფერი რომ დაგეგმილ-დანყობილი ჰქონოდა, აურაცხელი რამის გაკეთებას შეძლებდა. რასაკვირველია, ბევრ ძალისხმევას არ საჭიროებდა ექიმის მოძებნა, რომელიც დაამტკიცებდა მისი გულის სისუსტეს, ან იტყოდა, რომ მის კუჭსა და ფილტვებში რალაც მთლად რიგზე არ ჰქონდა, მაგრამ რაოდენ გასაკვირიც არ უნდა იყოს, მსგავსი არაფერი მოუმოქმედებია. შესაძლოა, ამის თავი რომ ჰქონოდა, ერთხელ და საბოლოოდ იტყოდა, არ ვაპირებ გაფრენასო. ასეა თუ ისე, რაოდენ დიდიც არ უნდა ყოფილიყო მის სულში გაბატონებული შიში, მას მაინც არ შეეძლო გაბედულად, ცივი გონებით ემოქმედა.

რატომლაც მგონია, რომ მთელი ამ ხნის განმავლობაში საკუთარ თავს არწმუნებდა, როცა ჟამი ჩამოჰკრავს, სათანადოდ ვიქნები მომზადებული. იგი იმ ადამიანს მოგაგონებდათ, ვისაც ვერ გაუგია, რომ მძიმე ავადმყოფობითაა შეპყრობილი და გაიძახის, ოდნავ შეუძლოდ კი ვარ, მაგრამ მალე გამოვკეთდებიო. ამასობაში საფრენი აპარატის დასრულებას აჭიანურებდა, თანაც არ უარყოფდა გავრცელებულ ხმას, რომ გაფრენას თავად აპირებდა. მისი გაბედულების შესახებ ნაადრევად გამოთქმული საქებარი სიტყვების მოსმენა სიამოვნებას ანიჭებდა. და მის ფარულ გულყრებს მხედველობაში თუ არ მივიღებთ, იოტისოდენა ეჭვსაც ვერ შევიტანთ, რომ მთელი ეს ხოტბა-დიდება ფილმერს გულზე საოცრად ეფონებოდა და აბრუებდა კიდევ.

ლედი მერი ელკინჰორნმა მისი მდგომარეობა კიდევ უფრო გაართულა.

საიდან დაიწყო მათი ურთიერთობა? — ეს კითხვა ჰიქსისთვის მუდმივ თავსატეხს წარმოადგენდა. ალბათ, თავდაპირველად ლედი მერი ფილმერისთვის უბრალოდ მომხიბლავი არსება იყო - მიუკერძოებლად მიკერძოებული. შესაძლოა, ლედი მერიმ ფილმერს ყურადღება მაშინ მიაქცია, როდესაც ცაში მფრენ თავის “ურჩხულს” მართავდა. ალბათ, სწორედ მაშინ მოეჩვენა იგი მეტად გამორჩეულ პიროვნებად. შემდეგ, რაღაც წამს, ისინი, ალბათ, მარტონი დარჩნენ, და დიად გამომგონებელს იმის სიმამაცეც კი ეყო, პირად გრძნობებზე ლულულთით ეთქვა რაღაც. თუმცა, როგორაც უნდა დანყებულებიყო, ეს ურთიერთობა ნამდვილად დაიწყო და სულ მალე დანარჩენი სამყაროს ყურადღების ცენტრშიც მოექცა — იმ სამყაროსა, ლედი მერი ელკინგტონის საქციელში დღენიდაგ რომ ეძებდა რაღაც განსაკუთრებულსა და თავშესაქცევს. ამან საქმის მსვლელობა დააბრკოლა, რადგან ფილმერის უბინო სულში გაღვივებულმა გრძნობამ აიძულა თვალი გაესწორებინა იმ საფრთხისთვის, შიშის ზარს რომ სცემდა. არადა, სიყვარული ისეთ გაბედულ ნაბიჯებსაც ადგმევინებს ხოლმე ადამიანს, რასაც სხვა შემთხვევაში არასდიდებით არ გადადგამდა.

შეგვიძლია მხოლოდ ვიმკითხაოთ, თუ რა გრძნობებით განიმსჭვალა ლედი მერი ფილმერის მიმართ, ანდა რას ფიქრობდა მასზე.

ოცდათვრამეტი წლის ასაკში ადამიანს საკმაო სიბრძნე უნდა ჰქონდეს დაგროვილი, თუმცა, შესაძლოა, გონება არც იმდენად უჭრიდეს, ხოლო წარმოსახვა კი ჯერაც ისე ცხოველი ჰქონდეს, რომ დიდებული რაღაცეები წარმოდგინოს და შეუძლებელს შესახას ხორცი. მერის ფილმერი მნიშვნელოვან პიროვნებად წარმოუდგა, რასაც ყოველთვის მოაქვს შედეგი. მისი აზრით, გამომგონებელი გასაოცარ ძალას ფლობდა — ყოველ შემთხვევაში, გვერდიდან ასე ჩანდა, ჰაერში აფრენილი მოდელის მართვისას ფილმერი ჯადოსნის უნარს ავლენდა, ქალები კი რატომლაც ჰქონიათ, რომ თუ მამაკაცს ერთ საქმეში შესწევს საოცარი ძალა, ესე იგი, ყველაფერში ძლევა მოსილია. ამრიგად, მის თვალში, ფილმერის გარეგნობისა თუ საქციელის მანკიერებანი მის ღირსებებად გარდაიქმნა. ფილმერი ხომ მორიდებული იყო, საკუთარი თავის წარმოჩენას ერიდებოდა, მაგრამ როდესაც *ჭეშმარიტი* თვისებების გამომჟღავნების ჟამი დადგებოდა, მის ნამდივლ სახეს ყველა იხილავდა!

ან განსვენებულმა მისის ბემპტონმა გონივრულად მიიჩნია, ლედი მერისთვის ფილმერზე შეხედულება გაეზიარებინა და უთხრა, გვარიანი ფეთხუმიო.

— რასაკვირველია, სრულიად განსაკუთრებულია, იმ ადამიანებს არ ჰგავს, ვისთანაც აქამდე მქონია ურთიერთობა, — წყნარად და აუმიღვრველად მიუგო ლედი მერიმ.

მას შემდეგ, რაც მისის ბემპტონმა მის უმფოთველ სახეს მალულად გახედა, მიხვდა, ლედი მერისთვის მეტი აღარაფერი ჰქონდა სათქმელი, თუმცა სხვებთან კი გემოზე იჭორავა.

და, აი, თავისით, შეუმჩნევლად მოინია ჟამი დიადი დღეც გათენდა — დღე, რომლის დადგომაც ბენგჰარსტმა მკითხველ საზოგადოებას (ანუ მთელ მსოფლიოს) აღუთქვა; დღე, როდესაც დიდი ხნის ნანატრი გაფრენა განხორციელდებოდა. ფილმერმა ეს გარიჟრაჟი იხილა — წყვილად მისჩერებოდა, უყურებდა, თუ როგორ მქრქალდებოდნენ ვარსკვლავები, როგორ უთმობდა ადგილს რუხი და მარგალიტისფერ-მენამული გამა კრიალა ლაჟვარდისფერს, როგორ ახლოვდებოდა უღრუბლო, მზიანი დღე. ყოველივე ამას იგი ბენგჰარსტის ტიუდორ-ჰაუსის საძინებლის ფანჯრიდან

ადევნებდა თვალს. როდესაც ვარსკვლავები საბოლოოდ მიინავლნენ, ხოლო საგნებს წყვილიადის საფარველი ჩამოშორდა, მკაფიოდ გაარჩია ნიფლნარის მიღმა, პარკის კედლებზე გაჩაღებული საზეიმო სამზადისი, მწვანე პავილიონის მახლობლად. განსაკუთრებით საპატიო მაცურებელთათვის სამი ტრიბუნა მოეწყობა, იქაურობა ლობით შემოემიჯნათ. იქვე დააყენეს ჩარდახები და ფარდულები, ანძებზე ალმები ფარფატიდნენ, რომელთა აღმართვა ბენგჰარსტს უმნიშვნელოვანესად მიაჩნდა, თუმცა უქარო ალიონის სხივებში ალმები ჩამოქუებულიყო და მომჩვარულიყო. ამ ყველაფრის შუაგულში კი იყო რალაც უზარმაზარი, ბრეზენტი რომ ჰქონდა გადაჭარებული. ეს რალაც უცნაური გახლდათ, კაცობრიობისთვის თითქოს ავისმომასწავებელი ნიშანივით იყო — თითქოსდა რალაცის სანყისი, რაც ყველგან მოიკიდებდა ფეხს, ყოველ კუთხე-კუნჭულს გადასწვდებოდა და ადამიანთა ყოველგვარ ნახელავზე აღზევდებოდა, ყველაფერს შეცვლიდა, თუმცა ფილმერი ამდაგვარზე არ ფიქრობდა, უცნაური საგანი იმდენად აღელვებდა, რამდენადაც თავად მას ეხებოდა. ვილაცრებმა გაიგონეს, გვიან ღამით როგორ გაუჩერებლად სცემდა ბოლთას თავის ოთახში — ვეებერთელა სახლი ხომ სტუმრებით იყო სავსე, სახლის პატრონ-რედაქტორს შემჭიდროების ტექნიკა ჩინებულად აეთვისებინა. დილის ხუთი საათი იქნებოდა (ან შეიძლება უფრო ადრეც), როდესაც ფილმერი ოთახიდან გავიდა პარკში, რომელიც ამომავალ მზეს უკვე გაენათებინა. ირგვლივ ჩიტები დაფრენდნენ, ციყვები დახტოდნენ, შველები დარბოდნენ. მაკენდრიუ, რომელიც ასევე ადრინად დგებოდა, შეხვდა მას და საფრენი აპარატი კიდევ ერთხელ შეამონმეს ერთად.

ბენგჰარსტის დაჟინების მიუხედავად, საეჭვოა, რომ ფილმერს იმ დილით პირში ლუკმა ჩაედო. როგორც ჩანს, მან მაშინვე თავის ოთახს მიაშურა, როცა სტუმრებმა გამოსვლა იწყეს. შემდეგ, ათი საათი იქნებოდა, როდესაც ბუჩქებს შორის, ხეივანში მოჰყვა ხეტიალს, ალბათ, იმიტომ, რომ აქ ლედი მერი ელკინჰორნს მოჰკრა თვალი. ლედი მერი თავის ძველ, სკოლისდროინდელ მეგობართან, მისის ბრიუს-კრეივენთან დასეირნობდა, გაცხოველებული საუბრით ჰქონდათ გართული.

მიუხედავად იმისა, რომ ფილმერი ამ უკანასკნელს არ იცნობდა, მივიდა მათთან და ერთხანს გვერდით მიჰყვებოდა. მეტად უხერხული მდგომარეობა შეიქნა, კარგა ხანს ყველა დუმდა. ლედი მერიმ, მიუხედავად თავისი გამჭრიახობისა, ვერ მოიფიქრა, რა ეთქვა. მისის ბრიუს-კრეივენმაც ვერ მოისაზრა, სიტუაცია როგორ განემუხტა.

– ფილმერი ძალზე უბედურ ადამიანად წარმომიდგა, – იხსენებდა იგი მოგვიანებით, თუმცა, იმავდროულად, საკუთარ თავს ეწინააღმდეგებოდა, – მას თითქოს რალაცის თქმა სურდა, მაგრამ უწინარეს ყოვლისა დახმარება სჭირდებოდა, რათა ხმის ამოღება გაეებდა. მაგრამ, აბა, როგორ უნდა დავხმარებოდით, როცა არ ვიცოდით, რა სურდა?

თორმეტის ნახევრისთვის პარკში საზოგადოებისათვის განკუთვნილი ადგილები უკვე გადავსებულიყო. გრძელ, ვიწრო გზაზე, პარკს რომ უვლიდა გარშემო, ეკიპაჟები უწყვეტ ნაკადად მოდიოდნენ. ხოლო უზადო კოსტიუმებში გამონყობილი სტუმრები, რომლებმაც ღამე სახლში გაათენეს, საფრენი აპარატისკენ ფეხით მიემართებოდნენ, – მდელიო ხალხით იყო მოფენილი. ფილმერი ორ კაცთან ერთად მიდიოდა, რომელთაგან ერთი აღუნერელი სიხარულით აღსავსე ბენგჰარსტი იყო, ხოლო მეორე — ჰაერნაოსანთა საზოგადოების პრეზიდენტი, სერ თეოდორ ჰიკლი. მათ უკან მოაბიჯებდნენ მისის ბენგჰარსტი, ლედი მერი ელკინჰორნი, ჯორჯიანა ჰიკლი და ეკლესიის წინამძღვარი. ბენგჰარსტი ერთობ ვრცლად და მჭერმეტყველურად ბაასობდა, ხოლო როდესაც წამით ჩერდებოდა, ჰიკლი ფილმერის საქებარ სიტყვას ჩაურთავდა ხოლმე. ფილმერი მათ შორის მიდიოდა და კრინტს არ სძრავდა, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც პასუხის გაცემა აუცილებელი იყო. მათ უკან მისის ბენგჰარსტი წინამძღვრის კაზმულსიტყვაობას უგდებდა ყურს — იგი ყოველთვის უდიდესი გულისყურით უსმენდა სასულიერო მაღალიერარქებს, რისგან სოციალრი აღმასვლის ათმა წელიწადმაც კი ვერ განკურნა. ლედი მერი კი ამ ადამიანის მომჩვარულ მხრებს შეჰყურებდა — ადამიანისა, რომლის მსგავსსაც აქამდე არასოდეს გადაჰყრია — და იოტისოდენა ეჭვიც არ ეპარებოდა, რომ ცოდაც და, მთელ მსოფლიოს განაცვიფრებდა.

როგორც კი ადამიანთა ეს ჯგუფი იქ შეკრებილმა საზოგადოებამ შენიშნა, ყველა გამოცოცხლდა, გაისმა მისალმებები, თუმცა არცთუ ხმაშენყობილი და გამამხნეველი. როდესაც საფრენ აპარატამდე ორმოცდაათიოდე იარდილა რჩებოდა, ფილმერმა ნაჩქარევად მოიხედა უკან, თვალთ გაზომა მანძილი, მანდილოსნებს რომ აშორებდა, და ენა ამოედგა, – თავისი ინიციატივით პირველად დაილაპარაკა მას მერე, რაც სახლიდან გამოვიდა. ხმა ოდნავ ჩახლეჩოდა. ბენგჰარსტს სიტყვა გაანყვეტინა, რომელიც იმ მომენტში პროგრესის თაობაზე მსჯელობდა.

– ყური მიგდეთ, ბენგჰარსტ... – თქვა მან და დადუმდა.

– დიახ, – მიუგო ბენგჰარსტმა.

– მინდა, რომ... – გამშრალ ტუჩებზე ენა მოისვა, – თავს ცუდად ვგრძნობ.

ბენგჰარსტი ადგილზე გახევდა.

– რაო? – შეჰყვირა.

– უცნაური გრძნობაა, – ფილმერმა გზა განაგრძო, თუმცა კი ბენგჰარსტი ადგილზე გაჩერებულიყო, – არ ვიცი. შეიძლება ცოტა ხანში თავი უკეთაც ვიგრძნო. თუ არადა... მაკენდრიუ...

– თავს ცუდად გრძნობთ? – დაეკითხა ბენგჰარსტი და მის ფერმიხდილ სახეს მიაჩერდა.

– ძვირფასო! – ამოლერლა მან, როდესაც მისის ბენგჰარსტი მიუახლოვდათ, – ფილმერი ამბობს, თავს შეუძლოდ ვგრძნობო.

– სულ ოდნავ ცუდად, – ამოილულლულა ფილმერმა, რომელიც ცდილობდა ლედი მერის მზერას გაქცეოდა, – ალბათ, მალე გადამივლის..

ცოტა ხნით დუმილმა დაისადგურა.

და სწორედ მაშინ ფილმერმა გაიფიქრა, ამქვეყნად ყველაზე მარტოსული ადამიანი ვარო.

– რაც უნდა იყოს, – დაარღვია სიჩუმე ბენგჰარსტმა, – საცდელი გაფრენა აუცილებლად უნდა განხორციელდეს. იქნებ ცოტა ხნით სადმე დაჯდეთ, დაისვენოთ...

– ეს, ალბათ, იმის ბრალია, ამდენი ხალხი რომ შეიკრიბა, – ჩაილაპარაკა ფილმერმა.

უხერხული სიჩუმე კიდევ ერთხელ ჩამოვარდა. ბენგჰარსტმა ფილმერს გამომცდელი მზერა ესროლა, შემდეგ კი ღობესთან შემოჯარულ ხალხს გადაავლო თვალი.

– ძალიან სამწუხაროა, – თქვა სერ თეოდორ ჰიკლიმ, – მაგრამ მაინც... ვიმედოვნებ... თუკი თქვენი თანაშემწენი... რასაკვირველია, თუკი თავს ცუდად გრძნობთ და განწყობაც აღარ გაქვთ...

– არ მგონია, მისტერ ფილმერს მსგავსი რალაც წუთით მაინც გაევიდოს გულში, – ჩაერია საუბარში ლედი მერი.

– მაგრამ თუ მისტერ ფილმერის ნერვები ესოდენ დაძაბული აქვს, – ჩახველებით მიუგო ჰიკლიმ, – იქნება ჯობდეს, არც ეცადოს, რადგან ეს მისთვისვე იქნება საზიანო.

– დიახაც, უნდა ეცადოს და სწორედ იმიტომ, რომ სახიფათოა, – დაიწყო ლედი მერიმ თუმცა ფრაზა ბოლომდე არ მიიყვანა, რადგან დარწმუნებული იყო, რომ მისი და ფილმერი შეხედულება ყველასთვის ისედაც ცხადი გახლდათ.

ფილმერი თავის თავს ებრძოდა.

– მიმაჩნია, რომ სწორედ მე უნდა გავფრინდე, – თქვა ფილმერმა, მინას ჩასჩერებოდა. შემდეგ აიხედა და ლედი მერის მზერას გადაანყდა.

– დიახ, მსურს გავფრინდე, – თქვა მან და ლედი მერის სუსტი ღიმილი შეაგება. შემდეგ ბენგჰარსტისკენ იბრუნა პირი, – ცოტა ხნით რომ შემძლებოდა სადმე მომეთქვა სული ჩრდილში, ბრბოსგან მოშორებით,...

ბენგჰარსტი თანდათან ჩასწვდა სიტუაციას.

– შემობრძანდით ჩემს პატარა ოთახში, მწვანე პავილიონშია, – შესთავაზა ფილმერს, – იქ მეტად გრილა.

ამ სიტყვებით ფილმერს ხელიც ჩაჰკიდა. ფილმერმა კვლავ ლედი მერი ელკინჰორნს გახედა.

– ხუთ წუთში ჩვეულ მდგომარეობაში ვიქნები, – უთხრა, – ძალიან, ძალიან ვწუხვარ...

ლედი მერი ელკინგჰორნმა პასუხად გაუღიმა.

– ვერც კი ვიფიქრებდი, – უთხრა ფილმერმა ჰიკლის და მორჩილად გაჰყვა ბენგჰარსტს ხელოხელჩაჭიდებული.

დანარჩენებმა თვალი გააყოლეს.

– როგორი ფაქიზია, – ჩაილაპარაკა ლედი მერიმ.

– უდავოდ, ერთობ ნევროტული ტიპია, – აღნიშნა წინამძღვარმა, რომელიც ამქვეყნად

ყველას ასე ეძახდა, ეკლესიის მრავალშვილინი მსახურების გარდა.

– რასაკვირველია, – კვერი დაუკრა ჰიკლიმ, – საერთოდაც რა აუცილებლობაა, რომ თვითონ გაფრინდეს? ნუთუ მხოლოდ იმიტომ, რომ მისი გამოგონებაა?

– აბა, ამას თავიდან როგორ აიცილებს? – დაეკითხა ლედი მერი. მის ხმას სარკაზმის ელფერი დაჰკრავდა.

– ყველაზე ცუდი ის იქნება, თუ უეცრად ავად გახდება, – თქვა მისის ბენგჰარსტმა და ხმაში სიმკაცრე გამოერია.

– არა, ავად არ გახდება, – გამოეპასუხა ლედი მერი, რომელსაც გაახსენდა, როგორ შეხედა მას ფილმერმა.

– ყველაფერი რიგზე იქნება, – ამხნევებდა ფილმერს ბენგჰარსტი, როდესაც პავილიონისაკენ მიდიოდნენ, – ერთი ყლუპი ბრენდი გადაჰკარით მხოლოდ, და ეგაა. ყველას დაუმტკიცებთ, ვინ ხართ... თავადაც კარგად გესმით, რომ ძალზე ცუდი იქნება, თუკი ვინმე სხვა გაფრინდება თქვენს ნაცვლად...

– არა, არა, მინდა გაფრინდე, – მიუგო ფილმერმა, – არაფერი მიჭირს. თუ სიმართლე გინდათ, თითქმის მზადა ვარ... თუმცა არა, ჯერ იმ ერთ ყლუპ ბრენდის დავლევ.

ბენგჰარსტი მას პატარა ოთახში შეუძღვა, ცარიელი გრაფინი აიღო და ბრენდის მოსატანად გავიდა. მისმა არყოფნამ დაახლოებით ხუთ წუთს გასტანა. იმ განვლილ ხუთ წუთს დაზუსტებით ვერავინ აღწერს. ტრიბუნების აღმოსავლეთ მხარეს შეკრებილი ხალხი დროდადრო ფანჯარაში ფილმერის სახეს დალანდავდა ხოლმე, რომელიც მომდევნო წამს მქრქალდებოდა და იკარგებოდა. ბენგჰარსტმა რაღაც სესძახა და მთავარ ტრიბუნას მოეფარა, მერე კი პავილიონისაკენ მიმავალი მაჟორდომიც გამოჩნდა ლანგრით ხელში.

ოთახი პავილიონში, სადაც ფილმერმა თავისი უკანასკნელი გადაწყვეტილება მიიღო, პატარა და მყუდრო გახლდათ, – სადა, მწვანე ფერის ნაჭრით გადაკრული ავეჯითა და ინგლისური ყაიდის, ჩუქურთმიანი სანერი მაგიდით. ბენგჰარსტი პირად ცხოვრებაში დიდი პრეტენზიულობით არ გამოირჩეოდა. კედლებზე ჯორჯ მორლანდის სურათებიდან გაკეთებული გრაფიურები ეკიდა, იქვე იყო ნიგნების თაროც. რაც მთავარია, ბენგჰარსტს

სანერ მაგიდაზე წვრილკალიბრიანი თოფი დარჩენოდა, ხოლო ბუხრის ლავგარდანის კუთხეში კოლოფი იდგა, რომელშიც სამი თუ ოთხი ტყვია გახლდათ ჩარჩენილი. ფილმერი ბოლთას სცემდა – მძიმე, მტანჯველი სიტუაციიდან გამოსავალს ეძებდა. ჯერ მაგიდაზე დაგდებულ მომცრო, კოხტა თოფს მიუახლოვდა, ხოლო შემდეგ კოლოფის პატარა ნითელ იარლიყს შეავლო თვალი:

“კალიბრი 22. გრძელი.”

როგორც ჩანს, გონება უეცრად გაუნათდა.

როგორც მოგვიანებით გაირკვა, ფილმერზე ეჭვი არავის გასჩენია, როდესაც გასროლის ხმა გაისმა, თუმცა კი პატარა ოთახში თოფს გამაყრუებლად უნდა ექუხა, ხოლო საბილიარდოში იმ დროს რამდენიმე კაცი იმყოფებოდა — იმ ორ ოთახს ერთმანეთისგან მხოლოდ სიფრიფანა კედელი მიჯნავდა. რა წამს ბენგჰარსტის მაჟორდომმა კარი შეაღო და კვამლის მწვავე სუნი იცნო, მომხდარის არსს მაშინვე ჩასწვდა. ყველაფერს რომ თავი დავანებოთ, ბენგჰარსტის შინამოსამსახურეთაგან ბევრი აქამდეც ჩინებულად ხვდებოდა, რა აზრებს აეფორიაქებინა ფილმერის გონება.

მთელი დღე ბენგჰარსტს ისე ეჭირა თავი, როგორც, მისი ზარით, შემწვენოდა ადამიანს, ვისაც უეცარად საზარელი უბედურება დაატყდა თავს. სტუმრები გამეტებით ცდილობდნენ სახეზე არ შეტყობოდათ, რომ მშვენივრად აცნობიერებენ, გარდაცვლილმა ბენგჰარსტი სასტიკად გააბითურა. როგორც ჰიქსმა მიაშობო, პუბლიკა წამში აორთქლდა, ლონდონისკენ მიმავალ მატარებელში კი ერთ კაცსაც ვერ ნახავდით, რომელსაც არ ეთქვა, რომ ადამიანი ვერასოდეს გაფრინდება. “და მაინც, – ამბობდნენ ზოგიერთები, – რაკი მან ამდენი ჯაფა გასწია, შეეძლო ეცადა მაინც.”

დღის მიწურულს, მარტოდ დარჩენილი ბენგჰარსტი საბოლოოდ გატყდა, ემოციებს ვეღარ იკავებდა. როგორც მითხრეს, გულამოსკვნილი აქვითინებულა, რაც ნამდვილად შთამბეჭდავი სურათი უნდა ყოფილიყო. რასაკვირველია, არ დავინწყებია იმის თქმა, რომ ფილმერმა ცხოვრება დაუნგრია, და მაკენდრიუს საფრენი აპარატი ნახევარ კრონად მიჰყიდა.

– მე კი მეგონა... – დაიწყო მაკენდრიუმ ხელშეკრულების გაფორმების შემდეგ, მაგრამ სიტყვა აღარ დაასრულა.

უნდა აღვნიშნოთ, რომ მომდევნო დილას ფილმერის სახელს უფრო ნაკლებად მოჰკრავდით თვალს “ახალი გაზეთის” გვერდებზე, ვიდრე ნებისმიერ სხვა ყოველდღიურ გამოცემაში. საზოგადოებრივი აზრის დანარჩენმა ორგანიზაციებმა განსხვავებული აქცენტებით, მათთვის შესაფერი ღირსებითა და კომპეტენციის მეტ-ნაკლები დონით, ქვეყნიერებას აუწყეს “ახალი საფრენი აპარატის სრული ფიასკო” და “თაღლითის თვითმკვლელობა”. თუმცა ჩრდილოეთ სარეის მაცხოვრებლებში ამ ცნობას ისეთი აჟიოტაჟი არ გამოუწვევია, როგორც იმ დროს დატრიალებულ უჩვეულო ატმოსფერულ მოვლენებს.

წინა საღამოს უილკინსონმა და მაკენდრიუმ გაცხარებით დაიწყეს კამათი, თავიანთი შეფის მიერ ჩადენილი ამ უკიდურესი ქმედების ჭეშმარიტი მიზეზის გარკვევას ცდილობდნენ.

– საბრალო, ცოტა არ იყოს, მშიშარა გახლდათ, – თქვა მაკენდრიუმ, – მაგრამ ცოდნით კი ნამდვილად იმდენი იცოდა, რომ თაღლითობას ვერ დავენამებ. და მე მზად ვარ, ეს ყველას დავეუბნო, მისტერ უილკინსონ, როგორც კი სულს ოდნავ მოვითქვამთ. საცდელი ფრენების დროს აურზაურს ვერ ვიტან.

და მანამ მთელი მსოფლიო საფრენი აპარატის მიერ განცდილ მარცხზე ლაპარაკობდა,

მაკენდრიუ ეპსომისა და უიმბლდონის თავზე დანავარდობდა, ხან ძირს ეშვებოდა და ხანაც მალლა ადიოდა. რაც შეეხება ბენგჰარსტს, რომელიც კვლავ აღივსო იმედითა და ენერგიით, ცაში მონავარდე მაკენდრიუს დაედევნა — ღამის პიჟამაში გამოწყობილი ავტომობილს მიაგრიანებდა, – საზოგადოებრივ უსაფრთხოების წესებსა და ადგილობრივ სავაჭრო პალატს არაფრად აგდებდა. მან საძინებლის ფანჯრიდან დალანდა ცაში მოფარფატე აპარატი, ხელი სტაცა კინოკამერას (რომელშიც ფირის ჩადება დაავიწყდა) და მანქანში ჩახტა. ახლა ის მაკენდრიუს დასდევდა, მისი ყურადღების მიპყრობას ცდილობდა. ფილმერის ცხედარი კი მწვანე პავილიონში ესვენა ბილიარდის მაგიდაზე, სუდარანაფარეხული.

თარგმნეს კონსტანტინე ქარდავამ და ირაკლი ლომოურმა

კაპიტანმა ჟერილომ მიიღო ინსტრუქცია, რომლის თანახმად თავისი ახალი, ზარბაზნიანი გემით, „ბენჯამინ კონსტანტი“ უნდა აელო გეზი სოფელ ბადამასკენ, რომელიც მდინარე ბატემოს შენაკად გუარამადას ნაპირას მდებარეობდა და ადგილობრივებს შემოსეული ჭიანჭველების წინააღმდეგ ბრძოლაში დახმარებოდა. კაპიტანი დაეჭვდა, უფროსობა ხომ არ დამცინისო?.. მისი კარიერული წინსვლა რომანტიკულიც გახლდათ და სირთულეებით აღსავსეც, რაც დიდწილად ცნობილი ბრაზილიელი ბანოვანის ტრფობამ და მისმა ვნებიანმა თვალებმა განაპირობა. გაზეთები „დიარიო“ და „ო ფუტურო“ ამის შესახებ ერთობ უპატივცემულოდ წერდნენ. ახლა კი იგრძნო, ეს შემთხვევა ქილიკისთვის მორიგ საბაბს მისცემდა.

იგი კრეოლი გახლდათ და ამიტომ ეტიკეტიცა და დისციპლინაც ჭეშმარიტი პორტუგალიელისა ჰქონდა. ერთადერთი ადამიანი, ვისაც გულს უშლიდა, მის გვერდში მყოფი ლანკაშირელი ინჟინერი ჰოლროიდი გახლდათ. სხვა ყველაფერთან ერთად, ამ უკანასკნელთან ურთიერთობა კაპიტანს საკუთარი ინგლისურის გაუმჯობესების საშუალებასაც აძლევდა. იგი ხომ ძლივს გამოთქვამდა „ტჰ“ ბგერას.

– ვგონებ, რომ საოცარ უაზრობაში გამხვიეს, – ამბობდა ის, – აბა, რა უნდა იღონოს ადამიანმა ჭიანჭველების წინააღმდეგ? ისინი ხომ მოდიან და მიდიან?

– როგორც ამბობენ, – მიუგო ჰოლროიდი, – ესენი არ ჩქარობენ წასვლას. თქვენ მიერ ნახსენები ყმანვილი სამბო იყო...

– ზამბო სხვადასხვა სისხლის შერევის ნაყოფია..

– სამბო. მან თქვა, რომ ხალხი ტოვებს იმ ადგილს!

კაპიტანი ერთ ხანს გაბრაზებული აბოლებდა.

– ეს ამბები უსათუოდ უნდა მომხდარიყო, – ამოღერღა მან ბოლოს, – რა არის ეს? ჭიანჭველების შემოსევები და ყოველივე ამდაგვარი ღვთის ნებით ხდება. ტრინიდადშიც მოხდა მს-

გავსი რამ – პატარა ჭიანჭველები ფოთლებს მიეზიდებოდნენ. ყველაფერს შემოაძარცვეს საფარველი, ფორთოხლის ხეები იქნებოდა, თუ მანგოსი! და რა? ზოგჯერ ჭიანჭველათა ურდოები სახლებში იჭრებოდა და იქაურობას იკლებდა, თუმცა ისინი სხვა ჯიშისანი იყვნენ. შენ დროებით ტოვებ სახლს მანამ, სანამ ისინი ყველაფერს არ მიასუფთავენ. უკან ბრუნდები და სახლი გაკრიალებულია, თითქოს ახლად ნაშენი! აღარც ტარაკნებია სადმე, აღარც ბაღლინჯოები და რწყილებიც არ დახტიან იატაკზე!

– ყმანვილი სამბო, – მიუგო ჰოლროიდი, – კი სულ იმას გვიკიჟინებს, რომ რალაც სხვა ჯურის ჭიანჭველები არიანო.

კაპიტანმა მხრები აიჩეჩა, ნაფაზი დაარტყა და სიგარეტს დაჟინებით მიაშტერდა. ცოტა ხანში კი კვლავ თემას დაუბრუნდა:

– ჩემო ძვირფასო ოლროიდ, აბა, მე რა უნდა ვუყო ამ ჯოჯოხეთიდან ამომძვრალ ჭიანჭველებს?

კაპიტანი ჩაფიქრდა.

– სასაცილოა უბრალოდ, – თქვა მან ბოლოს. თუმცა შუადღისას იგი სრულად შეიმოსა თავის ფორმაში და ნაპირზე გადავიდა. მალე ქილებისა და ყუთების გემისკენ მოზიდვა დაიწყო, ბოლოს კი თავად კაპიტანიც გამოჩნდა.

ჰოლროიდი კი საღამოს სიგრილეში გემბანზე მოკალათებულიყო, სიგარეტის ბოლს ღრმად ისუნთქავდა ფილტვებში და ბრაზილის ხედით ტკებოდა. აგერ უკვე მეექვსე დღე იღეოდა, რაც ისინი მდინარე ამაზონის აღმა მიცურავდნენ და ატლანტიკიდან რამდენიმე ასეული მილი მიჯნავდათ. კიდით კიდემდე, აღმოსავლეთიდან დასავლეთამდე ზღვასავით გადაჭიმულიყო ცისკიდური, სამხრეთით კი ვერაფერს დაინახავდი, გარდა შამბნარ-მოდებული ქვიშიანი კუნძულისა. ტალახისგან ამღვრეული, ბლანტი წყალი კი უწყვეტად მოედინებოდა. მდინარე კაიმანებით იყო სავსე, ზედაპირთან კი კოლიბრები დაფარფატებდნენ. ხეთა ზროები უწყვეტ რიგად მოტივტივებდა. და ჰოლროიდის სულში სრული, უკიდევანო სიცარიელე გაბატონებულიყო. ქალაქი ალემკუარი თავისი უბადრუკი ეკლესიითა და გარდასული ნათელი დღეებიდან შემორჩენილი გახუნებული ნანგრევებით ისევე ჩაკარგულიყო ველური ბუნების ნიაღში,

როგორც ექვსპენსიანი საჰარას უდაბნოში – სახლის სახურავების მაგივრობას იქ ხშირი ბალახი სწევდა. ჰოლროიდი ჯერაც ჭაბუკი იყო. ის პირდაპირ ინგლისიდან ჩამოვიდა და პირველად აღმოჩნდა ტროპიკებში. ინგლისში კი ბუნება სრულად იყო დამორჩილებული, მიჯნებითა თუ არხებით შემოსაზღვრული. აქ მან ერთბაშად გაისიგრძეგანა ადამიანის უბადრუკობა. ისინი ექვსი დღის განმავლობაში მიცურავდნენ მდინარეზე და სულ უფრო სცილდებოდნენ ზღვას. ადამიანის დანახვა კი ისევე იშვიათად შეიძლებოდა, როგორც ეგზოტიკური ფარვანასი. ერთ დღეს რომ კანოეს მოჰკრეს თვალი, მეორე დღეს შორეული ნავსადგომი დალანდეს. ეგ იყო და ეგ, მას მერე ძე ხორციელის ჭაჭანება აღარ ყოფილა. ჰოლროიდი უკვე იმასაც კი ფიქრობდა, რომ ადამიანი იშვიათი სახეობის ცხოველია, რომლის არსებობა ჯერაც ბენვზე ჰკიდია.

რაც მეტი დღე გადიოდა, მით უკეთ აცნობიერებდა იგი ამას. მდინარე ბატემოსკენ დაკლაკნილ გზას მიუყვებოდა და ამ ღრმადსანიშნავ მეთაურს მხარს უმშვენებდა, რომელსაც ერთადერთი დიდი ზარბაზანი ებარა და თანაც ნაბრძანები ჰქონდა, ჭურვები უქმად არ დაეხარჯა. ჰოლროიდი დიდი მონდომებით სწავლობდა ესპანურს, მაგრამ ნამყო დროს ჯერაც ვერ გასცილებოდა და საყველპუროდ თუ შეეძლო ლაპარაკი. ზანგი ცეცხლფარეში იყო ერთადერთი ადამიანი, რომელმაც მის გარდა ინგლისური იცოდა, და ისიც ერთობ ჩიქორთული ინგლისური. კაპიტნის ქვემდგომი მეთაური პორტუგალიელი და კუნხა ფრანგულად კი ლაპარაკობდა, მაგრამ მისი ფრანგული დიდად განსხვავდებოდა იმ ენისგან, რომელიც ჰოლროიდი საუსპორტში შეისწავლა. ამიტომაც მათი საუბრები ზრდილობიანი მისალმებითა და ამინდზე თქმული მარტივი ფრაზებით შემოიფარგლებოდა. ხოლო ამინდი აქ, ისევე როგორც ამ ახალი განმაცვიფრებელი სამყაროს ნებისმიერ კუთხეში, ადამიანთა მიმართ შეუბრალებელი იყო. დღისითაც ცხელოდა და ღამითაც. ირგვლივ ადენილი ოხშივარი (თვით ქარიც კი ოხშივარს ჰგავდა) ლპობადი მცენარეების სუნად ყარდა. იქ იყვნენ კაიმანები და ეგზოტიკური ფრინველები, სხვადასხვა ჯურისა და ზომის ბუზები, ხოჭოები, ჭიანჭველები, გველები და მაიმუნ-

ები. ყველანი გაოცებულნი ჩანდნენ იმით, თუ რას სჩადიდოდნენ ადამიანები ატმოსფეროში, რომელშიაც მზის შუქი არავის ჰგვრიდა სილალეს, ხოლო ღამე – სიგრილეს. ტანისამოსის ტარება აუტანელი იყო, მაგრამ არც უიმისობა შეიძლებოდა, თუ დღისით მზეზე დახრაკვას არ აპირებდი, ღამით კი – აურაცხელი კოლოს ნადავლად ქცევას. გემბანზე ყოფნისას თვალისმომჭრელ კაშკაშს შეიძლებოდა დაებრმავებინე, ხოლო კაიუტაში ჩასვლისას სული დაგეხუთებოდა. შუადღისას რაღაც ბუზები მოფრინავდნენ, რომელთაც ემარჯვებოდათ, ადამიანის მკლავები თუ წვივები განსაკუთრებით მწარედ დაენესტრათ. კაპიტანი ჟერილოც კი, რომელსაც ერთადერთს ხელენიფებოდა ამ ფიზიკური ტანჯვების შემსუბუქება, თანდათან სულ უფრო მოსაბეზრებელი ხდებოდა. ჰოლროიდს ისე მონოტონურად უამბობდა თავის სასიყვარულო თავგადასავლებს, თითქოს კრიალოსანს მარცვლავდა. ხანდახან სთავაზობდა სპორტულ გასართობს და მაშინ კაიმიანებს თოფს ესროდნენ. დროგამოშვებით შემეჩხერებულ ხეებში ადამიანთა ნასახლარსაც მიადგებოდნენ ხოლმე, იქ ერთი დღით რჩებოდნენ, ღვინით ყელს ისველებდნენ, ან უბრალოდ ფეხს მოირთხამდნენ. ერთ ღამეს კრეოლ ქალიშვილებთანაც იცეკვეს, რომელთათვის ჰოლროიდის დამტკვრეული ესპანური მშვენივრად გამოდგა, – ესპანური წარსული და მომავალი დროების გარეშე. მაგრამ ყოველივე ეს მარტოდენ ცალკეული გამონათებები თუ იყო ამ გრძელსა და მდორე გზაზე, რომელზეც ისინი გემის მოდგანდგარე ძრავას მიჰყავდა. ეჭვი არ არის, რომელიღაც ნაკლებად ცნობილი ღვთაება ღვინის ბოთლად გარდასახულიყო და გემის კიჩოდან წვერამდე ყველას საერთო მხიარულებით აცდუნებდა.

მაგრამ ყოველი შეჩერებისას ჟერილო სულ უფრო მეტს იგებდა ჭიანჭველების შესახებ და თავისი მისიისადმი ინტერესიც სულ უფრო მეტად უღვივდებოდა.

– ეს ჭიანჭველები სრულიად ახალ სახეობაა, – თქვა მან, – ჩვენ, ალბათ, უნდა გავხედეთ... მოიცა, რას ეძახით, ენტომოლოგებს?... ჰო, ენტომოლოგები უნდა გავხედეთ. დიდზე დიდი ჭიანჭველები არიან. ხუთი სანტიმეტრის სიგრძის! ზოგიც კიდევ უფრო დიდი! სასაცილოა, არა? მაიმუნებზე თუ გაგვაგზავნეს

მწერების შესაგროვებლად... თუმცა მათ მთელი ქვეყანა გადაჭამეს.

ჟერილომ უეცრად იფეთქა:

– წარმოუდგინეთ, უეცრად ევროპასთან პრობლემები რომ შეგვექმნას, მე კი ამ გადაკარგულში ვარ. მალე რიო-ნეგროს სათავეებამდეც მივალწვეთ, ზარბაზანი კი ერთხელაც არ გამისვრია!

მუხლი დაიზილა და ჩაფიქრდა.

– ადამიანები, აქ რომ ცეკვავდნენ, სხვა ადგილებიდან მოვიდნენ. მათ ყოველივე დაკარგეს, რაც ებადათ. ჭიანჭველები მათ სახლს შუადღისას დაესხნენ თავს. ყველანი გარეთ გამოცვივდნენ. იცით, როცა ჭიანჭველები ჩნდებიან, ყველა მაშინვე გაქცევით შველის თავს, ისინი კი მთელს სახლს აპარტახებენ. თუ დარჩები, მათ ლუკმად იქცევი, ხვდებით ხომ? კეთილი, ამჟამად ისინი უკუქცეულნი არიან. როგორც ამბობენ, ჭიანჭველები გაგვცილდნენო... თუმცა ისინი არსადაც არ წასულან. როცა ხალხმა თავიანთ სახლებში შესვლა სცადა, როცა ვიღაც ბიჭუნამ შედგა ფეხი სახლში, მაშინვე ჭიანჭველები მიესივნენ.

– მთელი ურდო შეესია?

– დაკბინეს. სახლიდან ბლავილით გამოვარდა. წყალში ჩახტა და ჭიანჭველებიც ჩაახრჩო. ჰო... – ჟერილო დადუმდა, ამღვრეული თვალები ჰოლროიდის პირისახესთან მიიტანა და ჰოლროიდის მუხლზე თითის კვირისტავეები ააპაკუნა.

– ის იმავე ღამით გარდაიცვალა, თითქოს გველმა დაგესლაო.

– როგორ, დაინესტრა? ჭიანჭველების მიერ?

– აბა, რა ვთქვა? – ჟერილომ მხრები აიჩეჩა, – შესაძლოა ძალზე მწარედ დაკბინეს... აქ სამსახური იმიტომ დავინყე, რომ ადამიანებთან მეზრძოლა. ეს არსებები კი, ეს ჭიანჭველები მოდიან და მიდიან. აბა, მათთან ომი რა ჩვენი საქმეა?

ამის შემდეგ კაპიტანს ჰოლროიდთან არაერთხელ ჩამოუგდია სიტყვა ჭიანჭველებზე, და როცა კი მათ საშუალება ეძლეოდათ, რომელიმე, თვით ყველაზე უბადრუკ სამოსახლოს სწვოდნენ, წყლის, მზის შუქისა და შორეული ხეების სიღრმეში რომ იყო ჩაკარგული, ჰოლროიდს თავისი გაუმჯობესებული ესპანურის

წყალობით სულ უფრო მკაფიოდ ესმოდა სიტყვა „საუბა“, ყველას რომ პირზე ეკერა.

ახლა ჰოლროიდსაც ცხოველი ინტერესი აღეძრა ჭიანჭველათა მიმართ. და რაც უფრო უახლოვდებოდა დანიშნულების ადგილს, მისი ინტერესიც სულ უფრო ღვივდებოდა და ცხოველდებოდა. ჟერილომ უეცრად სასიყვარულო ისტორიებს თავი ანება და პორტუგალიელი ლეიტენანტი საოცრად ენაწყლიანი შეიქნა. მას რალაცეები გაეგებოდა ფოთოლი-ჭამია ჭიანჭველების შესახებ და თავის ცოდნას უშურველად უზიარებდა ჰოლროიდს. იგი მას უამბობდა ციცქნა მუშებზე, რომლებიც ლაშქრობენ და ომობენ, და დიდ მუშებზე, რომლებიც მათ განაგებენ და მეთაურობენ. ეს უკანასკნელნი ადამიანს კისერზე აცოცდებიან, კბენენ და სისხლს ადენენ. იგი ჰყვებოდა, თუ როგორ ანაწევრებენ ჭიანჭველები ფოთლებს და სოკოებისგან სასთუმალს იმზადებენ, მათი ბუდეები კარაკასში ასობით იარდზეა გადაჭიმული. მთელი ორი დღე სამი კაცი იმაზე დავობდა, ჭიანჭველებს თვალეები აქვთ თუ არაო. მომდევნო შუადღეს კამათი მეტად გაცხარდა, სანამ ჰოლროიდმა არ განმუხტა დაძაბულობა, როდესაც ნავით მდინარის ნაპირს გაუყვა ჭიანჭველების მოსახელთებლად და დასათვალისწინებლად. მან უამრავი განსხვავებული ეგზემპლარი მოიხელთა და უკან დაბრუნდა. ზოგ მათგან ჰქონდა თვალეები, ზოგსაც – არა. მერე იმის თაობაზე გააჩაღეს კამათი, ჭიანჭველები ინესტრებიან თუ იკბინებიანო.

– იმ ჭიანჭველებს, – თქვა ჟერილომ, რანჩოში მოსმენილი ინფორმაცია როცა შეაჯამა, – დიდი თვალეები აქვთ და ბრმად არ დარბიან, როგორც ეს ამ მწერების უმეტესობას სჩვევია. არამც და არამც! ისინი კუთხეში იყუყუებიან და თვალს ადევნებენ შენს ყოველ მოქმედებას!

– და ინესტრებიან? – ჰკითხა ჰოლროიდმა.

– დიახაც, ინესტრებიან. შხამს ნესტარში ინახავენ.

ჟერილომ დაფიქრდა.

– არც კი ვიცი, ადამიანები ამ ჭიანჭველებს როგორ უნდა გაუმკლავდნენ. როცა უნდათ, მოდიან და როცა უნდათ, მიდიან.

– მაგრამ ესენი ხომ ნასვლას აღარ აპირებენ.

– მოუნევთ, – მოუჭრა ჟერილომ.

ტამანდუს შემდეგ ოთხმოცი მილის სიგრძეზე ვიწრო და უკაცური ნაპირია გადაჭიმული. კიდეც განაგრძობთ გზას და მთავარი მდინარისა და ბატემოს შენაკადის შერწყმას იხილავთ, დიდ ტბას რომ მოგაგონებთ. მათ შემდეგ კი უღრანები ახლოვდება, უღრანები, რომელთაც მოგზაურები, როგორც იქნა, მიადგნენ. არხის მოყვანილობა აქ იცვლება – მკვეთრად მიხვეულ-მოხვეული ხდება. „ბენჯამინ კონსტანტი“ იმ ღამით ხეთა მრუმე ჩრდილქვეშ მიაბეს თოკით. პირველად მრავალი დღის შემდეგ სიგრილემ დაჰბერა. ჟერილომ და ჰოლროიდმა მოსალამოვებულზე ფეხი მოიფრთხეს, სიგარები გააბოლეს და ამ გასაოცარ გრძნობებს მიეცნენ. ჟერილოს გონება ჭიანჭველებითა და მათ შესაძლებლობათა შესახებ ფიქრებით იყო აღსავსე. ბოლოს და ბოლოს იმედგადაწურულმა და თავგზააბნეულმა გადაწყვიტა თვალი მოეხუჭა და გემბანზე გაფენილ ლეიბზე წამოწვა. მაშინ, როდესაც ყველას ეგონა, ჩაეძინა, ჟერილომ უსასოოდ ჩაილაპარაკა:

– რა შეიძლება ადამიანმა ჭიანჭველებთან გააწყოს?.. ამაოა ეს ყველაფერი.

მარტოდ დარჩენილ ჰოლროიდს ისლა დარჩენოდა დაკბენილი მაჯები ექავა და ფიქრებს მისცემოდა. ფალშბორტზე იჯდა და მანამ უგდებდა ყურს ჟერილოს ფშვინვას, სანამ ამ უკანასკნელს არ ჩაეძინა. შემდეგ მისი გულისყური ტალღების ტყლაშუნმა მიიპყრო. ამან მასში უკიდევანობის შეგრძნება გააღვიძა, რომელიც სულ უფრო იზრდებოდა პარას დატოვების მერე, რაც მდინარეს აუყვინენ. ფარანი ძლივსლა ბჟუტავდა, თავდაპირველად რალაც ჩქამი გაისმა, მერე კი კვლავაც დუმილმა დაისადგურა. მან მზერა ზარბაზნიანი გემის შუაგულში აღმართული კონსტრუქციების ბუნდოვანი მოხაზულობებიდან ნაპირზე, უფრო სწორად კი უღრანის იგავმიუწვდომელ შავ იდუმალეებაზე გადაიტანა. ტყეში ციციანათელები კიაფობდნენ, და უცხო, იდუმალი შრიალი ისმოდა...

ხმელეთის უკიდევანო სივრცე აოცებდა და თრგუნავდა. მან იცოდა, რომ ზეცაში ადამიანები არ დაფრენენ, ვარსკვლავები კი უკიდევანო კოსმოსში მოჭიატე ნაპერწკლებია. მან იცოდა, რომ ოკეანე უსაზღვრო და დაუმორჩილებელია, მაგრამ ინგლისში ყოფნისას

მიჩვეული იყო იმ აზრს, რომ ხმელეთი ადამიანთა საკუთრებაა. რასაკვირველია, ინგლისში ხმელეთი ადამიანებისაა, ველური ბუნება დამორჩილებულია. ყველგან, სადაც კი თვალი წვდება, გზები, ღობეები და სრული დაცულობაა. ატლასების მიხედვითაც, ხმელეთი ადამიანთა სამფლობელოა და სხვადასხვაფრადაა აჭრელებული, რათა ოკეანეების უკიდევანო სილურჯესთან ესოდენ მჭახე კონტრასტსა ქმნის. მას იოტისოდენა ეჭვიც არ გასჩენია, რომ ერთ დღეს დედამიწის ყველა კუთხე-კუნჭულში სახნავ-სათესები გაჩნდებოდა და კულტურული მცენარეები გაშენდებოდა, გზები დაიგებოდა, ტრამვაის ხაზები გაივლიდა, კანონი კი ყველას უსაფრთხოებას უზრუნველყოფდა. ახლა კი ამაში ეჭვი შეეპარა.

ტყეს სამანი არ უჩანდა და უძლეველობის სურნელს აფრქვევდა, ხოლო ადამიანი, საუკეთესო შემთხვევაში, დროებითი, დამარცხებისათვის განწირული ინტერვენტის შთაბეჭდილებას ტოვებდა. ადამიანს შეეძლო მრავალი მილი ევლო გიგანტური ხეების მდუმარე შერკინებაში, ღიანები რომ ახრჩობდნენ, ყველგან იყო მჭახე ფერის ყვავილები. ყველგან ფუთფუთებდნენ კაიბანები, კუები, აურაცხელი ჯურის ჩიტი თუ მწერი. იქ მკვიდრობდნენ, ეს მათი საუფლო იყო და ადამიანი მახრჩობელას ან მხეცის ლუკმად იქცეოდა, მწერი ან სიცხე გადაიყოლებდა, როგორც კი იქაურობას გაკაფავდა და ერთი ციცქნა მიწის ნაკვეთისთვის ნადირსა და მწერებს შეებრძოლებოდა. დაღმა მდინარეზე ადამიანი უკვე გაეძევებინათ. იმ უკაცრიელ შენაკადებს შერჩენოდა სახელი “კაზა”, თუმცა ჩამონგრეული თეთრი კედლები და დაღეწილი კოშკები უკანდახევაზე მეტყველებდა. იქ ადამიანზე მეტად პუმები და იაგუარები ბატონობდნენ.

მაგრამ ვინ იყო იქაურობის ნამდვილი ბატონ-პატრონი?

ჰოლოციდის ყველაფერი მოაგონდა, რასაც კი ჟერილო ჭიანჭველების შესახებ უამბობდა. ისინი შხამს გველებით იყენებდნენ და დიდი ზომის წინამძღოლებს ემორჩილებოდნენ, როგორც ფოთლებისმჭამელი ჭიანჭველები, ხორციით იკვებებოდნენ და რა ადგილსაც შეესეოდნენ, იქვე რჩებოდნენ.

ტყე დუმდა. წყალი გემის ბორტზე ტყლაშუნობდა. ჩამოკიდებულ ფარანს ფარვანები უხმაუროდ აწყდებოდნენ.

– რა შეიძლება ადამიანმა გააწყოს? — ჟერილომ ამოიოხრა, გვერდი იცვალა და კვლავ ჩაეძინა. ჰოლოციდი ფიქრებიდან გამოერკვა, რომლებიც კოლოების წუილის ფონზე კიდევ უფრო ავისმომასწავებელი ხდებოდა.

II

მომდევნო დილას ჰოლოციდმა შეიტყო, რომ ბადამადან ორმოცი კილომეტრის დაშორებით იმყოფებოდნენ და ამიტომაც სანაპიროებისადმი აღძრული ინტერესი გაუცხოველდა. იგი მაშინვე გემბანზე ამოდიოდა, როცა კი გარესამყაროს ხეირიანად დათვალიერების საშუალება ჰქონდა. თუმცა არსად კაცის ჭაჭანება არ იყო, თუკი მხედველობაში არ მივიღებთ სარეველა ბალახებით გაბარდნილი სახლების ნაშთებს და დიდი ხნის წინათ გაუკაცრიელებული მოჟუს მონასტრის მწვანით მოსილ ფასადს, რომლის უდაბური სარკმლიდან ხე ამოზრდილიყო. უდაბურ ბჭებთან დიდრონი ჩიტები დანავარდობდნენ. იმ დილით რამდენიმე უცნაურმა ყვითელმა პეპელამ ნახევრადგამჭვირვალე ფრთებით გადაუფრინა მდინარეს, ზოგიც ფარანთან მიფარფატდა და ადამიანთა მიერ იქნა მოკლული. მზე შუბის ტარზე იქნებოდა შემდგარი, როდესაც ისინი მიტოვებულ კუბერტას მიადგნენ.

თავდაპირველად მიტოვებული სულაც არ გეგონებდათ: ორივე იალქანი აღემართათ, შუადღის უძრავ ჰაერში მომჩვარული ეკიდა, ცოტა უფრო წინ კი, ქიმზე, ადამიანი იჯდა. მეორე ადამიანი თავდაღმა განოლილიყო, თითქოს ეძინა, სიგრძეზე გადებულ „ხიდზე“, დიდ კანოებს რომ აქვთ ხოლმე შუაში. მაგრამ ყოველივე ეს მხოლოდ ერთი შეხედვით ჩანდა ასე. როდესაც კუბერტა ზარბაზნიან გემს მიუახლოვდა, ცხადი შეიქნა, რომ რალაც რიგზე ვერაა. ჟერილომ კუბერტა ჭოგრიტით შეათვალიერა, ქიმზე მუდომი კაცის უცნაურად ჩამუქებულ სახეს დააკვირდა. ამკარად უცხვირო ინდიელი იყო. თანაც, კი არ იჯდა, უფრო მოკრუნჩხულიყო. რაც უფრო დიდხანს აკვირდებოდა მას კაპიტანი, მით უფრო უქრე-

ბოდა ყურების სურვილი, მაგრამ ბინოკლის თვალდან მოცილება საც ვერ ახერხებდა.

თუმცა, ბოლოს და ბოლოს, მოახერხა ეს, როდესაც ჰოლროიდის მოსახმობად დაიძრა, შემდეგ კი უკანვე გამობრუნდა, კუბერტაზე მყოფებს ხმამაღლა გასძახა. კუბერტას კიდევე ერთხელ დაუყვირა, როდესაც კუბერტამ მის გემს გვერდით ჩაუარა. კუბერტას სახელი - „სანტა როზა“ - სავსებით მკაფიოდ იკითხებოდა. როდესაც კუბერტა სულ ახლოს მოცურდა და ოდნავ შეტორტმანდა, დაკრუნჩხული სხეული ძირს ისე ჩამოხვავდა, თითქოს ყველა სახსარი მოსწყდაო. ქუდი მოსძვრა და მისი თვალისათვის უსიამო თავი მოაშიშვლა, გვამი კი მონყვევით გადაიქცა და გემის მოაჯირს მიღმა ჩაქანდა.

- კარამბა! - შესძახა ჟერილომ და მოახლოებული ჰოლროიდისკენ იბრუნა პირი,

- დაინახეთ? - ჰკითხა კაპიტანმა.

- მკვდარია! - მიუგო ჰოლროიდმა, - დიახ. ჯობია, ნავი გააგზავნოთ. იქ რაღაც ვერაა რიგზე.

- შემთხვევით სახეზე არ შეხედეთ?

- სახეზე რა სჭირს?

- სჭირს კი არადა... ოჰ!.. სიტყვები არ მყოფნის...

კაპიტანმა ჰოლროიდს ზურგი აქცია და ენერგიული, მომთხოვნი მეთაურის როლში შევიდა.

ზარბაზნიანი გემი კანოეს მიუახლოვდა, გაუსწორდა და ნავი ჩაუშვა. ნავში მსხდომ ლეიტენანტ და კუნხას და სამ მეზღვაურს კუბერტაზე ასვლა ევალებოდათ. მას შემდეგ, რაც ლეიტენანტმა გემბანზე ფეხი შედგა, მოძალბებულმა ცნობისწადილმა კაპიტანი აიძულა, გემით თითქმის კუბერტას მიბჯენოდა. ასე რომ, ჰოლროიდის თვალწინ მთელი „სანტა როზა“ გადაიშალა გემბანიდან ტრიუმებადე.

ახლა მან თვალნათლივ დაინახა, რომ გემის მთელი ეკიპაჟი ორი მიცვალებულისგან შედგებოდა და თუმცა კი მათი სახეები ვერ გაარჩია, კარგად დაინახა მათი გაფარჩხული ხელები, რომლებზეც ხორცი ნაფლეთებად ეკიდა. ეს იმაზე მეტყველებდა, რომ ორივე გვამი ერთობ უცნაურად იხრწნებოდა. თავდაპირველად ჰოლროიდის მთელი ყურადღება უმწეოდ ჩამოყრილმა კიდურებმა და ბინძური ტანსაცმლის ორმა უცნაურმა გროვამ მიიპყ-

რო, თუმცა შემდეგ მზერა ღია ტრიუმზე გადაიტანა, სკივრებითა და ყუთებით რომ იყო სავსე, მერე კი კიჩოზე, სადაც უცნაურად ცარიელი მომცრო კაიუტა ჩანდა. მაშინლა შენიშნა, რომ გემბანის შუა ადგილი შავი მოძრავი ნერტილებითაა მოფენილი.

იმ შავმა ნერტილებმა მისი ყურადღება მიიპყრო. ისინი ადამიანთა გვამებს შორედებოდნენ. ყველა მიმართულებით მიძრაობდნენ, - ეს სურათი წარმოუდგა გონებაში, - როგორც ხალხი, ხარების ბრძოლიდან რომ გამოდის.

იგრძნო, ჟერილომ გვერდით დაუდგა.

- კაპიტანო, - თქვა მან, - ბინოკლი თან გაქვთ? იქნებ გემბანის შუა ნაწილი დაათვალიეროთ?

კაპიტანმა რაღაც უკმაყოფილოდ ჩაიბურტყუნა და ბინოკლი მიანოდა, რასაც გულდასმით დაკვირვების რამდენიმე წუთი მოჰყვა.

- ჭიანჭველებია, - თქვა ინგლისელმა და ბინოკლი ჟერილოს დაუბრუნა.

მოეჩვენა, რომ ჩვეულებრივი შავი ჭიანჭველები იყვნენ, ოღონდ ზომით უფრო დიდები, ხოლო მათ შორის შედარებით მოზრდილებს, რუხი მოსასხამებივით რაღაც ჰქონდათ. თუმცა რაიმეს დაბეჯითებით თქმა ძნელი იყო, რადგან ცოტა ხანი აკვირდებოდა. ლეიტენანტმა და კუნხამ ტრიუმიდან თავი ამოყო, რასაც მოკლე საუბარიც მოჰყვა.

- ბორტზე უნდა ახვიდეთ, - უთხრა ჟერილომ.

ლეიტენანტმა მოუგო, რომ კუბერტა ჭიანჭველებითაა სავსე.

- ჩექმები ხომ გაქვთ, - უთხრა ჟერილომ.

ლეიტენანტმა საუბრის თემა შეცვალა.

- ეს ადამიანები რამ მოკლა? - იკითხა მან.

კაპიტანმა ჟერილომ დაინყო მსჯელობა, რომელიც ჰოლროიდს აღარ ესმოდა. კამათი სულ უფრო ცხარე ხდებოდა. ჰოლროიდმა ბინოკლი მოიმარჯვა და კიდევე ერთხელ დააკვირდა ჯერ ჭიანჭველებს, მერე კი გემის შუაგულში განოლილ ორ ცხედარს.

ის ჭიანჭველები ერთობ დანვრილებით აღმიწერა. მითხრა, რომ ისინი ისეთივე ზომისანი იყვნენ, როგორც მის მიერ მანამდე ნანახი ჭიანჭველები. შავები იყვნენ და გარკვეულ, წინასწარ შერჩეული მიმართულებით მოძრაობდნენ, რაც ჩვეულებრივი ჭიანჭველების ქაოტურ ფუსფუსს არაფრით

ჰგავდა. დაახლოებით ყოველი მეოცე თავის თანამოძმეებზე მოზრდილი იყო, გამორჩეულად დიდი თავი ება. ამან კიდევ ერთხელ გაახსენა უფროსი მუშები, რომლებიც, როგორც ამბობენ, ფოთოლჭამია ჭიანჭველებს ხელმძღვანელობენ. მათ მსგავსად, ეს ჭიანჭველებიც უმეტესწილად კოორდინირებულად და შეთანხმებულად მოძრაობდნენ. უცნაურად მოძრაობდნენ, სხეულები თითქოს უკან გადაეგდოთ და ისე გადაადგილდებოდნენ, გეგონებოდა, წინა ფეხებით რალაცის გაკეთებას აპირებდნენ. მას ისიც კი მოეჩვენა (თუმცა, რასაკვირველია, ამ დასკვნის მართებულობაზე თავს ვერ დადებდა, დასაკვირვებელი ობიექტების სიშორიდან გამომდინარე), რომ მათ უმეტესობას ალჭურვილობის მსგავსი რალაც ჰქონდათ, რომელიც სხეულზე თითქოს ლითონის სირმებისგან ნაქსოვი თეთრად მოლაპლაპე ძაფით იყო მიმაგრებული.

ბინოკლი ეგრევე დაუშვა, როდესაც გააცნობიერა, რომ კაპიტანსა და მის ქვემდგომს შორის კამათი მეტისმეტად გამწვავდა.

– ეს თქვენი მოვალეობაა, – თქვა კაპიტანმა, – ბორტზე უნდა ახვიდეთ. ეს ბრძანებაა.

ლეიტენანტს უარის თქმამდე აღარაფერი უკლდა. მის გვერდით მულატი მეზღვაური გამოჩნდა.

– დარწმუნებული ვარ, ჭიანჭველებმა მოკლეს, – უცებ ინგლისურად თქვა ჰოლროიდი.

კაპიტანი გაცოფდა. ჰოლროიდს არაფერი უთხრა.

– ბორტზე ასვლა გიბრძანეთ! – პორტუგალიურად დაუღრიალა ქვემდგომს, – თუკი არ დამემორჩილებით, ეს ამბოხი იქნება! ნამდვილი ამბოხი. ამბოხი და ლაჩრობა! სად გაქრა თქვენი ჩვეული გულადობა? ბორკილებს დაგადებთ, მერე კი ჩაგაძაღლებთ!

მერე გინებას და წყევლა-კრულვას მოყვა, აქეთ-იქით აწყდებოდა ცოფმორეული. მუშტებს იქნევდა, თავს ველარ იმორჩილებდა. გაფითრებული ლეიტენანტი კი მდუმარედ იდგა და უყურებდა. ეკიპაჟის გაოგნებული წევრები ნელ-ნელა მიუახლოვდნენ.

უეცრად, როდესაც კაპიტანი ერთი წამით დაცხრა, ლეიტენანტმა გმირული გადანწყვეტილება მიიღო, სამხედრო სალამი მისცა, ძალა მოიკრიბა და კუბერტაზე აძვრა.

– აჰ! – აღმოხდა ჟერილოს, მერე კი პირი მოკუმა ხაფანგივით. ჰოლროიდი შენიშნა, ჭიანჭველები და კუნხას ჩექმებს როგორ ერიდებოდნენ. პორტუგალიელი ნელა მიდიოდა ცხედრებისკენ, შედგა, დაიხრა, ოდნავ შეყოყმანდა, ერთ-ერთს ქურთუკი გააძრო და გვამი გადააბრუნა. ტანსაცმლიდან ჭიანჭველები ამოცვივდნენ. და კუნხა უკან გახტა, გემბანზე ჭიანჭველების ფეხით სრესას მოჰყვა.

ჰოლროიდი ბინოკლი თვალებთან მიიტანა. მან დაინახა, თუ როგორ მიმოიფანტნენ ჭიანჭველები და ისეთი რალაცის კეთება დაიწყეს, რასაც ჭიანჭველები არასოდეს აკეთებენ. მათ გადაადგილებას არაფერი საერთო არ ჰქონდა ჩვეულებრივი ჭიანჭველას ბრმა მოძრაობასთან. ისინი უყურებდნენ ლეიტენანტს ისე, როგორც ბრბო შეიძლება უმზერდეს გიგანტ მონსტრს, რომელმაც ის გაფანტა.

– რისგან მოკვდა? – დაუყვირა კაპიტანმა.

ჰოლროიდს იმდენი პორტუგალიური კი ესმოდა, რომ გაეგო პასუხი, გვამი ისეა გამოჭმული, რომ მიზეზის დადგენა შეუძლებელია.

– და წინ რალა? – იკითხა ჟერილომ.

ლეიტენანტმა წინ რამდენიმე ნაბიჯი გადადგა და პორტუგალიურად უპასუხა. უეცრად შედგა და უცნაურად გადადგა რამდენიმე ნაბიჯი, თითქოს რალაც უხილავ არსებებს სრესდა, შემდეგ კი სწრაფად გადაგა განზე. ყურადღებას წამითაც არ ადუნებდა, შებრუნდა და ტრიუმისაკენ წავიდა. ფორდეკზე ავიდა, სადაც ნიჩბები იყო მიმაგრებული, მცირე ხნით მეორე ცხედართან დაიხარა, ხმამაღლა ამოიოხრა, შემდეგ კი მტკიცე ნაბიჯით გაბრუნდა უკან - კიჩოსთან მდებარე კაიუტისკენ. კაპიტანს მიუბრუნდა და საუბარი გააბა. ორივენი ცივად, თუმცა კი პატივისცემით მიმართავდნენ ერთმანეთს, რაც მკვეთრ კონტრასტს ქმნიდა იმ მძვინვარებასა და შეურაცხყოფასთან, რამდენიმე წუთის წინ რომ გაისმოდა. ჰოლროიდს ამ საუბრის მხოლოდ ცალკეული ნაწყვეტები ესმოდა.

მან კვლავ მოიმარჯვა ბინოკლი და თავის-და გასაოცრად აღმოაჩინა, რომ ჭიანჭველები გემბანის ყველა გამოსაჩენი ნაწილიდან გაკრეფილიყვნენ. გემბანის ქვეშ სიბნელეს მიაჩერდა და მოეჩვენა, რომ იქიდან უამრავი თვალი უმზერს.

ყველასათვის ცხადი იყო, რომ კუბერტა მიტოვებულია, მაგრამ იმდენად იყო სავსე ჭიანჭველებით, რომ იქ მეზღვაურების გაგზავნა, ღამე რომ დარჩენილიყვნენ, საშიში გახლდათ, ამიტომ სხვა გზა არ იყო, ბუქსირზე უნდა აეყვანათ. ლეიტენანტი წინ გავიდა, რომ ნასროლი ბოგირი მიეღო და კუბერტაზე მიება, ნავში მსხდომი მეზღვაურები კი ფეხზე წამოდგნენ, დროზე რომ დახმარებოდნენ. ჰოლროიდი ბინოკლით შეხედა კანოეს.

იგი თანდათან სულ უფრო მეტად რწმუნდებოდა, რომ კუბერტაზე, თუმცა კი თვალისთვის უხილავი, მაგრამ გამალბებული მუშაობა მიმდინარეობდა. მიხვდა, რომ ვეებერთელა ჭიანჭველები, ასე, ორი ინჩის სიგრძისანი, უჩვეულო მოყვანილობისა და მისთვის გაუგებარი დანიშნულების ტვირთს ერთი მოფარებული ადგილიდან მეორისაკენ ეზიდებოდნენ. გამოსაჩენ ადგილებში გრძელ რიგებად კი არ მოძრაობდნენ, არამედ გაშლილ, სიგანეზე გადაჭიმულ მწკრივებად, რაც, რაოდენ უცნაურიც უნდა იყოს, თანამედროვე ფეხოსანთა სწრაფ მსვლელობას მოგაგონებდათ მათკენ გახსნილი ცეცხლის ქვეშ. უამრავი მათგანი მკვდრების ტანსაცმლის ნაკუნებით იფარავდა თავს, და იმ ადგილას, რომელზეც და კუნხას უნდა გაევილო, ჭიანჭველების მთელ არმიას მოეყარა თავი.

ჰოლროიდი არ დაუნახავს, ჭიანჭველები ლეიტენანტს როგორ დაესხნენ თავს, მაგრამ ახლაც იოტისოდენა ეჭვიც არ ეპარება, რომ მათ საგულდაგულოდ დაგეგმილი შეტევა განახორციელეს. უეცრად ლეიტენანტმა წამოიყვირა და გინებით ფეხებზე ხელების რტყმას მოჰყვა.

– დამნესტრეს! — იყვირა მან, კაპიტნისკენ მიბრუნდა. სახე ჟერილოს მიმართ სიძულვილთა და საყვედურით დაღრეჯვოდა.

იგი გემის ბორტს გადაევიდა, თავის ნავში ჩახტა, იქიდან კი წყალში გადაეშვა. ჰოლროიდიმ დაგაფუნის ხმაც გაიგონა.

სამმა კაცმა წყლიდან ნავში აათრია. იმავე ღამეს გარდაიცვალა.

ჰოლროიდი და კაპიტანი კაიუტიდან გამოვიდნენ, სადაც ლეიტენანტის გასიებული და დასახიჩრებული სხეული ესვენა. კიროსთან ატუზულები მისჩერებოდნენ ავისმომასწავებელ ხომალდს, რომელიც ბუქსირით მიჰყავდათ. დახუთულ, კუნაპეტ ღამეს ხანდახან თუ გაჰკვეთდა ღრუბლებზე არეკლილი ელვის იდუმალი კრთომა. ხომალდს ბუნდოვანი შავი სილუეტი მიჰყვებოდა, ანძების თავზე შავი ბოლი მიცურავდა, კუბერტას იალქნები იბერებოდა და ხმაურობდა.

ჟერილოს კი კვლავაც ლეიტენანტის გაბოროტებული სიტყვები ახსენდებოდა, სასიკვდილო სარეცელზე სიციხიანს რომ აღმოხდა.

– მან თქვა, რომ მე მოვკალი, – შფოთავდა კაპიტანი, – ეს კი უბრალოდ აბსურდია. ვილაც ხომ უნდა ასულიყო გემბანზე. ნუთუ მაშინვე გაქცევით უნდა ვუშველოთ თავს, როგორც კი ეს შერყენებული ჭიანჭველები გამოჩნდებიან?

ჰოლროიდი კრინტიც არ დაუძრავს. ფიქრობდა ციციქნა შავი არსებების ორგანიზებული შეტევის შესახებ მზით განათებულ, ცარიელ გემბანზე.

– იგი ვალდებული იყო, წასულიყო, – იმეორებდა ჟერილო, – სამსახურებრივი ვალდებულების შესრულებისას მოკვდა. რა უფლებით მადანაშაულებდა? მომკალიო!.. საბრალო... როგორ ამბობენ?.. შეურაცხადი იყო. ცოტათი გარეკა, ეტყობა. შხამისგან მთლად გასივდა... ჰმ..

ორივე დადუმდა. დიდხანს აღარ ამოულიათ ხმა.

– ჩვენ ჩავძირავთ კანოეს. ან სულაც დავნავთ..

– და მერე?

ამ შეკითხვამ ჟერილოს წონასწორობა დააკარგინა. ხელები აღშფოთებით გაიქნია.

– და რა უნდა მოუხერხო? — დაიყვირა მან, და მისი ხმა გაავებულ კვილს დაემსგავსა, – რაც უნდა იყოს, – კბილებშუა გამოსცრა, – ყველა ჭიანჭველას, კუბერტაზე რომ არიან, ცოცხლად დავნავ!

ჰოლროიდი საუბარში აღარ ჩართულა. მაიმუნების შორეული კვილი და ჭყვივლი იმ ჩახუთულ, ნესტიან ღამეს ძრწოლისმომ-

გვრელი ხმებით ავსებდა, ხოლო როდესაც ზარბაზნიანი გემი იდუმალებით მოცულ, შავ ნაპირებს მიუახლოვდა, ამას ბაყაყების გულისგამანვრილებელი ყიყინიც დაერთო.

– მამ, რა უნდა გაანყოს ადამიანმა? – გაიმეორა კაპიტანმა ხანგრძლივი დუმისის შემდეგ. და უცებ გამხეცებულმა გადანყვიტა, „სანტა როზას“ ახლავე დაწვავო. ეს აზრი ყველას მოეწონა და საქმეს ხალისით შეუდგნენ. ბაგირი მოქაჩეს, გადაჭრეს, ნავს ძირს გადაუძახეს და ნავთი გადაასხეს, და მალე კუბერტა ტროპიკული ლამის წყვდიადში გიზგიზა აღმა მოიცვა. ჰოლროიდი თვალს ვერ სწყვეტდა კუნაპეტ სიბნელეში ავარდნილ ყვითელ ალს, და ასევე, ტყის თავზე გაკლაკნილ ელვას, მყისიერ სურათებს რომ გამოაშუქებდა ხოლმე. მის უკან ცეცხლფარეში იდგა, ისიც ცეცხლს უმზერდა. ისე აღელდა, რომ საკუთარი ლინგვისტიკის სიღრმეებშიც კი შეიჭრა:

– საუბამ მოკურცხლა... – თქვა მან, – უაჰაუ! – და გულიანად გადაიხარხარა.

მაგრამ ჰოლროიდი ახლა იმაზე ფიქრობდა, რომ გემბანიან კანოეზე შეხიზნულ იმ ციცქნა არსებებს თვალელები ჰქონდათ და აზროვნების უნარიც.

მთელი ეს სურათი მას ენით აღუწერელი სიბრყვიისა და სიბეცის გამოვლინებად მიაჩნდა, მაგრამ, მართლაც, „რა უნდა გაანყოს ადამიანმა მათ წინააღმდეგ?“ ამ შეკითხვამ განსაკუთრებით მაშინ დააფიქრა ახალი ძალით, როდესაც გემი, როგორც იქნა, ბადამას მიაღდა.

ის დასახლება, პალმის ფოთოლგადახურული სახლებით, ხვიარამოდებული შაქრის წისქვილითა და ხისგან ნათალი თუ ლერწმისაგან დანსული პატარა ნავმისადგომით, სრულიად ცარიელი ჩანდა, ჩამიჩუმი არ ისმოდა, კაცის ნიშან-წყალი არ ეტყობოდა. ჭიანჭველებს კი ამ სიშორეზე ვერ გაარჩევდნენ.

– გაქცეულან, – თქვა ჟერილომ, – მაგრამ მაინც ვცადოთ, დავუძახოთ, ვიყვიროთ, დაუესტივინოთ.

ჰოლროიდმა ყვირილი და სტვენა მორთო. კაპიტანი მტანჯველმა ეჭვებმა შეიპყრო.

– ჩვენ ერთადერთი რალაც დაგვრჩენია, – თქვა მან ბოლოს.

– რა? – იკითხა ჰოლროიდმა.

– ყვირილი და სტვენა გავაგრძელოთ.

ასეც მოიქცნენ. კაპიტანი გემბანზე დააბიჯებდა და თავის თავს ჟესტიკულაციით ელაპარაკებოდა. გეგონებოდა, თავში ათასი აზრი უტრიალებსო. სიტყვებს ნაწყვეტ-ნაწყვეტ ისროდა. თითქოს წარმოსახვითი სამსჯავროს წინაშე წარმოთქვამდა სიტყვას ესპანურად თუ პორტუგალიურად. ჰოლროიდის განაფულმა ყურმა გაკვრით ნახსენები აღჭურვილობაც დაიჭირა. და უცებ მან ამ ყველაფერს ინგლისურად მოუყარა თავი:

– ჩემო ძვირფასო ჰოლროიდ! – შეჰყვირა მან, – რა უნდა გაანყოს ადამიანმა?

ისინი ნავში ჩასხდნენ, ბინოკლიც წაიღეს და დასახლების სანახავად გასცურეს. უამრავი დიდრონი ჭიანჭველა შენიშნეს, რომლებიც გაშეშებული თვალს ადევნებდნენ გუშაგებივით. ჟერილომ მათ რამდენჯერმე ესროლა პისტოლეტიდან, მაგრამ ამაოდ. იქვე მდგარ სახლებთან ჰოლროიდმა მინის უცნაური ნაგებობები დაინახა, რაც, ალბათ, სოფელში გაბატონებული ჭიანჭველების ნახელავი იყო. როდესაც მკვლევარებმა ნავმისადგომს ჩაუარეს, ადამიანის ჩონჩხი დალანდეს, ნელზე სამოსის ნაფლეთები რომ შერჩენოდა. პირწმინდად დახრული ჩონჩხი მზეზე ლაპლაპებდა. ერთ ხანს შესცქეროდნენ...

– ვალდებული ვარ, მათ სიცოცხლეზე ვიზრუნო, – თქვა უეცრად ჟერილომ.

ჰოლროიდი კაპიტნისაკენ მიტრიალდა, მიაშტერდა და ბოლოს მოისაზრა, რომ მას მხედველობაში გემის ეკიპაჟი ჰყავდა, – რომელიც, სინამდვილეში, სხვადასხვა რასისა და ჯურის ადამიანთა ნაკრები გახლდათ.

– ხმელეთზე რაზმს ვერ გავგზავნი. არა, ეს შეუძლებელია, შეუძლებელი. მათ დაგესლავენ და დაიხოცებიან. შხამისგან გასივებიან და სიკვდილის წინ შემაჩვენებენ. ყოვლად შეუძლებელია... და თუ ნაპირზე გადასვლაა საჭირო, მხოლოდ მე გადავალ. სქელი, მძიმე ჩექმებით. ჩემს სიცოცხლეზე მე ვაგებ პასუხს. იქნებ გადავრჩე. თუმცა, შესაძლოა, არც გადავიდე. არ ვიცი, არ ვიცი.

ჰოლროიდი კი ფიქრობდა, რომ მან ძალიანაც კარგად იცოდა, თუმცა კრინტი არ დაუძრავს.

– ეს ყველაფერი, – შესძახა ჟერილომ, – ჩემს გასამასხრებლადაა მოწყობილი!

მათ სხვადასხვა მხრიდან შემოუარეს ჩონჩხს და შემდეგ გემისკენ იბრუნეს პირი. ჟერილოს ყოყმანი აუტანელი შეიქნა. როგორც იქნა, შუადღის მიწურულს გემი მდინარის დინებას აჰყვებოდა, თითქოს იმედი ჰქონდა, რომ მძიმე კითხვაზე პასუხს მიიღებდა, მზის ჩასვლისას კი უკან მიბრუნდა და ლუზა ჩაუშვა. ქარიშხალი დაიწყო, მაგრამ მალევე მინელდა, ღამე საოცრად გრილი და წყნარი დაიჭირა და გემბანზე ყველას ჩაეძინა. ყველას, გარდა ჟერილოსი, რომელიც ბორგავდა და ბურტყუნებდა. გამთენიისას ჰოლროიდი გააღვიძა.

– რაშია საქმე? – იკითხა ჰოლროიდი.

– გადანყვეტილია, – მიუგო კაპიტანმა.

– რა? ნაპირზე გადასვლას აპირებთ? – შესძახა ჰოლროიდი, რომელიც სრულიად გამოფხიზლდა.

– არა! – თქვა კაპიტანმა და მცირე ხნით დადუმდა, – გადანყვეტილია, – გაიმეორა.

ჰოლროიდი მოთმინებას კარგავდა, მაგრამ მაინც მორჩილად ელოდა.

– მოკლედ ასე, – თქვა კაპიტანმა, – დიდი ზარბაზნიდან გავისვრი!

და მართლაც გაისროლა! ღმერთმა უწყის, ამის თაობაზე ჭიანჭველებმა რა იფიქრეს, მაგრამ გაისროლა. ორჯერ გაისროლა დიდი ზარ-ზეიმით. ეკიპაჟის წევრებმა ყურები დაიკვეს. ყველაფერს ომის დაწყების სუნი უდიოდა. ჯერ იყო და შაქრის მიტოვებული წისქვილი ააფეთქეს, შემდეგ ნავმისადგომის მოშორებით მდგარი ცარიელი ფარდული აქციეს ნაცარ-ტუტად. მერე კი ჟერილოს ამაზე გარდაუვალი რეაქცია დაეწყო.

– აქედან არაფერი გამოვა, – უთხრა ჰოლროიდს, – არაფერი. საერთოდაც არაფერი. უკან უნდა გავბრუნდეთ და ახალ მითითებებს დაველოდოთ. ამ ჭურვების გამო ნამდვილი ჯოჯოხეთი ატყდება... ჰო! ნამდვილი ჯოჯოხეთი! თქვენ ეს არ გესმით, ჰოლროიდ...

– სხვა რა შემძლე? – აღმოხდა კაპიტანს.

შუადღე გადაცილებული იყო, როდესაც გემი უკანა გზას დაადგა, საღამო ჟამს კი მთელი ეკიპაჟი ხმელეთზე გადავიდა, რათა ლეიტენანტის ცხედარი მინისთვის მიებარებინა, – მეორე ნაპირზე, სადაც იმ ახალ ჭიანჭველებს გამოჩენა ჯერ ვერ მოესწროთ.

ეს ამბავი სამი კვირის წინ ჰოლროიდისგან ნანილ-ნანილ მოვისმინე. ახალი სახეობის ჭიანჭველებმა იმდენად დაუკარგეს მოსვენება, რომ იგი ინგლისში დაბრუნდა, რათა, როგორც თავად ამბობს, „ადამიანები გონს მოიყვანოს“ ამ ჭიანჭველების შესახებ მონათხრობით, ვიდრე „ბოლო ჟამს თითზე კბენანი“ მოგვიწვედესო. იგი ამბობს, რომ ისინი ბრიტანეთის გვიანასთვისაც საფრთხეს წარმოადგენენ, რომელიც ათას მილზე ოდნავ მეტად თუ არის დაშორებული მათი სამოქმედო არეალისგან, და რომ კოლონიათა სამინისტრომ ერთხელ და სამუდამოდ უნდა მიხედოს მათ.

– ესენი ხომ მოაზროვნე ჭიანჭველები არიან! განა ვერ ხვდებით, ეს რას ნიშნავს? – გაცხარებით გაიძახოდა.

ისინი, რასაკვირველია, ძალზე სამიში მავნებლები არიან და ბრაზილიის მთავრობა ერთობ კეთილგონივრულადაც მოიქცა, როდესაც მათი განადგურების ეფექტური მეთოდისთვის ხუთასი ფუნტის ოდენობის პრემია დაანწესა. ისიც უდავოა, რომ მას შემდეგ, რაც ისინი პირველად გამოჩნდნენ ბადამას მიღმა ბორცვებზე სამიოდე წლის წინ, განსაცვიფრებელი წარმატებები მოიპოვეს. მათ თითქმის სრულად იგდეს ხელთ სამოც მილზე გადაჭიმული მდინარე ბატემოს სამხრეთ ნაპირი, იქიდან ადამიანები ერთიანად განდევნეს, პლანტაციები და დასახლებები თავიანთი სამფლობელოებად აქციეს და, სულ მცირე, ერთი ხომალდი მაინც მიისაკუთრეს. ზოგი იმასაც ამბობდა, რომ მათ როგორღაც კაპუარნას ერთობ წყალუხვი შენაკადიც გადალახეს და ამაზონისკენ დაძრულებმა მრავალი მილი განვლეს. ალბათ, ეჭვის ნატამალიც აღარ უნდა გვექონდეს, რომ ისინი, თავიანთი გონიერების და სოციალური ორგანიზების დონით, ჩვენთვის აქამდე ცნობილ ჭიანჭველათა ყველა სახეობას აჭარბებენ. იმის მაგივრად, რომ ცალკეულ თანასაზოგადოებებად იყვნენ განანილებულნი, ისინი ერთიან ნაციას აყალიბებენ. მაგრამ მთავარი და უშუალო საფრთხე ამით კი არაა განპირობებული, არამედ მათი უნარით, გონივრულად გამოიყენონ შხამი გაცილებით დიდი მტრების წინააღმდეგ.

როგორც ჩანს, მათი შხამი გველისას ძალიან ჰგავს, და ისიც საფიქრებელია, რომ შხამს ისინი ერთობლივი ძალისხმევით გამოიმუშავენ, ხოლო შედარებით მოზრდილი ინდივიდები ნემსივით წვეტიან კრისტალში იმარაგებენ მას, რათა ადამიანებზე თავდასხმისას გამოიყენონ.

რასაკვირველია, მეტად რთულია გამონვლილვითი ინფორმაციის მოძიება დედამიწაზე ბატონობის ახალ პრეტენდენტთა შესახებ. არავინაა მათი საქმიანობის თვითმხილველი თუ მოამბე, ჰოლოროიდის ზერელე დაკვირვებებს თუ არ ჩავთვლით. ზემო ამაზონის რეგიონში მოარულ ხმებად დადის ყველაზე დაუჯერებელი ლეგენდები ამ ჭიანჭველების ძალმოსილებისა და სიმარჯვის შესახებ. ეს ლეგენდები დღითიდღე სულ უფრო უჩვეულო ხდება, რადგანაც დამპყრობელი მწერების მდგრადი წინსვლა ათასგვარი შიშით ასაზრდოებს ადამიანურ წარმოსახვას. ამ უცნაურ ციციქნა არსებებს არა მარტო ცეცხლისა და ლითონის საიდუმლოთა ცოდნასა და შრომის იარაღების ფლობას მიაწერენ, რომელთა საშუალებით შექმნილი საინჟინრო საოცრებებით მათ ჩრდილოელი გენიოსების განცვიფრებაც კი შეძლეს, – ჩვენ ხომ ჯერაც ვერ გაგვიცნობიერებია ის საოცრება, რაც 1841 წელს „საუბებმა“ რიო-დე-ჟანეიროდან პარაჰიბას ქვეშ გვირაბის გათხრით მოახდინეს. იმ ადგილას გვირაბი უფრო ფართოა, ვიდრე ტემზა ლონდონის ხიდის ქვეშ. მათ ასევე მიაწერენ ჩვენი წიგნების ანალოგიური ორგანიზებული და დახვეწილი მეთოდების ცოდნას ინფორმაციის შენახვისა და კომუნიკაციის სფეროში. აქამდე მათი წინსვლა დაუოკებელი იყო, ისევე როგორც ტერიტორიების შემოერთება და ადგილობრივი მოსახლეობის განდევნა თუ შემუსვრა. მათი რიცხვიც თვალსა და ხელს შუა იზრდება და ჰოლოროიდს მტკიცედ სწამს, რომ ისინი საბოლოოდ დაჯაბნიან ადამიანებს მთელი ლათინური ამერიკის კონტინენტზე.

და რატომ გაჩერდებიან ტროპიკულ სამხრეთ ამერიკაში?

თუმცაღა, ასეა თუ ისე, ისინი ჯერაც იქ მკვიდრობენ. 1911 წლისთვის, ან დაახლოებით მაგ პერიოდში, თუკი ისინი ამავე ტემპით განაგრძობენ წინსვლას, კაპუარანას რკინიგზის სადგურს დალაშქრავენ, რითიც ევროპელი

კაპიტალისტების ყურადღებასაც მიიპყრობენ. 1920 წლისთვის ამაზონის ნახევარი უკვე გავლილი ექნებათ. ჩემი ვარაუდით, 1950 ან, მაქსიმუმ, 1960 წელს კი ევროპასაც აღმოაჩენენ.

თარგმნეს კონსტანტინე ქარდავამ და ირაკლი ლომოურმა

ამბავი გამოუცდელი აჩრდილისა

ვითარება, რომელშიც კლეიტონმა თავისი უკანასკნელი ამბავი მოგვითხრო, დღემდე ცხოვლად წარმომიდგება თვალწინ. ჩვეულები-სამებრ აგიზგიზებული ბუხრის წინ იყო თავის საყვარელ სავარძელში მოკალათებული. მის გვერდით მჯდარი სენდერსონი შროპშირულ თიხის ჩიბუხს ეწეოდა, რომელზეც თავისი სახელი დაწერა. იქვე იყვნენ ევანსი და უბადლო მსახიობი ვიში, რომელიც ერთობ მოკრძალებული პიროვნება გახლდათ. შაბათის იმ დილას ყველანი კლუბ “სირინოზში” შევიკრებეთ — კლეიტონმა წინა ღამეც იქ გაატარა, ჩვენგან განსხვავებით, რამაც, რასაკვირველია, მას თხრობის დანყების საბაზი მისცა. თავს გოლფის თამაშით ვიქცევდით მანამ, სანამ ბინდი არ ჩამოწვა. მას შემდეგ, რაც ვისადილეთ, საინტერესო ამბის მოსასმენად მოვეწყეთ. როდესაც კლეიტონმა თხრობა დაიწყო, ჩვენ, ცხადია, ვიფიქრეთ, რომ ცრუობდა. შესაძლოა, მისი მონაყოლი მართლაც სიცრუე გახლდათ, რასაც ძალიან მალე მკითხველი ჩემზე უკეთესადაც განსჯის. კლეიტონს ისე ეჭირა თავი, თითქოს რაღაც თავშესაქცევი, თუმცე კი მართალი ისტორიის თხრობა ჰქონდა განზრახული, მაგრამ, ჩვენი აზრით, ყოველივე ეს გამოუსწორებელი მატყუარას მიერ იყო შეთხზული.

– მაშ, ასე, – თქვა მან, როდესაც ბლუჯა-ბლუჯად ამოფრქვეული ნაპერწკლების ყურებით გული იჯერა, სენდერსონმა შეშის ნაპობს რომ აყრევინა, – იცით, რომ გუშინ აქ მარტო არ ვიყავი?

– მსახურებს თუ არ ჩათვლით, – ჩაურთო ვიშმა.

– რომლებსაც სხვა ფლიგელში სძინავთ, – ჩაილაპარაკა კლეიტონმა, – ერთი სიტყვით, რას ვამბობდი... – ერთ ხანს სიგარას აწვალე-

და, თითქოს ჯერაც ყოყმანობდა, სათქმელი გაემხელა თუ არა. ბოლოს კი მშვიდად და აუღმღვევრლად განგვიცხადა, – აჩრდილი და-ვიჭირე!

– მაშ, აჩრდილი, არა? – იკითხა სენდერსონმა, – აბა, სადაა?

ხოლო ევანსმა, რომელიც ყოველთვის კლეიტონის პატივისმცემელი იყო, თანაც ახლახანს ამერიკიდან დაბრუნებულიყო, სადაც მთელი ოთხი კვირა გაატარა, შესძახა:

– ნუთუ მართლა დაიჭირეთ აჩრდილი, კლეიტონ? ძალზე გამახარეთ ამით! აბა, ახლავე ყველაფერი წვრილად გვიამბეთ.

კლეიტონმა პასუხად მიუგო, ახლავეო, და სთხოვა კარი დაეკეტა.

მერე თითქოს მობოდიშებით გამომხედა.

– რასაკვირველია, მალულად არავინ მოგვისმენს, მაგრამ სულაც არ მსურს ამ ჩვენი დიდებული კლუბის რეპუტაცია მოხეტიალე აჩრდილების შესახებ გავრცელებული ხმებით შევბლალო. უამრავი მრუმე კუთხე-კუნჭული-სა და მუხის ხის ფილების ფონზე ამგვარი დაუდევრობის გამოჩენა გონივრული არ იქნება. თანაც ის აჩრდილი, რომ იცოდეთ, აქა-ურობის მუდმივი სტუმარი არ ყოფილა. არა მგონია, ოდესმე კიდევ მოგვევლინოს...

– იმის თქმა ხომ არ გსურთ, რომ არ დაგიმწყვდევიან? — ჰკითხა სენდერსონმა.

– არც ამდენად გულქვა ვარ, – უპასუხა კლეიტონმა.

სენდერსონმა გაოცება გამოხატა. სიცილი აგვიტყდა, კლეიტონს კი შეეტყო, რომ ეწყინა.

– მესმის, – თქვა მან და ცალყბად გაიღიმა, – თუმცა სიმართლე ისაა, რომ ნამდვილად აჩრდილი იყო. ამაში ისევე არ მეპარება ეჭვი, როგორც იმაში, რომ ახლა თქვენ გესაუბრებით. სახუმაროდ სულ არ მცხელა და სრულ ჭკუაზეც გახლავართ.

სენდერსონმა ისე, რომ კლეიტონისთვის თვალი არ მოუცილებია, ჩიბუხი ძლირად მოქაჩა და კვამლის წვრილი ნაკადი გამოუშვა, რაც ყოველგვარ სიტყვაზე მეტად მეტყველი იყო.

კლეიტონს მისი ეს “პასუხი” აინუშშიაც არ ჩაუგდია.

– ცხოვრებაში ამაზე საოცარი არაფერი მინახავს. იცით, მანამდე აჩრდილებისა და

მოჩვენების არსებობისა არ მჯეროდა. მაგრამ ერთ-ერთ მათგანს აქ გადავანყდი, რაშიც იოტისოდენა ეჭვიც კი არ მეპარება.

ამჯერად იგი უფრო ღრმად ჩაეფლო ფიქრებში, მორიგი სიგარა მოიმარჯვა და თავისი განუშორებელი საუცხოო ჯაყვით მისი თავის წაკვეთას შეუდგა.

– გაესაუბრეთ? – ჰკითხა ვიშმა.

– დიახ. ასე, ერთი საათი ვსაუბრობდით.

– მოუბარიცაა? – ვკითხე და სკეპტიკოსების რიგებს შევუერთდი.

– საბრალო ცუდ დღეში იყო, – მომიგო კლეიტონმა და თავი ჩაქინდრა. მის ხმაში ყვედრება ბუნდოვნად გამოსჭვიოდა.

– მოთქვამდა? – იკითხა ვილაცამ.

კლეიტონმა ამოოხვრას გულ-მუცელიც ამოაყოლა.

– ღმერთო ყოვლადმონყალეო! – თქვა მან, – მართლაც რომ... – შემდეგ კი, – საბრალო ყმანვილი! მართლაც რომ...

– სად გამოიჭირეთ? – ჰკითხა ევანსმა თავისი შეუდარებელი ამერიკული აქცენტით.

– არასოდეს მიფიქრია, – განაგრძო კლეიტონმა ისე, რომ ყურიც არ შეუბრტყავს, – რაოდენ საბრალო შეიძლება იყოს აჩრდილი...

ამის შემდეგ კვლავაც ლოდინმა მოგვინია, სანამ ასანთის ძიებაში ჯიბეებს იჩხრეკდა და სიგარას მოუკიდებდა.

– უპირატესობა ჩემს ხელში იყო, – ბოლოს ამოლერლა.

არცერთ ჩვენგანს არსად ეჩქარებოდა.

– ხასიათი, – განაგრძო მან, – ისეთივე რჩება სხეულთან განშორების შემდეგ, როგორიც მანამდე იყო. სწორედ ამას ვივინყებთ ყველაზე ხშირად. სულით ძლიერი და მიზანსწრაფული ადამიანები აჩრდილად გადაქცევის შემდეგაც უწინდებურად ძლიერნი და მიზანსწრაფულნი რჩებიან. იცით, ალბათ, რომ მოხეტიალე აჩრდილების უმრავლესობა მონომანიაკივით ერთი იდეით არის შეპყრობილი. საოცარი სიჯიუტით ცდილობენ, როგორმე უკან რომ დაბრუნდნენ. ეს ბეჩავი არსება კი არაფერს არ ცდილობდა...

უცებ თავი ასნია და ოთახს თვალი მოავლო.

– ყოველივეს ალალი გულთ ვამბობ, – თქვა მან, – მაგრამ სწორედ ეს არის საქმის არსი. თუმცა კი ერთი შეხედვით იგი ძალზე სუსტ არსებად მეჩვენა...

ანთებული სიგარა ჰაერში შემოატარა.

– გრძელ დერეფანში სეირნობისას გადავანყდი. გვერდულად იდგა. შევხედე და მაშინვე მივხვდი, რომ აჩრდილი იყო. მაშ, სხვა ვინ იქნებოდა ასეთი გამჭვირვალე და მოთეთრო. მასში მომცრო სარკმელი დავინახე, დირეფნის ბოლოს ხომ იყო. დაძაბუნებულად მეჩვენა არა მხოლოდ მისი გარეგნობის, არამედ ქცევის გამოც. ისე მომჩერებოდა, თითქოს არ იცოდა, რა ექნა. ერთი ხელით კედელს მიყრდნობოდა, მეორე კი პირზე აეფარებინა. აი, ასე!

– გარეგნობას ალგვინერთ? – ჰკითხა სენდერსონმა.

– ერთობ სუსტი ჩანდა. გამხდარი კისერი ჰქონდა, ყურებს უკან ორი ჩალრმავება მოუჩანდა — აი, აქ და აქ. პატარა ბრტყელი თავი, მეჩხერი თმა და მეტად უშნო ყურები. მხარ-ბეჭიც განლობილი, თეძოებზე ვინრო. მოშვებული საყელო, იაფფასიანი მოკლე პიჯაკი, მოფლაშული შარვალი, კიდეები რომ გასცვეთოდა. აი, სწორედ ამგვარად წარმომიდგა. ჩქამის გაუღებლად ავედი კიბეზე. სანათი ხელში არ მქონდა — სანთლებიცა და ჭრაქიც მაგიდაზე ეწყო. რბილი საშიანო ფეხსაცმელი მეცვა. როგორც კი საფეხურები ავათავე, მაშინვე შემომეფეთა. გახევებული მივაცქერდი. შიში არ მიგვრძნია. ვგონებ, მსგავს ნუთებში ადამიანებს არ ეუფლებათ იმგვარი ძრწოლა ან ალტყინება, როგორც ეს ჩვეულებრივ წარმოუდგენიათ ხოლმე. “ღმერთო ყოვლადმონყალეო! — გამიელვა თავში, — აი, როგორც იქნა, აჩრდილიც მოგვევლინა! არადა, უკანასკნელი ოცდახუთი წლის განმავლობაში ერთი წამითაც არ დამიშვია აჩრდილების არსებობა.”

– ჰმ, — თქვა ვიშმა.

– ვგონებ, მან ჩემი იქ ყოფნა მყისვე იგრძნო. მკვეთრად მოტრიალდა ჩემსკენ და თვალწინ უმწიფარი ახალგაზრდის სახე წარმომიდგა: პაჭუა ცხვირი, მეჩხერი, თხელი უღვაში, გალუული ნიკაპი. ასე ვიდექით წამიერად და ერთურთს ვუმხერდით, თვალს ვერ მისწორებდა. შემდეგ, როგორც ჩანს, თავისი დიადი მონოდება გაახსენდა. შეტრიალდა, მოიჭიმა,

თავი წინ წამოწია, მკლავები ჯერ ალაპყრო, შემდეგ კი, აჩრდილთა ჩვეულებისამებრ, გამალა და ჩემსკენ დაიძრა. როგორც კი ყოველივე ეს მოითავა, ყბა ჩამოუფარდა, და განელილი “ბუუუ” აღმოხდა. არა, არა, მერწმუნეთ — იოტისოდენადაც არ ყოფილა დამზაფრავი. სადილს ახლახანს გეახლებოდით და მთელი ბოთლი შამპანურიც მქონდა დალეული. სრული სიმარტოვის გასაქარწყლებლად ორი-სამი — შეიძლება, ოთხი ან ხუთი — ჭიქა ვისკიც მქონდა დალეული. ასე რომ, კლდესავით მტკიცად ვიდექი და იმაზე მეტად არ ვიყავი დამფრთხალი, მოჩვენების მაგივრად ბაყაყი რომ მტაკებოდა.

– ბუუუ! — ვუთხარი, — აბა, ეს რას ჰგავს? თქვენ აქ არაფერი გესაქმებათ. რას აკეთებთ ჩვენთან?

– ბუუუ! — გაიმეორა მან. მისი დაღმეჭილი სახე ახლაც თვალწინ მიდგას.

– ბუუუ! კარგი, დანყნარდით! კლუბის ნევრი ხართ? — ვკითხე მე და იმის საჩვენებლად, რომ ანგარიშს ოდნავადაც არ ვუნევედი, პირდაპირი მასში გავიარე და სანთელი ავანთე.

– ხმა გამეცით, მაშ, კლუბის ნევრი ხართ თუ არა? — გავიმეორე შეკითხვა და აღმაცერად გავხედე.

გვერდზე ოდნავ გაიწია, სახე დაღვრემილი ჰქონდა.

– არა, — მომიგო მან ჩემი დაჟინებული მზერის პასუხად, — კლუბის ნევრი არ ვარ... მე აჩრდილი ვარ.

– ეს არ გაძლევთ უფლებას, შემოხვიდეთ კლუბ “სირინოზში”. ვინმეს სანახავად ხომ არ მოსულხართ, ან რამე ამგვარი მიზეზი ხომ არ გაქვთ?

რამდენადაც შემეძლო, მტკიცედ მეჭირა თავი, რათა ვისკით მოგვრილი მოთენთილობა მას შიშით მოგვრილ სისუსტედ არ აღექვა. ანთებული სანთელი მოვიმარჯვე და გავუპირდაპირდი.

– აქ რას აკეთებთ? — დავეკითხე.

მან ხელები უმწეოდ დაუშვა და აღარ დაულმუვლია. ერთ ხანს ასე იდგა ის, შემცბარი, გამტერებული — ჩერჩეტი, მოუხეშავი ყმანვილკაცის აჩრდილი.

– ადამიანებს ვეცხადები, — ამოილულულა.

– აქ არაფერი გესაქმებათ, – ვუთხარი მშვიდად.

– მე აჩრდილი ვარ, – თითქოს თავდასაცავად მომიგო მან.

– შეიძლება ასეცაა, მაგრამ აქ სახეტილოდ არავითარი საბაბი არ გაქვთ. ეს ღირსეული კერძო კლუბია. თანაც ჩვენი კლუბის წევრები ხშირად გვსტუმრობენ ხოლმე თავისი ბავშვებითა და მათი გადიებთ. თუკი კვლავაც აქ იბორიალბთ, ადვილი შესაძლებელია, პატარას გადაეყაროთ და გული გაუხეთქოთ. ვგონებ, ამაზე არც გიფიქრიათ.

– არა, სერ, – მომიგო მან, – არ მიფიქრია.

– გმართებდათ კი. განა ვერ ხვდებით, რომ ამ ადგილთან ხელი არ გაქვთ? იქნებ აქ გამოსასალმეს სიცოცხლეს, ან რამე ამგვარი მოხდა?

– არამცა და არამც, სერ. უბრალოდ ვიფიქრე, რადგან ძველია, კედლები კი – მუხის ფილებით მოპირკეთებული...

– თავის გასამართლებლად ეს არ გამოგადგებათ, – თვალი თვალში გაუყარე, – დიდად შეცდით, აქ რომ გამოგვეცხადეთ.

ბოლო სიტყვები მეგობრული უპირატესობის გრძნობით აღსავსემ წარმოვთქვი. მერე ვითომ ასანთების მოსაძებნად მოვყევი ჯიბეების ქექვას, ბოლოს კი ალაღმართალი მზერით ავხედე.

– თქვენს ადგილას რომ ვიყო, მამლის ყვილს არ დავუცდიდი, ეგრევე ავორთქლდებოდი.

შემცბარი მეჩვენა.

– სერ, საქმე ის არის, რომ... – დაიწყო მან.

– აქედან ავორთქლდებოდი, – სიტყვა ჩამოვართვი და ხმაში ფოლადი ჩავისხი.

– სერ, საქმე ის არის, რომ... რატომღაც... არ გამომდის...

– არ გამოგდით?

– არა, სერ. ერთი წვრილმანის თქმა გადამავინწყდა. მე აქ დავლივლივებ წუხანდელი შუალამიდან მოყოლებული. განჯინებს, ცარიელ საძინებლებსა და მსგავს ადგილებს ვაფარებ თავს. თვითონაც არ ვიცი, რა მჭირს. წინათ არასოდეს მქონია გამოცხადება და ახლა, ცოტა არ იყოს, დაბნეული ვარ.

– დაბნეული?

– დიახ, სერ. აქედან გასვლა რამდენჯერმე ვცადე, მაგრამ ამაოდ. ეტყობა რალაც წვრილმანი დამავინწყდა, რის გამოც ველარ ვახერხებ უკან დაბრუნებას.

ამან კიდევ უფრო გამაკვირვა – ისეთი დაბეჩავებული სახით მიყურებდა.

– უცნაურია, – ვთქვი მე. როგორც კი ხმა ამოვიღე, მომეჩვენა, თითქოს ქვევით ვილაც დადის, – ოთახში შემომყევით და ყოველივე წვრილად მიამბეთ. ჩემთვის, რასაკვირველია, გაუგებარია თქვენი სიტყვები...

რის შემდეგაც ვეცადე ხელი ჩამეჭიდა, მაგრამ არაფერი გამომივიდა, ეს იგივე იყო, კვამლის ფთილას რომ წავპოტინებოდი! მგონი, ჩემი ოთახის ნომერიც კი გადამავინწყდა — ასეა თუ ისე, მახსოვს, როგორ შევდიოდი სხვადასხვა ოთახში. ძალზე გამიმართლა, რომ სახლის იმ ნაწილში ერთადერთი სულიერი მე ვიყავი. მანამ ვიბორიალე, სანამ ერთ-ერთ ოთახში ჩემს ხარახურას არ მოვკარი თვალი.

– აჰა, მოვედით, – ვთქვი მე და სავარძელში მოვკალათდი, – ჩამოჯექით და ყველაფერი მიამბეთ. რატომღაც მგონია, რომ თავს უხერხულ, სასაცილო მდგომარეობაში გრძნობთ, ყმანვილო.

– კეთილი, – მითხრა მან და მერე კი განმიცხადა, რომ დაჯდომა არ სურდა! ერჩინა, ოთახში ზევით-ქვევით ელივლივა, თუკი ჩემთვის სულერთი იქნებოდა. მეც ნებაზე მივუშვი, და სულ მალე სერიოზული საუბარი დავინწყეთ. როცა სრულად მოვინელე ვისკი და სოდა, თანდათან გავაცნობიერე, თუ რა უცნაურ სიტუაციაში ვარ... ჩემს წინაშე დასრიალებს ნახევრად გამჭვირვალე, კლასიკური ყაიდის მოჩვენება, უხმაურო, ლაპარაკის უნარს თუ არ ჩავთვლით. მყუდრო, ძველ, განკრიალებულ, შპალერგაკრულ საძინებელში დალივლივებდა. მის ნახევრად გამჭვირვალე სხეულში ჩანდა სპილენძის შანდლების ბზინვარება, ბუხრის ცხაურზე ცეცხლს ანარეკლი და გრავიურების ჩარჩოების კედლებზე. სწორედ იქ მომიტხრო მან ყოველივე თავის ბედმავე, ხანმოკლე ცხოვრებაზე, ახლახანს რომ დასრულდა ამქვეყნად. იცით, გამომეტყველება ბოლომდე ალალი არ ჰქონია, მაგრამ როცა გამჭვირვალე ხარ, სიმართლის დამალვა გაგიჭირდება.

– ჰოო... – წარმოთქვა ვიშმა, რომელიც სავარძელში შესწორდა.

– რა ბრძანეთ? – ჰკითხა კლეიტონმა.

– გამჭვირვალედ ყოფნა სრული სიმართლის თქმის ტოლფასია? რაღაც არა მგონია, – თქვა ვიშმა.

– მაშ, რაღაც არა გგონიათ, არა? — გამოაჯავრა კლეიტონმა უბადლო თავდაჯერებით, – რა გაენწყობა, რომ ნამდვილად ასე იყო. გარწმუნებთ. თუმცა არ ვფიქრობ, რომ მისი ყოველი სიტყვა ბიბლიური ჭეშმარიტება გახლდათ. მან მიაბო, თუ როგორ დაემშვიდობა სიცოცხლეს — ლონდონის ერთ-ერთ სარდაფში ჩასულა სანთლით ხელში, რათა ენახა, სად ჟონავს აირი. მაგ დროს იგი ლონდონის კერძო სკოლაში ინგლისურის მასწავლებლად მუშაობდა.

– საბრალო! – აღმომხდა.

– მეც სწორედ ეს გავიფიქრე. და რაც უფრო მეტს ლაპარაკობდა, მით მეტად ვრწმუნდებოდი ჩემი აზრის სისწორეში. ჩემს წინაშე ლივლივებდა მოჩვენება, ისეთივე უაზრო სიკვდილის შემდეგ, როგორიც სიცოცხლეში იყო. ერთობ გესლიანად ლაპარაკობდა საკუთარ დედ-მამასა თუ სკოლის მასწავლებლებზე, ერთი სიტყვით, ყველაზე, ვისთანაც კი ამქვეყნად საქმე ჰქონია... მეტისმეტად ფიცხი გახლდათ. მისი თქმით, ვერავინ უგებდა და ჯეროვნადაც ვერ აფასებდა. ტოლებთან არ თამაშობდა, გამოცდებზე – იჭრებოდა.

– ზოგი უბედურ ვარსკვლავზე იბადება, – დაიჩვილა, – როგორც კი საგამოცდო ოთახში ან სადმე სხვაგან შევაბიჯებდი, თითქოს ყველაფერი ერთიანად მავინყდებოდა.

საცოლეც ჰყოლია დაგულებული, რომელიც, ეჭვი არ არის, მასსავით გულჩვილი იქნებოდა. თუმცა აირის გაჟონვის დროს მომხდარმა ინციდენტმა მის ყოველგვარ საქმიანობას ბოლო მოუღო.

– და ახლა სად იმყოფებით? – ვკითხე მე, – გვონებ, სწორედ რომ...

პასუხად რაღაც მიკიბ-მოკიბა. შთაბეჭდილება შემექმნა, რომ მისი ყოფა ჯერაც ჩამოუყალიბებელი და გაურკვეველი იყო. იგი სულთა იმ სავანიდან იყო, სადაც არც ცოდვაა და არც მადლი. დანამდვილებით ვერაფერს ვიტყვი. იგი მეტისმეტად თავკერდა და

დაუკვირვებელი იყო იმისთვის, რომ ნათლად აეხსნა, სად რა ხდება. ამაზე ლაპარაკიც კი ზედმეტი იყო. ვინც არ უნდა ყოფილიყო, მან მონათესავე სულებთან დაივანა — იმ ახალგაზრდა ლონდონელთა აჩრდილებთან, რომელთაც გაღვიძებისას სენტ-მერი-ლე-ბოუს ეკლესიის ზარების რეკვა ჩაესმოდათ, ქრისტიანულ სახელებს ატარებდნენ, და, რა თქმა უნდა, მრავალჯერ უსაუბრიათ ერთმანეთში “მოკვდავთა წინაშე გამოცხადებისა” და მისთანათა შესახებ. დიახაც, მოკვდავთათვის გამოცხადების შესახებ! მათ ხომ მოვლინება გასაოცარ თავგადასავლად ესახებოდათ, თუმცა უმეტესობა ამის გაკეთებას კიდევ შიშობდა. მან კი, ასე შემზადებულმა, გაბედა და მოგვევლინა.

– აი, ეს მესმის! – თქვა ვიშმა, რომელსაც ცეცხლისთვის თვალი გაემტერებინა.

– ასეა თუ ისე, ამგვარი შთაბეჭდილება შემექმნა, – ერთობ თავმდაბლურად მიუგო კლეიტონმა, – რა თქმა უნდა, მისი ნაამბობის უტყუარობაზე ბევრი არ მიფიქრია, მაგრამ, ერთი შეხედვით, მართლაც ასეთი წარსული უნდა ჰქონოდა. ოთახში დაფრინავდა, თავის ბედკრულობაზე სუსტი, დაგუდული ხმით მოთქვამდა. თანაც ღობე-ყორეს ედებოდა, სათქმელს თავს ვერ აბამდა. იმაზე მეტად გალუული, ჩერჩეტი და უაზრო იყო, ვიდრე ცოცხალი რომ ყოფილიყო. თუმცა ცოცხალი რომ ყოფილიყო, ჩემს საძინებელში არ იქნებოდა, კინნისკვრით გავაგდებდი.

– ხდება ხოლმე, – თქვა ევანსმა, – ამქვეყნად ასეთ უბადრუკ არსებასაც შეიძლება შეხვდეს კაცი.

– სავარაუდოა, რომ მათ ისევე, როგორც ჩვენ, თავიანთი მოჩვენებებიც ჰყავთ, – გამოვთქვი მოსაზრება.

– ერთადერთი, რაც დანამდვილებით შემიძლია ვთქვა, ისაა, რომ მან თანდათან საკუთარი უბადრუკობა გააცნობიერა. ის აურზაური, რაც ამქვეყნად მოვლენით გამოიწვია, უკვე ჰქენჯნიდა. მას უთხრეს, რომ “თავის გემოზე გაერთობოდა”, და ისიც თავშესაქცევად გამოცხადდა, მაგრამ მორიგი მარცხი კი იწვნია. ისიც კი გამიმხილა, რომ გამუდმებული მარცხისათვის იყო განწირული. ამბობდა, რომ სიცოცხლეში რისთვისაც არ უნდა მოეკიდა

ხელი, ყველგან ხელი მოეცარა და მომავალშიც ასე იქნებოდა — მის ამ სიტყვებში არასოდეს დავეჭვდები. მაგრამ ვინმე, რომ მის მიმართ ლმობიერი ყოფილიყო, ვინ იცის... აქ იგი დადუმდა და შემომაცქერდა. მერე კი მითხრა, რომ რაოდენ უცნაურადაც არ უნდა მომჩვენებოდა, არავის არ გამოუვლენია მისდამი ესოდენი თანალმობა, რამდენიც მე. მაშინვე მივხვდი მისი საუბრის ფარულ განზრახვას, და გადავწყვიტე, დაუყოვნებლივ წერტილი დამესვა. შესაძლოა, მე მართლაც გულქვა არაკაცი ვარ, მაგრამ ასეთი თავკერდა არარაობასთან მეგობრობა, გინდ გამჭვირვალე ყოფილიყო და გინდ, ხორცშესხმული, ჩემს ძალებს აღემატებოდა. ამიტომაც სასწრაფოდ წამოვდექი.

– ამაზე ნუ დაიხარჯებით, – ვუთხარი, – სხვა რამეზე გმართებთ დაფიქრება: როგორ დაიხსნათ თავი ამ სიტუაციიდან, თანაც, მაქსიმალურად სწრაფად. აბა, ჭკუა-გონებას მოუხმეთ და ეცადეთ.

– არ გამომდის, – მითხრა მან, – იქნებ თქვენ გეცადათ მათი გაკეთება.

– მათი? რას გულისხმობთ? — იკითხა სენდერსონმა.

– “პასების”, – მიუგო კლეიტონმა.

– “პასების”?

– ჰო, ხელებით შესრულებული რთული მოძრაობების. (იგულისხმება ჟესტები, ხელების მოძრაობა მაგიური ზემოქმედების მიზმით. – რედ.შენიშვნა). მათი მეშვეობით მოგვევლინა და მათივე გამოყენებით უნდა გაბრუნდეს უკან. ღმერთო ჩემო! ნუთუ ყველაფერი უნდა დაგიღეჭოთ?

– კი მაგრამ განა ეს შესაძლებელია რაღაც ჟესტებით? — დავინყე მე.

– ძვირფასო სერ, – მომიბრუნდა კლეიტონი, ყოველი სიტყვა ხაზგასმით წარმოთქვა, – თქვენ გსურთ, ყველაფერი ძირისძირობამდე აგიხსნათ. მე თავადაც არ ვუნყი, როგორ ხდება ეს. ამ საკითხზე იმდენივე ვიცი, რამდენიც თქვენ. მან ეს როგორღაც შეძლო. სწორად შეასრულა “პასები” და უეცრად გაქრა.

– ნუთუ თქვენ, – დამარცვლით ჰკითხა სენდერსონმა, – თვალს ადევნებდით ამ “პასებს”?

– დიახ, – მიუგო კლეიტონმა, რომელიც კვლავაც ფიქრებს წაელო, და შემდეგ ისევ

განაგრძო, – ფრიად საკვირველი იყო. სიჩუმით აღსავსე ღამეს, ამ მყუდრო ქალაქში, ამ უკაცრიელი სასტუმროს ღუმილით მოცულ ოთახში მე და ის გალეული, მქრქალი აჩრდილი ვიყავით. არსაიდან ჩქამი არ ისმოდა, ჩემს ხმასა და ხელების ქნევისას მის ქშენას თუ არ ჩავთვლით. ერთი სანთელი სულ მთლად ჩაიღვინთა ბუხრის თავზე, მეორე კი — მაგიდაზე. ხან ერთი და ხანაც მეორე სანთლის ალი მაინც ლიცლიცებდა... ჩემს თვალწინ მეტად უცნაური რაღაც ხდებოდა.

– არაფერი გამომდის, – შესძახა, – ალბათ, აღარც მიწერილა...

ამ სიტყვებით უეცრად სანოლთან მიგდებულ პატარა ბალიშზე ჩაიკეცა და აქვითინდა. ღმერთო ყოვლადმონყალეო, რაოდენ ბეჩავი და უმწეო იყო მაშინ!

– გული არ გაიტეხოთ! — ვცაადე მენუგემუბინა, მხარზე ხელის დატყაპუნებაც მინდოდა, მაგრამ, ეშმაკმა დალაზვროს, ხელს სიცარიელეში ვიქნევდი! იცით, მაშინ უკვე აღარ ვიყავი უწინდებურად მშვიდი და უდრტვინველი. უკვე მთელი არსებით შევიგრძნობდი ამ ყველაფრის უაზრობას. მახსოვს, როგორ წავიღე უკან ხელი და ოდნავ გაოცებული გავშორდი.

– მხნეობა მოიკრიბეთ და კიდევ ერთხელ სცადეთ!

იმისათვის, რომ შემეგულიანებინა და დავხმარებოდი, მეც მასთან ერთად დავინყე “პასების” კეთება.

– როგორ? — შესძახა სენდერსონმა, – “პასების” კეთება დაინყეთ?

– დიახ, “პასების”.

– კი მაგრამ... — ვთქვი მე იმ აზრით შემფოთებულმა, რომელსაც ჯერაც ვერ გამოვცემდი სიტყვებით.

– ფრიად საინტერესოა, – გამანყვეტინა სენდერსონმა, და ჩიბუხიდან თამბაქო გამობერტყა, – მაშ, აჩრდილმა გაგიმულავნათ...

– თავს არ ზოგავდა, რომ გაემულავნებინა ეს საიდუმლო.

– აბა, როგორ? — დაეჭვდა ვიში, – თავად გასინჯეთ, რომ გაემულავნებინა, თქვენც მის გზას გაჰყვებოდით.

– სწორედ რომ ასეა! — გახარებულმა ავიტაცე მისი აზრი, რადგანაც შევძელი სიტყვებისთვის თავი მომიყარა.

- სწორედ რომ ასეა, - თქვა კლემენტონმა, რომელიც ფიქრმიცემული ნაკვერჩხალს ჩასჩერებოდა.

მცირე ხნით დუმილმა დაისადგურა.

- გამოუვიდა ბოლოს და ბოლოს? — იკითხა სენდერსონმა.

- გამოუვიდა. ორივენი გვარიანად დავშვრით, მაგრამ სრულიად მოულოდნელად გამოუვიდა. მას უკვე სრულიად გადასწურვოდა იმედი, ნაკინკლავებულებიც ვიყავით, მაგრამ უეცრად მთხოვა ყველაფერი შედარებით ნელა გამეკეთებინა, რათა მას თვალის დევნების საშუალება ჰქონოდა.

- მგონია, გვერდიდან თუ დავაკვირდები, შეცდომას მაშინვე შევამჩნევ.

დავყაბულდი.

- ვიცი! — შესძახა უეცრად.

- რა იცით? — ვკითხე მე.

- ვიცი, ვიცი, - პასუხად გაუთავებლად იმეორებდა, მერე კი ბრაზნარევი ხმით მითხრა:

- არ მიყუროთ, თორემ ვერ შევძლებ ამის გაკეთებას. გესმით, უბრალოდ ვერ შევძლებ. თავიდანვე ასე უნდა მოქცეულიყავით. მე ადვილად ვლიზიანდები, თქვენ კი მაბნევთ.

ერთ ხანს ვდავობდით. მე, რასაკვირველია, მსურდა ჩემი თვალთ მენახა ყოველივე. ჯორივით გაჯიუტდა, მე კი საოცრად დაღლილი ვიყავი, არაქათი ერთიანად გამომაცალა.

- კეთილი და პატიოსანი, - ვუთხარი ბოლოს, - არ შემოგხედავთ.

და სარკისაკენ ვიბრუნე პირი, საწოლის გვერდით მდგარ გარდერობზე რომ იყო დატანებული. მსურდა სარკეში დამენახა, რას გააკეთებდა. ხელები მონყვევით ჩამოეშვა, ხელის გულები კი ამოეტრიალებინა — ასე, და აი, უკანასკნელი მოძრაობაც: დგახარ გამართულად, ხელებს შლი და თავს დრეკ. სწორედ ასე მდგარს ვუყურებდი. და უცებ გაქრა! იქ აღარავინ იდგა! გაუჩინარდა! სარკეს ზურგი ვაქციე — აღარავინ იყო. მხოლოდ მე ვიდექი მარტო, საწოლის ალი ლიცლიცებდა, თავში კი დომხალი მქონდა. რა მოხდა? ან იქნებ არც არაფერი მომხდარა? იქნებ მხოლოდ მეზმანა? სწორედ ამ წამს საათმა ერთხელ ჩამოჰკრა, რითაც თითქოს დასასრული მამცნო და ამ ამბავს უგერგილო წერტილი დაუსვა. "ბომ!" — სწორედ ასე. მოსამართლესავით ფხიზელი

ვიყავი. გონებაც დამენმინდა. შამპანურიცა და ვისკიც სადღაც აორთქლებულიყო. გამოგიტყდებით, თავს უცნაურად — არა, მეტად უცნაურად — ვგრძნობდი. ღმერთო ყოვლადმონყალეო!

კლემენტონმა წამით შეავლო თვალი სიგარის ნამწვავს.

- ეს არის და ეს, - როგორც იყო ამოდერდა მან.

- და შემდეგ დაიძინეთ? — ჰკითხა ევანსმა.

- სხვა რალა დამრჩენოდა?

ერთმანეთს გადავხედეთ. ძალიან გვინდოდა ქილიკი დაგვენყო, მაგრამ კლემენტონის ხმასა და ქცევებში გამკრთალი უჩვეულო რალაც ხუმრობის განწყობას გვაკარგვინებდა.

- მამ კარგი, და "პასებზე" აღარაფერს გვეტყვი? — ჰკითხა სენდერსონმა.

- ჰო, ალბათ, შემიძლია გარვენოთ კიდეც.

- ო! — თქვა სენდერსონმა და ჯიბიდან ჯაყვა ამოიღო, რათა თიხის ჩიბუხიდან ნამწვი ამოფხიკა.

- იქნებ ახლავე გერვენებინათ, - შესთავაზა მან და ჯაყვა დაკეცა.

- სწორედ მაგას ვაპირებ, - მიუგო კლემენტონმა.

- "პასები" არ გაჭრის, - თქვა ევანსმა.

- და რომ გაჭრას? — ვთქვი მე.

- იცით, ალბათ, აჯობებს თავი შევიკავოთ, - თქვა ვიშმა და ფეხები წინ გამოსწია.

- რატომ? — გაიოცა ევანსმა.

- არ გვინდა, - დაიჟინა ვიშმა.

- მან ხომ რიგიანად არც კი იცის, როგორ უნდა მათი გაკეთება, - შეედავა სენდერსონი და ჩიბუხში თამბაქო ჩატენა.

ვიშთან კამათი მოგვივიდა. იგი ამტკიცებდა, კლემენტონის მიერ მსგავსი რამის გაკეთება, ცეცხლთან თამაშს ჰგავსო.

- კი მაგრამ თქვენ ხომ ამის არ გჯერათ? — ვკითხე მე.

ვიშმა ცეცხლს მიჩერებული კლემენტონისკენ გააპარა მზერა.

- მჯერა... ნახევრად და უფრო მეტადაც... ასე თუ ისე, მჯერა...

- კლემენტონ, - ვთქვი მე, - თქვენ დაოსტატებული მატყუარა ხართ. ამბის უმეტესი ნაწილი თითქოს სარწმუნოა, მაგრამ,

აი, ეს გაუჩინარება... მაშ, გამოტყდით, რომ ეს ყველაფერი თქვენი გამოწვევაა!

კლეიტონს ჩემი სიტყვები აინუშშიც არ ჩაუგდია – წამოდგა, ბუხრის წინ გაფენილი ფარდაგის შუაში დადგა. ერთ ხანს დაძაბული მიშტერებოდა თავისი ფეხსაცმლების ქვინტებს, შემდეგ დაჟინებული მზერა მოპირდაპირე კედელზე გადაიტანა და გახევდა. შემდეგ ხელის მტევნები საკუთარ თვალებს გაუპირდაპირა და ამგვარად დაიწყო...

სენდერსონი “თავისუფალი ქვის მთელი” იყო, “ოთხი გვირგვინოსანი წმინდანის” კვლევითი ლოჟის წევრი – იმ ლოჟისა, რომელიც ეგზომ რუდუნებით შეისწავლის ფრანკმასონობის გარდასულ თუ ამჟამინდელ საიდუმლოებებს. სენდერსონი ამ მეცნიერთა შორის ბოლო ადგილს არ იკავებდა. კლეიტონის მოძრაობებს ცხოველი ინტერესით ადევნებდა თვალს.

– ვერაფერს ვიტყვი, – თქვა მან, როცა კლეიტონმა შესტიკულირება დაასრულა, – წამდვილად გცოდნიათ, კლეიტონ, რადგანაც ყოველივე ზედმინეწით სწორად შეასრულეთ. ერთი ეგ არის, პატარა წვრილმანი გამოგრჩათ.

– ვიცი, – მიუგო კლეიტონმა, – შემიძლია დაბეჯითებით გითხრათ კიდევ, რომელი.

– მაშ, ბრძანეთ.

– აი, – კლეიტონმა მკლავები უცნაურად გამოზნიქა და ხელის გულები წინ გამოსწია.

– დიახ.

– სწორედ ეს შესტი არ გამოსდიოდა, – თქვა კლეიტონმა, – მაგრამ ეს მიბრძანეთ, თქვენ საიდანლა...

– თქვენს მონათხრობში მრავალი რამ ჯერაც ბუნდოვანია ჩემთვის, მაგრამ ყველაზე მეტად მაოცებს ის, თუ როგორ შეძელით ასეთი რამის შეთხზვა, – თქვა სენდერსონმა, – მაგრამ ამ საკითხში კარგად გახლავართ ჩახედული. მცირე ხნით ჩაფიქრდა და მერე განაგრძო, – ეს “პასები”... ერთ-ერთ შიდა-მასონურ მისტიკურ მიმართულებასთან არის დაკავშირებული, რომელიც, ალბათ, თქვენთვისაც ცნობილია... თორემ სხვაგვარად, მაშ, როგორ? – აქ იგი ცოტა ხანს ისევ ჩაფიქრდა, – ალბათ, არაფერი დაშავდება, თუკი ხელის-გულების სწორ მოძრაობას გაჩვენებთ... თუ

იცით, ახალი არ იქნება თქვენთვის, და თუ არა, გაიგებთ.

– არაფერს ვუნცი, – თქვა კლეიტონმა, – გარდა იმისა, რაც იმ საბრალომ ნუხელ ილულ-ლულა.

– კეთილი, როგორც არის, – თქვა სენდერსონმა და თავისი გრძელტარიანი თიხის ჩიბუხი ფრთხილად შემოდო ბუხრის ზედა თაროზე. შემდეგ კი ხელით ძალზე სწრაფად გააკეთა რალაც მოძრაობები.

– ასე, ხომ? – ჰკითხა კლეიტონმა, რომელიც სენდერსონის ყოველ მოძრაობას იმეორებდა.

– კი, ასე, – თქვა სენდერსონმა და ჩიბუხი კვლავ მოიმარჯვა.

– ახლა კი, – განგვიცხადა კლეიტონმა, – ყოველივეს უსათუოდ სწორად გავაკეთებ.

ჩანავლებული ცეცხლის წინ დადგა და შემოგვიღიმა. მაგრამ ვფიქრობ, რომ მის ღიმილში მცირეოდენი ჭოჭმანი გამოსჭვიოდა.

– თუკი დავინყებ... – თქვა მან.

– მე არ დავინყებდი, – უთხრა ვიშმა.

– ყველაფერი რიგზე იქნება! – დაამშვიდა ევანსმა, – მატერია არსად არ ქრება. ნუთუ მართლა გგონიათ, რომ რალაც ფოკუს-მოკუსით კლეიტონი აჩრდილთა საუფლოში ამოყოფს თავს? – გულმშვიდად იყავით! კლეიტონ, შეგიძლიათ დაიწყოთ და განაგრძოთ მანამ, სანამ არაქათამოცლილს არ ჩამოგივარდებათ ხელები.

– არ მჯერა ამ ყველაფრის, – თქვა ვიშმა, წამოდგა და კლეიტონს მხარზე ხელი ჩამოსდო, – თუმცა, როგორღაც კი შესძელით, თქვენი მონათხრობი ნახევრად მერწმუნა, და არ მსურს, რომ ეს გააკეთოთ!

– გასაგიჟებელია პირდაპირ, – შევძახე, – ვიშს დამიხედეთ, შეშინდა!

– დიახაც, შევშინდი, – დამიდასტურა ვიშმა წამდვილი თუ საუცხოოდ გათამამებული მღელვარებით, – მჯერა, რომ თუკი ამ მოძრაობებს გააკეთებთ, აქედან წავა.

– არაფერიც არ მოხდება, – ვთქვი, – მოკვდავთათვის ამ სამყაროს დატოვების ერთადერთი გზაა გაკვალული, ხოლო კლეიტონს ჯერ კიდევ ოცდაათი წელი აშორებს ამ გზას. ესეც არ იყოს... რალაც მოლანდება! ნუთუ ფიქრობთ, რომ...

ვიშმა მოძრაობით გამანყვეტინა. სკამებს შორის გაიარა, მოხატული ლანგრის გვერდით შედგა, ერთხანს გაჩერდა.

– კლეიტონ, – თქვა მან, – ნამდვილი ბრიყვი ხარ.

კლეიტონს თვალეში ოხუნჯობის ნაპერწკალი აუკიაფდა და ვიშს პასუხად ღიმილი შეაგება.

– ვიში მართალია, – თქვა მან, – თქვენ ყველანი კი ცდებით. მე მართლაც წავალ. როგორც კი უკანასკნელ “პასსაც” გავაკეთებ, როგორც კი ხელი უკანასკნელად გაკვეთს ჰაერს, პრესტო! და ამ ფარდაზე აღარავინ იდგება, დარწმუნებული ვარ, ასე მოხდება. მეტი კამათი აღარ მსურს. დაე, ვცადოთ.

– არა, – თქვა ვიშმა, ერთი ნაბიჯი გადადგა წინ, გაჩერდა, კლეიტონმა კი ხელები ალაპყრო, რათა “პასები” გაემეორებინა.

იმ წუთას ყველანი დაძაბულები ვიყავით — უფრო ვიშის საქციელის გამო. ვისხედით და კლეიტონს თვალს არ ვაცილებდით. რაღაც გრძნობამ შემბოჭა და გამახევა, თითქოს თავით ფეხამდე ფოლადის დაჭიმულ ზამბარად ვიქეცი. და სწორედ ამ დროს, კლეიტონმა მეტად მშვიდად და სერიოზულად დაიწყო “პასების” შესრულება, წინ და უკან ქანაობდა, იხრებოდა, ხელებს აბრუნებდა და იქნევდა. როდესაც უნდა დაესასრულებინა, წინ გადმოიხარა, ამ დროს ვილაც აწრიალდა, ვილაცამ კი კბილი კბილს დასცა. მის ბოლო ჟესტს ასე აღვწერდი: მკლავები ფართოდ გაიქნია და თავი ასწია. როდესაც ბოლო მოძრაობაც გააკეთა, სუნთქვაც კი შეემეკრა. რა თქმა უნდა, ეს სასაცილო იყო, მაგრამ მოჩვენებებზე შეთხზული ამბების მიერ მოგვრილ გრძნობებზე ყველას მოეხსენება. ბოლოს და ბოლოს, ეს სადილის შემდეგ ხდებოდა, უცნაურ, ძველ და მრუმე კუთხე-კუნჭულებით სავსე სახლში. მამ, გაქრებოდა თუ არა?

იმ საოცარ წამს მკლავებგაშლილი და აუზღვრველი იდგა, გაციხკროვნებული სახე ფარნის თვალისმოძრე კაშკაშში ზეცისკენ აღეპყრო. წამი საუკუნესავით გაიჭიმა. მერე კი ყველამ თითქოს შვებით ამოვისუნთქეთ. შევცქეროდით, მაგრამ არ ქრებოდა. ყოველივე ეს სისულელე იყო. რაღაც უაზრობა მოგვითხრო, და ლამის დაგვარწმუნა მის უტყუარობაში, ეს

იყო და ეს! და სწორედ იმ წამს კლეიტონს გამომეტყველება შეეცვალა.

თავად შეიცვალა. შეიცვალა, ვითარცა გაჩირაღდებული სახლი, რომელშიც უეცრად აქრობენ შუქს. მზერა უეცრად გაუხევედა, ღიმილი კი ბაგეებზე მიეყინა. ასე იდგა ერთ ხანს მდუმარედ. იდგა, ოდნავ ირწეოდა.

ეს წამი ასევე საუკუნედ გვეჩვენა. მერე კი, უეცრად სკამები ამოძრავდა, საგნები ძირს ჩამოცვივდა. ყველანი მივვარდით... მას თითქოს მუხლები მოეკვეთა, წინ გადაიქცა. პირდაპირ ევანსს ჩაუვარდა ხელებში...

ყველანი გავოგნდით. ერთი წუთის განმავლობაში ვერცერთმა ჩვენგანმა ხმა ვერ ამოიღო. დავინახეთ ეს, თუმცა ვერ დავიჯერეთ... როდესაც გონს მოვედი, აღმოვაჩინე, რომ მის გვერდით ვდგავარ მუხლებზე. ჟილეტი და პერანგი დაფხრენილი ჰქონდა. სენდერსონს ხელი მის გულზე ედო.

ერთი სიტყვით, ისლა დაგვრჩენოდა, ფაქტი გვერწმუნა. მნიშვნელობა არ ჰქონდა, რამდენად სწრაფად ვალიარებდით მომხდარს. ერთი საათის განმავლობაში იწვა იქ. ახლაც წევს ჩემს მესხიერებაში, გაშავებული, საოცრად გარინდებული. ცხადია, კლეიტონმა იმ სამყაროში დაივანა, რომელიც ერთდროულად ეგზომ ახლოსაა და ეგზომ შორსაა ჩვენი სამყაროდან, და იქ მოსახვედრად მან იმ ერთადერთი გზით ისარგებლა, რომლის გავლაც მოკვდავთ ხელენიფებათ. თუმცა, იქ საბრალო აჩრდილის შელოცვამ გაისტუმრა თუ უეცარმა გულის დამბლამ მოულო ბოლო, როგორც ამას სასამართლო ექსპერტი ამტკიცებს, ჩემი განსასჯელი არაა. ეს შემთხვევა ერთ-ერთია იმ უთვალავი ამოუცნობი საიდუმლოდან, რომლებიც მანამ დარჩება პასუხგაუცემელი, სანამ ყოველივეს ერთიანად არ მოეფინება ნათელი. ერთადერთი, რაც დანამდვილებით ვიცი: იმ წამს, როდესაც “პასები” დაასრულა, იგი შეიცვალა, შეტორტმანდა და ჩვენს წინ დაეცა — მკვდარი!

თარგმნეს კონსტანტინე ქარდავამ და ირაკლი ლომოურმა

ნარილაზი

რედაქციისგან: ჰერბერტ უელსი, გარდა იმისა, რომ გამოჩენილი ფანტასტი მწერალი იყო, ასევე საზოგადო მოღვაწე და პუბლიცისტი გახლდათ. თავისი მრწამსით იგი სოციალისტი (და გარკვეულწილად, უტოპისტი) იყო. გთავაზობთ მოკლე წერილს, სადაც კარგად ჩანს მისი დამოკიდებულება თანადროული კაპიტალისტური სისტემის მიმართ.

პირბერტ უელსი

დოლარი, როგორც ღმერთი

მე პრაქტიკული გონების პატრონი ვარ და ადამიანის რელიგიაზე მისი საქმეებით ვმსჯელობ. თუკი კაცი გამუდმებით ლოთობს, თუკი სასმელის გულისთვის მზადაა ყველაფერზე წავიდეს და ყველაფერი დაივიწყოს, რაც კი რამ კარგი არსებობს ამქვეყნად, ჩემთვის სულერთია, რომელი გაცვეთილი რელიგიური იარაღი აქვს მიწებებული – ბაპტისტის, სუნიტის, ინდუისტის, ბუდისტის, ორთოდოქსის, ქრისტიანული მეცნიერების მიმდევრის თუ ათეისტის, რადგან მისი ნამდვილი ღმერთი – სასმელია. თუკი ყველა ცხოვრებისეულ ფასეულობას დოლარებით გამოხატავს, თუკი დოლარების დაკარგვა მისთვის სრული კრახის ტოლფასია, ხოლო მათი მომგებიანად და სხვების დასანახად დახარჯვა მის ენაზე „სიკეთის ქმნას“ ნიშნავს, ჩემთვის სულერთია, რა რელიგიას მისდევს, რადგან მისი ჭეშმარიტი ღმერთი სწორედაც დოლარია.

მრავალმა დოლარისთაყვანისმცემელმა იცხოვრა და მოკვდა, შურისგან იტანჯებოდა და მოწინებისგან თრთოდა, მაგრამ გავბედავ და სიმართლეს ვიტყვი, მათ ღვთაებაზე მაინცდამაინც დიდი წარმოდგენა არ მაქვს. მას იგივე ემართება, რაც სხვა მრავალ ცრუ ღმერთს. მეეჭვება, რომ ღმერთ-დოლარს თავისი თაყვანისმცემლების გადარჩენის ძალა შესწევდეს. მეეჭვება, რომ თავისი თავის გადარჩენას მაინც მოახერხებს.

გაფურჩქვნის ყვამს ის მართლაც ძლევამოსილი ღვთაება გახლდათ. მას ხელენიფებოდა

შეკვრა და განხსნა. ვერც ერთ საქმეს ვერ წამოიწყებდით, თუკი დოლარი მას კაპიტალით არ უზრუნველყოფდა. შეიძლება გქონოდა თავისუფალი სამუშაო ძალა და გამოუყენებელი მასალის გორები, მაგრამ თუკი იმ მასალის ღირებულება გადახდილი არ იქნებოდა, რაც უნდა დიდი ყოფილიყო მოთხოვნა, არაფერი გამოგივიდოდა, სანამ ღვთაება მოწყალე თვალთ არ გადმოგხედავდა. მთავარი საზრუნავი ყველასი, ვინც ადამიანის სამსახურს ცდილობდა, – თავს უძღვნიდა სამეცნიერო კვლევას, ანდა ეხმარებოდა მას, ამა თუ იმ სახის ქველმოქმედებით იყო დაკავებული, „სახსრების მოძიება“ გახლდათ. თანდათანობით ამ ღვთაებამ მთელი მსოფლიო დაიპყრო. დედამიწის ყოველი კუთხიდან კრებდა ხარკს, მთელი მსოფლიოს ოქრო მიედინებოდა მის უზარმაზარ საგანძურში (ამასაც არ სჯერებოდა, უფრო მეტის გადახდას მოითხოვდა, ვიდრე ადამიანს შეეძლო).

ამ ღვთაების ქურუმთა სწავლება აცხადებდა, რომ ყველა ადამიანი მისი მონაა. მაგრამ მონები აჯანყდნენ. მათ ურჩიეს დოლარის თაყვანისმცემლებს ფულზე ჯვარი დაესვათ და თავის დაგირავებულ ქვეყნებში ისე დაიწყეს საქმიანობა, თითქოს ვალებისგან თავისუფლები იყვნენ. შეძლეს მიემართათ საქონლის გაცვლისა და კოლექტიური საკუთრების სისტემისთვის, ფული იმდენად გაუფასურდა, რომ ის საპნის ბუმბად იქცა, და ბოლოს, ვალების ანულირება მოეხდინეს.

იმ დღიდან, რაც ფული გაჩნდა, კაცობრიობის ისტორია, ესაა მსგავსი ამბოხებების, საკრედიტო ვალდებულებებისგან გათავისუფლებისა და ამით გამონვეული სიხარულის ისტორია. ტყუილად უწევდნენ წინააღმდეგობას მევახშეები და კრედიტორები, რომლებმაც დოლარისგან ფეტიში შეიქმნეს. ამაოდ იყვნენ დაკავებული წვრილმანი არითმეტიკით. კრები ოქროს ერთ-ერთი ყველაზე დიდი თაყვანისმცემელი იყო ძველ სამყაროში. კადნიერი მკრეხელები აუჯანყდნენ, მისი ოქროს კერპი დაადნეს და ხახაში ჩაასხეს.

*ნიგინდან „გზამკვლევი ახალ სამყაროში“,
1941წ.*

თარგმნა ირაკლი ლომოურმა

ჰერბერტ უელსი – სწოვნა მომავლიდან (პიოგრაფიული ნარკვევი)

ლიტერატურის ისტორიაში არსებობენ ადამიანები, რომელთაც ხვდათ პატივი, ახალი ჟანრის დამფუძნებლებად ქცეულიყვნენ, გადაეხვიათ გატკეპნილი შარაგზებიდან და საკუთარი, უცხო ბილიკებით დაეწყით სვლა. მათ სხვებიც მიჰყვნენ უკან და ეს უსიერი ბილიკები თანდათანობით ახალ შარაგზებად გატკეპნეს.

ფანტასტიკური ლიტერატურის ჟანრს, შეიძლება ითქვას, სამი ასეთი წინამძღოლი: მერი შელი, ჟიულ ვერნი და ჰერბერტ უელსი ჰყავდათ. არცერთი მათგანის სახელი ქართველი მკითხველისთვის უცხო არ არის. ბავშვობაში სწორედ ამ მწერლებმა გვაზიარეს საშინელებათა, სათავგადასავლო თუ სამეცნიერო-ფანტასტიკურ ნაწარმოებებს. ამჯერად სწორედ ჰერბერტ უელსზე ვისაუბრებთ.

ალბათ, არაა შემთხვევითი, რომ სამეცნიერო-ფანტასტიკური ლიტერატურის პატრიარქი, მისტერ უელსი სწორედ დიდ ბრიტანეთში დაიბადა – ევროპის იმ ნაწილში, რომელიც სამრეწველო-ტექნიკური (და არა მხოლოდ ამ) კუთხით ყველაზე მეტად დანინაურებული გახლდათ (შედარებისთვის, 1861 წელს, როდესაც რუსეთის იმპერიაში ბატონყმობის გაუქმება დაიწყო, ლონდონში მეტროპოლიტენის პირველი ხაზი გაჰყავდათ) და, მაშასადამე, ტექნოკრატიული ფონი მსგავსი ლიტერატურული ჟანრის შექმნისთვის სათანადო გახლდათ. ვიქტორიანული განათლების სისტემამ, რომელმაც დაწყებითი და საშუალო განათლება იმპერიის ყველა ქვეშევრდომისთვის სავალდებულოდ აქცია, განათლების დონე მასიურად ამაღლა. ლიტერატურულ სალონებში მოდური გახდა საუბრები არა მხოლოდ ლიტერატურაზე, უკანასკნელ მოდებსა თუ პოლიტიკურ ინტრიგებზე, არამედ ტექნიკის უკანასკნელ მიღწევებსა თუ ახალ სამეცნიერო წარმოდგენებსა თუ თეორიებზე. მეტიც, მსგავსი განხილ-

ვები ნელ-ნელა გასცდა არისტოკრატისა თუ ბურჟუაზიისთვის განკუთვნილ სალონებს და მოსახლეობის ფართო მასებს მოედო. სწორედ ამ დროს, როდესაც დიდ ბრიტანეთში და შემდეგ ევროპაში ტექნოკრატიული ცივილიზაცია მთელი ძალ-ღონით იფურჩქნებოდა და მოსახლეობის სოციალურ-კულტურული ცხოვრების დონე გეომეტრიული პროგრესით განუწყვეტლივ უმჯობესდებოდა, 1866 წლის 21 სექტემბერს, კენტის საგრაფოს ქალაქ ბრომლიში (დღეს ლონდონის სამხრეთ-აღმოსავლეთი გარეუბანი), მეზალის, მოგვიანებით კი ფაიფურით მოვაჭრისა და მოახლის ოჯახში დაიბადა ჰერბერტ უელსი.

უელსების ნაბოლარა ვაჟი ცელქი და მოუსვენარი იყო. რვა წლის ასაკში პატარა ჰერბერტმა ფეხი მოიტეხა. სწორედ ამ ტრავმამ უბიძგა ბიჭს წიგნებისკენ. ოჯახის ფინანსური საქმეები მაინცადამაინც კარგად არ მიდიოდა, რის გამოც ბიჭს ადრეული ასაკიდან მოუწია მუშაობის დაწყება. 1888 წელს უელსმა დაამთავრა ლონდონის უნივერსიტეტი ბიოლოგიის განხრით. თავისი სპეციალობის გარდა, უელსს სხვადასხვა სფეროში მოუწია მუშაობა: იყო აფთიაქარი, მასწავლებელი. მაგრამ, რაც მთავარია, იყო ცნობილი ბიოლოგის, თომას ჰექსლის ასისტენტი.

1895 წელს გამოვიდა 29 წლის უელსის პირველი მნიშვნელოვანი მხატვრული ნაწარმოები, „დროის მანქანა.“ გამოსვლისთანავე წიგნმა მთელს ბრიტანეთში ფურორი მოახდინა და ელვის სისწრაფით გავრცელდა ევროპასა და ამერიკაში. სწორედ ამ წიგნში, აინშტაინამდე ათი წლით ადრე, ჰერბერტ უელსმა გამოთქვა იდეები ჩვენი სამყაროს ოთხგანზომილებიანი მოწყობის, სივრცე-დროითი კონტინუუმის არსებობის და ფარდობითობის შესახებ. უნდა ითქვას, რომ წიგნზე იმხელა მოთხოვნა გაჩნდა, რომ მაღაზიებში მისი პოვნა თითქმის შეუძლებელი იყო. წიგნმა უელსს საყოველთაო პოპულარობა მოუტანა. წიგნი უამრავ ენაზე ითარგმნა. მის მიხედვით შეიქმნა არაერთი სპექტაკლი, რადიო და ტელედადგმა, გადაიღეს არაერთი ფილმი. სწორედ ამ ნაწარმოებმა დაუდო საფუძველი დღევანდელ დღემდე ფრიად პოპულარულ იდეას დროში გადაადგილების შესახებ. ქართველი მკითხვე-

ელისთვის ასე ნაცნობი წიგნის აღწერით თავს არ შეგანყენო. საკმარისია ითქვას, პირველად სწორედ ამ წიგნში გამოითქვა ვარაუდი, რომ სამეცნიერო-ტექნიკური პროგრესი საზოგადოებრივი კეთილდღეობის უპირობო გარანტიას სრულიადაც არ წარმოადგენს და ტექნოკრატიულ მიღწევებს სიფრთხილად უნდა მოვეპყროთ, რათა საზოგადოება დარტყმის ქვეშ არ აღმოჩნდეს.

უელსის ნაწარმოებები, გარდა იმისა, რომ დახვეწილი და ტექნოკრატიული, ხისტი სამეცნიერო-ფანტასტიკური სტილით გამოირჩევა, ამასთან ერთობ წინასწარმეტყველურიც აღმოჩნდა. მათ შორისაა 1898 წელს გამოსულ უელსის „მაგნუმ ოპუსი“ – „სამყართა ომი,“ რომელმაც ჰერბერტ უელსს არა მხოლოდ პოპულარობა, არამედ საყოველთაო აღიარება მოუტანა. ეს ორი ნაწარმოები, „დროის მანქანა“ და „სამყართა ომი“ დღემდე სამეცნიერო-ფანტასტიკური ლიტერატურის ჟანრის ფუძემდებლურ, კლასიკურ ნაწარმოებებად მიიჩნევა. უნდა ითქვას, რომ ორივე მათგანი თარგმნილია ქართულ ენაზე.

სწორედ ამ ნაწარმოებში, პირველ მსოფლიო ომამდე, გერმანელების მიერ იპრიტის და ბრიტანელების მიერ ტანკების გამოყენებამდე თითქმის ოცი წლით ადრე უელსმა იწინასწამეტყველა ბრძოლა მომწამვლელი აირებით, შეჯავშნული ტექნიკით, ავიაციით და სპეციფიკური სხივური იარაღით, რომელსაც დღეს ლაზერის სახელწოდებით ვიცნობთ. ამავდროულად ნაწარმოებში გამოითქვა პირველად იდეა დედამიწაზე უცხო ცივილიზაციის წარმომადგენელთა აგრესიული შემოჭრის შესახებ, რომელიც მოგვიანებით სამეცნიერო ფანტასტიკის ერთ-ერთ ყველაზე გავრცელებულ თემად იქცა.

ნაწარმოებს უზარმაზარი გამოსხაურება მოჰყვა. 1938 წელს ამერიკელმა კინორეჟისორმა, ორსონ უელსმა (ჰერბერტ უელსის ვაჟმა), ნაწარმოების რადიოდადგმა შექმნა, რომლის მოქმედება ამერიკის შეერთებულ შტატებში გადაიტანა. გადაცემა რეპორტაჟის, პირდაპირი ეთერის სახით იყო წარმოდგენილი (რასაც ახლა „მოდელირებულ ქრინიკას უწოდებენ“), რის გამოც რადიოდადგმას შეერთებული შტატების რიგ რაიონებში მასო-

ბრივი არეულ-დარეულობა და პანიკა მოჰყვა. სხვათა შორის, იგივე განმეორდა 1949 წელს ქალაქ კიტოში, ეკვადორის დედაქალაქში, სადაც ასეთივე რადიოდადგმა განახორციელეს (განრისხებულმა მოქალაქეებმა დედაქალაქის რადიოსადგური დაარბიეს, – დაიღუპა 6 ადამიანი).

მსგავსი წინასწარმეტყველური იდეები გვხვდება რომანებში „როდესაც მძინარე გაიღვიძებს“ და „ომი ჰაერში.“ 1905 წელს უელსმა წამოაყენა გონიერი ჭიანჭველების იდეა ნაწარმოებში „ჭიანჭველათა იმპერია“ (რომელმაც დიდი გავლენა მოახდინა ცნობილ ფრანგ ფანტასტზე, ბერნარ ვერბერზე ტრილოგია „ჭიანჭველებზე“ მუშაობისას.). ხოლო 1914 წლის ნაწარმოებში „განთავისუფლებული სამყარო“ აღწერილია მეორე მსოფლიო ომი, რომელიც იწყება 40-იან წლებში და მთავრდება ატომის დაშლის პრინციპზე მოქმედი ატომური ბომბის (ნაწარმოებში ზუსტად ეს სახელწოდებაა გამოყენებული) გამოყენებით, რომელსაც თვითმფრინავიდან აგდებენ. ვფიქრობთ, აქ კომენტარები ზედმეტია.

1923 წელს უელსმა ასევე პირველმა წამოაყენა პარალელური სამყაროების არსებობის იდეა ნაწარმოებში „ადამიანები, როგორც ღმერთები“. ეს იდეა მოგვიანებით არაერთმა ფანტასტმა აიტაცა. მაგალითად აიხეკ აზიმოვმა თავის გახმაურებულ ნაწარმოებში „თავად ღმერთები“. უელსს ეკუთვნის „ანტიგრაფიტაციის“ ცნებაც („პირველი ადამიანი მთვარეზე“), ასევე „დროის დამაჩქარებლის“ და ბევრი სხვა.

ფანტასტიკურმა ნაწარმოებებმა უელსს დღევანდელი საზომითაც კი წარმოუდგენელი პოპულარობა, უზარმაზარი ტირაჟები, ხელშეკრულებები, ლექციები და მოგზაურობები, საბოლოო ჯამში კი ფუფუნებით ცხოვრება მოუტანა. მწერლის არნახულ პოპულარობას იმანაც შეუწყო ხელი, რომ ეს ჟანრი ევროპისთვის ფაქტიურად უცხო იყო – თუ ჟიულ ვერნის ნაწარმოებებს არ ჩავთვლით, რომელიც ხისტი სამეცნიერო-ფანტასტიკისგან განსხვავებით, უფრო სათავგადასავლო და პოპულარული ენით გადმოცემული სამეცნიერო თხრობა გახლდათ. უელსის სახელი ყველგან პირზე ეკერათ. უელსს ლამისაა პოლიტი-

ილია ბაბუნაშვილი

ვინ არის ღმერთი?

I

კური დიდების შარავანი მოსავდა ევროპის და ამერიკის საშუალო და დაბალი სოციალურ ფენების წარმომადგენელთა თვალში. უნდა ითქვას, რომ უელსი თავს სოციალისტად მიიჩნევდა, თუმცა მარქსიზმს აკრიტიკებდა. მონაწილეობდა ბრიტანეთის პოლიტიკურ ცხოვრებაში. ახლო ურთიერთობა ჰქონდა ბერნარდ შოუსა და უინსტონ ჩერჩილთან. მიუხედავად იმისა, რომ მოგვიანებით ჩერჩილი და უელსი ერთმანეთს პოლიტიკურ ოპონენტებად ექცნენ, კარგი ურთიერთობა სიცოცხლის ბოლომდე შეინარჩუნეს.

სწორედ უელსის მემარცხენეობა (მარქსიზმისადმი მისი არაორაზროვნად უარყოფითი დამოკიდებულების მიუხედავად), აღმოჩნდა მიზეზი იმისა, თუ რატომ უყვარდათ უელსი ყოფილ საბჭოთა კავშირში. უელსმა რამდენჯერმე იმოგზაურა რუსეთში. პირველად 1914 წელს, მეფის დროს, მეორეჯერ 1920 წელს, საბჭოთა რუსეთში, შემდეგ 1923 წელს, როდესაც ოფიციალურად ჩამოყალიბდა საბჭოთა კავშირი. და ბოლოს, 1934 წელს. მას ჰქონდა შეხვედრები ლენინთან და სტალინთან. საბჭოთა კავშირში მისი წიგნები ლამისაა მილიონიანი ტირაჟებით იბეჭდებოდა და თითოეულ საბჭოთა ოჯახს თავის ბიბლიოთეკაში უელსის ერთი ნაწარმოები მაინც მოეძეებოდა.

უელსმა სამეცნიერო ფანტასტიკის განვითარების საქმეში უზარმაზარი წვლილი შეიტანა. მომდევნო პერიოდის ფანტასტიკებმა მისტერ უელსისგან არაერთი თემა თუ იდეა ისესხეს და განავითარეს. სიცოცხლის ბოლო პერიოდში უელსი ძირითადად რეალისტური ჟანრის ნაწარმოებებს ქმნიდა, რომლებიც შედარებით ნაკლებადაა ცნობილი.

უელსი გარდაიცვალა 1946 წლის 13 აგვისტოს, 79 წლის ასაკში. ანდერძის თანახმად მისმა ვაჟიშვილებმა სახელოვანი მამის სხეულს კრემაცია ჩაუტარეს და ფერფლი ლა-მანშის სრუტეს მოაბნიეს. 1970 წელს საერთაშორისო ასტრონომიულმა კავშირმა თავის კონგრესზე მთვარის უკანა მხარეზე ერთ-ერთ კრატერს სამეცნიერო-ფანტასტიკის პატრიარქის სახელი მიანიჭა.

დათო ჯაში გონს უცნაურ პალატაში მოეგო — ოთხივე... არა, ექვსივე... თუ ხუთივე... მოკლედ, ყველა კედელი შუშის იყო. განა ჩამუჭებული, ჩვეულებრივი, გამჭვირვალე შუშის. დათო სანოლში იწვა და ვენაში წვეთოვანი ჰქონდა შეერთებული. მრგვალი... არა, ცილინდრული... არა, კუბური ფორმის ჭურჭელი საიდანაც მილში სასიამოვნო მწვანე ფერის ბლანტი სითხე მოედინებოდა, ჰაერში ლივლივებდა. პალატას ლირიკული, მონოტონური ბგერა ავსებდა. დათომ გაიფიქრა, რომ ეს უწყვეტი ზუზუნი გაცილებით სჯობდა მისი საყვარელი “Dark Side”-ის შესავალს და საერთოდ, „პინკ ფლოიდის“ ყველა მელოდისა. განძრევა ეზარებოდა. თავს კარგად გრძნობდა. ხედავდა, რომ პალატაში ამ ბგერისა და წვეთოვანის მეტი არაფერი იყო, ხოლო თავად პალატა უზარმაზარ, უფრო სწორად კი უსასრულო დარბაზში ეკიდა. ზემოთ, ქვემოთ, მარჯვნივ, მარცხნივ და კიდევ რამდენიმე სხვა მხარეს, ყველაფერი კარგად ჩანდა. ნესით, უნდა დაინტერესებულყო, აქ როგორ მოხვდა, მაგრამ გადაწყვიტა, ამაზე სხვა დროს ეფიქრა. თვალეები დახუჭა, უნდოდა მონოტონური ბგერა ბოლომდე შეეგრძნო. აზროვნება კი არ სურდა... ან არ შეეძლო.

— არა, არა, თვალეებს ნულარ დახუჭავ! — ჩაესმა ხავერდოვანი ხმა, — პირიქით, ცოტა ხნით უნდა გააქტიურდე.

„მაშინ, ეს საკაიფო ზუზუნი გამორთეთ,“ — ფიქრის ბორძიკით უპასუხა დათომ, ისე რომ ხმა არ ამოუღია.

— გაახილე თვალეები! — გაიმეორა ხავერდოვანმა ხმამ.

გაახილა. პალატაში არავინ იყო. მიმოიხედა. გარეთ, უსასრულო დარბაზში, უამრავი ადამიანი საქმიანობდა. პირდაპირ ჰაერში დადიოდნენ, სხვადასხვა დონეზე, იატაკის გარეშე. ზოგი ადიოდა, ზოგი — ჩადიოდა. ბევრი

მონიტორთან იჯდა... უსკამოდ. ზოგიც კიდეც სხვა რაღაცით იყო დაკავებული, უბრალოდ, ჯაშმა ყველაფერი უცბად ვერ გაარჩია.

„ეტყობა, იატაკები პროსტო არ ჩანს“, – გაიფიქრა. ფიქრი აღარ დაბმია. ზანტად წამო-ჯდა სანოლზე.

– საერთოდ არ არის! — უთხრა ხავერდო-ვანმა.

– რა?

– იატაკები.

– ვა...

სასიამოვნო ბგერა ისევ ნეტარი ძილისკენ ექაჩებოდა.

– ჩამოყავი ფეხები. ავად კი არა ხარ.

– ეს საკაიფო ზუზუნი მაქლიავენს.

– არა უშავს. ეს პროგრამა თითქმის უკვე ჩაგიტვირთე. მერე სხვა უნდა დაგიყენო.

უცებ, დათოს მოეჩვენა, რომ მიხვდა, ვინც ელაპარაკებოდა. სანოლიდან ფეხები ჩამოჰყო, ოდნავ წელშიც გაიმართა. თვალები მოჭუტა, კარგად რომ დაენახა. რატომღაც, პალატიდან მოშორებით, დაახლოებით ორმოცდაათ... არა, ათ... არა, ოცდახუთ მეტრში, მონიტორთან, მისკენ ზურგით მჯდომ მსუქან, მელოტ კაცს მიაქცია ყურადღება. კაცი გაფაციცებული მისჩერებოდა მონიტორს და ჰაერს თითებს აჭერდა, ეკრანზე კი ფერები იცვლებოდა. მეტი არაფერი. თუმცა, ამსიშორიდან რას გაარჩევდი.

– სწორად მიხვდი. მე გელაპარაკები, – ისევ გაისმა ხავერდოვანი ხმა, – ეს კი იმას ნიშნავს, ჩემო კარგო, რომ ახალი თანამშრომლების შერჩევამ არასდროს ვცდებით.

– მე ვარ ახალი თანამშრომელი?

– ხო, შენ. არაფერზე ინერვიულო, თან-დათანობით აგიხსნი ყველაფერს.

დათო წამოიზლაზნა. ოთახში გაიარ-გამოი-არა. წვეთოვანი თან დაჰყვებოდა.

– რაო, რა თქვი? რა ჩამიტვირთე?

– როგორ გითხრა... დაახლოებით „ვინ-დოუზს“ ვაყენებ. უფრო სწორად, „ვინდოუზი“ უკვე დაგიყენე და ახლა პროგრამებს ვტვირ-თავ.

– მე რა, კომპიუტერი ვარ?

– აბა?!... თან, რაკი მალევე მიხვდი ამდენ ხალხში რომელი გელაპარაკებოდა, როგორც ჩანს, ძალიან მაგარიც.

ჯაში გაჩუმდა.

„ისე, მართლა. ეს ტიპი ხომ შორს ზის, ზუ-რგით. პირის მოძრაობას მე ვერ ვხედავ და სახეში არ მიყურებს...“ – კეფის ფხანით ისევ სანოლზე ჩამოჯდა. ამკარად უკეთ აზროვნებ-და. ალბათ იმიტომ, რომ მათრობელა ზუზუნი შეწყდა.

– მართალია, – უპასუხა მსუქანმა მელოტმა, – და, საერთოდ, სულაც არ არის აუცილებელი ხმამაღლა ილაპარაკო. რა თავს იკლავ? ხომ ხედავ, შენი გაფიქრებულიც კარგად მესმის. მეც ფიქრით ვპასუხობ. უი, უი, პროგრამა ჩატივრთულა. ახლავე დაგიყენებ ახალს.

დათომ დაინახა, რომ მსუქანი წამოდ-გა, მონიტორი ცხვირსახოცივით დაკეცა, პერანგის ჯიბეში ჩაიდო და მისკენ გამოემარ-თა.

„ერთი, შეფთან შევალ. მეგონი დროა ბრა-ზილიელებმა ქვეყანაში რკინიგზის მშენებ-ლობას სერიოზულად მიხედონ. კოეფიციენტი ერთს უახლოვდება“, – მოესმა.

– რა შუაშია ბრაზილია?

– მე არ მითქვამს, – უთხრა ხავერდოვანმა. ჯაში დაიბნა. მიმოიხედა. მსუქანი მისკენ მოაბიჯებდა და კეთილად ილიმებოდა.

„47 დღეში, ინდონეზიაში, ისევ მინისძვრა იქნება. ცუნამიც. ის ბავშვი, სახელად სურია ვიდჯაჯა, ხომ არ გაგვერიდებინა იქაურო-ბას?“

– არც ეს მითქვამს. მე შენსკენ მოვდივარ. აქ ყველას თავისი საქმე აქვს.

დათომ გამჭვირვალე იატაკს ქვემოთ ჩაიხე-და. ქერა ქალი ნერვიულად ისრესდა ნიკაპს.

„რა ვუყო ამ ვიდჯაჯას? სადმე წაყვანაც არ ივარგებს“.

პალატის კარი გაიღო. მსუქანი და მელოტი ფართე ღიმილით შემოვიდა.

– ფიქრების გაფილტვრა უნდა გასწავლო, თორემ ყველას თუ უსმინე, გაგიჟდები. ახ-ლავე ჩაგიტვირთავ მაგ პროგრამასაც. გამო-მიშვირე ხელი.

ჯაში დაემორჩილა. მსუქანმა ძველი წვეთო-ვანი საოცარი ოსტატობით გამოაძრო და ახ-ალი შეუერთა, უფრო სწორედ მიადო. გამ-ჭვირვალე, გრძელი შლანგის ბოლო ჰაერში აიპრიხა და უფერო სითხით სავსე ჭურჭელი გამოებერა. პალატაში მონოტონური ყლარუნი გაისმა.

– ეს მუსიკა არ ვარგა.

– არც ის იყო მუსიკა და არც ეს.
„მესამე განყოფილების საყურადღებოდ. ევროპაში თერთმეტი მილიონ სამასსამოცდახუთი ათას ოცდაშვიდი კაცი კუჭშია შეკრული. დააკვირდით პროცესის დინამიკას. შესაძლოა ჩარევა გახდეს საჭირო“.

– ფუ, შენი!

– დანყნარდი. ხომ გითხარი, მალე ისწავლი ფიქრების გაფილტვრას, – გაელიმა მსუქანს.

– კი მაგრამ, სად ვარ?! — იკითხა უცებ დათომ და მიხვდა, რომ ეს კითხვა, წესით, გამოფხიზლებისთანავე უნდა გასჩენოდა.

– იქ, საიდანაც დედამინა იმართება. შენ, ჩემი არ იყოს, სანამ ხალხთან ცხოვრობდი, ეტყობა გეგონა, რომ ყველაფერი თავისთავად, ფიზიკის, ქიმიის, და რალაც სხვა კანონების შესაბამისად მიმდინარეობს, არა? არა, ჩემო დათო, თავისით არაფერი ხდება. მართვა უნდა ყველაფერს.

– არაფერიც არ მეგონა. ამაზე საერთოდ არ მიფიქრია.

– უცნაურია. არადა, მაგარი ხარ. დიდი ხანი გაკვირდებოდით და ზუსტად ვიცით, რომ ამ საქმისთვის ხარ ზედგამოჭრილი.

„ევრიკა! დადგინდა! კარგი სიმფონია კიდევ 63 წელი არ არის საჭირო. დედამინაზე ბადრიჯნის, ყაბაყის, კიტრის და სხვა ორლებნიანთა მოყვანას შეუშლის ხელს. შეიძლება ამ კლასში შემავალ ოჯახთა ნახევარი სულაც გააქროს, რის გამოც, სამხრეთ ამერიკაში, ტოქსიკური სარეცხი ფხვნილების მოხმარება ნორმას გადააჭარბებს“, – ტაში შემოჰკრა პალატის გვერდით ერთბაშად სამ მონიტორთან მიმჯდარმა, ყურსასმენებიანმა ხუჭუჭა ახალგაზრდამ, ნამოიჭრა, მონიტორები დაგრაგნა, ილიაში ამოიჩარა და სადღაც გაიქცა.

– დროზე დამიყენეთ რა ეს ფილტრი! — ცოტა არ იყოს გაღიზიანდა ჯაში, მაგრამ მსუქანი უკვე კარში გადიოდა, უკან აღარ მოუხედავს.

– მერე მოვალ, როცა საჭირო იქნება. თუ რამე გენდომება მკითხე, – შემოჰფიქრა ზურგიდან.

„უი, ნეტავ, ჩემები როგორ არიან?! ალბათ, მეძებენ და გულს ასკდებიან, სანყლები.“

– შენი აქ გადმოყვანიდან დედამინის დროით უკვე ორმოცდასამი წელიწადია გასუ-

ლი, ასე რომ, მაგაზე ნულარ ინერვიულებ, – მიიღო პასუხად.

ასეთი რამის გაგონებაზე დათო ჯაში, ალბათ, უნდა დაზაფრულიყო, მაგრამ ეს ამბავი მხოლოდ ცნობად მიიღო.

– კაროჩე, ყველა გზა მოჭრილი ყოფილა, რა. კი მაგრამ, სად ვარ, სადმე ღმერთის ოფისში?

მსუქანმა კაცმა ხავერდოვანი ფიქრით გადაიხარხარა.

– ოი, ღმერთო ჩემო. ჩვენ მხოლოდ და მხოლოდ დედამინის მართვისა და პროცესთა დაგეგმარების სამსახურში ვართ, მეტი არსად.

– კი მაგრამ, ღმერთი?

– რა ვიცი, მე. ღმერთის არსებობა, ჩემო კარგო, რწმენის საკითხია.

დათო რამდენიმე წუთით დადუმდა. შემდეგ დაიძაბა და თვალსმოფარებულ მსუქანს რომ გაეგო, შეძლებისდაგვარად ხმამაღლა გაიფიქრა.

– და აქაური შეფი ვინ არის? ადამიანია თუ ვინმე... ანგელოზი?

– რასაკვირველია, ადამიანი... რაებს კითხულობ, ხომ გითხარი, დედამინის მართვისა და პროცესთა დაგეგმარების სამსახურში აგიყვანეთ, წირვაზე კი არ ხარ.

– და ამ ადამიანს თავისი შეფები ჰყავს?

– კი, მას და დირექტორატის რამდენიმე წევრს აქვთ კავშირი ირმის ნახტომის ერთ-ერთი ქვეგანყოფილების მართვის ცენტრთან. ისე, რომ იცოდე, ადამიანები იმ ცენტრის წარმომადგენლებს ვერც კი ხედავენ. ისინი არამატერიალურ ცივილიზაციას ეკუთვნიან.

– და იქნებ, სწორედ იქ არის ღმერთი.

– კაცო, ხომ გითხარი, ღმერთი რწმენის ამბავია-მეთქი. მართლა კარგად შეგარჩიეთ. უკვე რამდენი და რანაირი კითხვები დამისვი. შენ ადგილას სხვას ან შეეშინებოდა, ან ტირილს მოჰყვებოდა, – ამდენი წელიწადი თუა გასული, ჩემები ცოცხლები აღარ იქნებიანო და რალაც ასეთი... იცი? შენ დღეში რომ ვიყავი, დაბნეულობისგან არსენალის და ვულვერჰემპტონის თამაშის ანგარიში ვიკითხე, როგორ დამთავრდა-მეთქი.

– ინგლისელი ხარ?

– ჰო.

– და მე რატომ არ ვიკითხე ჩემების ამბავი? ან რატომ არ შეეშინდა?

– მე რა ვიცი. ალბათ, იმიტომ, რომ მაგარი ხარ. ოღონდ, თავიდანვე ნუ იფიქრებ, რომ შესაძლოა ღმერთი შენ ხარ. არ გინდა. არ ივარგებს.

„ვისკონსინში სასწრაფოდ სერიული მკვლე-
ლია საჭირო. აუცილებელი არ არის, სექსუალ-
ური მანიაკი იყოს. ნაყინის დამტარებელი თუ
იქნება, აჯობებს“, – ჩაერია საუბარში ვილაციის
საქმიანი ამონაფიქრი. ჯაშმა აიხედა. პალატის
ზემოთ, სათვალთან კაცს შუბლი შთამბეჭდა-
ვად შეეჭმუნა.

– გეხვეწები, რა, ფილტრის ამბავი დამიჩ-
ქარე...

– ყველაფერი თავის დროზე იქნება...

...დათო ჯაშს ძილი მოერიდა.

– ისე, ხომ შეიძლება, რომ მართლა მე ვარ
ღმერთი, ესენი კი ამის გაგებაში მეხმარები-
ან... – გაიფიქრა, მაგრამ გადალლილმა აზრი
ველარ განავითარა. ის გამჭვირვალე ოთახში
გულაღმა იწვა და ფშვინავდა.

პოროტაჟის პლანეტა

უამრავი ყუმბარა ცვიოდა. ისინი პლანე-
ტის ზედაპირს ენარცხებოდნენ და სკდებოდ-
ნენ. ზედაპირი გამსკდარ ყუმბარათა შიგ-
თავსმა დაფარა. მისი უცხო სუნი ხომალდშიც
კი აღწევდა. ილუმინატორიდან ჩანდა, რომ
პლანეტაზე განთხეული შიგთავსი ორგან
შემზარავ ნაკადებად გაერთიანებულიყო და
სამყაროს დაქვევით ემუქრებოდა. ავი ღრი-
ანცელი იდგა. ყუმბარათა ვარდნისა და სკ-
დომის ხმას, სხვა მრავალი უცხო და ძრწოლ-
ვისმომგვრელი ხმაურიც ერთვოდა. კაპიტანმა
ყველა ფილტრის ჩართვა ბრძანა. ფილტრები
უკიდურესი სიმძლავრით მუშაობდნენ, მაგრამ
თავიანთ ფუნქციას სრულყოფილად მაინც
ვერ ასრულებდნენ. ეკიპაჟი ახალ, უცხო და
ბოროტ გარემოს მხედველობითაც გრძნობ-
და, ყნოსვითაც და სმენითაც. კაპიტანი ვა-
ჟაკაცურად იდგა, შემართული იძლეოდა გან-
კარგულებებს, მაგრამ დრო რომ ჰქონოდა,
ალბათ, ისიც სხვებივით დაწყევლიდა იმ წამს,
როდესაც სივრცით რუკაში რაღაც შეიცვალა
და ხომალდმა გეზი დაკარგა. აშკარად, პრო-
გრამამ აურია. შეცდნენ, ტექნიკას ბოლომდე
რომ ენდნენ. კოორდინატთა ერთი ძველებუ-

რი მთვლელი და მართვის მექანიკური პულტი
უნდა დაეტოვებინათ.

გარშემო კი საშინელება ტრიალებდა. დამ-
ცავი ველი ყუმბარებს ხომალდზე დაცემის
საშუალებას არ აძლევდა, მაგრამ რყევას ვე-
რაფერს უშვებოდა. ამას ცალი მხრიდან
პერიოდულად მოვარდნილი გრიგალი ემატე-
ბოდა. გრიგალს ძლიერი შხუილიც სდევდა,
რომელსაც გვერდიდან დაშენილ ყუმბარათა
ნიაღვარი ემთხვეოდა. რადარებმა დააფიქ-
სირეს, რომ პერიოდულ გრიგალთან ერთად
სივრცეს უზარმაზარი ჩრდილიც ჩაუქროლებ-
და. როგორც ჩანს ჩრდილი, გრიგალი, შხუი-
ლი და გვერდიდან მოყრილ ყუმბარათა ნაკადი
ერთმანეთთან იყო კავშირში.

– კაპიტანო, იქნებ, გავერიდოთ აქაურობას?

– გაბედა შტურმანმა, თუმცა, თავადვე ეჭვობ-
და, რომ სანამ ცენტრიდან სწორ მიმართულე-
ბასა და კოორდინატებს არ შეატყობინებდნენ,
ბრმად შორს გაფრენა უარესი იქნებოდა; ამ
ჯოჯოხეთურ სამყაროში კი უსაფრთხო ადგი-
ლი არსად ჩანდა – ასეთი, ხომალდის უახლეს-
მა აპარატურამ ვერ აღმოაჩინა.

ის იყო კაპიტანს შტურმანისთვის პასუხი
უნდა გაეცა, რომ ცენტრიდან მესიჯი მოვ-
იდა: „თქვენი ადგილმდებარეობა აღმოჩე-
ნილია. შეეცადეთ მხედველობიდან აღარ
დაგვეკარგოთ. სწორ კოორდინატებსა და ინტ-
სტრუქციებს სამ ნტჰავიში მოგანოდებთ.“

– სამ ნტჰავის, წესით უნდა გავუძლოთ, –
ჩაილაპარაკა შტურმანმა და უცებ შეამჩნია,
რომ ზემოდან ყუმბარების ცვენა ჯერ მკვეთ-
რად შენედა, შემდეგ კი შეწყდა.

– ოჰო, ეს კარგია! – ლოყა შეუთამამდა კა-
პიტანსაც.

ეკიპაჟის წევრებიდან ზოგმა ილუმინატორ-
ში გაიხედა. ზოგი სივრცული კამერიდან მონ-
იტორებზე გამოტანილ გამოსახულებას მი-
აშტერდა. ზემოდან ყუმბარები მართლა აღარ
ცვიოდა, სამაგიეროდ ჩრდილი, გრიგალი,
შხუილი და ყუმბარათა გვერდიდან ფრქვე-
ვა გრძელდებოდა. ორი შემზარავი ნაკადიც
ძველებურად მიედინებოდა, თუმცა... რაღაც
დადებითი ტენდენცია მაინც იგრძნობოდა ამ
ყველაფერში. თითქოს, ცოტა განათდა.

– ნაკადების სისწრაფე და ინტენსივობა
კლებულობს, – გაისმა დინამიკებში მესამე
განყოფილების მორიგის ხმა.

– როგორც ჩანს, ბრძოლა შენელდა. ორნახევარი ნტჰავიც უნდა გავძლოთ, – ჩაილაპარაკა კაპიტანმა.

დრო საშინლად ნელა გადიოდა. როდესაც ცენტრიდან ახალი კოორდინატების მიღებამდე ერთნახევარ ნტჰავიზე ოდნავ მეტიღა იყო დარჩენილი, ხომალდის წევრებმა ახალი ხიფათი აღმოაჩინეს. არა, ბოროტების პლანეტის წიაღიდან ამომძვრალი ექვსფეხა, მწერისმაგვარი დიდრონი არსებები იმდენად საშიში არ იყვნენ – როგორც კი პირველივე მათგანი ხომალდს მიუახლოვდა, კაპიტანმა აგრესიული მუხტის ჩართვა ბრძანა და მწერისმაგვართ მათკენ გამოსხედვის ყოველგვარი სურვილი გაუქრათ. სახიფათო ის იყო, რომ ზედაპირმა დაიწყო ზანზარი. კვლავ გადაიტვირთა კამერები და რადარები. მეორე, ანუ ანალიტიკის განყოფილებაში, სხვადასხვა ეკრანზე დიაგრამას დიაგრამა, მონაცემს მონაცემი ცვლიდა.

– თითქოს, უზარმაზარი ობიექტები ამოძრავდნენ, კაპიტანო. წარმოუდგენელი ზომის გამო თვალთ მათ აღქმას ვერ ვახერხებთ, მაგრამ რყევათა მიმართულების, შუქ-ჩრდილთა ვექტორისა და ბგერის ანალიზი გვაჩვენებს, რომ ის, რაც ახლა ჩვენ გარშემო ხდება, ყველაზე მეტად რაღაცის გადაადგილებას ჰგავს. ჯერჯერობით ვერაფრით დავადგინეთ, რა მოძრაობს, რაიმე ხელოვნური კონსტრუქცია, საბრძოლო-სატრანსპორტო საშუალება თუ ცოცხალი არსება. შესაძლოა, საბრძოლო ქვედანაყოფები იცვლიან დისლოკაციის ადგილს. ვაგრძელებთ მიუშობას ობიექტის ან ობიექტების იდენტიფიცირებისთვის, – პირადად მოახსენა ხომალდის უფროსს მეორე განყოფილების ხელმძღვანელმა.

კაპიტანს ახლა ოდნავ შესამჩნევად შეუთამაშდა წარბი.

– რაღაც უცხო ტრიალებს ჩვენს თავს, უჩვეულო, შეუსწავლელი... და პრობლემაც სწორედ ეს არის, – გაიფიქრა მან და დროის აღმრიცხველს დახედა. 0,9 ნტჰავი რჩებოდა, – ჰმ, უზარმაზარი საბრძოლო ტრანსპორტი?...

მეგასამყაროების შესახებ მას მხოლოდ ფანტასტიკური ჟანრის წიგნებსა და მეცნიერთა თეორიულ ნაშრომებში წაეკითხა. ჩამოჯდა, ბლოკნოტის ლილაკს დააჭირა თითი. მიკროფონი ჩაერთო.

– გამოსაკვლევი, რატომ არ მოხვედრილვართ ასეთ მოცემულობაში ადრე. როგორც ჩანს, გარკვეულ მიზეზთა გამო მხოლოდ ერთი ტიპისა და ჯგუფის მარშრუტებს ვირჩევდით. ან, შესაძლებელია, ცენტრში ჩვენზე გაცილებით მეტი იცინან, მაგრამ ინფორმაციას ასაიდუმლოებენ. ერთი ფაქტია, დღეს აქ აპარატურის შეცდომის წყალობით ამოვყავით თავი, – ჩაიწინა მან და ბლოკნოტი გამოართო.

წვიმამ კი გადაიღო. პეკინის გამზირზე ფეხით მოსიარულეები გამოჩნდნენ. ზოგი მარტო მიიჩქაროდა; იყვნენ წყვილებიც; მერე, სკოლის მოსწავლეთა ჯგუფმა ჩაიარა. გამზირის გასწვრივ, ჭადრების ძირში, ჭიანჭველები ამოძვრნენ მიწიდან. იმდენი არ იყო, დარბი რომ იცის, მაგრამ აქა-იქ, ფუსფუსებდნენ თავიანთთვის. ტროტუართან, ბორდიურს მიღმა, წყლის უკვე შემცივებული ნაკადი ლუკისკენ მიედინებოდა. მეორე ნაკადი, რომელიც ცუდად დაგებული ალსფალტის გამო, ყოველი წვიმის დროს ზედ ტროტუარზე ჩნდებოდა, შეწყდა. მისგან დიდი გუბე დარჩა. ერთადერთი, რაც სმოგში დამზრჩვალ ქალაქში არ შეცვლილა, მანქანების ნაკადი იყო. მიშხილებდნენ ავტომობილები და ტროტუარისკენ დაუდევრად აშხეფებდნენ ტალახიან წყალს.

– აუ, ბიჭო, ნახე, რა საკაიფო რაღაცა გდია, – უთხრა გრძელცხვირა, სასაცილო ბიჭმა ლიპიან კლასელს.

– მიდი, რა, კაცო, მომიკიდე! – მუჯლუგუნი ჰკრა მეგობარს ლიპიანმა. ბიჭები უკვე რამდენიმე თვე გულმოდგინედ მეცადინებდნენ სიგარეტის წევაში.

გრძელცხვირამ სანთებელა აანთო და ისევ ბორდიურისკენ მიტრიალდა, მაგრამ იქ ველარაფერი დაინახა. აბა, საიდან უნდა სცოდნოდა, რომ მისი ძმაკაცი სიგარეტის მოკიდებას 0,9 ნტჰავის მოუნდებოდა.

გაბა ნახუსრივილი

პატარა ზებრა (ზღაპარი)

შობის ღამე ახლოვდებოდა. ცაც უჩვეულოდ თეთრი იყო და თოვას აპირებდა. რატომღაც დღის განმავლობაში ძალიან დავიღალე, თუმცა დიდი არაფერი საქმე გამიკეთებია. პაპაჩემის დანატოვარ ტახტზე წამოვწეი და ტკბილად ჩამეძინა. ისე, როგორც ბავშვობისას. პაპას ფერადი ფანქრებით დახატული ზებრა მესიზმრა. უცნაური, სხვანაირი, პატარა ზებრა.

— ეი, გამარჯობა, — მიესალმა პატარა ზებრა წითელგულა ჩიტს, რომელიც ხის ტოტზე იჯდა და მხიარულად უსტვენდა.

— როგორ ხარ, გილოცავ, — უეცრად შეწყვიტა სტვენა.

— რას მილოცავ?

— დამდეგ შობას, რა თქმა უნდა, — გაიკვირვა ჩიტმა.

— ეეჰ, აღარ მახსოვდა, რომ შობა მოდის.

— რატომ? ისეთი რა დაგემართა? — შეწუხდა ჩიტი.

— აბა, როგორ? აღმოვაჩინე, რომ ყველა ზებრა თეთრია შავი ზოლებით

— მერე?

— როგორ მერე... მე კი შავი ვარ და თეთრი ზოლები მაქვს.

ჩიტმა ზებრა ყურადღებით აათვალიერ-ჩაათვალიერა.

— უი, მართლა, — თქვა გაკვირვებულმა, — მაგრამ რატომ ღელავ, ისეთი რა არის?..

— შენთვის ადვილია, — იწყინა ზებრამ.

— რა გწყინს, ისეთი რა გითხარი? ხო იცი, რომ ყველას მაინც... ყველას ძალიან გვიყვარხარ.

— მაღლობა, — წაიბურღლუნა პატარა ზებრამ და თავი ჩაქინდრა.

— იცი, რას გეტყვი? ღამით მესტუმრე და ჩემს დამზადებულ საშობაო საკენკზე დაგპატიჟებ. მგონი, ძალიან გემრიელი გამომივიდა. გელოდები, — მხიარულად ჩაუსტვინა და სახლისკენ გაფრინდა.

— ეეჰ, რატომ გავჩნდი ასეთი. არავის არ ესმის ჩემი, — დაიჩვილა თავისთვის.

ტყეში ერთი ყველასგან გამორჩეული დათვი ცხოვრობდა. ჩვეულებრივ, ზამთარში დათვები იძინებენ ხოლმე. ზამთრის პირს ისიც იძინებდა. მხოლოდ საშობაოდ ფხიზლობდა. შობას ეგებებოდა, თავლს გემრიელად მიირთმევდა და ისევ აგრძელებდა გაზაფხულამდე ძილს. ძალიან საინტერესო აზრები მოსდიოდა თავში. განსაკუთრებით, როცა საყვარელ თავლს შეექცეოდა. ამიტომაც ბრძენი, ფილოსოფოსი დათვი შეარქვეს. პატარა ზებრამაც მოიფიქრა და მასთან მივიდა, რა თქმა უნდა, თავის ზოლებზე ჰკითხა.

— ჰმ, ჩაფიქრდა დათვი, — ეს საკმაოდ რთული კონცეფციაა.

— ეგ რაღა? — გაიკვირვა პატარა ზებრამ.

— ხოოო, — ჩაფიქრდა ისევ დათვი. დინჯ მურა სახეზე მოისვა დიდრონი, ღონიერი თათი, — მაშასადამე, ეს არის, როცა რაიმეს აყალიბებ...

— რას აყალიბებ?

— ჭკვიანურ აზრებს, ცხადია... ხოო, სულ აღარ კითხულობენ წიგნებს ჩვენი ბავშვები, მაგრამ ხომ იცი, როგორ მიყვარხარ.

— ჩემი ზოლების ვერაფერი გავიგე და, აბა, რა უნდა ჩამოვაყალიბო? — იწყინა ზებრამ.

— ხოო, მაშასადამე, — ჩაფიქრდა ჩვეულებისამებრ დათვი, — ჰმ, მოდი ამალამ ჩემთან და ისეთი საშობაო თავლით გაგიმასპინძლდები, რომ ეს შენი ბრიყველი ზოლები სულ დაგავინყდეს...

იმედგაცრუებული ზებრა სახლში ბრუნდებოდა თავჩაქინდრული და დარდიანი. გზაზე ხნიერი კუ შემოხვდა. რა არ უნახავს ამ კუს ქვეყანაზე: ომი, მშვიდობა, შიმშილი, ფუფუნება, ღალატი, სიყვარული... ამბობდა, რომ პრესტორიული ხანაც კი ახსოვდა. მაგრამ

ამ შემთხვევაში მგონი ცოტა მეხსიერება და-
ლატობდა. თანაც ამ ბოლო დროს ერთი უც-
ნაური რამეც დასჩემდა, ცხოველები ადამი-
ანებს დაემსგავსნენ და ხმას არავის გავცემ,
სანამ ისევ არ გაცხოველდებიანო — დაიფიცა
და უყოყმანოდ შეასრულა. სულ დუმდა. არა-
ვის ელაპარაკებოდა. მაგრამ პატარა, დარდ-
იანი ზებრა უსაზღვროდ შეებრალა და თავის
ფიციც უმაღლ დაარღვია.

— რატომ ხარ ასე სევდიანი? დღეს დარ-
დი არ შეიძლება შვილო.

— რატომ? — ჰკითხა გულუბრყვილოდ
პატარა ზებრამ.

— შობა ღამე დგება...

რა თქმა უნდა, ზებრამ თავის ზოლებზე
ჰკითხა.

— ეს არ არის მთავარი, შვილო, — მიუგო
კუმ.

— აბა, როგორ?

— მთავარია, რომ კეთილი ხარ.

— მართლა, რატომ ვარ კეთილი? —
გაუკვირდა პატარა ზებრას, — მხიარულმა
ჩიტმა და ფილოსოფოსმა დათვამაც მითხრეს,
რომ ვუყვარვარ.

— აბა, როგორ? — გამოაჯაღრა თბილად,
— ხომ გახსოვს, რატომ ხარ კეთილი.

— რატომ?

— არ გახსოვს? მხიარულმა ჩიტმა საშო-
ბაო საკენკი დაკარგა, შენ კი ნამცხვარი აჩუქე.

— იფ, რა გემრიელი იყო. — ნერწყვი
მოადგა პატარა ზებრას.

— ფილოსოფოსი დათვიც, შობა ღამეს ვერ
იღვიძებდა და შენ გააღვიძე.

— ჰო, გაუხარდა და იმდენი თაფლი მაჭა-
მა... როგორ არ მახსოვდა, დაიმორცხვა პა-
ტარა ზებრამ, სირცხვილისაგან ისე განითლ-
და, რომ ზოლებიც აღარ უჩანდა, — თქვენ რა
სიკეთე გაგიკეთეთ?

— მე არ მჭირდება შენი სიკეთე... აუცილე-
ბელი არ არის ვინმემ სიკეთე გაგიკეთოს,
რომ გიყვარდეს. ხომ ხედავ, არავის ველაპა-
რაკებოდი და ხმა მარტო შენ გაგეცია, რადგან
ყველაზე კეთილი ხარ.

— მართლა ყველაზე კეთილი? — დაიბნა
პატარა ზებრა.

— ჰო, შვილო. ნურაფერზე დარდობ.
აიხედე მალლა, როგორი თეთრი, ნათელი ცაა.

მალე შობა გვესტუმრება და თოვლიც წამოვა.
სხვანაირად თეთრი თოვლი.

— ეი, მართლა რა კარგია, რომ სხვანაირი
ვარ... — გაიხარა პატარა ზებრამ.

ამ დროს გამეღვიძა. მომეჩვენა, რომ ასეთ
ბედნიერს არასოდეს გამღვიძებია. თითქოს,
უფალი მესტუმრა სიზმრად; ამ სხვანაირი, პა-
ტარა, კეთილი ზებრის სახით. ფანჯარაში გა-
ვიხედე, უკვე თენდებოდა, გარეთ სხვანაირი
სითეთრით თოვდა.

ნიმო ჭინჭარაული

ღამასტა

ცხელი, ცხელი ზაფხულის გავარვარებული
ღამე იყო, როცა პირველად ვულალატე ჩემს
ჩვევას და დილის მაგიერ, შუალამით, მაშინ,
როცა ირგვლივ ყველა სულიერი სიზმრის ბუ-
რუსში იყო გახვეული, სამყაროს საცქერლად
სახლიდან გავედი.

იმ დღეს ჭრიჭინობელებმაც კი უღალატეს
საკუთარ ჩვევას და დილიდანვე ამღერდნენ.

ღამით, კარის ზღურბლის გადაბიჯებისთა-
ნავე, მოვიხსენი თვალეზე აკრული მამიდი-
სეული ხილაბანდი, რომელსაც სამი დღის მან-
ძილზე ვატარებდი. პირველი, რაც შევიგრძენი,
სრული სიჩუმე იყო. ისეთი სიჩუმე, პირველი
თოვლის მოსვლისას რომ იცის. ისეთი სიჩუმე,
მხოლოდ მთამ რომ იცის. ისეთი სიჩუმე, რო-
გორიც მხოლოდ ადამიანის ფეხდაუდგმელ-
მა, საკრალურმა ბილიკებმა და სალოცავებმა
იციან.

არც ღობის მიღმა მოთქრიალე მდინარის
ხმა, არც ჭრიჭინობელების სიმღერა, არსაიდან
არავითარი ჩქამი არ ისმოდა. სამყარო განაბ-
ული და დამუნჯებული იყო, რომ ბოლომდე
მოეცა ჩემთვის ამ წუთების შეგრძნების სა-
შუალება.

და ყველაფერი ცისფერი იყო... სიბნელეში
ჩაძირული ხეებიც, ცაც, ჰაერიც კი.

„სამყაროს აღსასრულიც დამდგარა-თქო“,
გავიფიქრე და გული დამწყდა, რომ ამას
მოვესწარი.

– მორჩი! მეტი აღარ შემიძლია, ეს რა ქაჯობის ხასიათზე ხარ!

– ჩაცეცხლე, ჩაცეცხლე... და ენა დაიმოკლე. გრძელი გზა გვაქვს წინ და სანვავე გჭირდება, – პირში ძალით მასხამს მამიდა ცეცხლივით არაყს და მეორე ხელით მხრებზე თბილ ქურთუქს იცმევს.

– რა გრძელი გზა... ერთი საათია, რაც ჩამოვედი. თქვენთან სტუმრებს ასე მალე აპანდურებენ კარში?

ცალი წარბი ამინია, ზუსტად ისეთი ღიმილით, როგორც მხოლოდ მან იცოდა. ერთდროულად „როგორ მომენატრე მამაძაღლო“-სა და „ყოფას გიტყვებ“-საც რომ ნიშნავდა. ამდენი წლის შემდეგ მამიდასთან, მშობლიურ სოფელში ჩასულმა ვერც კი გავიგე, ასე უცებ როგორ ჩამაყარა ხახაში ცხელ-ცხელი, სახელდახელოდ მოდუღებული ხაჭოერბო, ჩამასხა ღმერთმა უწყის, რამდენი ჭიქა არაყი და ახლა ასე საშვილიშვილოდ გამოპრუტუნებულს სად და რატომ მიმათრევდა.

– მამიდა, ღამეა, – კიდევ ერთხელ ვცაადე წინააღმდეგობის განევა, მაგრამ შენც არ მომიკვდე, ქეროში წამავლო თავისი გაჩხიკული, თეთრი, ძვლებამოჩრილი ხელი და კარისაკენ მიბიძგა.

წავბარბაცდი და ბეტონის კედელს მივეხუტე. საგნები ერთმანეთში იზილებოდნენ. ცოტა ხნის შემდეგ ერთ საგანზე ვცაადე მხედველობის ფოკუსირება და სარკმლის რაფაზე საკმაოდ დიდხანს ვუცქირე ვარსკვლავისებრი ობობისა და ტარაკნის ორთაბრძოლას. არ ვიცი, რომელი მათგანის გამარჯვებით დამთავრდა, რადგან ისევ მწვდა კისერთან საყელოში წვრილი თითები და პირდაპირ ტერასაზე ამომაყოფინა თავი. სუფთა ჰაერის ნაცვლად მაშინვე თამბაქოს კვამლმა დამინვა სუნთქვა.

– ჩქარა, ჩქარა, მთვარის ამოსვლამდე უნდა მოვასწროთ! – ყურთან წამისისინა ისეთი მტკიცე ხმით, რომელსაც ბავშვობიდან ვიცოდი, რომ არ უნდა შევწინააღმდეგებოდი. ჰოდა, მეც უკანასკნელი ძალა დავატანე მუხლებს და მთვარეულივით ჩავუყევი კიბეებს. მალე ფეხქვეშ ღორღი შევიგრძენი და მივხვ-

დი, რომ უკვე ეზოს გავცდით და ნაკვეთებისკენ, შარაგზაზე მივაბიჯებდით.

– სად მივდივართ, იმას მაინც არ მეტყვი, ქალო? – ამოვილულულე.

პასუხად მარტო ჭრიჭინების ზუზუნი და უკან დარჩენილი რომელიღაც სახლის ეზოდან ძაღლის ყეფა მოისმა. თვალები ფართოდ რომ გავახილე, წინ მხოლოდ მამიდას შავი სილუეტი და მის ხელში ანთებული ციციანათელა დავინახე. დროდადრო ციციანათელას წოვდა, რომ უფრო აგიზგიზებულიყო და კარგად გაენათებინა ჩვენთვის გზა. მაჯაზე კვლავ მის ჩონჩხისებურ თითებს შევიგრძნობდი.

მგონი, მთელი ღამე ვიარეთ.

როცა მთვარე და მისი სილუეტი ერთმანეთს გაუსწორდნენ, მხოლოდ მაშინ შევჩერდით.

სულს ძლივს ვითქვამდი, გულის ბაგაბუგს ყელში ვგრძნობდი, ამოფრქვეულ არყის გემოსთან ერთად. გულიც მერეოდა, მაგრამ თავს ვიკავებდი. ბალახზე ჩამოჯდომა ვცაადე, უკანასკნელმა საღმა აზრმა მითხრა, რომ სიგრილე ცოტა გონს მომიყვანდა, მაგრამ უცებ გველნაკბენივით უკან დავიხიე და თავიც ველარ შევიმაგრე. წვივებით დავეცი მიწაზე და თვალი ველარ მოვწყვიტე მამიდას ჩრდილს, რომელიც ჩემგან მოშორებით, გორის თავზე შემდგარიყო და მთლიანად ღრუბლებში გახვეულიყო. მის ზურგსუკან ცა ჭექდა, ჩემს თავზე კი სილურჯეში ჩაჭედილი ვარსკვლავები ბრწყინავდნენ. მამიდას ციციანათელები...

– დედაშენს შეეპირდი, რომ არ დაგიგვიანებდი... ახვარი ბავშვი ხარ, პირობა გამატყხინე, ამდენ ხანს არ ამოხვედი! – გადმომძახა სასხვათაშორისოდ, ჩემკენ მოისროლა ჩამქრალი ციციანათელა და გრძელი საჩვენებელი თითით მანიშნა, მასთან მივსულიყავი.

დამბურძგლა, მაგრამ ურჩობა არც მიფიქრია. ძლივს ავფორთხდი, მუხლიც როგორც იქნა გავმართე. ახლოს რომ მივედი, სიბნელეში გავარჩიე მისი თვალები, ციციანათელებზე უფრო მანათობელი, ცისფერშუქიანი თვალები, რომლებიც, არ ვიცი, მთვარალს მომეჩვენა თუ არა, მაგრამ აშკარა სიბრაღულით მიცქერდნენ.

თავშალი მოიძრო და მიწაზე გამიფინა. მერე პატარა ბავშვივით დამსვა, თავისი ქურ-

თუკი გაიძრო, მომახურა და უცერემონიოდ დაეშვა გორიდან.

– აქ მტოვებ ქალო, სულ გააფრინე? – ენა დამება აღშფოთებისგან, მაგრამ თვალების ბრიალით მანიშნა „მანდ დარჩიო“ და მეც გამოვუტყდი თავს, რომ პროტესტის კი არა, განძრევის თავიც აღარ მქონდა. გულგახეთქილი ვუტყქერდი, როგორ უჩინარდებოდა სიბნელეში მისი გამხდარი სილუეტი და უკვე შორიდან მისწვდა ჩემს სმენას მისი მტკიცე ხმა:

– დედაშენს შევპირდი!

მონყევით ჩავემხე ბალახებში და მკვდარივით ჩამეძინა. ჩემგან რამდენიმე ნაბიჯზე კოკისპირულად წვიმდა.

დედა არ მახსოვდა. არ ვიცი, როგორ და რატომ გარდაიცვალა, მამას მასზე არასოდეს უსაუბრია. მისი სახელის ხსენება თითქოს აკრძალული იყო, ტაბუ ედო. სიმართლე ვთქვა, მუდმივ მივლინებებში ჩაკარგულ მამას ისე იშვიათად ვხედავდი, მშობლის აღქმასაც ვერ ვასწრებდი. ბავშვობა მამიდასთან გავატარე, სოფელში. არავის ვგონებვართ დედა-შვილი, მე ნახშირით შავი, შავთვალა ვიყავი, ის კი დედაჩემივით თეთრი და ცისთვალა. ხასიათითაც არაფერი გვიგავდა ერთმანეთს და მაინც, ამქვეყნად ყველაზე უკეთ მას ესმოდა ჩემი. ყოველთვის ესმოდა ჩემი. ბავშვობაში ზოგჯერ მეგონა, რომ ჩემი აზრების კითხვაც კი შეეძლო და როცა რაღაც დანაშაულს ჩავიდენდი, ვცდილობდი, ამაზე არ მეფიქრა. ის მაინც ხვდებოდა.

როგორი მახსოვს მამიდა... არანორმალური, ე.წ. „მამალი ქალი“ იყო. ასეთს სხვას არავის შევხვედრივარ. სოფლელებს არ უყვარდათ, ერიდებოდნენ და ეშინოდათ მისი. ზედმეტად პირდაპირი, უკმეხი და თავისი სიტყვის უკიდურესად გამტანი იყო. ზუსტად იცოდა, ვისთვის რა უნდა ეთქვა, რომ გაეჩუმებინა.

ოჯახი არ შეუქმნია. ზოგჯერ მეგონია, რომ არც უფიქრია ამაზე. მას შემდეგ, რაც მამა დედაზე დაქორწინდა და სოფელში ჩაიყვანა, ის და დედაჩემი საუკეთესო მეგობრები გახდნენ. ერთად ატრიალებდნენ თეფშებს, ერთად იხედებოდნენ ყავის ნალექში და ათასგვარ

მკითხავებთან თუ მჩხიბავებთან დადიოდნენ. დედას უნდოდა, წინასწარ სცოდნოდა, ეყოლებოდა თუ არა ბიჭი. ამბობდნენ, რომ მამიდაჩემი ჩემს მშობლებს მას შემდეგ დაემდურა, რაც გაიგო, რომ დედამ რამდენიმე აბორტი გაიკეთა, ისე არ უნდოდათ მათ გოგოს გაჩენა. ბედმა მაინც ისე ისურვა, რომ არა და არ ეყოლათ ბიჭი და ასე გამაჩინა ბოლოს ისევ გოგო – მე. ჩემს მშობიარობას კი თან გადაჰყვა.

მამიდამ მაშინვე ყველაფერი მიატოვა და სოფელში გადასახლდა. ჩემი აღზრდაც მან ითავა და როცა სკოლის ასაკი მომივიდა და მამაჩემმა ჩემი თბილისში წაყვანა გადაწყვიტა, სწორედ მაშინ მოსვლიათ საბოლოო კონფლიქტი. ისეთი საშინელი კონფლიქტი, რის შედეგადაც მამიდას საერთოდ შეუნყვეტია მასთან კონტაქტი.

არ უნდოდა მამიდას ჩემი გაშვება.

მეც სულ ორჯერ, თუ სამჯერ ჩავედი მთელი 10 წლის განმავლობაში.

იმ ღამეს კი, ჯგუფელებთან ერთად ექსკურსიიდან დაბრუნებისას გზად ჩემს სოფელზე გავიარეთ. ნაცნობი ადგილების დანახვისას უცებ შემომიღივინა სულში ბავშვობამ, უცებვე გავაჩერებინე ავტობუსი და მამიდასაც მოჩვენებასავით გამოვეცხადე.

კინალამ ჭკუიდან შეიშალა სიხარულით....

უცნაური სიხარული და სიყვარული იცოდა...

უცნაურადაც გამოხატავდა...

და ასევე უცნაურად აღმოვჩნდით იმ ღამით სოფლის განაპირა გორაკზე.

არ გამკვირვებია,... მხოლოდ ახსნას ველოდი.

იმ ღამით ციციანათელები მესიზმრა. მერე მახსოვს, სიზმარში ავდექი და ბოლომდე ავუყევი აღმართს. იქ სიპებისგან გაკეთებული ნიში დამხვდა.

პირველი, რაც გამოვძიებულმა შევიგრძენი, ტუჩებზე შერჩენილი სველი ბალახის გემო იყო. რა გასაკვირია, მთელი ღამე პირქვეჩამხობილი ვეგდე.

იდაყვებზე წამოვიწიე თუ არა, დამაცემინა.
– ფუ, რა ასფალტის ბავშვი ხარ, – მომესმა ზურგსუკან.

მივბრუნდი გაბრაზებული და მის გულგრილ მზერას წავეწყდი. სახეზე ეწერა, რომ ჩემი საშველი არაფერი იყო.

– აღარ არის დრო, ამისხნა? – ახლადამონვერილ მზეს შევხედე და სველი ქურთუკი გავიძრე.

– მე დედაშენს შევპირდი, – იყო უცვლელი პასუხი და მეტი აღარც მიკითხავს, პირდაპირ წამოვჯექი და გორის აღმართს ავუყევი.

კისრისტეხით გამომეკიდა და შემოილილი სახით გამაჩერა.

თვალეებში ჩავხედე და ჩემ უკან არსებული ნიშის ანარეკლი შევნიშნე.

მაშინვე ყველფერს მივხვდი.

მამიდაც მიხვდა, რომ მივხვდი და ისევ ცისფერი სიბრაღულით დამიწყო ცქერა.

მამიდა ბავშვობაში ხშირად მიყვებოდა ერთ ზღაპარს თუ ლეგენდას ჩვენს სოფელზე, სოფლის სალოცავზე და მასთან დაკავშირებულ საიდუმლო ტრადიციებზე.

ჩვენს ქალებს ფარული ჩვეულება ჰქონიათ. ყოველი გოგონა, რომელიც 15 წლის გახდებოდა, ღამით, სოფლის ბოლოში, გორაკზე მდებარე სალოცავთან აჰყავდათ და გათენებამდე მარტოს ტოვებდნენ. ამბობდნენ, რომ იმ გორაკის მეორე ბოლოს, კლდეებში პარალელური სამყარო არსებობდა. თუ გოგონა დაიცავდა პირობას, რომ ნიშს იქით არ გადავიდოდა, მას სალოცავი ფარულ ნიჭს გაუხსნიდა, ან თავის ბედს აჩვენებდა. იგი

ცა-ღრუბელთ გამრიგე ღვთაების, „დამასტეს“ სახელზე იყო აგებული და იქ ქალს ფეხის დადგმა ეკრძალებოდა. სოფლის დედაკაცები მკაცრად ინახავდნენ ამ საიდუმლო ტრადიციას კაცებისგან დაფარულად. იყო შემთხვევებიც, როცა ცნობისმოყვარე გოგონებს ნიში გადაულახავთ, მაგრამ ზოგი მათგანი გაგიჟებულა, ზოგიც გარდაცვლილა, ზოგიც კი უკვალოდ დაკარგულა. ერთი მათგანი კი ერთი დღე-ღამე არ გამოჩენილა, შემდეგ კი დაბრუნებულა სულ მთლად გაჭალარავებული და დამუნჯებული. არავინ იცოდა, რა იხილა მან კლდეებში. სიცოცხლის ბოლომ-

დე სიტყვა არ უთქვამს და ბოლოს ვერაფრით რომ ვერ დაუტევია ნანახი, თავი მოუკლავს.

ეს არცთუ ისე მხიარული ისტორია ზღაპარით ჩამრჩენოდა გონებაში. არ ვიცი, მამიდა რატომ მიყვებოდა მას ყოველი დაძინების წინ, რატომ სურდა კარგად დამემახსოვრებინა.

ნიშის დანახვისთანავე ყველაფერს მივხვდი. დამასტეზე ვიყავით.

ის ქალი კი, ვინც თავი მოიკლა, დედაჩემი იყო.

იმასაც მივხვდი, დედაჩემმა კლდეებს იქით რა... .. კი არა და..... ვინ ნახა... რამდენი ნახა... როგორები ნახა... და რატომ ვერ დაიტია.

მამიდა დიდხანს იჯდა ბალახზე სიგარე-ტით, დიდხანს მიცქერდა ცისფერი სიბრაღულით და ბოლოს თავი გააქნია.

„დაგიგვიანდა მოსვლა. მთელი ღამე გეძინა“.

თავი დავუქნიე და ჩუმად წამოვდექი. ბილიკიც უხმოდ ჩავათავეთ და უხმოდვე მივედით სახლამდეც. ბარგიც ისე შევკარი, არაფერი მითქვამს და მხოლოდ მაშინ, როცა ორღობეებს შევუყევი, მისი შეკვივლება გავიგონე. იმ წამსვე მივხვდი, რომ მამიდასაც ჰქონდა დამასტეზე ღამე გათენებული, მოთმინების გამოცდაც წარმატებით ჩაებარებინა და სასურველი ნიჭიც მიეღო.

მამიდა მართლა კითხულობდა აზრებს.

არც მე მძინებია იმ ღამით.

და რა წამსაც ორღობეებში ეს გაგაანალიზე, მამიდამაც უკვე იცოდა

ახლა კი ვცხოვრობ ჩემი უჩვეულო ნიჭით და აღარ ვიცი, რა სჯობდა – ცნობისმოყვარეობამოთოკილი საკუთარ ჯილდოს დავესაჯე, თუ დედაჩემით სიგიჟის სასჯელს გავეთავისუფლებინე. ალბათ, მეც მისი სასჯელი ვარ. ალბათ, დამასტეზე თავისი ხელით მოკლულ ჩემს დებთან ერთად ჩემი მომავალიც ნახა. პირველად ამაზე მაშინ დავფიქრდი, როცა მივლინებიდან დაბრუნებულ მამას შევამჩნიე ცისფერი ნათება – სამ დღეში მოკვდა. შემდეგ ამას მოჰყვა მეზობლის ბიჭის ცის-

ფერი ნათება და მანაც სამ დღეში ავარიით დაასრულა სიცოცხლე. ასე გაგრძელდა ჩემს კლასელებზე, ნათესავებზე, უბრალო ნაცნობებზე და უცნობ ადამიანებზეც კი, ვისაც სიკვდილი ელოდა. მე წინასწარ ვხედავდი, ვინ უნდა წასულიყო, ვხედავდი და ვიტანჯებოდი.

მაშინ კი, ცხელი, ცხელი ზაფხულის გავარვარებულ ღამეს, როცა პირველად ვუღალატე ჩემს ჩვევას და დილის მაგიერ, შუალამით, მაშინ, როცა ირგვლივ ყველა სულიერი სიზმრის ბურუსში იყო გახვეული, სამყაროს საცქერლად სახლიდან გავედი.

იმ დღეს, როცა ჭრიჭინობელებმაც კი უღალატეს ჩვევას და დილიდანვე ამღერდნენ,

კარის ზღურბლის გადაბიჯებისთანავე მოვიხსენი თვალებზე აკრული მამიდისეული ხილბანდი, რომელსაც სამი დღის განმავლობაში ვატარებდი და პირველი, რაც შევიგრძენი, სრული სიჩუმე იყო. ისეთი სიჩუმე, პირველი თოვლის მოსვლისას რომ იცის. ისეთი სიჩუმე, როგორც მხოლოდ მთამ იცის. ისეთი სიჩუმე, როგორც მხოლოდ ადამიანთა ფეხდაუდგმელმა, საკრალურმა ბილიკებმა და სალოცავებმა იციან.

და ყველაფერი ცისფერი იყო,... სიბნელეში ჩაძირული ხეებიც, ცაც, ჰაერიც კი.

„სამყაროს აღსასრულიც დამდგარა-თქო“, – გავიფიქრე და გული დამწყდა, რომ ამასაც მოვესწარი. თუ სამ დღეში ქვეყნიერების აღსასრული უნდა მოვიდეს, ყველაფერს ის სჯობს, ნავიდე და მამიდა ვნახო – დავასკვენი და იმ დღესვე ჩავაკითხე სოფელში.

მამიდა დიდხანს, ძალიან დიდხანს იდგა უხმოდ და გაოცებული მიყურებდა თვალებში. პირველად ვნახე დამუნჯებული.....

* * *

სოფელში დიდხანს დადიოდა ჭორად, მამიდამ მიცვალეულ ძმიშვილს სახეზე სუდარა არ გადახადა, მაგრამ ჭირისუფლებმა მაინც შეამჩნიეს, შავტუხა გოგოს, შავი თვალებით რომ დაიბადა, კუბოში მწოლიარეს, როგორი არამინიერი, ცისფერი თვალები ჰქონდაო...

*(მოთხრობა პირველად დაიბეჭდა კრებულში
“ინსომნია-2015”)*

ანა ჩიქოვანი

“რატომ არ არის ნახსენები კატა გიგლიაში?”

სამზარეულოში ვდგავარ, ხელში სათამაშო თაგვი მიჭირავს და ჩემზე უბედური არავინაა ქვეყნად... სიყვარული ათასგვარი არსებობს, მაგრამ საყვარულის ობიექტის დაკარგვა ყოველთვის ერთნაირად გაუსაძლისია...

ძნელია ამის თქმა, მაგრამ მე უგულო კაცი ვარ; თუმცა ჩემს ცხოვრებაშიც იყო დიდი სიყვარული, რომელიც ისევე მოულოდნელად დამთავრდა, როგორც დაიწყო.

ერთ დილას (ჩემთვის დილა თორმეტი საათის მერე იწყება) გუჯამ დამირეკა, – „სალამოს ჩემთან ამოდი, კარგი ამბავი მაქვს შენთვისო“, – განმარტებებით თავი არ შეუწუხებია. მისგან კარგი ამბავი, ჩემი ნახატის გაყიდვა თუ იქნებოდა, მეტი არაფერი... გუჯა ჩემსავით მარტოხელა კაცია; დიდი მეგობრები არასდროს ვყოფილვართ, მაგრამ საქმეს დასჭირდა და... ის მშრალ ხიდთან, თავის ნახელავ სუვენირებს ყიდდა, მე კი ჩემს ნახატებსაც ვაძლევდი ხოლმე გასაყიდად; მოკლედ, ეს გარიგება ორივესთვის ხელსაყრელი იყო.

სალამოს გუჯას სამზარეულოში ვიჯექი და ტრადიციულად, ძღვნად მიტანილ არაყს, გუჯას საფირმო „ჩიჟი-ბიჟის“ ვაყოლებდი. ძალად იღუმალი გამომეტყველებით მომზირალ მასპინძელს განგებ არაფერს ვეკითხებოდი. ეს კაცი დიდი მოთმინებით არ გამოირჩეოდა და ორი ჭიქის მერე იფეთქა;

– აღარ უნდა მკითხო, რა საქმეზე დაგიბარე!?

– რა კითხვა მაგას უნდა, ნახატი გაყიდე, არა?

– ვაა, რა სტრანნი ტიპი ხარ, ის მაინც არ გაინტერესებს, რომელი ან რამდენად გაიყიდა?

– ჰა, თქვი. რომელია!?

– რომელი კი არა, ყველა! ეგეთი რამე, მე არ მახსოვს ძმაო... ვილაც ინასტრანნი მასტები მოვიდნენ, ფასები იკითხეს და ვაფშე ყველა წაიღეს... ფული ჩეჩქად ჰქონდათ, სუდოლარები... მეტქი, ჩემ სუვენირჩიკებსაც იყ-

იდიან, მაგრამ იმენნა ამ მხატვრის ნახატები გვინდაო და მორჩა...

– რამდენი მოგცეს სულ? – მოულოდნელი სიხარულისაგან ისიც კი დამავიწყდა, რამდენი ნამუშევარი მქონდა გუჯასთან.

– რა ფასებიც დავადეთ, იმ ფასად გაიყიდა, არც უვაჭრიათ... ხო იცი, მე უცხო ენებიდან მარტო რუსული და სომხური ვიცი, მარა იმას კი მივხვდი, რო ხვალე, შენი ნახატებიანად აი, ამ სასტუმროში უნდა მიაკითხო. – გუჯამ პარკში შეხვეულ დოლარების დასტასთან ერთად, სავიზიტო ბარათიც გამომიწოდა.

– ჩემი წილი ავიღე ძმაო, დანარჩენი ეგ არი... – არყის ჭიქა აწია, – გილოცავ, ბრატ! გისურვებ, მალე მილიონერი გაიჩითო უბანში...

ჭიქას მეც ინსტიტუტურად დაწვდი და რალაც მადლობისმავგარი ვთქვი; არაყი უცებ გადავკარი, არც სიმწარე მიგრძვინია, არც გემო... ტვინი მიფეთქავდა, ამდენი ფული ჩემი ხელობისთვის არასოდეს ამიღია... ოქროსფერი შრიფტით დაბეჭდილი სავიზიტო ბარათის უკანა მხარეზე, ხელით, ინგლისურად იყო მიწერილი სასტუმროს სახელი და დრო. ათი საათისთვის მიბარებდნენ ...

გუჯასთან ლაპარაკის თავი აღარ მქონდა... ის იყო წასვლისა უნდა დამეღია, რომ კარზე ზარი გაისმა. გუჯა გავიდა და უკან მოხუც ქალთან ერთად დაბრუნდა.

– ღმერთმა გამარჯვებით გატაროს შვილო! – მიპასუხა მისალმებაზე ქალმა და უზურგო სკამზე ფრთხილად, მაგიდაზე ჩაჭიდებით დაჯდა.

– გაიცანი მამუკაჯან, დედაჩემი, ნაზი. ეს რომ არ მყავდეს, წყალი წამიღებდა! – თქვა გუჯამ და ჭიქა დაუდგა ქალს.

– ეჰ, შენზე დარდი მომკლავს მე! ერთი ქალი რით ვერ მოინახა საშენო, მე სადამდე გეყოლები მრეცხავად!? აქეთ საპატრონო ვარ, წნევა მანუხებს და წელკავი! – აქოთქოთდა ქალი.

– ეეე, ნაზი დეიდა, ცოლის შენახვის თავი არც მე მაქვს, აი, მალე გავმდიდრდებით და ოჯახსაც მოვეკიდებით... – ვითომ მხარი დავუჭირე გუჯას.

– ჰა, დედიჯან, დაილოცე და გადაჰკარი! – ჭიქა არყით შეუვსო შვილმა.

– გაგიმარჯოთ შვილებო, გაგმართლებოდეთ ცხოვრებაში! – თქვა ნაზიმ და წარბიც არ შეუხრია, ისე გამოცალა სასმისი. მერე ყველი ჩამოციცქნა და გუჯას მიუბრუნდა.

– მაშ ერთი კატის პოვნა რა იყო, მარტო რომ არ ვინანნალო ეზო-ეზო! წამომყე, იმ ფულად, მარო რომ იძლევა, ნემსს იპოვნოდა თივაში კაცი!

– ვაა, სად ვნახო, ათასი კატა დარბის უბანში, მე რა ვიცი, რომელია!? – ხმას აუნია გუჯამ.

– მე ვიცი, სულ ხელში ეჭირა მაროს; ჭრელია, შავ-თეთრი, ზორო ქვია, დაძახებაზე ეგრევე მორბისო, მარომ... ასი დოლარი ჩემი სამი თვის პენსიაა, რა, არა ღირს გარჯად!?

– რა კატაა ასეთი, ას დოლარად რომ ფასობს? – ყასიდად ვიკითხე მე, თუმცა იმაზე ვფიქრობდი, რომელი ნახატები მიმეტანა უცხოელებთან.

– რა კატაა და მოლაპარაკე კატაა! – თვალისპაჭუნით მითხრა გუჯამ.

– ?

– ჰო, მაშ! მე მაგ კატის ლაპარაკი არ გამიგია შვილო, მაგრამ, მარო ამბობს, სახელს მიძახის და მელაპარაკება კიდევო. გიჟი არ გეგონოს, ბიზმესმენი ქალია... ჯერ ფაჩურებსა ქსოვდა და ყიდიდა; ერთი წლის წინ კი, ვილაც მარიფათიანი კლიენტი გამოუჩნდა და ისე აანყო საქმე, რუსეთში და ამერიკაში აგზავნის ნაქსოვებს, თვითონაც ხშირ-ხშირად დადის საზღვარგარეთ. მთელი სანაცნობო, ვინც კი ქსოვა იცოდა, თავის ბიზნესში ჩააბა. წინდებიდან დაწყებული, პალტოებით დამთავრებული, ყველაფერს ხელითა ქსოვენ. თვითონ ხომ გამდიდრდა ზღაპრულად და მქსოველებსაც არ აკლიათ პურის ფული. ახლა იძახის, რაც ზორო დავკარგე, საქმე უკან მიმდისო და ას დოლარს იძლევა იმ კატის პოვნაში... – სხაპასხუპით ჩამოარაკრაკა ნაზიმ. ეტყობოდა ეს ისტორია მრავალჯერ ჰქონდა მონათხრობი. სიტყვა „ბიზმესის“ – წარმოთქმისას წარბებს მალლა სწევდა.

– ეგ ძვირფასი კატაც უცხოეთში იყიდა? – ვიკითხე ისევ.

– უცხოეთში არაა! – ცხვირი აიმრიზა ქალმა, – ერთი მანანნალა, ტილიანი კატა იყო... ეგ ოხერი სწორედ ერთი წლის წინ, ძალად შეუვარდა მაროს სახლში; რამდენჯერაც გააგ-

დო, იმდენჯერ მობრუნდა და ბოლოს დაიტოვა მარომ. ახლა კიდევ დოლარებს იძლევა იმ ქეციან კატაში.

– ერთი კვირა არაა, რაც დაიკარგა? აცალოს, გაიგულავებს ქალებში და დაბრუნდება რაღა... ეგრე იციან კატებმა, – გაიღრიჭა გუჯა.

– თვითონ თუ დაბრუნდება, დოლარებს მე ვინ მომცემს?! ნამო გუჯი, დედა გენაცვალოს, დაღამებულზე გამოდიან ეგ ოხრები და იქნებ ვიპოვოთ სადმე! მე მარტომ რომც ვნახო, ვერ დავიჭერ... ფულის ნახევარიც შენი იყოს! – ხმაში თაფლი გაურია მოხუცმა.

გამახსენდა, რომ ერთი კვირის წინ, მეც სწორედ ასე, ძალად შემომივარდა კატა სახლში. ძაღლები ბავშვობიდან მიყვარდა, მაგრამ კატებს რატომღაც ვერ ვიტანდი. იმ საძაგელმა ბევრი მარბენინა და საწოლის ქვეშ მახობიალა, მაგრამ ვერ გავაგდე... სახლშიც დარჩა და თავიც შემეყვარა. თუმცა სახელი არ დამირქმევია, „ქსი-ქსი“-ს ძახილზეც მორბის, გასასეირნებლად სარკმელში გადაძვრება და უკან იგივე გზით ბრუნდება, მე არ მანუხებს... ახლა, ალბათ, ჩემს საწოლზე წევს და სძინავს.

გუჯა და ნაზი დეიდა კატის საძებრად წავიდნენ, მე კი ჩემს ხვალისდელ შეხვედრაზე ფიქრით და ქურთუკის შიდა ჯიბეში ჩანოლილი სქელი კონვერტით ბედნიერი გავუყევი სახლისკენ გზას.

ბინაში შესულს კატა გამომეგება. სამზარეულოში შევედი, მაცივრიდან იაფფასიანი ძეხვი გამოვიღე მშვიერი ცხოველის დასაპურებლად. კატამ სუნი იკრა და გადაირია, კნაოდა, ფეხებზე მეგლასუნებოდა. ძეხვი ჩამოეჭერი და პირდაპირ იატაკზე დავაგდე; მაშინვე დააცხრა. „მოლაპარაკე კატის“ ამბის გამგონე, ალბათ ნებისმიერი ჩემსავით მოიქცეოდა; ძეხვის ნაჭერი ავიღე და როცა ისევ შემომაჩერდა მორიგი ლუკმის მისაღებად, რატომღაც ნელა და დამარცვლით ვუთხარი ჩემი სახელი – „აბა, თქვი,

მა-მუ-კა, თქვი და მოგცემ, მა-მუ-კა...“ კატა უკანა ფეხებზე შემდგარი ცდილობდა ძეხვს მიწვდომოდა, ბრჭყალის გაკვრაც სცადა. ჩემს საქციელზე გამეცინა, მოვინდომე რა მეც „დრისიროვშიკობა“... ლუკმა დავუგდე და შემოსასვლელში გავედი. ის იყო, ქურთუკი გავიხადე, რომ ხელი საკიდთან გამეყინა...

სამზარეულოდან ვიღაცამ არაბუნებრივი, მჩხავანა ხმით დამიძახა:

– მათ-მუუ-კაააა...

ღამე თეთრად გავათენე. უცხოელებთან შეხვედრაც კი გადამავიწყდა. კატამ მხოლოდ ერთხელ „დამიძახა“ მაგრამ, მისი ყურუანტელისმომგვრელი ხმა ისევ ყურებში მედგა. როცა შიშს მოვერიე, „დავგუგლე“ და „მოლაპარაკე კატების“ უამრავი ვიდეომასალა ამომიყარა; ინგლისურად თუ რუსულად „მოლაპარაკე“ ფისოები, ძირითადად ისეთ სიტყვებს იძახდნენ, რომლებიც ფონეტიკურად მათ კატურ „მაიუ“-ს ჰგავდა, ძირითადად შეშინებულო, გამწარებული ფისოები „იძახდნენ“ ერთ-ორ მარცვლიან სიტყვებს. Мама, мясо, мала, дай, гад, няня ... - ამბობდნენ რუსი კატები; ინგლისელები კი - mommy, mom, why, what, meat, well..... გაიძახოდნენ განწირული ხმით; კადრს მიღმა კი ადამიანები იხოცებოდნენ სიცილით. არა, ჩემი კატის „მა-მუ-ვუა“ სასაცილო ნამდვილად არ იყო; მართალია, ჩემი სახელიც მშვენივრად ესადაგება კატის იოგების შესაძლებლობებს, მაგრამ ეს მაინც სხვა იყო, რა...

იმ ღამეს, ნაზი დეიდას ყოველი სიტყვა გონებაში მრავალჯერ დავატრიალე; უეჭველია, ჩემი კატა სწორედ ის მოლაპარაკე ფისო იყო, რომელსაც ყოფილი პატრონი „ზოროს“ ეძახდა. ის ქალი ერთი კვირაა კატას დაეძებს, ზორო, ალბათ, გამოექცა და მე მომეკედლა... ჰოო, ჩემი ნამუშევრების უეცარი წარმატება და მოულოდნელი შეკვეთაც საეჭვოდ ჰგავდა მაროს „ბიზნესფენომენის“ აფეთქებას... კატის მსგავსება სახელგანთქმულ კინოგმირთან უდავო იყო; ცხოველის თეთრ თავს, თითქოს მიხატული, შავი ნილაბი ამშვენებდა; ცალი ყური შუაზე გახეული ჰქონდა და როგორც მეომარ კატას შეეფერება, თავდაჯერებული და ცოტა თავხედიც იყო...

ფანჯარაში შემოსულმა დილის შუქმა თითქოს გონება გამინათა და წუხანდელი „სასწაული“ იშვიათ, მაგრამ ჩვეულებრივ მოვლენად ჩავთვალე. უცხოელებთან შესახვედრად საგანგებოდ გამოვეწყვე, მაგრამ ის ფიქრი არ მასვენებდა, მართლა „ბიზნეს-

მენ“ მაროს კატა შევიკედლე თუ არა... ფისო ჩემს ფეხებთან იწვა და უშფოთველად ეძინა. ჰოლანდიური ძროხასავით შავ-თეთრად აჭრელებულ ზუგზე ხელი გადავუსვი, შემოსასვლელში გავედი და ეჭვებისგან საბოლოოდ თავის დასახსნელად კატას სახელით მივმართე.

– ზორო! – მოკლედ და არც ისე ხმამაღლა გავძახე მძინარეს. კატა წამში ჩემთან გაჩნდა, ფეხზე გამეგლასუნა და „მა-მუუ-კაურრ“-ო დაიკრუტუნა....

როგორ მოექცეულიყავი ამ უცნაურ არსებთან? ძველებურად რომ ველარ დავუცაცხანებდი მაგიდაზე ახტომისთვის ან ისედაც გაძუენული სავარძლის ფხაჭენისთვის, უკვე ცხადი იყო.

– შეხვედრაზე მეჩქარება, ჭკვიანად იყავი! – ვუთხარი კატას და ჩემმა სულიერმა თუ გონებრივმა ჯანმრთელობამ დამაფიქრა, რადგან მომეჩვენა, რომ კატამ თავი დამიკრა და თქვა, – „მა რაა“.....

არ ვიცი, მართლაც ზოროს წყალობით, თუ უცნაური დამთხვევით, ჩემი ცხოვრება რადიკალურად შეიცვალა. თავაულებლად ვმუშაობდი. შთაგონებისა და მუშების ლოდინი პროფესიონალებს რომ არ ჩვევიათ, ვიცი, მაგრამ მე ასეთ ტემპში და ასე ნაყოფიერად არასდროს მიმუშავია. თავადაც არ მესმოდა, როგორ გამომდიოდა ეს. სადღაც გაქრა თეთრ ტილოზე პირველი ხაზის, პირველი ფერის დადების შიში; არავითარი ყოყმანი, არც თემისა და „სათქმელის“ ძიება... ფუნჯი და „მასტეხინი“ თითქოს თავად პოულობდა საჭირო ფერსა და მონასმს.

კატა ჩემი „შემოქმედებითი წვის“ უცვლელი მონმე იყო. ძველ სავაძელზე მოკალათებულს ძირითადად ეძინა ან თვლემდა, თუმცა ჩემს ჯანმრთელობაზე „ზრუნვასაც“ ახერხებდა; როცა ხმამაღალი კნავილით ითხოვდა საკვებს, მეც მაშინ მახსენდებოდა ჭამა. რას ვგრძნობდი ამ კატის მიმართ? – ცოტა შიშს, პატივისცემას და სიყვარულს... დიახ, უსაზღვროდ შემიყვარდა ზორო; მე აღმოვაჩინე სამყარო, რომელსაც კატები ალამაზებენ და ავსებენ თავიანთი გრაციოზულობით, მშვენიერებით, გრძნეულებითა და იდუმალებით. ახალი

მსოფმხედველობა ჩემს შემოქმედებაში თავისთავად აისახა..

არავისთვის, არაფერი მითქვამს კატის შესახებ; გუჯასთან გავწყვიტე ურთიერთობა. „ბიზმესმენი“ მარო მთელს ქალაქში ზოროს ფოტოებს ავრცელებდა წარწერით – “მოვწეული დასაჩუქრდება 300\$-ით”.

სტუმრების მიღება არასდროს მიყვარდა და კატის გამო საერთოდ ავკრძალე ნებისმიერი ვიზიტი ჩემს ბუნაგში. ზოროს გარეთ გაშვება მეშინოდა. ვინ იცის, როდის რა მოეპრიანებოდა, იქნებ სხვასთან გაქცეულიყო ან ეცნოთ და მაროსთვის მიეყვანათ. მისი შეღებვაც კი ვიფიქრე, მაგრამ ვერ გავუბედე, ამას ნამდვილად არ მაპატიებდა. სპეციალური, არომატიზებული ქვიშა ვიყიდე და კატის ტუალეტი მოვანყვე; ჩემი ბუნაგის სახასიათო სუნს (ზეთის საღებავების, გამხსნელისა და ლაქის არომატები) ახალი კომპონენტი დაემატა – კატის შარდის მძაფრი სიმყრალე. არომატიზებულ ქვიშაშიც ისაქმებდა, მაგრამ უკვე თავის ტერიტორიად მიჩნეულ სახლსაც „ნიშნავდა“. ვეტექიმმა მირჩია, „დაკოდე და აღარც სახლს დასვრის და აღარც გარეთ წონიალი მოუნდებო“, მაგრამ ამას როგორ ვაკადრებდი ზოროს?

სარკმელი ჩავრახე; თავი ტყვედ რომ არ ეგრძნო, ღამლამობით თავად დამყავდა სასეირნოდ საყელოშებმული ზორო. ამ პროცედურით არცერთი არ ვიყავით კმაყოფილი: მას საყელო არ მოსწონდა, მე კი კატით მოსეირნე დარტყმულის იმიჯი.

გამოფენებზე საღებავშემშრალი ტილოებიც გამქონდა; აღფრთოვანებული რეცენზიები, შეკვეთები, გამოფენები, მინვევები და ფული, ბევრი ფული... ახლა ცოლის შენახვის თავი მქონდა, მაგრამ სურვილი – არა... ზორო ავსებდა ჩემს ცხოვრებას კიდით-კიდემდე. მასთან საუბარი უკვე ბედნიერება იყო ჩემთვის: სრული გაგება მის თვალეში; ზუსტი რეაქციები უკბილო ხუმრობებზეც კი; სწორედ მიზანში მოხვედრილი მისი პასუხები „არა“, „რატომ“, „მა რაა“... მის მიერ წარმოთქმული „მაა-მუუ-ვუაა“ ქვეყნად ყველაზე ტკბილხმოვან გალობასა და მუსიკას მერჩია. ვალიარებ,

რომ ზოგჯერ ჩემი ქცევები, ნორმალურად არც მე მეჩვენებოდა... მაგალითად, უდიდეს სიამოვნებას მანიჭებდა ზოროს ამონასუნთქი ჰაერის ჩასუნთქვა. მისი პანია, ვარდისფერი ნესტოებიდან გამოსულ ჰაერის ჭავლს ხარბად ვენაფებოდი; ტანში ნეტარების ჟრუანტელი მივლიდა, იმის წარმოდგენისას, რომ ამ ჰაერით, მისი ფილტვებიდან წამოღებულ, მის ნაწილს ვითვისებდი. არ მბეზრდებოდა ჩემი ღუნღულა ფისოს ცქერა: როგორ ივარცხნიდა ხაოიანი ენით ბენვს; როგორი გრაციოზული ნახტომით ინაცვლებდა ჩემი მხრიდან სავარძელზე და პირიქით... რა მშვენიერი იყო მზის სხივებს მიფიცხებული ზორო! მისი აბრეშუმივით ნაზი ბენვი ბრწყინვალე შარავანდედით იშლებოდა ოქროსფერ შუქზე, ხოლო, მოლისფერ თვალეში ნემსებივით დაწვრილებული გუგები არამინიერთან შეხების შეგრძნებას მიქმნიდა... მიყვარდა ზორო, მისი იდუმალი, მიღმიერის მწვდომი მზერა მწუსხავდა და ყოველ ჯერზე ჩემს მიმართ განსხვავებულ დამოკიდებულებას ვკითხულობდი მასში.

ჩემი ტილოები ცნობილ საგამოფენო დარბაზებში იფინებოდა. მე კი ვერსად წასვლას ვერ ვბედავდი ზოროს დაკარგვის შიშით; მარტოს, საათზე მეტ ხანს არასდროს ვტოვებდი. პრეზენტაციები, ბანკეტები, ინტერვიუ ტელევიზიისთვის... ყველაფერს ზუსტად ვგეგმავდი და არსად ვჩერდებოდი.

მეგობრებსა და ნათესავებს ჩემი წარმატება კი უხაროდათ, მაგრამ თანდათან ჩემი მოუცლელობისა თუ „კონსპირაციის“ გამო, ჩათვალეს, რომ ფული და სახელი თავში ამივარდა და არავის აღარ ვკადრულობ; ჰოდა ჩამომშორდა ყველა... არასდროს ვყოფილვარ ასე პოპულარული და მარტოხელა ერთდროულად. ზორო იყო ჩემი მეგობარიც, ოჯახიც და სიყვარულიც.

გაბმულმა ზარმა და კარზე მონოტონურმა კაკუნმა წყობიდან გამომიყვანა. ზორო უცნაურად აკნავლდა. წაყრუებამ არ გაჭრა... საღებავში ამოსვრილი თითები ჩვარზე

შევიწმინდე, ზორო სააბაზანოში ჩავკეტე და გინებით გავემართე კარისკენ.

სადარბაზოში უცნობი ქალი იდგა. მისი გემოვნებით შერჩეული, ძვირფასი ტანისამოსი დისონანსს ქმნიდა სახესა და აღნაგობასთან. მსგავსი „მშვენიერება“ ძველ მულტფილმში მყავდა ნანახი – „ბაბაიაგა“ რომ ერქვა. ჩემმა ქვეცნობიერმა წამის მესაღეში გადაამუშავა მიღებული ინფორმაცია: ასაკი, ჩაცმულობა, გაავებული მზერა, განცხადებებითა და სურათებით გაძეგილი საქალაღდე (ეს უკანასკნელი ინფორმაცია ჩემი ცხოველი ფანტაზიისა და უღალატო გუმანის ნაკარნახევი გახლდათ)...

– რა იყო, ქალბატონო, რა ჩამოიღეთ კარი... იქნება არ ვართ სახლში და რამეეე?!.. – მიძიმედ გავნელე ხმოვნები და „ბაბაიაგას“ ამრებით ჩავაცქერდი. ქალის რეაქცია სრულიად მოულოდნელი აღმოჩნდა; მეგონა, რომ ასეთ „დახვედრას“ მინიმუმ უნდა შეეშინებინა მოხუცი, მაგრამ ქალი აქეთ გადმოვიდა შეტევაზე: – ზრდილობას მოუხმეთ ახალგაზრდავ! მე ყველაფერი ვიცი და დაუყოვნებლივ მოვითხოვ დამიბრუნოთ ჩემი კატა!

ქალის გამკვივანი, ისტერიული მომართვა ზოროს ყურს მიწვდა და აბაზანიდან კნავილი და კარზე ფხაჭუნი მომესმა, მგონი სახელსაც უძახდა ყოფილ პატრონს.

– წადი ქალო, თავი გამანებე, კატა არა კრაკადილი არ გინდა?! – სულელური ფრაზა წამოვისრილე და კარის მიხურვა დავაპირე. ქნი მარო ადვილად დანებებას არ აპირებდა სახელურს ჩააფრინდა, ცალი ფეხი კარის ღიობში შემოყო და გაშმაგებით ცდილობდა სახლში შემოჭრას.

– ზორო, ზორიკო, მოდი ჩემთან სიხარულო! – ყვიროდა ბებრუხანა უკვე ცრემლნარევი, აკანკალებული ხმით. „ბრძოლა“ წამები გაგრძელდა, „ვაჯობე“ და კარი გადავრახე. ქალი კიდევ დიდხანს მოთქვამდა სადარბაზოში; ხან იმუქრებოდა, ხან იხვეწებოდა... მე სააბაზანოში ვიჯექი და ზოროს ვაწყნარებდი.

სასამართლო პროცესი დიდხანს გაინელა. მსგავსი საქმე ჩვენს ქალაქში კი არა, არსად

არ განუხილავთ თემიდას მსახურთ. დაიკითხა უამრავი მონმე: ნათესავები, მეზობლები, ვეტექიმები, ნაცნობ-უცნობი... ორივე მხარის ინტერესებს საუკეთესო ადვოკატები იცავდნენ და რა გასაკვირია, რომ დავას ბოლო არ უჩანდა. უკვე ყველა ეჭვობდა, რომ ეს „ომი“, უბრალო კატის გამო არ ატყდებოდა. ყურნალ-გაზეთები ქ-ნ მაროს მიერ მიწოდებული ზოროს სურათებით იყო აჭრელებული. არც მე მაკლდა მედიის ყურადღება; ქუჩაში ცხვირის გაყოფა მეშინოდა „ყვითელი“ ყურნალისტების გადამკიდეს.

ათასი ფანტასტიკური თუ მისტიკური ისტორია შეთხზეს; მარტო სტატიების სათაურები რად ღირდა: „უცხოპლანეტელი კატა“; „ზორო – ლუციფერის მსახური“; „ზორო უცხოელი მილიარდელის მემკვიდრეა“; „ეკლესია გმობს ზოროს სასამართლო პროცესს“; „წარმატების ანდამატი ფისუნია“; „რატომ არაა ნახსენები კატა ბიბლიაში?“ და სხვ.

ნერვები დანყვეტაზე მქონდა, ვერ ვმუშაობდი და შეუსრულებელი შეკვეთები მიგროვდებოდა... ზორო საყელს როგორც იქნა შეეგუა, მაგრამ გარეთ ღამითაც ვეღარ გამყავდა, რადგან ყველა, მისი პოტენციური გამტაცებელი მეგონა. სამზარეულოს სარკმელი, რომელიც ზოროსთვის გარეთ გასასვლელი ერთადერთი გზა იყო, სულ დაკეტილი ვერ იქნებოდა, ამიტომ მწერების სანინალმდეგო ბადე საკუთარი ხელით მივაჭედე; ხელმარჯვე ასეთ საქმეებში არასდროს ვყოფილვარ, მაგრამ ნახევრად ჩაჭედებული ლურსმნების მიუხედავად, ბადე თავის დანიშნულებას ასრულებდა – ზორო ბადეში ვერ გაძვრებოდა. სანყალი კატა საათობით კნაოდა სარკმელთან; გაბმით მეძახდა და რამდენჯერმე მოსაფერებლად განვდილ ხელზეც მიკბინა.

* * *

ბავშვობიდან მამით ობოლს, ხუთი წლის წინ დედაც გარდამეცვალა. დიდხანს ავადმყოფობდა, მის ოთახში საშინელი სუნი იდგა: წამლების, ავადმყოფი სხეულის და კიდევ რალაცის... ალბათ სიკვდილის... დედას ოთახში იმვითად შევდიოდი და იქ შესულს თვალი გაქცევაზე მეჭირა. — „რა ცივგულა ხარ

შვილო“ – მეტყოდა ხოლმე მილეული ხმით. რა უცნაური მზერა ჭქონდა ამ სიტყვების თქმისას დედას, ტკივილი, იმედგაცრუება, სინანული და უპირობო, ყოვლისმომცველი სიყვარული იყურებოდა მისი ამოღამებული თვლებიდან. რატომ მაგონდა იმ ხანად ზოროს თვლები დედაჩემის მზერას, არ ვიცი, თუმცა ვიცი, რომ ყველა კატა ზუსტად ასე იყურება და მათ გამოხედვაში იმას ვკითხულობთ, რასაც მოველით, ან რის ღირსადაც მივიჩნევთ თავს... თუმცა მე აღარ ვიყავი ზოროს სიყვარულის ღირსი.

ზორომ მადა დაკარგა, გახდა და გაავდა... სასამართლო დასრულება თუ არა, გავყიდი ყველაფერს, ნაგიყვან სადმე, სადაც არავინ გვიცნობს, სადაც შეგვეძლება ერთად ბედნიერად ვიცხოვროთ. აღარ მაინტერესებს არც ფული, არც წარმატება, არავინ და არაფერი არ მაინტერესებს; მე მხოლოდ ის მინდა, რომ ჩემთან იყო, მარტო ჩემთან...

ოცნებაში ვხედავდი მწვანეში ჩაფლულ პატარა სახლს; უზარმაზარ, მაღალი გალავნით შემოსაზღვრულ, კატაბალახით გადაბიბინებულ ეზოს, სადაც ჩემი ზოროს გარდა რამდენიმე დედალი კატაც ისეირნებს... ასეთ სამოთხეში უდავოდ ბედნიერი იქნება და არასოდეს მოისურვებს ჩემს მიტოვებას – ამ ფიქრებით ვიმშვიდებდი გულს, მაგრამ ზოროს მდგომარეობა დღითიდღე უარესდებოდა.

ერთ ღამეს, გიჟური აზრი მომივიდა თავში: თუ მაროს ისევე უყვარს ზორო, როგორც მე, მისთვისაც ადვილი იქნება ყველაფრის დათმობა... რა იქნება, რომ შევთავაზო პატარა ედემში ცხოვრება? ზოროს ბედნიერებისთვის მანაც გაილოს მსხვერპლი და შეეგუოს ჩემს საზოგადოებას... რომ არ დამთანხმდეს?... მაშინ?... მაშინ თვითონ მივუყვან ზოროს სახლში იმ პირობით, რომ ნებისმირ დროს მასთან მისვლა შემეძლება. კატის საერთო მფლობელობას გავაფორმებთ და სასამართლო დავაც დასრულდება.

დილისთვის უკვე ყველაფერი მოფიქრებული და დაგეგმილი მქონდა. ზორო, – როგორც ბოლო ხანებში დასჩემდა, – კარადის თავზე ინვა და ზემოდან მზვერავდა.

– მაპატიე ძმაო, მარტო ჩემ თავზე ვფიქრობდი... გპირდები, ამიერიდან ყველაფერი შეიცვლება, დღეს მაროს ნახავ! – ვუთხარი და

გეფიცებით, მის მზერაში დავინახე რალაც, რაც აქამდე არასდროს მინახავს... სახლიდან თითქმის ბედნიერი გავედი.

– შებრძანდით, ქალბატონო მარო! - კარი ფართედ გავალე და წინ გავუშვი სტუმარი.

– შენ გაიხარე შვილო, აქა მშვიდობაა! - საზეიმოდ წარმოთქვა ქალმა და თვალების ცეცებით შეაბიჯა ბინაში.

– ზორო, ზორიკო! დედიკო მოვიდა, სიხარულო, სად ხარ?! – მღელვარებისაგან შეცვლილი ხმით იძახდა მარო.

– ზორო, მოდი ჩემთან, ბიჭო!.. ნახე, რა მოგიტანე! – ხელში ბენვის თავუნია ავათამაშე, – სამზარეულოში შებრძანდით ქალბატონო მარო, მე ოთახში მოვძებნი, ეს რამდენიმე დღეა, ასე მემალევა ხოლმე... ვუთხარი სტუმარს და მიკეტილი კარისკენ მივუთითე.

ზოროს სამალავ კარადასთან მისულიც არ ვიყავი, რომ სამზარეულოში განწირული კივილი გაისმა...

მიტკალივით გათეთრებული, აკანკალებული მარო სარკმელის გაღუნულ ლურსმანზე საყელურით დაკიდულ, ქრელი კატის გაშეშებულ სხეულს მისჩერებოდა...

ირაკლი ლომოური

დღე, როდესაც მსოფლიო ქართულად ალაპარაკდა (ღია წერილი კაცობრიობას)

ყველას მშვენივრად გვახსოვს დღე, როდესაც მსოფლიო ქართულად ალაპარაკდა – 2022 წლის 12 აპრილი – მაგრამ არავინ იცის, თუ რა მოხდა სინამდვილეში. არავინ, ჩემი და ჩემი შვილიშვილის, პატარა იკაკოს გარდა.

თავიდან ბევრი ვერც კი მიხვდა, მშობლიურ ენაზე კი არა, არამედ რალაც უცხო ენაზე მეტყველებს... ზოგს ბუნდოვანი დისკომფორტი, გაუცნობიერებელი ეჭვი გაუჩნდა... პირველი შოკი ლინგვისტიკა და პოლიგლოტიკა განიცადეს. მერე კი, ყველა დანარჩენმა. რა ენაზეც არ უნდა დაეწყოთ ადამიანებს ლაპარაკი, ქა-

რთულზე გადადიოდნენ. ისინიც კი, ვინც ქართული არ იცოდა. ისინიც კი, ვისაც ქართული ენის არსებობა საერთოდ არ გაეგო. ალუეტი იქნებოდა, ჩუქჩა, იროკეზი, სიკხი, პიგმეი თუ ვატუსი, სომეხი, თათარი, რუსი თუ მონღოლი, ფინელი, პორტუგალიელი, ფრანგი თუ იაპონელი, ყველა ქართულად ამეტყველდა!

რა მოჰყვა ამას, ყველას კარგად გვახსოვს. საყოველთაო ისტერია და პარანოია – კატასტროფულად იმატა თქვეთმკვლობების რაოდენობამ... მეზობელ ქვეყანაში არაერთი ქართველთმოდულე პოლიტიკოსი თუ რიგითი მოქალაქე ფსიქიატრიულში მოხვდა – ზოგმა პირიც კი ამოიკერა, ოღონდ ქართულად არ ელაპარაკა...

ფართოდ გავრცელდა ვერსია, რომ ეს ბოროტი ქართველი მეცნიერის, თუ მეცნიერების მიერ შემუშავებული უახლესი გენეტიკური იარაღია, მსოფლიოს დასაპყრობად... დიდხანს ეძებეს ეს მითიური მეცნიერი (თუ მეცნიერები), მაგრამ ვერ მიაგნეს.

პარალელურად გავრცელდა ვერსია, რომ ეს მოვლენა სხვა არაფერია, თუ არა მეორედ მოსვლის მაუნებელი ნიშანი, იოანე-ზოსიმე ხომ წინასწარმეტყველებდაო, რომ კაცობრიობა „ქართულითა ენითაი განისჯება“. ამოდ უხსნიდნენ სწავლულები ამ იდეის მიმდევრებს, რომ იოანე-ზოსიმეს ნათქვამი პირდაპირ არ უნდა გაიგონ, – ვერსიამ საკმოდ დიდი პოპულარობა მოიპოვა და მთელს მსოფლიოს გავრცელდა. შეიქმნა მეორედ მოსვლის მომლოდინე თემები, რომლებმაც შეწყვიტეს ყველაფერი, გარდა ლოცვისა, რადგან დღედღეზე მოელოდნენ საშინელი სამსჯავროს დაწყებას. არადა, დრო გადიოდა, სამსჯავრო კი არ იწყებოდა...

პარალელურად გაძლიერდა საყოველთაო გაბოროტება ქართველების მიმართ. გახშირდა არამოტივირებული თავდასხმები ქართველებზე, რომლებსაც ახლა მხოლოდ გარეგნობით და პასპორტში ჩანერილი გვართით თუ გამოარჩევდი (რადგან გარშემო ყველა ქართულად ლაპარაკობდა).

თითქმის ერთდროულად უდანაშაულო ქართველები ლინჩის წესით გაასამართლეს მოსკოვში, სტამბულში, ბერლინში, ნიუ-იორკსა და ბარსელონაში...

თუმცა სიძულვილის ამ აფეთქებას პარადოქსული შედეგიც მოჰყვა – გაჩნდა მოძრაობა, რომელსაც ჟურნალისტებმა ჯერ ხუმრობით, მერე კი სეროიოზულად შეარქვეს „ჩაჩაჯო“ („ჩათრევას ჩაყოლა ჯობიაო“). ევოლუციური ეთიკის ერთ-ერთმა ცნობილმა წარმომადგენელმა, ბერკლის უნივერსიტეტის პროფესორმა, ვინსენტ დოკინგმა წამოაყენა თეორია, რომ მომხდარი გახლავს „ჰომო საპიენსის“ განვითარების ახალი საფეხური, რომელზეც კაცობრიობა ნახტომისებურად გადავიდა (მექანიზმი მეცნიერებს ჯერ არ გვესმის, მაგრამ ადრე თუ გვიან გავიგებთო), და რომ ეს ფაქტი უნდა მივიღოთ, როგორც მოცემულობა, როგორც წინაპირობა იმისა, რომ კაცობრიობა უნიფიკაციის და გაერთიანების გზით მიდის... მაშ, მოდი, სიხარულით და მადლიერებით მივიღოთ ეს ახალი რეალობა და გავაგრძელოთ ცხოვრება, ვილაპარაკოთ ერთ ენაზე – ქართულზე, რომელიც ან უკვე მსოფლიო, უნივერსალური ენაა... აღსრულდა ესპერანტოს გამომგონებლის, დოქტორ ზამენგოვის ოცნება!

ქართულს „გესპერანტო“ შეარქვეს.

ენა იყოს ერთი, – ქართველებთან ვიმეგობროთ, მადლობა ვუთხრათ უნებლიე (?), თუმცა კი მშვენიერი საჩუქრისთვის... აბა, სხვა რომელ ენაზე ვიტყვოდით „ბინდისფერია სოფელი, უფრო და უფრო ბინდდება“-ო? – ამბობდნენ „ჩაჩაჯო“-ს მიმდევრები და აგრძელებდნენ: „მაგრამ ნუ დავივინწყებთ ჩვენს ისტორიულ წარსულს, ჩვენს მეობას, ჩვენს კულტურას და მიღწევებს!“ მოძრაობის სრული სახელი იყო „ჩაჩაჯო-ჯორჯია“ („ჯორჯია“ საქართველოს სინონიმად იხმარებოდა თვით ეთნიკური ქართველების მიერ, ამდენად, ქართული, ან უკვე საყოველთაო ენის სრულუფლებიანი შემადგენელი გახდა). დასავლეთის განვითარებულ ქვეყნებში ინტელექტუალთა გარკვეული ნაწილი მიემხრო მოძრაობას, თუმცა სოციალურად დაბალ ფენებში წარმატება არ ჰქონია... უფრო მეტიც, ალაგ-ალაგ ამ მოძრაობის აქტივისტების დევნა დაიწყო... ერთ-ერთი ასეთი აქტივისტი ჯორჯიის შტატში ძელზეც კი გასვეს კუკლუქსკლანელებმა...

მეცნიერებმა და მოხალისე ენათუზიასტებმა რა არ სცადეს, მშობლიურ ენაზე მეტყველების უნარი რომ დაებრუნებინათ –

ჰიპნოზი, ელექტროშოკი, ფსიქოტროპული საშუალებები, იოგა და ა.შ. მაგრამ არაფერმა არ გაჭრა. რაღაც უცნაური მექანიზმი იყო – ადამიანი თავის ენაზე აზროვნებდა, მაგრამ როდესაც აზრის გამოთქმას დააპირებდა, ქართულად ამბობდა. ეს იმდენად აუხსნელი იყო, რომ მეცნიერთა უმეტესობა მუდმივ ისტერიკასა და თმების გლეჯაში გადავარდა... თეორიულადაც კი ვერ ხსნიდნენ ამ ფენომენს. სამუშაო ჰიპოთეზაც კი არ ჰქონდათ...

ერთი შეხედვით უცნაური იყო, რომ ენობრივი ბარიერის მოშლამ არ გამოიწვია ერების დაახლოება, არ დამყარდა საყოველთაო მშვიდობა და ურთიერთგაგება... თუმცა, მეორე მხრივ, სულაც არ უნდა ყოფილიყო გასაკვირი, რადგან ინდივიდებს საკუთარი ეროვნული ცნობიერება და მეხსიერება არ დაუკარგავთ... გოტენტოტი თავს ისევ გოტენტოტად აღიქვამდა, თუმცა კი ქართულად მეტყველებდა, რუსი კი – რუსად... ამ უკანასკნელისთვის განსაკუთრებით მტანჯველი იყო, რომ ქართულად უწევდა გინება (არადა, რუსული გინების განუმეორებელი „სიტკობება“ ახსოვდა) და ამის გამო მართლა იტანჯებოდა, არათუ მენტალურად, არამედ, ლამისაა, ფიზიკურადაც კი... „ექიმო, ისეთი განცდა მაქვს, რომ ტვინში ვეება ხიჭვი შემერჭო და ველარ ვიძრობ, – შესჩიოდა ფსიქიატრს ერთი განსაკუთრებით მგრძობიარე ინდივიდი, – არა, ხიჭვი კი არა, ისეთი შეგრძნება მაქვს, ექიმო, რომ თავში მახრჩობელა გველი შემიძვრა, რომელმაც ჩემი მშობლიური, ჩემი დიადი და მძლავრი ენა, გადაყლაპა და ახლა მე მგუდავს“...

ენა ბევრნილად განსაზღვრავს ცნობიერებას – როგორ გინდა განავითარო, ვთქვათ, ფლანდრიული კულტურა, როდესაც ქართულად მეტყველებ?

იდენტობის კრიზისი, მასობრივი ნევროზი, ქაოსი და ანარქია – აი, რა მოჰყვა, ჩვენდა სამწუხაროდ, ქართულის გაბატონებას მსოფლიოში.

მოკლედ, ეს ყველაფერი მშვენივრად მოგვეხსენება ყველას... მაგრამ იმიტომაც დავწერე აქ, ასე ვთქვათ, თეზისურად, რომ ახლა ამ დრამის მეორე აქტს ვუახლოვდებით... ხუთი წელი გავიდა იმ მართლაც რომ ღირსშესანიშნავი თუ საბედისწერო დღიდან. უკვე დროა დუმილი დავარღვიო და მსოფ-

ლიოს გასაგონად ვთქვა სიმართლე, რადგან ყველაფერი ჯერ კიდევ წინაა! მაშ, მოემზადე კაცობრიობავ! შენ გელის...

თუმცა ჯობია მოვლენებს მივყვეთ...

2022 წლის 12 აპრილს 63 წლისა შევსრულდი. გადავწყვიტე ჩემი თავისთვის საჩუქარი გამეკეთებინა. დილიდანვე ჩემს ვაჟიშვილთან ნავედი (ცალკე ცხოვრობს თავის ცოლ-შვილთან ერთად). მინდოდა, ჩემი შვილიშვილი, შვიდი წლის იკაკო სასეირნოდ წამეყვანა ბოტანიკურ ბაღში, ძალიან აინტერესებს ტექნიკა. დიდი ხანია მეხვეწებოდა, ბოტანიკური ბაღის ჰოდროელექტროსადგურის ტურბინები მაჩვენე, როგორ ტრიალებენო. მე და იკაკო დიდი მეგობრები ვართ – ერთი სული აქვს, როდის მოვუყვები კოსმოსზე, რაკეტებზე, რობოტებსა და უცხოპლანეტელებზე. ასტრონავტი უნდა გამოვიდეთ, დღენიადაგ იმეორებს. ჩემთვის შვილიშვილთან ურთიერთობა ყველაზე დიდი სიამოვნებაა ცხოვრებაში...

მოკლედ, მინის მილით, პნევმატური მონორელსით ბოტანიკურში ჩავსრიალდით, გადმოვედით და გავუყვით ბილიკს... მივსეირნობთ, ვუყვები ნაცარქ... უკაცრავად, ემსთერერის თავგადასავლებს კოსმოსში, როგორ ებრძვის უცხოპლანეტელებს, მაგალითად, ბეტელჰეიზელ პლაზმოიდურ მონსტრებს და უცებ იკაკომ გამანყვეტინა:

– ბაბუ, მე არ მეშინია უცხოპლანეტელების!

– ეჭვიც არ მეპარება, – მივუგე, რალაცის თქმას ვაპირებდი, მაგრამ ბიჭმა არ მაცალა. გააგრძელა:

– აი, მოვიდნენ, მაგათ ვაჩვენებ სეირს! ჩავეხუტები, დავუმეგობრდები და კეთილები გახდებიან!

„ორიგინალური მეთოდია სეირის ჩვენების“, უკვე უნდა მეთქვა, რომ უცებ რალაც მოხდა, თითქოს დრო გაჩერდა, რალაც გამჭვირვალე, მაგრამ თანაც მოვერცხლისფრო ნახევარსფერო თუ გუმბათი დაგვემხო თავზე, ხუთიოდე მეტრის სიმაღლის... უცებ ჩემს წინ სამი ფუმფულა გუნდა დავინახე, ჰაერში მოფარფატებდნენ ჩვენსკენ და ფერს იცვლიდნენ საოცარი სისწრაფით, კამკამებდნენ, მზის შუქზეც კი. რალაცის თქმა მინდოდა, მაგრამ ხმა ვერ ამოვიღე. უცებ გავაცნობიერე, – ხელ-ფეხი გაკავებული მაქვს, ვერ ვინძრევი. ჟრუანტელმა

დამიარა. თუმცა ფერადი გუნდები საშიშები სულაც არ ჩანდნენ. პირიქით. რალაცნაირად საყვარლებიც კი იყვნენ. თოჯინური მულტიფილის ნაქსოვი პერსონაჟებივით. და უცებ თვალთ დამიბნელდა. გავითიშე.

რამდენი ხანი ვიყავი ასე, არ ვიცი. ცნობიერება უცებ დამიბრუნდა. ვხედავ, ჩემს წინ იკაკო დგას, მეძახის:

– ბაბუ! ბაბუ!

– რა იყო, იკაკო? რა მოხდა?

– ბაბუ! უცხოპლანეტელებს ველაპარაკე!

– რაა? – და უცებ გამახსენდა მოფარფატი ფუმფულა ბურთები, – იკაკო, მომიყევი, რა მოხდა?

– ბაბუ, ჩემს თავში ჩაიხედე... არა, მე გამოგიგზავნი სურათებს, რაც მოხდა... დაინახავ!

სკეპტიკურად გავუღიმიე, საკუთარ ტელეპატიურ ნიჭსა და უნარზე დიდი წარმოდგენა არასოდეს მქონია, მაგრამ უცებ მართლა დავინახე შინაგანი მზერით, როგორ მივდივართ მე და იკაკო ბილიკზე და როგორ გაჩნდნენ არსაიდან ფუმფულა ფერადი ბურთები...

– ხედავ, ბაბუ?

– კი, იკაკო! მიდი, გადმომეცი!

და გადმომცა. ახლა აღვწერ, რაც დავინახე გონების თვალთ...

ბურთებმა იკაკოს გარშემო გამალეზული ფარფატი გამართეს, თითქოს დავლურს უვლიანო. იკაკომ გონებაში ხმა, უფრო სწრაფ, აზრი გაიგონა.

– ჩვენ მოვედით, რათა თქვენს პლანეტას მშვიდობა მოვუტანოთ! ჩვენ ვმოგზაურობთ კოსმოსში და ვამყარებთ მშვიდობას!.. ესაა ჩვენი მისია, ჩვენი არსებობის საზრისი!.. სიხარული და ბენიერება!.. შვება და ნეტარება!... ამისთვის ვართ მონოდებული!.. იკაკო, არ გაგიკვირდეს, უცხო პლანეტაზე მხოლოდ ნორჩ აბორიგენებთან ვამყარებთ კონტაქტს, რადგან გამოცდილებით ვიცით, ერთმანთს მხოლოდ ზრდასრულები ანადგურებენ, ნორჩებს მშვიდობა სურთ!

– აბა რა! – მიუგო იკაკომ საქმიანად, დიდი კაცივით, – რა ჯობია მშვიდობას! მოდი, ვითამაშოთ! ეხლა ვამბობდი, უცხოპლანეტელს მინდა ჩავეხუტო-მეთქი!

– სწორედ მაგიტომაც აგირჩიეთ შენ, იკაკო, პირველი კონტაქტისთვის, – გააგრძე-

ლა ხმამ, ანუ აზრმა, – შენს გვერდით მყოფი ზრდასრული არ გვიანტერესებს. დავბლოკეთ. იკაკო, შენ აგირჩიეთ არა მხოლოდ პირველი კონტაქტისთვის, არამედ შენი პლანეტის, შენი რასის სამუდამო სრულყოფილებიან წარმომადგენლად...

– და თქვენ ვინა ხართ? – გაიფიქრა იკაკომ.

– ჩვენ ვართ სამშვიდობო მისია პლანეტიდან აუუუმ-XXX... ჩვენ ვამყარებთ მშვიდობას მთელს კოსმოსში! იკაკო, შენს პლანეტაზე მშვიდობაა?

– არა, სულ ომია!

– რატომ?

– რატომ? – გონებაში გაიმეორა იკაკომ, დაფიქრდა, – იმიტომ, რომ ადამიანებს ერთმანეთის არ ესმით!

– და რატომ არ ესმით ადამიანებს ერთმანეთის?

– იმიტომ, რომ სხვადასხვა ენაზე ლაპარაკობენ!

„ნამდვილიად ჭკვიანი, გონიერი შვილიშვილი მყავს!“ – გამიელვა. და შემომეამაყა, თუკი შეიძლება ასე ითქვას. მაგრამ მივყვეთ მოვლენებს.

გონებაში დავინახე, როგორ აფრინდნენ ფუმფულა ბურთები იკაკოს თავზე, შეტყუებდნენ, ფერი იცვალეს, თითქოს ვერცხლისწყლის ერთ დიდ სფეროდ იქცნენ. სფერო შესამჩნევად პულსირებდა, ტოკავდა. „ეტყობა თათბირობენ, – გამიელვა, – ანდა...“ მაგრამ აზრის ბოლომდე მიყვანა ვერ მოვახერხე. დავინახე, რომ ვერცხლისფერი სფერო ისევ სამ მომცრო, ფერად, ფუმფულა გუნდად დაიშალა, – სამივე იკაკოს გარშემო აფარფატდა. ისევ გავიგონე მათი ხმა-აზრი.

– იკაკო, შენს პლანეტაზე მშვიდობა რომ დამყარდეს, ადამიანებმა ერთ ენაზე უნდა ილაპარაკოთ... ტელაპათიას ვერ გამოვიყენებთ, რადგან ამის ბუნებრივი ნიჭი თქვენს პლანეტაზე იშვიათობაა, ასაკის მატებასთან ერთად აბორიგენტთა უმეტესობას საერთოდაც უქრება... ერთადერთი გამოსავალია, რომ ყველა აბორიგენს გონებაში ჩავუნერგოთ ერთი ენა, რომელიც მშვიდობას მოგიტანთ! ამისთვის ჩვენ ვირჩევთ შენს ენას, იკაკო! და ვუნერგავთ ამ პლანეტის ყველა ბინადარს! ამას გარკვეული დრო დასჭირდება – თქვენი დროით, რამ-

დენიმე საათი. დიდი მადლობა თანამშრომლობისთვის, იკაკო! შენ ძალიან დაგვეხმარე! ამ პლანეტას შენს სახელს ვუნოდებთ! ეს იქნება შენი ჯილდო, იკაკო! ტრანსგალაქტიურ რუკებზე გაჩნდება ყოვლადმშვიდობიანი პლანეტა „იკაკო-9777531000999221“ (ეს თქვენი პლანეტის ოფიციალური ნომერია)... მშვიდობით, იკაკო!

– არ წახ... – გაიფიქრა ბიჭუნამ, მაგრამ უკვე აღარც ბურთები იყვნენ და აღარც ნახევარსფერო.

სურათები, იკაკომ რომ გადმომცა ტელეპატიურად, იმდენად მკაფიო, იმდენად თვალისმომჭრელი იყო, რომ კინაღამ თავიდან გავითიშე. შინ როგორ დავბრუნდით, აღარც მახსოვს. კედლის ნეტივიზორი ჩავრთე ბიბისის არხზე და რა მესმის – თავანკარა ქართულით საუბრობს ინგლისის პირველი შავკანიანი პრემიერ-მინისტრი...

რატომ არ ვთქვით ეს ყველაფერი თავის დროზე? ორი მიზეზის გამო. ჯერ ერთი, არ დაგვიჯერებდით. მეორეც, არ შემეძლო პატარა იკაკო მეცნიერების, უფრო სწორად, სპეცსამსახურების ხელში ჩამეგდო... ერთმანეთს პირობა მივეცით, რომ კრინტს არ დავძრავდით... იკაკო საოცრად გონიერი ბავშვია... მართალია, ერთხელ წამოსცდა კლასელებთან, ეს ყველაფერი, რაც მსოფლიოში ხდება, ჩემს გამოა, მე შევთავაზე უცხოპლანეტელებსო, მაგრამ ისე დასცინეს, სამი დღე სკოლაში აღარ წასულა...

როდესაც მე და იკაკომ რაღაც ხნის მერე დავინახეთ, რა უბედურება დატრიალდა დედამიწაზე, გადავწყვიტეთ აუუუმელებისთვის გვეცნობებინა... მაგრამ არც კავშირის მექანიზმი გვქონდა და არც კონტაქტის საშუალება. როგორც გაჩნდნენ, ისე გაქრნენ...

ტელეპატიურად ვიძახებდით, ტელეპატიურად ვყვიროდით და ვღრიალებდით, ტელეპატიურად გადავცემდით სიგნალს SOS!... და აი, უცებ, გუშინ გამოჩნდნენ! ხუთი წლის თავზე!

ამჯერად სახლში გვეწვივნენ – ზუსტად ისეთივე ბურთები, რაც მაშინ, ოღონდ გუმბათი ჰქონდათ უფრო დაბალი... მე, ცხადია, ისევ დამბლოკეს. გავითიშე.

როდესაც გონზე მოვედი, იკაკო დავინახე, ბიჭუნამ საქმიანად მითხრა:

– ბაბუ, ეხლა გადმოგცემ, რაც მითხრეს!

თვალეები მოვხუჭე და გონებაში ტელეპატიურად გავიგონე დიალოგი.

– იკაკო, რაშია საქმე, რატომ გვიძახებდი?

– რატომ არ მოდიოდით ამდენი ხანი? – კითხვაზე კითხვით უპასუხა იკაკომ, – თქვენს გამო დედამინაზე საშინელება ხდება!

– საშინელება? შეუძლებელია! ჩვენი გეგმა ყოველთვის ამართლებს!

– არა! ერთი ენა არაა საკმარისი! ყველას ახსოვს, რომ სხვები არიან და ქართულად რომ ძალით ალაპარაკებთ! ამაზე ცოფდებიან!

– შეუძლებელია, უნდა უხაროდეთ! თქვენი მაღლიერები უნდა იყვნენ!

– მაღლიერები კი არა, ვეჯავრებით! ფუმფულა ბურთები მაშინდელივით შეტყუებდნენ და აძაგაგდნენ, მერე კი ისევ სამ მომცრო, ფერად, ფუმფულა გუნდად დაიშალნენ, – ისევ გაისმა ხმა-აზრი.

– იკაკო, არ ყოფილა შემთხვევა, რომ ჩვენს გეგმას არ ემუშაოს და კეთილი შედეგი, მშვიდობა, არ მოეტანოს! მშვიდობას ყოველთვის ვამყარებთ, უკიდურესი მეთოდების გამოყენებაც კი გვინევს ხოლმე ზოგჯერ...

– რა მეთოდების?

– მეთოდები სხვადასხვაიანიანია... ნუ ჩავუღრმავდებით!... თქვენს შემთხვევაში, იკაკო, მივიღეთ გადაწყვეტილება, რომ ურჩ აბორიგენებს, რომლებიც ვერ აფასებენ ჩვენს უდიდეს საჩუქარს, თქვენს ენას, წავუშალოთ მესხიერება და ჩავუნერგოთ, რომ ძირძველი ქართველები არიან... რადგან მშვიდობა ერთადერთი ჭეშმარიტი ფასეულობაა კოსმოსში!

– ანუ დედამინაზე ყველა ქართველი გახდება?

– დიახ! და მშვიდობაც დამყარდება! დიდი მადლობა, იკაკო! კარგი ბიჭი ხარ! მშვიდობით!

– არ წახ... – გაიფიქრა იკაკომ, მაგრამ უკვე გვიან იყო. ფუმფულა ბურთები გაქრნენ. იკაკო მომიბრუნდა და მკითხა:

– გესმოდა, ბაბუ?

– მესმოდა, იკაკო!

– კარგია, დედამინაზე მხოლოდ ჩვენ თუ ვიქნებით?

ნალვლიანად ჩამეცინა.

– ეჰ, ჩემო იკაკო, რა იციან კეთილმა აუთუმელებმა, რა ამბებს დაატრიალებს შვიდი მილიარდი ქართველი დედამინაზე?

2027 წლის 12 აპრილი

(წერილი ერთდროულად გამოქვეყნდა მსოფლიოს ყველა ელექტრონულსა თუ ბეჭდურ გამოცემასა და მედიასაშუალებაში.)

მიხილ შავლაშვილი

სამი მინიატურა

გამოჩეკისთანავე მას საინტერესო უნარი ჰქონდა – მყარი ობიექტებისთვის ფორმის შეცვლა გონებისა და მზერის მეშვეობით. საინტერესოა ის, რომ აღნიშნული ნიჭი არ მოხმარდა ბოროტებას, პირიქით, ამ ნიჭის გამო საკმაოდ ნიჭიერი მოქანდაკე გახდა, თანაც ფანტასტიკურად ნაყოფიერი – თავისი სიცოცხლის განმავლობაში არა ერთი ათასი და ათობით ათასი იდეალური ქანდაკება შეუქმნია (თან, არ დაგვაზინყდეს, მისი სიცოცხლეც არა ერთი ათასი წელი გრძელდებოდა). რა არ დაუტოვა მან დედამინას – დიდი სფინქსი, კნიდე-ლი აფროდიტე და ბელვედერელი აპოლონი, კუკულკანის ქანდაკება და ბადროსმტყორც-ნელი. მაგრამ რა აზრი ჰქონდა? კაცობრიობამ ღვანლი არ დაუფასა, ადამიანებისგან განსხვავებული იყო და მისი გარეგნობის ემინოდან, მისი შურდათ, მის ნიჭს ადამიანთა ცოცხლად გაქვავებას აბრალებდნენ და მის განადგურებას თუ არა, მისი ნამუშევრების მოპარვას მაინც ცდილობდნენ. მომაკვდავი მონა, დავითი, ორივე მიქელანჯელომ საცავიდან მოსტაცა. ორივე ისე უყვარდა ავტორს, მათ დაკარგვას გადაყვა და მსოფლიომ დაკარგა ის. დაკარგა უდიდესი მოქანდაკე.

არადა, მისი ბრალი უბრალოდ ის იყო, რომ ადამიანის ნაცვლად უზარმაზარ გველად, ბაზილისკოდ, დაიბადა.

„საზარბაზნე ხორცი ვიყავით. მაჰარაჯამ გვანიშნა, უკან ვინც შემობრუნდებოდა, თავს დაკარგავსო, თან როგორ? მის სასახლეში

ჭაღზე მოოქროვილ მდგომარეობაში აღმოჩნდება. დაგვირიგეს ხმლები, შუბები და ფარები და გაგვიშვეს წინ, გზის გასარკვევად და პირველი დარტყმის მისაღებად. ყველაფერი კარგად მიდიოდა, არც მტერი, არც არანაირი სირთულე, მაგრამ ერთ მშვენიერ დღეს ჩვენს წინ უზარმაზარი ჯარი აღიმართა. უფრო სწორად, უზარმაზარი რომ იყო, მაშინ მივხვდით, მათი ქვეითები და მხედრები ჩვენსკენ რომ გამოვარდნენ. სად აქვს ჩვენს უფროსობას ჭკუა? ამოდენა სპილოები, ეტლები, ცხენოსანი ქმატრიები თუნდაც, ვინც მოგვყვება, მთელმა ამ ურდომ აქ როდის უნდა გაიაროს? სპილოები კი შეძლებენ აქაურობის მოსუფთავებას, მაგრამ ეს დიდ დროს ნაიღებს, მგონი. მარტო ჩვენ კი ტყუილად შევეწირებით მტრის რაზმებს. მოვკალი მტერი, მიწვეს შეტევა, უკან გამოტრიალებულს თუ დამინახავენ, იქვე მიმასიკვდილებენ. ო ღმერთებო, ო დიდო შივა, ნეტავ როდის დამთავრდება ეს? კი დაგვპირდნენ, ვინც მტრის ბანაკამდე ჩააღწევს, იმას რაჯპუტად დავნიშნავთო, მაგრამ ეჭვი მაქვს, პირადად მე ვერ გადავრჩები. აგერ ჩემკენ, მორების მტვრევით, უზარმაზარი სპილო მოექანება..“

უკიდევანო კოსმიურ სივრცეში თეთრი ლოტოსის ფურცელზე აცეკვებულმა შივამ თავის მტერს, ასურთა მბრძანებელ აფასმარას, სპილოთი მოუკლა პაიკი.

ბენ ბეცაცელის წინაშე იდგა ის. გოლეში.

ათი წლის მოუღლეელი შრომის საბოლოო შედეგი იდგა მის წინაშე, სტარონოვას სინაგოგის სხვენში, შუაგულ პრალაში.

მოხუც რაბინს თვალზე ცრემლი მოადგა. ორმოცი წლის ასაკიდან ის სწავლობდა კაბალას, ვარჯიშობდა თიხაზე მუშაობაში და ეცნობოდა ადამიანის აგებულებას.

მან სურდა გაეკეთებინა ის, რასაც სხვა ბრძენნი შეუძლებლად მიიჩნევდნენ, რაც უფლის მერე არავის გაუკეთებია – თიხისგან შეექმნა არსება, რომელიც შემქმნელის ნებაზე იქნებოდა დამოკიდებული ისევე, როგორც ადამიანია შემოქმედის ნების აღმსრულებელი.

მაგრამ დიადი ღმერთის შრომის განმეორება შეუძლებელია და ბენ ბეცაცელმა, პირველი იუდეველი ხელოვანის სეხნიამ, გადანყვიტა თავისი ცვლილებები შეეტანა გოლემის კონსტრუქციაში.

თიხისგან მხოლოდ მაკეტი ააგო, ზუსტ ზომებსა და პროპორციებში, ხოლო თვითონ ფიგურა ბეცაცელმა ჩამოასხმევინა ფოლადისგან თავის ერთ-ერთ არაებრაელ მეგობარ მჭედელს, რადგანაც არც ერთი იუდეველი არ შექმნიდა ადამიანის მსგავს ფიგურას.

დეტალები რაბინმა ერთმანეთთან დააკავშირა და ახლა მზად იყო განეხორციელებინა ღვთაებრივი აქტი.

გოლემის თავში მას უნდა ჩაედო პატარა ფირფიტა. ფირფიტა, რომელზეც ტეტრაგრამა – უფლის საიდუმლო სახელი – იყო ამოტიფრული.

აკანკალებული ხელით მოხუცმა ეს გააკეთა.

გადადგა ნაბიჯი უკან და ღმერთს ლოცვით მიმართა.

გოლემის სახეზე ნითლად აინთო თვალეები, ის დაიძრა. ორიოდ წამში უკვე სხვენიდან ჩამავალ კიბეზე იდგა.

გაშტერებული ბეცაცელი უყურებდა თავის ქმნილებას, უყურებდა იმას, თუ როგორ ქრებოდა ის სიბნელებში. მოხუცმა კაბალისტიმა ქმნილების რალაცნაირი ფოლადისებრი ხმა გაიგონა, – შემქნელს გაუგებარი სიტყვებით მიმართა:

– I'll be back.

დავით ბიბილაშვილი

ლაკარაკოხს და უჩვენებს „პანდორას ყუთი“!

– ალექსანდრააა, ალექსანდრააა, ალექსანდრააააა!

ღრიალებდა ათენის სახელგანთქმული მეფე ოიდიპოსი, თავი უსკდებოდა გუშინდელი ღრეობის შემდგომ, არც ფიზიკურად გამოიყურებოდა ძალიან კარგად, ნვერი დასავარცხნი, თმა აბურდული, თვალეები დასიებული-ჩაშავებული, სახე წამოწითლებული. მოკლედ, დიადი

ღმერთის, ბაქუსის ყველა ნიშანი სახეზე იყო, ამას კიდევ ყურებში შუილიც დაემატა.

„სად დაიკარგა ეს ზეგნისაგან მივინყებულ გოგო?“ გაიფიქრა და ის-ის იყო კიდევ ერთხელ უნდა ეღრიალა თავისი მონა ალექსანდრასათვის, რომ გაახსენდა, სამი დღის წინ დააყენებინა ხმაგაუმტარი კარი, და მოახლის დასაძახებელი, სპეციალური, სანოლთან ახლოს მყოფი, პატარა, წითელი ელექტრო ლილაკიც დააყენებინა. გაუხარდა, ხუმრობა საქმე ხომ არ იყო, კიდევ ერთ მტანჯველ ღრიალს გადარჩა. წყნარად დაანვა ლილაკს და ზუსტად სამ წამში მოახლემ დააკაკუნა კარებზე.

– შემოდით, – ამოიხავლა ოიდიპოსმა, თან მამამისის შეშურდა, რომელსაც რამდენიც არ უნდა დაეღია, ბაქუსი არ ანუხებდა, დაღევით კი მართლაც ბევრს სვამდა, ჯერ ვერ მიეღწია მამის დონემდე, ყველანაირად კი ცდილობდა.

– გამარჯობათ, ბატონო, – მოახლემ მდაბლად დაუკრა თავი, და მინერალური წყლით სავსე თასი დაუდგა.

– ჩამრთველი მომანოდე, – მიუგო და ხარბად დაენაფა მინერალურ წყალს.

დიიდ, უზარმაზარ, უუშველებელ სანოლში იწვა, რომელიც კაცობრიობის ყველა უახლესი მიღწევით აღჭურვილიყო, რა აღარ ჰქონდა, სანოლის ქვეშ გაკეთებული მინი ბარიდან დაწყებული, რომელიც უხმაუროდ იღებოდა თითის ერთი მსუბუქი მოძრაობით, ელექტრო მასაჟორიანი ლეიბით დამთავრებული, რომელსაც დატვირთვის ხუთი დონე ჰქონდა და ერთი საათის განმავლობაში ამუშავებდა სხეულის თითქმის ყველა კუნთსა და ნერვულ დაბოლოებას. ალექსანდრამ ჩამრთველი მიანოდა და უხმაუროდ გავიდა. იცოდა, არ უყვარდა ხელმწიფეს როდესაც დილის საინფორმაციო გამოშვების ყურებისას ანუხებდნენ.

დიდად არც ოიდიპოსს უყვარდა ამ გამოშვების ყურება, პირადად მას, რომელიმე ახალი ციფრული თამაში ერჩივნა, სანოლზე წამოგორებულს, ჯოისტიკით რომ ეთამაშა, თუმცა მეფე იყო და მისთვის აუცილებლობას წარმოადგენდა ქვეყნის ავ-კარგის ცოდნა. თანაც უბრალო მეფე ხომ არაა? მსოფლიოში ერთ-ერთი განთქმული ქალაქ-სახელმწიფოს, ათენის მეფე, რომელიც გამორჩეული იყო თავისი

ვისი კულტურითა და მიღწევებით თითქმის ყველა სფეროში.

თითი მსუბუქად დააჭირა პატარა წითელ ლილაკს და ტელევიზორიც ჩაირთო. უახლესი ლედ ტელევიზორი ჰქონდა, მორკალული ეკრანითა და სამი დე შესაძლებლობებით.

ეკრანზე მომხიბვლავი წამყვანი გამოჩნდა, „ზუსტად დროზე ჩამირთავსო“, გაიფიქრა და სმენად იქცა.

– მოგესალმებით, ძვირფასო მაყურებლებო, ტელევიზია „პანდორა“ იწყებს დილის საინფორმაციო გამოშვებას, ჩვენ მოკლედ გაგაცნობთ იმ მოვლენებს, რომლებსაც უფრო დაწვრილებით ერთ საათში განვიხილავთ.

მაშ, ასე, პირველი სიახლე ისაა, რომ ცნობილმა გამომგონებელმა და როკ-მუსიკოსმა, ჯგუფ „აპოლონის შვილების“ ვოკალისტმა და გიტარისტმა, იასონმა, სკანდალური განცხადება გააკეთა, კერძოდ, იგი ტოვებს ათენს და საერთოდ, საბერძნეთსაც, აწყობს საკმაოდ ხანგრძლივ ტურნეს შორეულ ქვეყნებში, თავის პირველ გაჩერებად მან აირჩია შავი ზღვის აღმოსავლეთ სანაპიროს ქალაქები, ფაზისი, გიენოსი და პიტიუნტი, კავკასიაში ტურნეს იგი აიაში გრანდიოზული კონცერტით დაასრულებს, რომელზეც თავად მეფე და მისი ასულიც არიან მიწვეულები. იასონის ამ განცხადებამ შოკში ჩააგდო მისი თაყვანისმცემლები. შეგახსენებთ, რომ ჯგუფის ყველაზე ცნობილი სიმღერაა „ჰადესი მიჰყრობს მე“, რომელიც პერსეფონეს მიეძღვნა.

თუმცა მიგრაციის ნაკადი ამით არ წყდება, ათენს ტოვებს გმირი ჰერაკლეც, რომელიც ცნობილი გახდა იმით, რომ დაამარცხა ცხრათავიანი ურჩხული ჰიდრა და ერთადერთია, ვინც ჰერას შურისძიებას ცოცხალი გადაურჩა. იგი აცხადებს, რომ დაიღალა იმით, რომ დაქირავებული ჯარისკაცივით მუშაობს და ხან ლომებს დასდევს ტარზანივით, ხან კიდევ თავლებსა წმენდს. „წავალ მუხლს გავშლი, ერთი გემრიელი ტახზე ნადირობა მომენატრა, ბოლოსდაბოლოს, გმირი ვარ თუ რა!“ განაცხადა მან ჩვენთან ინტერვიუში. როგორც სანდო წყარო გვაუწყებს, იგი კითერიონის მთის კალთებზე აპირებს განავარდებას, „კარგი ტახი იცის მანდ, თან სეზონია“, – ამბობს ჰერაკლე.

კვლავ დაძაბულობაა პელოპონესის ნახევარკუნძულზე, სადაც სპარტასა და სპარსეთს შორის მიმდინარეობს დიპლომატიური მოლაპარაკებები, სიტუაციას ამწვავებს სპარტის პოზიცია, მეფე ლეონიდასმა განაცხადა, „ჩვენ არ დავემორჩილებით მათ“. ფრაზა მართლაც ლაკონურია, ვერაფერს იტყვი. თუმცა ბოლოდროინდელი მოვლენები გვიჩვენებს, რომ ომი გარდაუვალია. დღეს დილით მოხდა კიდევ ერთი ამბავი, მეფე ლეონიდასი, რომელიც არ იღებდა სპარსეთის ელჩებს, როგორც იქნა, დაიყოლიეს, მან მიიღო ელჩები, თუმცა მალევე ჭაში ჩაყარა. სპარსეთის მეფე ქსერქსემ მას შეტყობინება გაუგზავნა, სადაც წერს, რომ ამ ფაქტს არ შეეგუება, მოვა და მთელს საბერძნეთს ააოხრებს. ისე, ჩვენ რაღას გვეჩიხის, მაინც ვერ გავიგე. ლეონიდასმა უბრალოდ დასცინა მას, რაც ბოლო წვეთი აღმოჩნდა. ჯარები უკვე დაძრულია.

დილიდან არეულობაა აგორაზე, სასამართლო დარბაზთან, სადაც იმართება საუკუნის პროცესი, „ოლიმპო პრომეთეს წინააღმდეგ“, სხდომას თავად თემიდა უძღვება, რომელმაც დღეს განაცხადა, რომ ამ სასწორს აუცილებლად გავათანაბრებო, მაგრამ ჩაიციინა და რატომღაც ხმაღს გაუსვა ხელი. სასამართლოსთან შეკრებილები არიან პრომეთეს მომხრეები, მათში ბევრია გმირიც. პრომეთეს მხარდასაჭერად ჩამოსულია კავკასიელი ამირანი, რომელსაც რამდენიმე წლის წინ, ზუსტად ამავე დანაშაულში ედებოდა ბრალი, აქ არიან ასევე, ატლანტი და სხვა ტიტანები, რომლებიც დაჩაგრულად გრძნობენ თავს.

ახლა კი გადავიდეთ კულტურასა და სპორტზე.

კულტურისა და სპორტის სიახლეებს ევრიპიდე გაგვაცნობს.

– მოგესალმებით, ძვირფასო ტელემაყურებლებო, დავინყებ საპორტული სიახლეებით. მოგახსენებთ, რომ ათენი მსოფლიო ჩემპიონი გახდა დიდ მანძილზე სირბილში, ათენელმა ფიდიპიდესმა გაირბინა 42 კილომეტრი, მართონის ველიდან ათენამდე, რაც ჯერ-ჯერობით რეკორდია, თუმცა იგი ათენში მისვლისთანავე გულის შეტევით გარდაიცვალა.

ასევე ფატალურად დასრულდა შეჯიბრი ლვინის სმაში. გამარჯვებული პრომაქოსი,

რომელსაც მსაჯმა ალექსანდრემ თავისი ხელით გადასცა გვირგვინი, მალევე გარდაიცვალა ალკოჰოლური ინტოქსიკაციისაგან.

რაც შეეხება კულტურას.

ათენის კლემას სახელობის გალერეაში შედგება მწერლისა და ბიოგრაფის, ჰეროდოტეს ნაწარმოების პრეზენტაცია. პრეზენტაციაზე მიწვეულია ყველა ცნობილი სახე, ასევე მეფეც, რომელიც, იმეღია, დაგვაფასებს და მოვა.

ათენის აპოლონის სახელობის თეატრში შედგება სპექტაკლ „ოდისეას“ პრემიერა. სპექტაკლის ავტორია ახალგაზრდა, მაგრამ ნიჭიერი დრამატურგი ჰომეროსი. როგორც იცით მის პირველ ბესტსელერზე „ილიადაზე“ დაწყებულია ფილმის გადაღების პროცესიც, მთავარ როლს ასრულებს ახალგაზრდა მსახიობი აქილევსი, რომელსაც კინოკრიტიკოსები დიდ მომავალს უწინასწარმეტყველებენ.

გმადლობთ, ევრიპიდე. ამ მომენტისათვის ეს იყო. არ გადართოთ, შემდეგ ეთერში გადის ქირონის ზღაპრები ბავშვებისათვის. ეთერში ცხრა საათზე დავბრუნდებით.

„დამპალი ძაღლები!“ - ამიოხრა ოიდიპოსმა, საწოლში მხარი იცვალა, ოთახში გამაგრილებელი ჩართო, საჭირო დონეზე დააყენა და ტკბილ ძილს მისცა თავი.

ამ დროს, დელფოსში, პოსეიდონის სამისნოში, ორაკულ პითიას გამოეღვიძა. თვალები დაძაბულმა მოიფშვინტა და რაღაც გაუგებარი სიტყვების ბუტბუტს მოჰყვა.

„რა უცნაური სიზმარი იყო, ჩაილაპარაკა მან, ძალიან უცნაური ნივთები და მოვლენები“.

იგი მუხლებზე დამდგარი მიუახლოვდა სამსხვერპლოს, ზედ ორი ვაშლი დადო, საკუთარი სისხლი დაანვეთა და ლოცვა დაიწყო.

შემდეგ კი ღმერთს შესთხოვა, თუ მართლა მომავალი დავინახე, თუკი ეს ყველაფერი ახდება, გთხოვ მანიშნო.

სამსხვერპლო უეცრად ცეცხლის ალში გაეხვია...

გამოცემელი

არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი “ფანტასტი”.
რეგისტრირებულია საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოში 18/03/2015
საიდენტიფიკაციო ნომერი: 405092448

მთავარი რედაქტორი ირაკლი ლომოური

სარედაქციო საბჭო:

ალექსანდრე ელერდაშვილი
არჩილ კიკვაძე
თამარ კოტრიკაძე
ინა იმედაშვილი
ინგა მილორავა
ირაკლი ბაკურიძე
ლევან ბეიტრიშვილი
ლევან გელაშვილი
მალხაზ რუსაძე
მამუკა ხანთიაძე

ფანტასტი